

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้
ในการจัดการปัญหาขยะพลาสติก : พื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

โดย

สภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

นางศรีศักดิ์	ไทย์อารี	หัวหน้าโครงการ
นางสาววันทนี	จันทร์เอี่ยม	นักวิจัย
นายอุดม	นามเมือง	ผู้ช่วยนักวิจัย
นายประสงค์	อยู่สุขสำราญ	หัวหน้าผู้ปฏิบัติงานด้านขยะพลาสติก
นายจำนงค์	วงศ์ภูคำ	ผู้ปฏิบัติงานด้านขยะพลาสติก

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทคัดย่อ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน	4
1. เหตุผลทางจริยธรรม	5
2. การมุ่งอนาคต	9
3. การควบคุมตนเอง	11
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	14
5. ความเชื่ออำนาจในตน	15
6. ทักษะคิด ค่านิยม	16
- ทฤษฎี ดัชนีไม่จริยธรรม	18
7. สภาพปัญหายาเสพติดในประเทศไทย	20
8. กลไกสมองกับการติดยาเสพติด	26
9. เยาวชนกับยาเสพติด	28
10. ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน	33
11. การบริหารจัดการชุมชน	35
12. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	37
13. ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน	39
14. สภาพทั่วไปของชุมชนพื้นที่วิจัย	47
15. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
สรุป	63
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	64
บทที่ 3 สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเด็กเยาวชน	67
- สังคมเชิงใหม่กับยาเสพติด	68
- บริบทที่ล่อแหลมต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด	72
- สังคมค้ายา	76

สารบัญ (ต่อ)

- สภาพปัญหาหาสาเหตุในชุมชน (พื้นที่วิจัย)	77
- บริบททางสังคมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กเยาวชน	82
บทที่ 4 โครงสร้างและกลไกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและการพัฒนาเด็กเยาวชน	84
- ครอบครัว	85
- เครือญาติ	87
- ชุมชน	88
- เครือข่ายเพื่อนเด็กเยาวชน	91
- หน่วยงาน / องค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กเยาวชน	93
บทที่ 5 ปัจจัยภายในตัวเด็กเยาวชน	98
- เจาะใจสัมผัสจิตชีวิตเด็กเยาวชน	98
- การวัดแนวโน้มบุคลิกภาพโดยใช้แบบทดสอบ D-A-P	101
- การบันทึกจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กเยาวชน	103
บทที่ 6 ปฏิบัติการร่วม	106
- คบเด็กสร้างบ้าน	107
- วังวนชีวิตกับความคาดหวัง	108
- ปฏิบัติการร่วมของพหุภาคีเด็กเยาวชน	109
1. กิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักและความร่วมมือของคนในชุมชน	113
2. กิจกรรมระหว่างองค์กร	117
3. กิจกรรมฝึกอบรมแกนนำเด็กเยาวชน	124
- กระบวนการกระตุ้นการมีส่วนร่วม	134
- สรุปกระบวนการปฏิบัติร่วมของพหุภาคีเด็กเยาวชน	136
บทที่ 7 ข้อค้นพบและสิ่งที่ควรกระทำ	147
- สภาพปัญหาหาสาเหตุในชุมชนหลังดำเนินการวิจัย	147
- จิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนหลังเข้าร่วมกิจกรรม	149
- การจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนในระยะสั้น	152
1. ชุมชน	153
2. องค์กร / หน่วยงาน	155
3. พ่อแม่ผู้ปกครอง	156

สารบัญ(ต่อ)

4. เด็กและเยาวชน	158
- องค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนในระยะยาว	162
- องค์ความรู้ในการบริหารจัดการ	162
- สหวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน	164
บรรณานุกรม	168
ภาคผนวก	174
- วิธีดำเนินการวิจัย	175
- เทศบาลนครเชียงใหม่	179
- แบบสอบถาม	196
- รายนามคณะทำงาน	200
- เทคนิค DAP : แสดงจิตลักษณะภายใน	206
- ภาพกิจกรรม	211
ประวัติผู้วิจัย	236

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน กลุ่มเป้าหมาย ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมจำแนกแต่ละด้าน	100
ตาราง 2	คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน กลุ่มเป้าหมาย หลังเข้าร่วมกิจกรรมจำแนกแต่ละด้าน	150
ตาราง 3	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน กลุ่มเป้าหมาย จำแนกตามก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม	151

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 – 5 เทคนิค DAP : แสดงจิตลักษณะภายใน	206
ภาพ 6 – 29 ภาพกิจกรรมการปฏิบัติงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม	211

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ฯ กรณีปัญหาเสพติด ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชนและชุมชน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาเสพติด และพัฒนาเด็กเยาวชนอย่างมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชนและชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ ใช้เวลาดำเนินการเป็นเวลา 2 ปี ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของเด็กเยาวชนและชุมชน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการสร้างความตระหนักของชุมชน ประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาศักยภาพเด็กเยาวชน รวมจำนวน 45 กิจกรรม และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคม รวมทั้งพฤติกรรมของเด็กเยาวชน และใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนในชุมชนและเด็กนักเรียนในชุมชน จำนวน 115 คน ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม (Pretest – Posttest)

ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการปัญหาเสพติดและพัฒนาเด็กเยาวชนนั้น ต้องไม่ใช่ปัญหาเป็นตัวเอง แต่ต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจและการเข้าถึงกลุ่มเด็กเยาวชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เริ่มต้นด้วยการเข้าไปเป็นเพื่อนเที่ยว และรวมกลุ่มจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อการศึกษา และกลุ่มสนใจอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีอิทธิพลทางทุจริตในเครือข่ายการค้ายาเสพติดนั้น ชุมชนมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการปัญหา แต่ไม่มีความมั่นใจในความปลอดภัย ต้องอาศัยการปฏิบัติงานที่รุกไปพร้อมกันทุกระดับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งจะทำให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาได้มากขึ้น

ส่วนในด้านการแก้ไขปัญหายูติดยาเสพติดนั้น ชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครองและเด็กเยาวชนมีศักยภาพในการค้นหาผู้ติดยาเสพติด แต่ขาดความรู้ในการเตรียมความพร้อมให้ผู้ติดยาเสพติดสมัครใจเข้ารับการรักษา และมีความเข้าใจว่า ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยแต่คิดว่าเป็นการป่วยเหมือนกับโรคอื่นๆ จึงทำให้ไม่เอื้อต่อการช่วยเหลือและแก้ไขผู้ติดยาเสพติดได้ในระยะยาว

สำหรับกลุ่มเสี่ยงและเด็กเยาวชนที่ยังไม่มีปัญหาเสพติดนั้น ต้องมีชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติการ (Community Base) ร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองและมืองค์การที่เกี่ยวข้องเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เด็กเยาวชนได้ค้นหาศักยภาพของตนเอง และรวมกลุ่มเป็นเจ้าของกิจกรรมเพื่อตนเอง และ ชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ขณะเดียวกันต้องพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางกาย (Biology) ทางจิต (Psychology) และทางสังคม (Social) ที่ส่งผลต่อการแสดงออกหรือพฤติกรรมของเด็กเยาวชนให้เป็นเรื่องง่ายต่อการสร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กเยาวชนด้วยการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันแทนการบรรยาย ใช้เทคนิคทางจิตวิทยาเพื่อฝึกการวิเคราะห์ และรู้จักตนเอง ตลอดจนการฝึกการควบคุมตนเอง การสร้างความเชื่ออำนาจในตนและพัฒนาจิตลักษณะภายในอื่นๆ เพื่อให้กำหนดรู้ทันกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและการกระทำของตนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการฝึกการออกแบบกิจกรรมการเฝ้าระวังตนเองและชุมชนร่วมกัน

บทที่ 1

บทนำ

สังคมไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนในทางโครงสร้างทุกระบบ เพื่อให้สามารถรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิตของคนในสังคมไทย สภาพแวดล้อม สถานะของประเทศชาติ ความพยายามที่จะผลักดันให้โครงสร้างที่สำคัญมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์บังเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ในความพยายามปฏิรูปทางการเมือง ปฏิรูปทางการศึกษา ปฏิรูประบบบริหารราชการ ซึ่งเกิดความก้าวหน้าขึ้นตามลำดับในบางส่วน อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับว่า คนเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลง และเป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ควรได้รับความเอาใจใส่อย่างยิ่ง คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน เพราะเป็นอนาคตของสังคมไทย แต่สถานการณ์ของเด็กและเยาวชนไทยอยู่ในภาวะที่อ่อนแอและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ดัชนีเชิงปริมาณที่เห็นได้ชัดเจนถึงคุณภาพทางความคิดจิตใจของเด็กเยาวชนไทย คือ ปัญหาเด็กเยาวชนตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ายาเสพติดทั้งในฐานะผู้เสพและผู้ค้า ประเมินการว่ามีจำนวนกว่า 6 แสนคน เป็นเหตุให้มีเด็กและเยาวชนต้องโทษในคดีอาญาในช่วง 5 ปีมานี้ (2537-2541) เพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า โดยเป็นความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นประมาณ 6-9 เท่า

สภาพครอบครัว ชุมชน และสถาบันในการอบรมบ่มเพาะ เด็กและเยาวชนมีความอ่อนแอในทุกสถาบัน ประกอบกับ นโยบายของรัฐและกลไกต่างๆ ที่รับผิดชอบในการพัฒนาเด็ก/เยาวชน ขาดเจตจำนงในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง จึงเกิดปรากฏการณ์ เช่น เด็กเร่ร่อน เยาวชนจรดจักรยานยนต์แข่งกันบนท้องถนน หรือซึ่ดด้วยความเร็วสูง เสี่ยงดังซึ่งพบว่าเป็นปัญหาไม่เฉพาะแต่ในกรุงเทพฯ ปัญหาทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นปัญหาเรื้อรังและพัฒนาไปในทางที่รุนแรงขึ้น และปัญหาใหม่ๆ ตามสถานการณ์ของสิ่งเร้าต่างๆ เช่น การพนันบอล ความยังคิดในการบริโภค ฯลฯ

เมื่อพิจารณาการดำเนินงานของรัฐในการดูแลเด็กเยาวชน รัฐสามารถดูแลการศึกษา สุขภาพอนามัยของเด็กได้ค่อนข้างดี เช่น การจัดการศึกษาพื้นฐาน การให้วัคซีน การเฝ้าระวังโรคต่างๆ แต่การดูแลเด็กวัยรุ่นหรือเยาวชนยังเป็นปัญหาอยู่มาก กลไกต่างๆ ยังขาดการพัฒนานวัตกรรมในการทำงานกับเยาวชน ขาดการแลกเปลี่ยน ร่วมมือกันในการดำเนินงานและขาดกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของเยาวชน นอกจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันโดยธรรมชาติที่จะต้องดูแลเด็กเยาวชนของตนแล้ว โรงเรียนเป็นสถาบันสาธารณะที่ถูกคาดหวังว่าจะเป็นผู้ดูแลเด็กเยาวชน ให้มีพัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้ ความคิด บุคลิกภาพ ฯลฯ เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กเยาวชนได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ และครอบครัวมีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเยาวชนไม่เท่าเทียมกัน ความคาดหวังของผู้ปกครองและสังคมอาจจะมากเกินไปที่โรงเรียนจะสามารถปฏิบัติได้โดยลำพัง ด้วยข้อจำกัดในเรื่องแนวคิด เจตจำนง ความสามารถของบุคลากร ระบบการบริหารงบประมาณ ฯลฯ ดังนั้นการที่จะให้โรงเรียนมีภารกิจมากกว่าการจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ถูกกำหนดไว้แล้ว จำเป็นต้องได้รับการหนุนช่วยจากภายนอก พร้อมๆ กับการปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารจัดการ ฯลฯ ของโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการปฏิรูปการศึกษา หรือเจตจำนงของบุคลากรในโรงเรียนเอง

ในสภาพที่เด็กเยาวชนต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันอย่างรุนแรง ทุกๆ ด้านในสังคม และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ของตนเอง ในขณะที่เข้าสู่วัยรุ่น ประกอบกับในสังคมมีกลุ่มทุจริตชนที่ฉกฉวยโอกาสสร้างความร้ายให้กับตนเองด้วยการลักลอบค้ายาเสพติด ดึงเด็กเยาวชนมาเป็นเหยื่อของยาเสพติดเป็นจำนวนมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จึงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่าสมองเด็กไทยอาจไม่เหลือพอที่จะรับผิดชอบบ้านเมืองในอนาคตต่อไปได้ การคาดหวังให้โรงเรียนซึ่งรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กเยาวชนโดยตรง ให้เข้ามาแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรงนั้นอาจไม่ทันการณ์ จำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมสรรพกำลัง และองค์ความรู้ทั้งหลายเข้ามาป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นเป้าหมายทางธุรกิจการค้า การศึกษา และการท่องเที่ยวในภาคเหนือ ประกอบกับมีที่ตั้งติดชายแดนกับต่างประเทศ ซึ่งมีการลักลอบผลิตยาเสพติด จึงทำให้สภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับรุนแรง (สำนักงาน ป.ป.ส., 2545 :น. 4-5) เพราะมีทั้งปัญหาการผลิต การค้า การลำเลียง และการเสพยาเสพติด จากสถิติการสำรวจหมู่บ้านชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,881 แห่ง พบหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด จำนวน 1,777 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.30 ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่สำรวจ และในปี พ.ศ. 2545 มีการจับกุมผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติดได้ถึงจำนวน 4,989 คน และมีการ

จับกุมผู้เสพยาเสพติดได้ถึง 1,919 คน และในจำนวนนี้มีผู้เสพที่เป็นเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามก็ตามจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่ปรากฏนี้ เป็นแต่เพียงบางส่วนของผู้ติดยาเสพติดที่ถูกจับในข้อหาขายยาเสพติดไว้ในครอบครอง ในส่วนของผู้ติดยาเสพติดที่ยังหลบซ่อนตัวอยู่อีกจำนวนมาก สำนักงาน ป.ป.ส. โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านข้อมูลวิชาการร่วมกับสถาบันการศึกษา (สำนักงาน ป.ป.ส., 2545: น.6-7) สุ่มตัวอย่างประชากรอายุ 12-25 ปี ใน 40 จังหวัด พบว่า มีผู้ขายยาเสพติดจำนวน 7,312,200 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ของประชากรที่สำรวจ

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้มองเห็นว่า ปัญหายาเสพติดได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น จนกลายเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศชาติ แม้ว่ารัฐบาลทุกยุคทุกสมัยจะพยายามหาทางแก้ไขปัญหายาเสพติดก็ตาม แต่ปัญหายาเสพติดก็ยังคงมีอยู่และกลับแพร่ระบาดมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีการวิพากษ์วิจารณ์สะท้อนความคิดเห็นจากหลายๆฝ่ายถึงกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในลักษณะที่ตั้งรับและขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการปฏิบัติงานที่ขาดเอกภาพ รวมทั้งสภาพสังคมไทยยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น แหล่งอบายมุข ที่ส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดขยายตัวอย่างรวดเร็ว เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งระดับสังคมและบุคคล โดยเฉพาะเกิดผลกระทบต่อการพัฒนาการทางร่างกาย จิตประสาท สมอง ของเด็กเยาวชน ซึ่งจะเป็พลังที่สำคัญในอนาคต ในยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการสติปัญญาและความรู้เป็นฐานในการพัฒนา

การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน โดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนนี้ เป็นการพยายามหาคำตอบที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการปัญหาในเชิงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยในขณะนี้ คือ ปัญหายาเสพติด โดยมองส่วนที่มาจากรากฐานปัญหา การสร้างกระบวนการคิด การสร้างประสบการณ์ทางสังคมให้กับเยาวชน การสร้างความเข้มแข็งทางจิต ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวเยาวชน ในการกำหนดพฤติกรรมต่างๆ ขณะเดียวกันแต่ละปัญหาต้องการกระบวนการในการจัดการกับปัจจัยภายนอกต่างๆ ทั้งการสร้างปัจจัยทางบวกและจำกัดปัจจัยทางลบ เพื่อให้เยาวชนส่วนใหญ่สามารถพัฒนาตนเองได้ในบรรยากาศที่เหมาะสม สมดุล ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันไป โดยอาศัยพลังของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพลังของเยาวชนเองด้วย ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปปรับใช้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนให้สามารถอยู่ในสังคมได้ โดยไม่ต้องพึ่งพายาเสพติด

บทที่ 2

องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน

เนื่องจากสภาพสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในวัยที่อ่อนเยาว์ อ่อนแอ และน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ชัดว่า เด็กและเยาวชนไทยมีคุณภาพทางความคิด จิตใจที่ไม่เข้มแข็งพอที่จะฟันฝ่าวิกฤตทางสังคม และตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ายาเสพติด ทั้งในฐานะผู้ค้าและผู้เสพ

นอกจากนี้ สถาบันครอบครัวและสถาบันทางสังคมที่รับผิดชอบในการฝึกฝนอบรมเด็กและเยาวชนยังอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ขาดนวัตกรรมการทำงานกับเด็กและเยาวชน ขาดกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกองคาพยพที่เกี่ยวข้องในการสร้างกระบวนการคิด การสร้างประสบการณ์ทางสังคมให้กับเด็กและเยาวชน ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ และปัจจัยอื่นๆ ภายในตัวเด็กและเยาวชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ อยู่ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางวิกฤตทางสังคม

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่ต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกระดับ ทั้งในกลุ่มเด็ก เยาวชน ชุมชน องค์กรและหน่วยงาน สถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะปัญหาหลายสาเหตุมิได้เป็นปัญหาใดๆ เฉพาะตัว แต่เป็นปัญหาที่มีลักษณะสืบเนื่องมาจากปัญหาอื่นๆ เริ่มต้นตั้งแต่ปัญหาการเลี้ยงดู ปัญหาการเรียนรู้ทางสังคม การคบเพื่อน การปรับพฤติกรรมและเกี่ยวข้องกับค่านิยมของกลุ่ม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยภายในจิตใจ หรือจิตลักษณะของเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งล้วนแล้วแต่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน และส่งผลต่อยอดไปสู่ปัญหาสังคมอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ และปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโรคเอดส์ เกิดความเสียหายต่อสังคมในวงกว้างมากขึ้น

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้ให้ความสนใจศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้กว้างขวาง เพื่อให้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการวางกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ให้ครอบคลุมและละเอียดพอที่จะมองเห็นประเด็นการศึกษาให้ได้ชัดเจนมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบเอกสาร ในแง่มุมมองที่หลากหลายมิติที่แตกต่างกัน

ซึ่งอาจอธิบายถึงส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาเสพติดและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ได้เป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. เหตุผลทางจริยธรรม
2. การมุ่งอนาคต
3. การควบคุมตนเอง
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ความเชื่อในอำนาจตน
6. ทักษะคิด ค่านิยม
7. สภาพปัญหาเสพติดในประเทศไทย
8. กลไกสมองกับการติดยาเสพติด
9. เยาวชนกับยาเสพติด
10. ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน
11. การบริหารจัดการชุมชน
12. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
13. ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน
14. สภาพทั่วไปของชุมชนพื้นที่วิจัย
15. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เหตุผลทางจริยธรรม

การมีเหตุผลทางจริยธรรมของเด็กเยาวชนจะเป็นส่วนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กไปใน

ทิศทางที่พึงประสงค์ของสังคม อย่างไรก็ตามคำว่า “จริยธรรม” ในความคิดของคนทั่วไป และในความคิดของเด็กเยาวชนนั้นยังมีความเข้าใจไปในแง่มุมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มีปัญหานั้น ยิ่งเป็นกลุ่มที่ถูกละเลยว่า ไม่มีจริยธรรมและมีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่าเด็กน่าจะมีจริยธรรมในระดับไหน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรทำความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ความหมายของจริยธรรม

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้หลากหลาย เช่น กรมวิชาการ (2524, หน้า 3) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมหมายถึง การกระทำทั้งกาย วาจา ใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม สอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถาน (2525, หน้า 214) สมบูรณ์ ศาสดาชีวิน (2539, หน้า ก) และประภาศรี สีหอำไพ (2540, หน้า 17) ที่กล่าวว่า

จริยธรรมหมายถึง หลักคำสอนว่าด้วยความประพฤติเป็นหลักสำหรับบุคคลยึดถือในการปฏิบัติตนให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าว พอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักคำสอนและการปฏิบัติที่ดีงามทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ลักษณะและองค์ประกอบของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 2-3) ได้แบ่งลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำชนิดใดสมควรกระทำ การกระทำใดเลว ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นกับระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา

2. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะและความประพฤติเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นๆ ทักษะเชิงจริยธรรมจะมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะทำ หรือเลือกจะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (เมื่อมีความรู้ร่วมกับทัศนคติแล้ว ก็มีเหตุผลเลือกหรือไม่เลือก) เหตุผลดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจขัดกับความรู้สึกของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผล และสถานการณ์เป็นสำคัญ การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายกันได้ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน

องค์ประกอบของจริยธรรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525, หน้า 5) ได้กำหนดองค์ประกอบจริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ส่วนประกอบทางด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง ดีงาม สามารถตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องด้วยการคิด

2. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือความพึงพอใจ สรรพคุณ เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

3. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือพฤติกรรมกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นกับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 2 ประการ ที่กล่าวมาข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นกับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้นๆ หรือความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุนแรงส่วนบุคคลนั้นด้วย

นอกจากนี้ ประภาศรี สีหอำไพ (2540, หน้า 48) ได้กล่าวว่า จริยธรรมประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ระเบียบวินัย (Discipline) สังคม (Social) และอิสระเสรี (Autonomy)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จริยธรรมประกอบด้วย สังคมที่มีระเบียบวินัย อิสระเสรี ความรู้ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องและพฤติกรรมที่แสดงออก

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อ โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, p. 31-35) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลทางด้านจริยธรรม และได้กำหนดความสูงต่ำของจริยธรรมด้านเหตุผลเป็นหลัก โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ รวม 6 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 จริยธรรมก่อนเกณฑ์ หมายถึง ระดับการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตน ระดับนี้แบ่งได้ 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ ช่วงอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล ช่วงอายุ 7-10 ปี

ระดับที่ 2 จริยธรรมระดับตามกฎหมาย หมายถึง ระดับการกระทำตามกฎหมายเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและหลักศาสนา ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นทำตามสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี ช่วงอายุ 10-13 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นทำตามหน้าที่และระเบียบทางสังคม ช่วงอายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 จริยธรรมระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง ระดับการตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมโนคติไตร่ตรอง หรือชั่งใจ โดยตนเองเสียก่อน แล้วจึงตัดสินใจตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 5 ชั้นการมีเหตุผลและเคารพตนเอง หรือชั้นทำตามคำมั่นสัญญา ช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไป

ชั้นที่ 6 ชั้นทำตามหลักอุดมคติสากล

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการให้เหตุผลทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้นจะข้ามขั้นไม่ได้ และไม่จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาถึงขั้นสูงสุดเสมอไป พบว่าผู้ใหญ่ส่วนมากมีพัฒนาการการให้เหตุผลทางจริยธรรมถึงแค่ขั้นที่สี่เท่านั้น

วิธีการปลูกฝังและพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, หน้า 60-67) ได้เสนอแนะวิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ไว้ดังนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูง เพื่อให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้
2. การอบรมทางศาสนา การฝึกอบรมจริยธรรม โดยการอบรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
3. การให้แสดงบทบาท การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของผู้อื่น จะทำให้มีความคิดกว้างขวางและเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง
4. การใช้กลุ่มให้เกิดความคล้อยตาม โดยอาจใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เมื่อเด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโต้แย้งกับเพื่อน จะทำให้ได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่
5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน

นอกจากนี้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2526, หน้า 126) ได้เสนอวิธีการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมไว้ 3 ชั้น คือ

1. สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่จริยธรรมที่จะปลูกฝัง
2. ให้ความรู้ถึงองค์ประกอบและวิธีการปฏิบัติตัวให้เป็นไปตามจริยธรรมนั้น
3. ให้มีการปฏิบัติตามจริยธรรมนั้นๆ และหากเป็นไปได้ก็ต้องพยายามปลูกฝังให้เป็นนิสัยประจำตัวต่อไป

นอกจากนี้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2526, หน้า 142) ยังได้เสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนจริยธรรมไว้ 3 แบบ คือ การปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง การเลียนแบบ และการแสดงบทบาทสมมติ

เช่นเดียวกับ ชำเลียง วุฒิจันทร์ (2524, หน้า 93-97) ได้เสนอแนะแบบของการสอนโดยสอนจริยธรรม คือ การสอนโดยการอภิปราย การสอนแบบสืบสวน การสอนแบบเล่นบทบาทสมมติ และการสอนให้เลียนแบบจากตัวแบบ

สำหรับ สมทรง ปุญญฤทธิ์ (2523, หน้า 17-18) เห็นว่าการสร้างเสริมจริยธรรมนั้นจะต้องมีการวัดผลอยู่เสมอ โดยการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกจริงๆ ไม่ใช่การตอบคำถามธรรมดา

ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ (2538, หน้า 3-4) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาจริยธรรมโรงเรียน อาจจัดตามแนวทางที่เป็นการเรียนการสอนทางอ้อม คือ มีแบบอย่างที่ดีทำให้เกิดเป็นกระบวนการซึมซับรับเอา สอนให้สอดคล้องกับนิสัย วัย และประสบการณ์ของผู้เรียน สอนให้รู้ทั้งเนื้อหาและปฏิบัติ สอนให้กายดี จิตดี และปัญญาดี

จากสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการมีเหตุผลทางจริยธรรมที่นำมากล่าวไว้นั้น เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนด้วย เพราะอย่างน้อยก็เป็นเครื่องชี้ทิศทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ว่าจะพัฒนาให้เด็กเยาวชนให้เป็นคนมีลักษณะเช่นใด

2. การมุ่งอนาคต

ในกลุ่มเด็กเยาวชนที่มีความคิดกว้างไกล รู้จักการมองอนาคต มักจะเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการพัฒนาตนเองไปได้ดี ดังนั้น การพัฒนาเด็กเยาวชนให้รู้จักการมุ่งอนาคตย่อมเป็นอีกเป้าหมายหนึ่ง ที่ควรให้ความสนใจ

ความหมาย

มิสเชล (Mischel, 1974 อ้างใน จักรวาล ภูวพันธ์, 2537) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่า หรือมากกว่าที่จะได้รับในปัจจุบัน มีการ

วางแผนเพื่อปฏิบัติ ตลอดจนควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนต้องการในอนาคต

สำหรับลักษณะของการมุ่งอนาคตนั้น ซีกูรา (Segura, 1991) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการมองอนาคต ในการวางแผน และการจัดการเกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ควงเดียน พันธุมนาวิน (2524) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตหมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมการอดได้ รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคต แทนรางวัลเล็กน้อยที่จะได้รับในทันที หรือความรับผิดชอบต่อความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

ทำนองเดียวกับ อุบล เลี้ยววาริณ (2534) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นการรู้จักคิดถึงอนาคต เล็งเห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ทั้งที่จะเกิดกับตนเองและสังคมในอนาคต และสามารถควบคุมตนเองให้กระทำ หรือควั่นการกระทำบางอย่างได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่สิ่งที่ต้องการได้ และสอดคล้องกับ กนกวรรณ อุ๋นใจ (2535) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต คือการมองสู่อนาคตของบุคคล โดยที่ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะสามารถคาดการณ์ไกล และตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม หาแนวทางแก้ปัญหา และวางแผนดำเนินการ เพื่อจะประสบความสำเร็จในอนาคต

พัฒนาการของการมุ่งอนาคต

เนอมี (Nurmi, 1991) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะที่ซับซ้อนที่พัฒนาขึ้นในบุคคลอย่างเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย ขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การตั้งเป้าหมาย (Future-oriented motives, interests and goals)

ในขั้นนี้บุคคลจะมีการตั้งเป้าหมาย หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งบุคคลมีอยู่

2. การวางแผน (Future-oriented planning)

ในขั้นนี้บุคคลจะมีการวางแผนปฏิบัติการ เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนแรก มีการตัดสินใจเลือกวิธีการ หรือแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนมีการตรวจสอบว่าวิธีการหรือแนวทางนั้นจะนำไปสู่เป้าหมายได้หรือไม่ หากพบว่าแผนหรือวิธีการที่เลือกไว้ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้ ก็มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเสียใหม่

3. การดูความเป็นไปได้ (Evaluation of the future)

เป็นขั้นการประเมินถึงความเป็นไปได้ของจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในอนาคต ตลอดจนแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้ว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผลตอบแทนที่ได้รับจากกระบวนการนี้จะส่งผลต่อการมีลักษณะมุ่งอนาคตของบุคคล กล่าวคือ หากสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลเป็นไปตามที่คาดหวังหรือต้องการ บุคคลก็จะมีลักษณะมุ่งอนาคตเพิ่มมากขึ้น แต่หากว่าสิ่งที่คาดหวังไว้ไม่เกิดขึ้น บุคคลก็จะขาดความเชื่อมั่นในอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดจากการสะสมการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตของบุคคล ทั้งจากการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา การเลียนแบบ ตลอดจนสื่อมวลชน และลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับสภาวะทางสังคมของบุคคล ตลอดจนวัฒนธรรมและครอบครัว รวมทั้งต้องอาศัยความสามารถทางด้านสติปัญญาและการรู้การคิดประกอบด้วย

3. การควบคุมตนเอง

ปัญหาในกลุ่มเด็กเยาวชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการที่เด็กเยาวชนขาดความยั้งคิด ไม่รู้จักการควบคุมตนเอง จึงทำให้เด็กเยาวชนตัดสินใจหาทางออกด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม เกิดปัญหาตามมามากมาย หากมีการพัฒนาเด็กเยาวชนให้เป็นผู้ที่รู้จักการควบคุมตนเองได้ ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการลดการเกิดปัญหาในกลุ่มเด็กเยาวชนได้ด้วย

ความหมาย

การควบคุมตนเอง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการหนึ่งวิธีการใด หรือหลายวิธี เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยที่บุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และควบคุมตัวแปรทั้งภายในและภายนอกของบุคคล อันจะมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นด้วยตนเอง (Cormier and Cormier, 1979, p.476 อ้างใน ปภาวดี แจ่มศิริ, 2527, หน้า 4)

อาจกล่าวได้ว่า การควบคุมตนเองเป็นกระบวนการควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามที่กำหนดเป้าหมายไว้

กระบวนการควบคุมตนเอง

กระบวนการที่ใช้ในการควบคุมตนเองนั้น ทอเรเซนและมาโฮนี (Thoresen and Mahoneg อ้างใน นิติยาภรณ์ ค้างเรือง, 2540, หน้า 24) ได้กล่าวว่ามีกระบวนการที่สำคัญในการควบคุมตนเองอยู่ 2 ประการ ได้แก่

1. การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์หรือสิ่งเร้าของตน โดยประเมินเงื่อนไขและ

สภาพการณ์ที่ควบคุมพฤติกรรมอยู่ ด้วยวิธีการแยกแยะสิ่งเร้า จากนั้นจึงเปลี่ยนแปลงหรือจัดระบบสภาพการณ์สิ่งเร้าใหม่ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ

2. การควบคุมผลกรรมด้วยตนเอง (Self-Presented) หมายถึง การให้ผลกรรมตนเองหลังจากที่ได้กระทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ซึ่งผลกรรมนี้อาจเป็นได้ทั้งการเสริมแรงหรือการลงโทษ ซึ่งในการควบคุมพฤติกรรมควรใช้การเสริมแรงมากกว่าการลงโทษ

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองนั้น มีหลายทฤษฎีด้วยกัน เช่น การควบคุมตนเองตามทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud อ้างใน ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2539.) ซึ่งเชื่อว่าบุคคลทั่วไปจะมีแรงขับอยู่ภายในตนเอง มีลักษณะเป็นจิตไร้สำนึกพร้อมจะแสดงออกตามความต้องการเสมอหากขาดการควบคุมยับยั้ง ดังนั้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมบ่มนิสัย เพื่อให้สามารถควบคุมตนเองได้ในระดับทั่วไป และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สำหรับการควบคุมตนเองตามทฤษฎีของ วอลเตอร์ ซี เร็คเลสซ์ (Walter C. Reckless) เชื่อว่า คนเรามีพลังที่ผลักดันจากภายในให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยต่างๆ ภายนอก เช่น ความยากจนหรืออาจเกิดจากปัจจัยภายนอกเมื่อเราเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาต่างๆ ดังนั้น เร็คเลสซ์ จึงเสนอทฤษฎีในการควบคุมตนเองไว้ดังนี้

การควบคุมจากภายใน ได้แก่ ความสำนึกที่สามารถยับยั้งควบคุมตนเองได้ ความสำนึกที่ดีงาม ความเคารพตนเอง มโนธรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี ความอดกลั้นต่อความคับข้องใจ ความสามารถในการต่อสู้กับอารมณ์ฝ่ายต่ำ ความสำนึกรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย การหาความพึงพอใจอย่างอื่นชดเชย การให้เหตุผลในการถ่วงโยงความเครียด เป็นต้น

การควบคุมจากภายนอก ได้แก่ ความยึดมั่นในจารีตประเพณี ความคาดหวังของสังคม ภาระผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามปทัสถานของสถาบัน ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย

โอกาสที่จะได้รับการยอมรับ และความสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ หรือใช้หลักการและแนวคิดการควบคุมตนเองตามหลักพุทธศาสนา อันได้แก่ หิริ และ โอตตัปปะ

หิริ คือ ความละอายต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้นภายในใจของคน ส่วน โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อผลแห่งการกระทำผิดชั่วร้าย ต่อการรู้เห็นของผู้อื่น

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีของ เอฟ อีแวน ไนซ์ ที่เน้นการควบคุมจากสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ อัลเบิร์ต แบนดูรา ที่เน้นการเรียนรู้การควบคุมตนเอง และการควบคุมพฤติกรรมโดยใช้การเรียนรู้จากสังคม

การพัฒนาการควบคุมตนเอง

การพัฒนาการควบคุมตนเองนั้น เด็กจะต้องผ่านการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยผ่านกระบวนการต่างๆ หลายอย่าง ได้แก่ การเรียนรู้โดยผ่านการเสริมแรงโดยตรง การเรียนรู้การควบคุมตนเองจากเทคนิควิธีวางระเบียบวินัย และการเรียนรู้การควบคุมตนเองจากการทำต้นแบบ (จรรยา สุวรรณทัต, ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ และ กมล สุดประเสริฐ, 2533, หน้า 9-15)

นอกจากนี้ ลอเรนซ์ และการ์บิลล์ แบร์ (Lawrence and Gabrielle Blair, 1996, อ้างในอารยา ค่านพานิช, 2542.) ศึกษาเรื่องผลจากพฤติกรรมการเผชิญหน้าปัญหาและการควบคุมตนเองต่อการปรับตัวของเด็กที่สูญเสียญาติ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเผชิญปัญหา การควบคุมตนเองจากแรงกระตุ้นภายใน ความเครียดในชีวิตประจำวัน และการปรับตัวในเด็กที่สูญเสียญาติ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็ก จำนวน 68 คน อายุ 8-13 ปี และญาติผู้ดูแลที่เหลืออยู่พบว่าผู้ที่มีการควบคุมตนเองจากแรงกระตุ้นภายในได้ดี จะมีภาวะซึมเศร้า น้อย มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมน้อย และมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมากกว่าเด็กที่มีแรงกระตุ้นจากภายนอกตนเอง

ดังนั้นการพัฒนาเด็กเยาวชนให้รู้จักการควบคุมตนเองได้นั้น ต้องให้ความสนใจทั้งในเรื่องที่เป็นรายบุคคลเฉพาะกรณี เรื่องของครอบครัว สถาบันการศึกษา และบริบททางสังคมอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในลักษณะที่จะช่วยกล่อมเกลา และฝึกฝนให้เด็กเยาวชนได้พัฒนาจิตลักษณะภายในไปได้ทุกช่วงอายุ จนเกิดเป็นอุปนิสัยที่จะสามารถควบคุมตนเองได้ในทุกสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสง่างามแม้จะเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะในสังคมไหนก็ตาม

4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ย่อมนำตนไปสู่ความสำเร็จได้ดีกว่าบุคคลอื่น หากลักษณะดังกล่าวมีในเด็กเยาวชน ก็ย่อมทำให้เด็กเยาวชนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาเด็กเยาวชนจึงต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้เกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนด้วย

ความหมาย

เมอร์เรย์ (Murray, 1938, p. 164-165) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ มีความต้องการที่จำเป็นผู้นำในการทำงานอย่างอิสระ มีความพากเพียรพยายามที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้ออุปสรรค เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้

ส่วน แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1953, p. 110-111) ได้ให้คำจำกัดความของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ หรือทำดีกว่าบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความรู้สึกสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

นอกจากนี้แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961, p. 100-110) ได้สรุปผลของการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งจูงใจของมนุษย์ในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ พบว่า คนเรามีความต้องการอยู่ 3 ประการคือ ความต้องการสัมฤทธิ์ผล ความต้องการความผูกพันและความต้องการมีอำนาจบารมี

จากสารระดังกล่าว จะมองเห็นว่าโดยปกติบุคคลทั่วไปมักจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในตน เพียงแต่ว่าจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงในระดับใด หากมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมากๆ นั้นหมายถึงบุคคลนั้นมีความพยายาม อดทน อดกลั้นต่อการฟันฝ่าปัญหา อุปสรรคต่างๆ ได้มากกว่า และโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จก็มีมากกว่า เพราะไม่เลิกล้มความตั้งใจง่ายๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ที่น่าจะมีในเด็กเยาวชนด้วย

5. ความเชื่อในอำนาจตน

ความเชื่อเป็นสิ่งที่มียุติพลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล และการที่บุคคลมีพฤติกรรมต่างๆ กันไปนั้นก็เป็นผลมาจาก ความคิด ค่านิยม และประสบการณ์ต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นความเชื่อ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ (Rotter, 1966)

1. ความเชื่อในอำนาจภายในตนเอง คือ เชื่อหรือรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เป็นผลจากการกระทำ หรือความสามารถของตนเอง
2. ความเชื่อในอำนาจภายนอกตน คือ เชื่อหรือรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอำนาจภายนอกที่ตนเองควบคุมไม่ได้ เช่น โชคชะตา เคราะห์กรรม ความบังเอิญหรืออำนาจของผู้อื่น

สำหรับ มูเลนแคมป์ และเนลสัน (Muhlenkamp and Nelson, 1981. อ้างในอัมพร วงศ์ใหญ่. 2542.) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเองนั้น นอกจากจะเชื่อในตนเองแล้ว ยังหลีกเลี่ยงหรือต่อต้านความเชื่ออำนาจภายนอกตน ส่วนผู้ที่เชื่ออำนาจภายนอกตนจะพยายามเสาะแสวงหาสิ่งที่คิดว่ามีอิทธิพลต่อตนเอง

นอกจากนี้ วรรณิ บันเทิง (2527) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายในและภายนอกตน กับพฤติกรรมการแก้ปัญหาการเผชิญภาวะเครียดก่อนผ่าตัดในผู้ป่วยเด็กวัยเรียนพบว่าเด็กที่มีประสบการณ์การผ่าตัด และระดับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเผชิญความเครียดก่อนผ่าตัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่า ผู้ป่วยเด็กที่มีระดับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ มีพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดก่อนผ่าตัด แตกต่างจากผู้ป่วยเด็กที่มีระดับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีระดับฐานะเศรษฐกิจปานกลางและสูง

หากเด็กเยาวชนเชื่อว่า การที่ตนจะเป็นเช่นไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ การกระทำ หรืออำนาจที่มีอยู่ในตนเอง มิได้เป็นไปเพราะใครเป็นผู้กระทำ ก็จะเป็นเรื่องง่ายต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กเยาวชน ดังนั้นในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนอย่างมีส่วนร่วมนั้นต้องให้ความสนใจในการสร้างความเชื่ออำนาจในตนให้กับเด็กเยาวชนด้วย

6. ทักษะ ค่านิยม

ในสังคมปัจจุบัน มีกลุ่มคนที่มีทัศนคติ ค่านิยม ที่แปลกแตกต่างไปจากบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเยาวชนที่มีค่านิยมในการแต่งกาย การบริโภค การคบเพื่อนต่างเพศ ฯลฯ ที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติและค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ เกิดปัญหาข่มขืน กระทำชำเรา ลามก อนาจาร ปัญหาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ปัญหาฆ่าตัวตาย เสพติด และเกิดปัญหาต่อยอดไปสู่ปัญหาอาชญากรรมอื่นๆอีกมากมาย ดังนั้นในการพัฒนาเด็กเยาวชนจึงต้องให้ความสนใจในเรื่องทัศนคติ ค่านิยม ที่จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มองเห็นทิศทางในการพัฒนาเด็กเยาวชนได้ชัดเจนขึ้น

ทัศนคติ เป็นศัพท์บัญญัติทางวิชาการตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Attitude" ซึ่งเป็นศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "Aptus" แปลว่า ไฉนเอียง เหมาะสม และนำมาใช้ในความหมายของคำว่า Attitude ว่าท่าทีที่แสดงออกของบุคคลซึ่งบ่งถึงสภาพของจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (สมาน ปางวัชรกร, 2536) ทัศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่นๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่บ่งถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติเป็นผลเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม เพื่อนฝูง การเรียนรู้ และการสั่งสอนอบรมจากโรงเรียน สถาบันการศึกษาและกระบวนการทางสังคม ทัศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น

สำหรับ L.L. Thurstone (1956, p.39) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึกอคติ ความคิด ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางด้านการพูดเป็นความคิด (Opinion) แสดงความคิดเห็นเป็นสัญลักษณ์ของทัศนคติ ดังนั้นถ้าจะวัดทัศนคติก็สามารถทำได้โดยการวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ และทัศนคติเป็นระดับของความมาก - น้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง (Psychological object) ซึ่งอาจจะเป็นอะไรก็ได้หลายอย่างเป็นต้นว่าสิ่งของ บุคคล บทความ องค์การ ความคิด ฯลฯ ความรู้สึกเหล่านี้ ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

นอกจากนี้ Charles R. Foster (1952, p.119) กล่าวว่าทัศนคติเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสภาพการณ์ บุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการพบเห็น คู่กัน เคย ได้ทดลอง เป็นต้น เรียกว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (Direct Experience) และโดยการได้ยิน

ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพหรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ แต่ไม่ได้พบเห็น ไม่ได้ทดลองกับของจริง ด้วยตนเอง เรียกว่าเป็นประสบการณ์โดยอ้อม (Indirect Experience) เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการรับรู้ และการเข้าใจ ดังนั้น บุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่เคยมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและตัดสินใจค่านิยมไม่เหมือนกัน แต่ละกลุ่มอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันก็ได้ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม และค่านิยมหรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นดำเนินชีวิตอยู่

ส่วนชาติ ลัทธ และคณะ (2530, หน้า 9) กล่าวว่า ทัศนคติของบุคคลนั้นมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการศึกษาอบรมสั่งสอนและสิ่งแวดล้อม การเสริมทางการศึกษา การคมนาคมติดต่อ มีผลให้ทัศนคติของคนเปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะบุคคลมีโอกาสร่างสรรค์แลกเปลี่ยน ตลอดจนเลียนแบบความคิดเห็นกันได้มาก และวัฒนธรรมมีการผสมผสานกันมากเท่าใด ก็ยิ่งจะทำให้ทัศนคติของคนเปลี่ยนแปลงไปได้มากเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดหรือทัศนคติจะเป็นไปได้ง่ายหรือยากก็ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้นด้วย

สำหรับค่านิยมนี้มีผู้ให้ความหมายเอาไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

ออลพอร์ต (Allport, 1961, p.296) กล่าวว่า ค่านิยมคือ ความเชื่อที่บุคคลแสดงออกมาให้เห็นโดยความชอบ และวิลเลียม (William, 1968, p.283) กล่าวว่า ค่านิยมหมายถึง ความรู้สึกนิยมชมชอบของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม เป็นความรู้สึกพอใจที่กระทำตาม ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หันนาคินทร์ (2518, หน้า 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ค่านิยมของสังคมหมายถึงสิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คุณปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็น หรือกลับกลายมาเป็น สิ่งที่คุณถือว่าต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่องและมีความสุขที่จะได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็นวิถีของการจัดรูปความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคลและเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม

โดยรวมสรุปว่า ค่านิยม คือ ความรู้สึก ความเชื่อที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง แล้วบุคคลนั้นนำมาประเมินค่าว่าควรจะนำมาประพฤติปฏิบัติอยู่ระยะเวลาหนึ่งหรือตลอดไป

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ลักษณะปัจจัยภายในบุคคลที่กล่าวมาตั้งแต่การมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง ความเชื่อในอำนาจแห่งตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะคติ ค่านิยมตลอดจนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งหลายนั้น เป็นเรื่องที่มีการอธิบายให้เชื่อมโยงกัน โดยนำเสนอเป็นทฤษฎีบท โดยศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม หลังจากได้วิเคราะห์พฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนาและพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนาของคนไทยว่า มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง โดยทำการวิเคราะห์และสรุปเป็นระยะๆ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2523, พ.ศ.2526 และ พ.ศ.2528 (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2543 : หน้า 96 -97) ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่เป็นคนเก่ง และเป็นคนดี คือ เป็นพลเมืองดี ทำงานมีอาชีพซื่อตรง ขยันขันแข็ง และช่วยในการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตยนั้น เป็นผู้ที่มีจิตลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ต่อไปนี้ในระดับสูง คือ

ส่วนที่เป็นรากของต้นไม้จริยธรรม ได้แก่

1. สถิติปัญญาความเฉลียวฉลาด
2. สุขภาพจิต
3. ประสบการณ์ทางสังคม

ส่วนที่เป็นลำต้นของต้นไม้จริยธรรม ได้แก่

4. ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน
6. ความเชื่ออำนาจในตน
7. คุณธรรมค่านิยม และทักษะคติ
8. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

จิตลักษณะทั้ง 8 ประการนี้ เปรียบเสมือนราก และลำต้นของต้นไม้ (ประการที่ 1-3 เปรียบเสมือนรากของต้นไม้, และประการที่ 4-8 เปรียบเสมือน ลำต้น) ซึ่งส่งผลให้เกิดดอก และผล นั้นหมายถึง พฤติกรรมการเป็นคนดี และเป็นคนเก่ง ซึ่งประกอบไปด้วย

ส่วนที่เป็นดอกผลของต้นไม้จริยธรรม ได้แก่

1. พฤติกรรมสุขภาพ

2. พฤติกรรมการขยันเรียน
3. พฤติกรรมการทำงาน
4. พฤติกรรมพลเมืองดี
5. พฤติกรรมพัฒนาสังคม

โดยมีการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวเสริมส่งให้ดอกผลสวยงามโดดเด่นมากขึ้น ซึ่งเปรียบเสมือนกิ่งก้านของต้นไม้ โครงสร้างที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้ให้ชื่อว่า "ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม"

ตัวชี้วัด พฤติกรรม

พฤติกรรมทั้ง 5 ด้าน ที่กล่าวมานั้น มีดัชนีชีวิตอยู่ 5 ประการ คือ

1. ตัวชี้วัดพัฒนาการทางสติปัญญา การรู้ การคิด (ตามทฤษฎีของเพียเจต์) เช่น การรู้ การคิดขั้นรูปธรรมนั้นบุคคลมักจะแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งด้วยกำลังกาย และอาวุธ ส่วนผู้ที่มีการรู้ การคิดในขั้นนามธรรมนั้นจะแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจาต่อรองตกลงโดยสันติวิธี

2. ตัวชี้วัดพัฒนาการทางจริยธรรม (ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก) ซึ่งแบ่งพัฒนาการเหตุผลทางจริยธรรมของมนุษย์ที่จะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดๆ นั้น มี 6 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1	ทำเมื่อเห็นว่าตนเองได้เปรียบ
ขั้นที่ 2	ต้องการรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ
ขั้นที่ 3	ทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ
ขั้นที่ 4	ยึดถือกฎระเบียบ กฎหมาย
ขั้นที่ 5	มีตนเป็นเอกเทศ และควบคุมตนเอง
ขั้นที่ 6	ยึดอุดมคติสากล มีหิริ และ โอตตัปปะ

3. ตัวชี้วัดความพร้อมทางจิตใจ เช่น จิตลักษณะ 8 ประการ (ตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม) ที่กล่าวมาแล้วนั้น

4. ตัวชี้วัด ความเป็นศาสนิกชน เช่น ความเชื่อทางศาสนา การปฏิบัติทางศาสนา และวิธีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา

5. ตัวชี้วัดทางการศึกษา ได้แก่

- 1) ระดับการศึกษา
- 2) คุณภาพของสถานศึกษา
- 3) ผลการเรียนรู้สุดท้าย (ไม่ว่าจะจบในระดับชั้นใดก็ตาม)

4) ทักษะทางภาษาไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษา และสติปัญญาของผู้ตอบ

ในการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาเสพติดและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยความร่วมมือของเยาวชนและชุมชนครั้งนี้ จึงต้องให้ความสำคัญต่อการศึกษาลักษณะภายในของเด็กเยาวชนดังกล่าวด้วย เพราะการที่เด็กเยาวชนจะแสดงพฤติกรรมเช่นไรนั้น ย่อมมาจากความคิด และลักษณะภายใน หรือที่เรียกรวมว่า จิตลักษณะภายใน ด้วย

7. สภาพปัญหาเสพติดในประเทศไทย

ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหา และพัฒนาเด็กเยาวชนในครั้งนี้ จำเป็นต้องรู้ถึงสถานการณ์ปัญหาเสพติด ทั้งในระดับภาพรวมและในระดับชุมชน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กเยาวชนไทยโดยตรง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544. น.9-14) ได้ระบุว่า

1. แหล่งผลิต การลำเลียงและการนำเข้า

ตั้งแต่ปี 2541-2543 การผลิตยาเสพติดประมาณร้อยละ 90 จะอยู่ในเขตพื้นที่ประเทศพม่า ด้านตรงข้ามจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย ซึ่งนับเป็นแหล่งผลิตที่ถาวร มีกำลังผลิตอย่างไม่จำกัดทั้งการผลิตหัวเชื้อและอัดเม็ด ภายใต้การควบคุมของกลุ่มว่า กลุ่มขุนสำและกลุ่มโกกั้ง นอกจากนี้ ยังมีการผลิตอัดเม็ดโดยชนกลุ่มน้อยอื่นๆตามแนวชายแดนไทย-พม่า รวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 60 แห่ง ที่ตั้งโรงงานส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าเขา สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย สารเคมีในการผลิตจะนำเข้ามาจากประเทศจีนและอินเดีย ทั้งนี้ชนกลุ่มน้อยดังกล่าวอาศัยการผลิตยาเสพติดเป็นเครื่องมือในการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ โดยไม่มีการพัฒนาไปสู่วิถีอาชีพอื่นๆ

การลำเลียงและนำเข้ายาเสพติด อาศัยผ่านช่องทางตามแนวชายแดนและจุดผ่านแดน ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ประมาณ 226 ช่องทาง รวมทั้งอาศัยเส้นทางลำเลียงผ่านประเทศพม่าหรือทางทะเลอันดามัน กลุ่มคนนำเข้า ได้แก่ ชาวเขาที่ไม่มีอาชีพ และคนสัญชาติพม่า รวมทั้งขบวนการเครือข่ายการค้า ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ลำเลียงมาตามช่องทางที่ถูกกฎหมาย

โดยความร่วมมือและอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอาศัยปลอมปน ชุกซ่อนมากับสินค้าอื่นเพื่ออำพรางการตรวจค้นจับกุม

จากการประมาณการเบื้องต้นคาดว่าในปี พ.ศ.2543 ยาบ้าในประเทศไทยมีถึง 500 ล้านเม็ด แต่จับกุมได้เพียง 80 ล้านเม็ด (หรือร้อยละ 20) ที่เหลือหลุดเข้าสู่ตลาดและผู้บริโภค และคาดว่าในปี 2544 จำนวนยาบ้าจะเพิ่มเป็น 700-800 เม็ด

นอกจากยาบ้าแล้วในปัจจุบันยังมียาเสพติดประเภทอื่นๆ แพร่ระบาดในประเทศไทยในกลุ่มอาชีพ และในพื้นที่ต่างๆ เช่น ผีน เซโรอิน กัญชา โคเคน ยาอี และยังมียาและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ออกฤทธิ์ทดแทนยาเสพติด และนับวันจะขยายตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตคนไทย และความมั่นคงของสังคมเพิ่มขึ้นหากไม่มีการดำเนินการป้องกันแก้ไขอย่างจริงจัง

2. พื้นที่การแพร่ระบาด

ปัจจุบันยาเสพติดได้แพร่ระบาดเข้าไปในทุกจังหวัดและอำเภอ โดยมีเครือข่ายการขนส่งและการจำหน่ายที่ซับซ้อน มีประสิทธิภาพ พื้นที่ที่มีการระบาดมากที่สุด ได้แก่ ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในระดับชุมชนและหมู่บ้านทั้งนี้จากการสำรวจข้อมูลพื้นที่แพร่ระบาดยาเสพติดทั่วประเทศ ดังนี้

พ.ศ.	การแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน / ชุมชน		
	จำนวนหมู่บ้าน / ชุมชน	มีปัญหา	ร้อยละ
2537	53,107	20,835	39.2
2539	52,257	23,841	45.6
2542	66,082	36,384	55.1

โดยเป็นหมู่บ้านที่มีการแพร่ระบาดในระดับรุนแรง ปานกลาง และเบาบาง คิดเป็นจำนวนร้อยละ 13.3, 21.6 และ 16.2 ตามลำดับ

3. กลุ่มเป้าหมายและจำนวนผู้ติดตาม

จากข้อมูลการบำบัดรักษาผู้ติดตามของสถานพยาบาลทั่วประเทศ และสถิติผู้กระทำความผิด พบว่ากลุ่มเป้าหมายผู้ติดตามส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี โดยในปี 2542 มีการแพร่ระบาดในช่วงอายุ 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.5 ของช่วงอายุทั้งหมด และมีแนวโน้มอายุของกลุ่มเป้าหมายลดลงไปอยู่ที่ระหว่าง 15-19 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจข้อมูลระดับวิทยาในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย กลางปี 2542 ของสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบค ซึ่งพบว่านักเรียน นักศึกษา ระดับ ป.6 - ปริญญาตรี จำนวน 5.36 ล้านคน มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้อยละ 12.4 และระดับ ม.ต้น ม.ปลาย และปวช. เป็นกลุ่มใหญ่ถึงร้อยละ 84 ของจำนวนที่สำรวจ

จากการประมาณการคาดว่า ในปี 2543 มีคนไทยใช้ยาเสพติด (เสพติดยังไม่ติด) ประมาณ 2.70 ล้านคน มีผู้ติดตามเสพติดในระดับต่างๆ 200,000 - 300,000 คน และในจำนวนผู้ติดตาม มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟู โดยสมัครใจ 70,000 คน และโดยบังคับ 50,000 คน ส่วนอีกประมาณ 180,000 คน ไม่มีโอกาสเข้ารับการบำบัดรักษา ประกอบกับผลของการบำบัดรักษาบางส่วนยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

4. แนวโน้มของตัวยา

หากพิจารณาฐานประเภทคดียาเสพติดที่ถูกจับกุมระหว่างปี 2540-2543 จะพบว่าตัวยาที่มีการแพร่ระบาดมาก ได้แก่ ยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน) กัญชา สารระเหย เฮโรอีน ฝิ่น กระเทียม ยาอี และโคเคน โดยยาบ้า กัญชา ยาอี และโคเคน มีแนวโน้มสูงขึ้น

ปี	ประเภทคดียาเสพติดที่ถูกจับกุม (คดี)							
	เมทแอมเฟตามีน	กัญชาแห้ง	สารระเหย	เฮโรอีน	ฝิ่น	กระเทียม	เอกซ์ตาซี	โคเคน
2540	65,981	28,845	28,003	14,879	3,418	1,932	110	3
2541	115,601	22,028	19,879	12,314	3,038	1,600	100	5
2542	134,068	24,071	19,070	7,488	2,230	2,181	157	79
2543	142,783	16,586	12,450	4,019	2,226	1,389	250	-

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส.

ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับสถิติการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่เป็น ยาบ้าและผลสำรวจของสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบค ในชนิดของสิ่งเสพติดที่ นักเรียน นักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ซึ่งได้แก่ ยาบ้า กัญชา สารระเหย เฮโรอีน ยาไอซ์ และโคเคน

5. ผลกระทบของปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ "เป็นภัยคุกคาม กัดกร่อน บ่อนทำลาย" ประเทศไทย ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวมในมิติต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ผลกระทบต่อตัวบุคคล

- 1) ยาเสพติดทุกชนิด จะมีผลกระทบโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพและสุขภาพอนามัย กรณีผู้ใช้ยาเสพติดชนิดนี้จะมีโอกาสติดและแพร่เชื้อเอชไอวีถึงร้อยละ 50 นอกจากนี้ตัวยายังตัว เช่น แอมเฟตามีน หากมีการใช้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว จะส่งผลกระทบต่อระบบจิตประสาทส่วนกลาง และทำลายสมองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน ทำให้ผู้เสพมีความสับสน กังวลใจและนอนไม่หลับรวมถึงมีพฤติกรรมความรุนแรงต่างๆ
- 2) ผู้ติดยาจะไม่ได้รับการยอมรับ และถูกจำกัดสิทธิทางกฎหมายในการสมัครเป็นผู้แทนหรือสมาชิกทางการเมือง รวมทั้งการเข้ารับราชการ
- 3) ผู้ใช้สารเสพติดที่เป็นผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ขับขี่ยานพาหนะมักปฏิบัติงานด้วยความประมาทก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุที่นำไปสู่ความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม

- 1) ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา
- 2) ปัญหายาเสพติดได้ก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากประชาชน และสังคมในวงกว้าง เนื่องจากเกรงว่าบุตรหลานจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือถูกประทุษร้ายจากผู้เสพยาที่มีอาการผิดปกติทางจิต
- 3) ผู้ติดยามักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่างๆ

4) สำหรับผู้ค้าและผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่เป็นบุตรหลานต้องออกจากโรงเรียนเพราะไม่มีทุนการศึกษา แม้จะมีหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ แต่ก็ไม่สามารถทำให้เด็กเยาวชนเหล่านี้เรียนได้ตามปกติ ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ

ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ

1) คดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรม ทั้งระบบตั้งแต่ในระดับตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และการคุมประพฤติ นำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย การขยายงาน ขยายอัตรากำลัง การขอผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น และการก่อสร้างสถานที่รองรับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มสูงและทำให้การดำเนินคดีด้านอื่นๆ เกิดความล่าช้า

2) นอกจากนี้ ปัญหายาเสพติดได้ก่อให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่ การรับสินบน การกลั่นแกล้งรีดไถ แสวงหาผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้ประชาชนและสังคมเกิดความไม่ศรัทธาและเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ

1) การผลิตและการค้ายาเสพติด จัดเป็นกลุ่มธุรกิจและเศรษฐกิจนอกกฎหมาย ที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิต แม้ว่าการค้ายาเสพติดบางส่วนจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เมื่อมีการค้าขาย แต่ก็ยังเป็นรายได้สำหรับคนบางกลุ่มที่กระทำความผิดกฎหมายและเอารัดเอาเปรียบสังคม

2) ธุรกิจการค้ายาเสพติด ได้ก่อให้เกิดการสูญเสียเงินตราแก่กลุ่มผู้ผลิตที่อยู่ภายนอกประเทศจำนวนมาก ซึ่งจากการศึกษาวิจัยศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2540 พบว่าเศรษฐกิจการค้ายาเสพติดมีมูลค่าระหว่าง 28,000 - 33,000 ล้านบาท

3) ปัญหายาเสพติดทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อใช้ในการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟู แทนที่จะนำไปใช้ในการด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็น เช่น การศึกษา การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ

4) ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เพราะทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชนต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็น รวมทั้งกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์ เพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสมองของเด็กและ

เยาวชน และแรงงานที่จะเป็นพลังของประเทศไทยในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการความรู้และพลังปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา

ผลกระทบต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ

1) ผลสำรวจของสำนักวิจัยเอแบค ระหว่าง 1-4 พฤศจิกายน 2542 พบว่าประชาชนร้อยละ 31.7 เห็นว่ายาเสพติดเป็นปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศโดยมีความสำคัญเป็นอันดับ 2 รองจากปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของชาวต่างชาติ สาเหตุเนื่องจากปัญหายาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งผลิตยาเสพติด

2) การแพร่ระบาดของยาเสพติด จะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทยไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติ ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนการค้า และธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ประเทศคู่แข่งฉวยโอกาสในการโจมตีประเทศไทย

จากการติดตามผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา พอสรุปได้ว่า แม้ว่าทุกฝ่ายจะพยายามแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเต็มที่ แต่ยังมีลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ ขาดการประสานงานอย่างจริงจัง และเน้นการดำเนินการในเชิงรับหรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานมีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ ประกอบกับสถานการณ์ด้านยาเสพติด มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้ปัญหาดังกล่าวขยายตัวอย่างรวดเร็ว กลายเป็นภัยที่คุกคามคนไทยและสังคมไทย ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยน "วิธีคิด และวิธีการดำเนินงาน" ใหม่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

8. กลไกสมองกับการติดยาเสพติด

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่บ่อนทำลายศักยภาพทางสมองของเด็กเยาวชน ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนจึงจำเป็นต้องมีความรอบรู้ในเรื่อง ฤทธิ์ทางเภสัชของยาเสพติดที่มีผลต่อการทำงานของสมอง การรู้โครงสร้างและกลไกการทำงานของสมองที่ถูกกระทบด้วยยาเสพติด จะช่วยให้เข้าใจปัญหาของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดได้มากขึ้น การที่เด็กติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาแล้วกลับมาติดยาเสพติดอีกก็มักจะถูกมองว่าเด็กสั่นดานไม่ดี แต่หากเข้าใจเรื่องกลไกสมองกับการติดยาเสพติดก็จะทราบว่า การบำบัดรักษายาเสพติด มิใช่่นำยาออกจากเด็ก หรือนำเด็กออกจากยาเท่านั้น แต่ต้องเป็นสิ่งที่ต้องฝึกให้กลไกสมองกลับมาทำงานได้เหมือนเดิมโดยที่ไม่ต้องใช้ยาเสพติด

สมอง เป็นศูนย์กลางบัญชาการสั่งงานให้อวัยวะของร่างกายเคลื่อนไหว ทำงานตามสมองคิดขึ้นได้ ดังนั้นสมองจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดของมนุษย์ ธรรมชาติจึงกำหนดให้สมองอยู่ในตำแหน่งบนสูงสุดของร่างกาย และมีกระดูกที่เรียกว่า กะโหลกศีรษะห่อหุ้มไว้อย่างแข็งแรง เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อสมองได้

สมองทำงานอย่างไร

สมองมีกลไกและวิธีการทำงานที่สลับซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมหัศจรรย์มาก ดังที่สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ (2544) ได้ผลิตสื่อ วี ซี ดี. นำเสนอสาระกลไกสมองกับการติดยาเสพติดว่า ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์มีมากขึ้น จึงสามารถคิดค้นประดิษฐ์เครื่องตรวจสมองขึ้นได้ (สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ.2544) โดยอาศัยอนุภาคโพซิตรอนหรือเรียกว่าเครื่อง Positron – Emission Tomography มีชื่อย่อ ๆ ว่า PET (เพ็ต) เป็นเครื่องมือที่ทำให้เรามองเห็นการทำงานของสมองมนุษย์ได้(ปริยา กุลวนิชย์.2541 :น.56-57)

PET สามารถถ่ายภาพลักษณะของสมอง คนที่อยู่ในอารมณ์ต่างๆ ได้ ทำให้ทราบว่าสภาพสมองจะมีลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างที่มีอารมณ์โกรธ เศร้า สุขใจ หวาดกลัว และสามารถมองเห็นความผิดปกติของสมอง ซึ่งถูกทำลายเพราะการเสพยาเสพติดได้ด้วย

ยาเสพติดทำลายสมองอย่างไร

โดยปกติในสมอง จะมีสารเคมีประเภทเอนโดर्फิน (Endorphine) โดปามีน (Dopamine) นอร์แอดรีนาลีน (Noradrenaline) ฯลฯ หลังออกมาจากต่อมไร้ท่อได้สมอง กลุ่มสารเคมีเหล่านี้จะทำให้จิตใจเบิกบาน แจ่มใส ทำให้มีความสุข เกิดความสมดุลทางเคมีในร่างกาย ทำให้สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ มีกำลังวังชา โรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นได้ยาก จึงมีผู้เรียกสารเคมีกลุ่มนี้ว่า “สารสุข” สารเหล่านี้จะหลั่งต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา หรือ มีสภาพจิตใจ

ที่สงบจากการทำสมาธิ การทำละหมาด หรือสวดมนต์ ระลึกถึงพระเจ้า คือมีอารมณ์เดียวหรือมีความรู้สึกปีติ ยินดี ความสำเร็จของตนเองหรือของผู้อื่น ไม่อิจฉา ริษยา ไม่เร่าร้อน ไม่แค้นชิงชัง แต่มีความคิดในทางบวก หรือ Positive thinking ด้วยวิธีการเหล่านี้ จะทำให้ “สารสุข” หลั่งออกจากต่อมไร้ท่อได้สมอง และไหลเวียน เข้า – ออก ระหว่างปลายเซลล์ประสาทอยู่ตลอดเวลา

ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลใดมีอารมณ์หงุดหงิด หมกมุ่น คิดไม่ตก ว้าวุ่นใจ จิตไม่สงบ แค้นเคือง ชิงชัง โมโหโทโส ก็จะทำให้สารเคมีประเภทเอนดอร์ฟิน หรือ “สารสุข” ไม่หลั่ง ทำให้รู้สึกเป็นทุกข์ หรือเกิดความทุกข์ นั่นเอง

จากการตรวจสอบโดยเครื่องตรวจสมองหรือ PET นั้นพบว่า ผู้ที่ใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า นั้นฤทธิ์ของยาจะไปกระตุ้นให้สารเคมีประเภทเอนดอร์ฟิน หรือสารสุคนั้นทะลักหลั่งออกมาจำนวนมาก แต่ไม่มีการไหลเวียน เข้า – ออก ระหว่างเซลล์ประสาท จึงทำให้เซลล์สมองแห้ง ฝ่อ เป็นการทำลาย เซลล์สมองโดยตรง เกิดอาการบ้า คลั่ง วิตจริต ดังที่ปรากฏตามข่าวที่สื่อมวลชนได้เผยแพร่อยู่ไม่เว้นแต่ละวัน

ยาเสพติดทำให้เป็นสุขจริงหรือ

เป็นความจริงอยู่ ที่ผู้ที่ใช้ยาเสพติดบอกว่ายาเสพติดทำให้เขามีความสุข แต่ความสุขที่ได้รับนั้น เป็นความสุขที่ทำลายตนเองอย่างถาวร เป็นความสุขที่เกิดขึ้นในระยะแรกที่ใช้ยาเสพติด เพราะสารเคมีที่เรียกว่า สารสุข ถูกกระตุ้นให้หลั่งออกมาแต่เนื่องจากยาเสพติดมีฤทธิ์ทางเภสัช ทำให้เสพติด กล่าวคือ ต้องใช้ในปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และหยุดใช้ไม่ได้ ยาเสพติดเหล่านี้จะไปกระตุ้นการทำงานของเซลล์สมองทำงานเพิ่มขึ้น มีการส่งสารสื่อประสาทให้กันและกันรวดเร็วมากขึ้น เกิดอาการประสาทหลอน หูแว่ว ก้าวร้าว คุ้ยหาของหาย เกิดอาการโรคจิตทางเคมีเหมือนคนเป็นโรคจิตเภท (Schizophrenia)

นอกจากนี้ การใช้ยาบ้า จะทำให้สารเคมีเหล่านี้หลั่งออกมาเป็นจำนวนมากนั้น จะทำให้หัวใจเต้นเร็ว ทำให้หัวใจวายตายได้ ความดันโลหิตสูง เส้นเลือดฝอยในสมองแตก และกลายเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาตได้ และยาบ้ายังมีฤทธิ์เข้าไปควบคุมศูนย์ควบคุมเอพพิไทต์ (Appetite) ทำให้ไม่รู้สึกอยากรับประทานอาหาร จึงทำให้ร่างกายทรุดโทรม

โครงการวิจัย ชีววิทยาระบบประสาทและพฤติกรรมได้ศึกษาวิจัยพบว่า ยาบ้าเป็นตัวบั่นทอนสมรรถภาพทางเพศให้ลดต่ำลง และนายแพทย์ทรงเกียรติ ปิยะกะ ก็ค้นพบว่า ผู้ที่ใช้ยาบ้า ยาอี ทุกๆ 2 คน จะกลายเป็นผู้ป่วยทางสมองและวิตจริต 1 คน จึงอาจกล่าวได้ว่า “ยาเสพติดทำให้เกิดโรคเกี่ยวกับสมอง”

ทางเลือก

การใช้ยาบ้า เพื่อแสวงหาความสุข สนุกสนานนั้น เป็นเรื่องที่ลงทุนด้วยชีวิตทั้งชีวิต แม้เลิกจากยาบ้าหรือรอดตายมาได้ แต่เซลล์สมองที่ถูกทำลายไปแล้วก็มีได้เจริญงอกงาม ขึ้นคืนมาได้ จึงทำให้ชีวิตที่เหลืออยู่นั้น แห้งแล้ง ห่อเหี่ยว เป็นทุกข์ เพราะระบบการไหลเวียนเข้า – ออก ของสารเคมีที่สร้างความสุขนั้นถูกทำลาย

การค้นพบการทำงานของสมอง และกลไกสมองกับการติดยาเสพติดดังกล่าว ทำให้มองเห็นทางออกได้ว่า มนุษย์จะมีความสุขได้โดยไม่ต้องใช้ยาเสพติด แต่มีความสุขได้ด้วยการออกกำลังกาย เล่นกีฬา ทำตัวให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้ได้รับความชื่นชมยินดี มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง หรือของคนรอบข้าง มีความคิดทางบวก มองเห็นคุณค่าของตนเอง ฝึกทำจิตใจให้เป็นสมาธิอารมณ์เดียว ด้วยวิธีการดังกล่าวก็สามารถจะทำให้ “สารสุข” หลังไหลเวียนเข้าออกแต่ละเซลล์ได้เป็นปกติ เกิดความสมดุลทางเคมีในร่างกาย ซึ่งเป็นเรื่องท้ง่ายๆ กระทำได้ด้วยตนเองและปลอดภัยกว่าการใช้ยาเสพติดมากกระตุ้นให้สารสุขหลัง เพราะการใช้ยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า จะทำให้ “สารสุข” ถูกกระตุ้นให้ทะลักออกมากจนทำให้ระบบการไหลเวียน เข้า – ออก ของสารสุข ถูกทำลายเกิดอาการสมองฝ่อ ศูนย์กลางบัญชาการร่างกายของคน ถูกทำลายในที่สุด

9. เยาวชนกับยาเสพติด

ชีวิตที่เยาว์วัยทุกชีวิตจำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลประคับประคอง ปกป้องให้พ้นจากภัยอันตรายรอบด้าน เพื่อให้ชีวิตนั้นอยู่รอดปลอดภัย และเข้มแข็งพอที่จะยืนหยัดต่อสู้ชีวิต โดยลำพังด้วยตนเองได้ และจะเป็นเช่นนั้นทุกชีวิต ไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ หรือมนุษย์ ที่เป็นต้นกล้าตัวอ่อน ทารก เด็กและเยาวชน ก็ล้วนแล้วแต่ต้องการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเป็นอย่างดี ชีวิตนั้นจึงจะอยู่รอดและเป็นชีวิตที่ดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตของมนุษย์นั้นกว่าจะเจริญเติบโตพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ก็ต้องใช้เวลาในการเลี้ยงดูทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ยาวนาน เพราะมนุษย์แตกต่างจากพืชและสัตว์ทั้งหลายตรงที่มนุษย์มีจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และความคิดที่สามารถฝึกฝนอบรม พัฒนา ใช้ประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขในสังคม แต่หากไม่อบรม บ่มเพาะฝึกฝนจิตใจควบคู่ไปกับการเลี้ยงดูทางร่างกายก็จะทำให้ชีวิตนั้นขาดความสมดุล เกิดภาวะความคับข้องใจในตนเองและขยายวงไปสู่บุคคลรอบข้างอาจกลายเป็นปัญหาสังคมไปในที่สุด

ดังนั้นเราจึงควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชนเพื่อให้เขาสามารถต่อสู้กับภาวะที่เลวร้ายและทนต่อแรงเสียดทานต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมได้ แต่ในความเป็นจริงเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันมี

คุณภาพทางด้านการคิด และจิตใจที่ไม่เข้มแข็งพอที่จะฟันฝ่าวิกฤตทางสังคมที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ซึ่งทำให้ผู้คนในสังคมเกิดการแข่งขันกันอย่างรุนแรงทุก ๆ ด้าน เด็กและเยาวชนผู้มีความอ่อนเยาว์ในด้านความคิดและอ่อนแอในด้านจิตใจ จึงตกเป็นเหยื่อของสังคม ที่เห็นได้ชัด ๆ คือ การตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ายาเสพติด ทั้งในฐานะผู้ค้าและผู้เสพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านสื่อมวลชนทุกแขนงไม่เว้นแต่ละวัน ชีวิตของเด็กและเยาวชนหลายต่อหลายชีวิตที่กำลังอยู่ในวัยผลิบานจึงถูกคุกคามและบ่อนทำลายไปอย่างน่าเสียดาย

ท่ามกลางการต่อสู้กับปัญหาทั้งหลายที่มีอยู่ในสังคม ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาหนึ่งที่มีการต่อสู้กันมาทุกยุคทุกสมัย ยืดเยื้อยาวนาน แต่ก็ดูเหมือนว่าสภาพปัญหายาเสพติดจะมีมากขึ้นอีกด้วยซ้ำ โดยมีตัวชี้วัดทั้งในด้านจำนวนปริมาณยาเสพติด การกระทำผิดทั้งในด้านการผลิต การค้า การเสพ และผลกระทบที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นทั้งทรัพย์สินและชีวิต ตลอดจนความรู้สึกล้มเหลวของผู้คนในสังคม รวมทั้งการสร้างความไม่สงบสุข เคืองร้อน ทุกข์ทรมานให้แก่ผู้คนที่เข้าไปเกี่ยวข้องและใกล้ชิด ซึ่งล้วนแล้วแต่มีจำนวนหรือปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น

กระบวนการค้ายาเสพติดในปัจจุบัน(วันทนี จันทรเยี่ยม.2545น:35-40) มีการวางแผนทางการตลาดซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ซื้อชัดเจนคือวัยรุ่น เหตุผลที่กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดเน้นกลุ่มวัยรุ่นเป็นเป้าหมายทางการค้ายาเสพติด เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีลักษณะมีโอกาสเบี่ยงเบนไปใช้ยาเสพติดได้ง่ายกว่าผู้คนในวัยอื่น ๆ เพราะ

1. วัยรุ่นเป็นวัยที่เยาววัย ง่ายต่อการชวนชักชวน และมีวิธีเอาเปรียบเยาวชนได้โดยไม่ยาก
2. วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอัตราความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงทางฮอร์โมนเกิดภาวะขาดความสมดุลทางเคมี ซึ่งส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น การใช้ยาเสพติดเพื่อเปลี่ยนแปลงอารมณ์ จึงเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับวัยรุ่น
3. วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบลอง และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ แปลก ๆ โดยเฉพาะในเรื่องที่ทำนาย
4. วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบทำตามอย่างเพื่อน เพื่อนจึงมีอิทธิพลสูงในชีวิตวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ขาดความมั่นใจในตัวเอง มักจะถูกเพื่อนที่ติดยาเสพติดชักชวนให้ใช้ยาในที่สุด
5. วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบความสะใจ และมักจะประชดชีวิตด้วยวิธีการกระทำในสิ่งที่ไม่คาดคิดโดยเฉพาะการกระทำผิดหรือความชั่วซึ่งทำได้ง่ายกว่า

6. การผลิตยาเสพติดในปัจจุบันมีการออกแบบตัวยาให้ง่ายต่อการใช้/การบริโภค มีรูปร่างลักษณะเป็นเม็ดคล้ายกับยารักษาโรคโดยทั่วไป สามารถเลือกเสพได้หลายวิธีแล้วแต่สะดวกและสามารถซุกซ่อนหลบหลีกได้ง่าย จึงยากต่อการสังเกตเห็น

7. มีการออกแบบตัวยาให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าซึ่งเป็นเยาวชน เช่นมีการให้สีสันทึบใสและสวยงาม ที่สำคัญมีการให้กลิ่นที่เด็กและเยาวชนชื่นชอบ คุณเคยเช่น กลิ่นวนิลา สดอเบอร์รี่ หรือช็อกโกแลต เป็นต้น

8. มีลักษณะการขายในกลุ่มคนสนิทและไว้ใจได้เท่านั้น ดังนั้นผู้ที่เข้าไปอยู่ในกลุ่มผู้ใช้ ถ้ามีจิตใจไม่มั่นคงก็จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนพิเศษ จึงได้รับความไว้วางใจให้ล่วงรู้ในเรื่องที่ปกปิดเช่นนี้ โดยเฉพาะวัยรุ่น จึงทำให้การแพร่ระบาดเป็นไปในที่มืด(ไม่โจ่งแจ้ง) ยากต่อการป้องกัน แต่ยากต่อการแพร่ระบาด เพราะการโฆษณาเป็นการบอกต่อมีการให้ข้อมูลทางบวกด้านเดียว ผู้ใช้จึงไม่รู้จริงถึงอันตรายหรือผลกระทบในระยะสั้น / ระยะยาว ที่จะทำให้เกิดโทษพิษภัย

9. มีการเชิญชวนทดลองใช้โดยไม่ใช้เงิน(ใช้ฟรี) และด้วยเหตุที่ยาเสพติดมีฤทธิ์ทางเภสัช(ที่ทำให้ติด)เมื่อใช้ไประยะหนึ่ง(ซึ่งติดแล้ว) จึงจำเป็นต้องลงทุนหาเงินมาซื้อเอง และกลายเป็นลูกค้าประจำทำให้ขายได้โดยไม่ยาก ซึ่งต่างจากการขายสินค้าอื่น ๆ

10. ในการค้ายาเสพติดนั้น ผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่มีพัฒนาการมาจากผู้เสพที่ต้องการเสพฟรี หรือหารายได้จากการเสพเพราะมีการแบ่งปันผลประโยชน์ในรูปแบบของการจำหน่ายตรง(Direct Sale) มีการแตกตัวผู้ค้าเป็นจำนวนทวีคูณ มีเครือข่ายการค้าในกลุ่มคนที่ไว้ใจได้ / คนสนิท(เพื่อนซี้)

11. ผู้ค้ายาเสพติดใช้อำนาจเงินเป็นเครื่องล่อใจเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกำลังกิน กำลังเที่ยว และใช้เงิน ดังนั้นเงินก้อนจำนวนไม่มากเท่าไรก็สามารถดึงดูดใจวัยรุ่นให้มาอยู่ในเครือข่าย ทั้งในรูปของ “มือขน” “คนค้า” (ผู้ส่งยาเสพติด/ผู้ค้ายาเสพติด) และ “คนเสพ” ได้

12. ปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้คนในสังคมที่ถูกอำนาจบริโภคนิยมครอบงำ จนคุณธรรมในใจตกต่ำ เหือดหายเมื่อมีโอกาสก็จะหาประโยชน์และสร้างความร่ำรวย จากการค้ายาเสพติด แม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่บ้านเมือง นับตั้งแต่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการทุกระดับชั้น นักการเมือง ไม่เว้นแม้กระทั่งพระสงฆ์ และครูบาอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ สร้างคุณธรรมและยกระดับจิตใจให้กับเด็กและเยาวชน ดังเคยปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ

13. ผู้คนในสังคมมีการแข่งขันในทางเศรษฐกิจสูง ทุ่มเวลาไปกับการแสวงหาทุนทรัพย์ สร้างความมั่นคง และมั่งคั่งให้กับตนเอง จนลืมที่จะให้ความสนใจในเรื่องความรู้สึก ความเข้าใจ ความเอื้อเฟื้อ ความรัก ความเอาใจใส่ในเรื่องจิตใจของตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของตน จึงทำให้เยาวชนคนรุ่นนี้อ่อนแอทางด้านความคิดและ

บอบบางทางด้านจิตใจ ขาดสิ่งยึดเหนี่ยว สัมพันธภาพทางสังคมตกต่ำ เมื่อชีวิตต้องพบกับสิ่งเลวร้ายอย่างไม่คาดคิดจึงต้องหาที่พึ่งโดยการเปลี่ยนอารมณ์ด้วยการใช้ยาเสพติด

วัฏจักรที่เลวร้ายเหล่านี้ เป็นวงจรที่จำต้องเริ่มต้นแก้ไขด้วยการตัดตอนตรงจุดใดจุดหนึ่งของวงจร และหากจะเป็นเรื่องที่ย่าง สามารถทำได้เลย ก็คือการเริ่มต้นที่ตัวเราเอง ที่จะไม่พาตนเอง ลูกหลาน และเยาวชนที่ท่านรับผิดชอบเข้าไปอยู่ในวงจรนั้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสมอุปนิสัย การเป็นผู้บริโภคนิยม มีชีวิตฟุ้งเฟ้อหรูหรา เพราะลักษณะเหล่านี้จะนำพาท่านไปสู่ความอยาก ความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จนถึงจุดหนึ่งที่ท่านเองอาจจะมองเห็นดีเห็นงามกับเงินจำนวนมหาศาลที่ท่านจะได้รับจากการลักลอบค้ายาเสพติดก็ได้

สำหรับเยาวชนที่หลุดเข้าไปอยู่ในวงจรนี้แล้ว เป็นเรื่องจำเป็นที่เราจะต้องออกแรงค้นหา โดยไม่ให้เขารู้ตัว และต้องใช้วิธีแยบยลที่จะเข้าไปนั่งในจิตใจของเขาเพื่อให้สมัครใจที่จะกลับเนื้อกลับตัวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จเพื่อการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ในเบื้องต้นพอจะสังเกตได้ว่าใครน่าสงสัยว่าใช้ยาหรือติดยาเสพติดได้ดังนี้

1. มีบุคลิกภาพที่ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าสู้สายตาสื่ออื่น
2. ในกลุ่มของผู้ค้าและเสพยาหนัก จะมีลักษณะเป็นหัวโจก นำผู้อื่นเสมอโดยเฉพาะในเรื่องไม่ดี
3. มีการใช้จ่ายเงินเกินตัว เพราะเงินส่วนใหญ่จะถูกใช้ไปในเรื่องยาเสพติด นอกจากนี้พวกที่หารายได้จากการค้ายาเสพติดก็มักจะฟุ่มเฟือยเพราะเงินหามาได้ง่าย
4. มีกลิ่นตัวแรง(ยาบ้าจะมีกลิ่นเหม็นมาก คล้ายกับกลิ่นกาแฟเข้มข้น(คาเฟอีน) เวลาเสพด้วยการเผาจะมีกลิ่นเหม็นมาก สังเกตเห็นได้ชัด นอกจากนี้ผู้เสพยาเสพติดจะไม่สนใจรักษาความสะอาดตัวเอง
5. ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีอารมณ์ฉุนเฉียว เกรี้ยวกราดเมื่อขาดยา และมีอารมณ์เบิกบานใจเมื่อได้เสพยา และมีอาการวิกลจริตเมื่อใช้ยาไปนานๆ
6. เป็นคนไม่ตรงเวลา เพราะเสียเวลาไปกับการลักลอบเสพยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่
7. เป็นคนชอบพูดโกหก เพื่อเบนความสนใจของคนรอบข้างและปกปิดพฤติกรรมของตัวเอง

สำหรับกลุ่มที่ยังไม่ติดยาเสพติดหรือกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดยาโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนนั้น คนรอบข้างควรมีประเด็นในการสนทนาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนพร้อมกับสอดแทรกเรื่องที่จะเชื่อมโยงไปสู่การป้องกันยาเสพติดได้ แต่มิใช่การพูดถึงข้อห้ามข้อเสียหรืออันตรายของยาเสพติดโดยตรง ซึ่งเรื่องเหล่านี้หากพูดตรง ๆ จะเป็นเรื่องที่ยากต่อการเปิดรับฟังของเด็กและเยาวชน เรื่องที่ชวนคุยอาจเป็นเรื่องที่เป็นไปโดยไม่ตั้งใจ และเป็นประเด็นที่มีน้ำหนักที่จะเชื่อฟังและให้ความสนใจเช่นประเด็นดังต่อไปนี้

อิทธิพลของเพื่อน

เพื่อนเป็นคนสำคัญของเราก็จริงอยู่ แต่ถ้าเพื่อนมีอิทธิพลต่อเราในทางที่ไม่ดี พาเราไปเสียผู้เสียคน ในฐานะที่เราเป็นเพื่อนก็ต้องให้สติด้วยการดักเตือนและปฏิเสธไม่ทำตาม ชักจูงให้เขาได้ใช้ชีวิตที่ถูกต้องดีงาม แต่ถ้าหากเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เหลือบ่ากว่าแรงก็ต้องโบกมือลา เลิกคบเสียดีกว่า ถ้อยคำที่ว่า “มีเพื่อนดีเพียงหนึ่ง ถึงจะน้อยกว่าเพื่อนร้อยเพื่อนเลย”

ถ้าเป็นเรื่องยาเสพติด ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ด้วยตนเอง

เรื่องบางเรื่องจำเป็นต้องพิสูจน์ด้วยตนเองแล้วจึงเชื่อ แต่เรื่องยาเสพติด ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ด้วยตนเอง เพราะกาลเวลาผ่านมาก็ยากที่สมัย ยาเสพติดก็ยังเป็นสิ่งที่มิโทษพิษภัยต่อร่างกาย และมีผลกระทบทำลายครอบครัว ชุมชน สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ หากเยาวชนจะลงทุนพิสูจน์ยาเสพติดด้วยการทดลองใช้ด้วยตนเอง ก็เป็นการลงทุนที่สูงมาก ไม่คุ้มกับการลงทุน เพราะยาเสพติดมีฤทธิ์ทางเภสัช ทำให้เสพติดได้ และเลิกได้ยาก บางทีอาจสูญเสียเวลาและอนาคตกับเรื่องนี้ไปตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นอย่าได้ทดลองด้วยตนเองดีกว่า

เยาวชนต้องรู้เท่าทันผู้ค้ายาเสพติด

เยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในวัยเรียนมีเงินอยู่ในกระเป๋าเสมอสำหรับค่าขนม และค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่จำเป็น ซึ่งพ่อแม่และผู้ปกครองให้มา จึงทำให้ผู้ค้ายาเสพติดมีความมั่นใจว่าการขายยาเสพติดให้กับเยาวชนนั้นจะทำให้มีลูกค้าอยู่เสมอ และใช้กลยุทธ์ในการขายแบบขายตรง (Direct Sale) ในกลุ่มเพื่อนสนิทและด้วยความเป็นเพื่อนสนิท จึงไม่กล้าเปิดเผยความผิดของเพื่อน และไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน จึงทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว จึงจำเป็นที่เยาวชนจะต้องรู้เท่าทันกลลวงของผู้ค้ายาเสพติดที่จ้องจะดูดเงินค่าขนมในกระเป๋าของเยาวชนตลอดเวลา

ติดกีฬาก็มีความสุขได้

การเล่นกีฬาไม่ใช่เป็นแค่เพียงกิจกรรมทางเลือกที่เบนความสนใจของเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติดเท่านั้น แต่ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์เชื่อว่า การออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬานั้นจะทำให้ต่อมไร้ท่อได้สมอง หลังสารเคมีชนิดหนึ่งชื่อ “เอนโดฟิน” ออกมา ซึ่งสารชนิดนี้จะทำให้รู้สึกสดชื่นและมีความสุข ผู้ที่ออกกำลังกายอยู่เสมอจึงมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ สมกับที่กล่าวว่า “กีฬา กีฬาเป็นยาวิเศษ” ดังนั้นจึงควรที่จะช่วยกันส่งเสริมให้เยาวชนได้ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา เพื่อให้มีสารเอนโดฟินอยู่ในร่างกาย เกิดความสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพายาเสพติด

10. ประสบการณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน

ด้วยสถานการณ์ปัญหายาเสพติดได้ทวีความรุนแรงขึ้นในหลายพื้นที่ทำให้องค์กรภาครัฐไม่สามารถตรึงสถานการณ์ไว้ได้ ชุมชนในชนบทของไทยจึงถูกปัญหายาเสพติดคุกคามไม่แพ้ชุมชนในเมือง ด้วยสภาพความเดือดร้อนที่ส่งผลกระทบต่อหลายๆฝ่ายทำให้เกิดองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจำนวนหลายชุมชน แต่ก็เป็นความพยายามในลักษณะลองผิดลองถูก อย่างไรก็ตามบางชุมชนก็สามารถควบคุมสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเองไว้ได้ อย่างน้อยก็ไม่มีผู้เสพยาเสพติดรายใหม่เกิดขึ้น และบางชุมชนก็มีกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวังชุมชน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถร่วมดำเนินการกับเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาได้ทันสถานการณ์

จากการศึกษาชุมชนที่มีประสบการณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดหลายพื้นที่ (สำนักงาน ป.ป.ส. 2544 : น. 1-69) เช่น

- ตำบลน้ำเกียน กิ่งอำเภอเมืองภูเพียง จ.น่าน
- เครือข่ายชุมชนมั่ง จ.เพชรบูรณ์ จ.พิษณุโลก จ.เลย
- เครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านสวนมอญ ต.เขียงแหง อ.กุมวปี จ.อุดรธานี
- สมัชชาต่อต้านยาเสพติด ต.ภูดิน จ.กาฬสินธุ์
- เครือข่ายเทศบาลเมืองมหาสารคาม
- คลองตะเคียน จ.พระนครศรีอยุธยา
- ชุมชนเทพนิมิต จ.ตราด
- บ้านบ่อน้ำร้อน (ครอบครัวอันนารุดดิน)
- บ้านแหลมมะขาม ต.เขาไม้แก้ว อ.สิเกา จ.ตรัง

พอสรุปได้ว่า ความสำเร็จของชุมชนที่ดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น มิได้วัดกันที่สามารถขจัดปัญหายาเสพติดออกจากพื้นที่ของชุมชนได้ทั้งหมด แต่อยู่ที่ความเข้มแข็งขององค์กรที่มีกลไกในการควบคุมสถานการณ์ ปัญหายาเสพติดของชุมชนได้ เช่น

1. มีการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน
2. มีวิธีการจัดการกับบุคคลที่เกี่ยวกับยาเสพติด
3. มีความมั่นใจในวิธีการทำงานของตนเอง โดยทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน และกระทำการอย่างโปร่งใสตรงไปตรงมา
4. กฎกติกาที่ตั้งขึ้นมาจากชุมชน และมีการควบคุมให้เป็นไปตามกฎกติกา และมักจะ เป็นกฎกติกาที่เกี่ยวกับทางนิติสวัสดิการในการอยู่ร่วมกันในชุมชน เช่น การตัดสิทธิในเรื่องสวัสดิการงานศพ การใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้า ตลอดจนงานบุญกุศลต่างๆ ในชุมชน

หรือการไม่เข้าร่วมสังฆกรรมหรือคบค้าสมาคมด้วย

5. การควบคุมมิให้มีผู้เสพยาใหม่
6. การพยายามบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่มีอยู่
7. การจัดแหล่งค้าขายยาเสพติดในชุมชน
8. การประสานกับภาครัฐในด้านการปราบปราม และบำบัดรักษาในส่วนที่เกินขีดความสามารถของชาวบ้าน

ส่วนในด้านการดำเนินงานนั้นมักจะมีกลวิธีที่ไม่แตกต่างกันนัก คือ

1. ใช้เวทีชาวบ้าน สัมมนาอย่างไม่เป็นรูปแบบ และถือเป็นประเด็นที่ชุมชนต้องคุยกันในทุกงานที่มีการพบปะรวมกลุ่มคนในชุมชน
2. ใช้เครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชน เช่น เครือข่ายทางศาสนา เช่น ศาสนาอิสลาม เครือข่ายของผู้ที่เดือดร้อน เช่น กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีลูกติดยาเสพติด กลุ่มผู้นำชุมชนที่มีอยู่โดยธรรมชาติ และกลุ่มเครือข่ายสุขภาพ กลุ่มวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มจัดตั้งของทางราชการที่มีอยู่เดิม แต่หันมาช่วยกันในการแก้ไขปัญหาเสพติด เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มกรรมการหมู่บ้านตำบล
3. ส่วนใหญ่เกิดการรวมตัวขึ้นตามธรรมชาติ มีบางกลุ่มที่เกิดจากการกระตุ้นของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ชุมชนที่ทำงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดนั้นจะมีศูนย์รวมจิตใจ หรือที่ยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น มีพระสงฆ์ โต๊ะอิหม่ามในศาสนาอิสลาม และผู้อาวุโสที่เคารพนับถือ รวมทั้งสิ่งที่เคารพนับถือร่วมกัน เช่น การนับถือผีปู่ย่า หรือศาสนาประจำหมู่บ้าน ตลอดจนการหาจุดร่วมความสนใจ เช่น บุตรหลานที่ทุกข์เพราะยาเสพติด จนเกิดวิกฤตในชุมชน
5. ในชุมชนจะปรากฏผู้นำในลักษณะที่เอาจริงและมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหา และเป็นนักเชื่อมประสานความร่วมมือทั้งภายในและจากภายนอกชุมชนเข้ามา
6. มีหลายชุมชนใช้เด็กเยาวชนเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรม ซึ่งบางครั้งไม่ใช่กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดโดยตรง แต่เป็นกิจกรรมอาชีพและกิจกรรมที่เป็นทางเลือกให้กับเยาวชนในยามว่าง และในขณะที่ตกงาน
7. แต่ละชุมชนจะใช้กลยุทธ์ในการสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด และความผูกพันกับชุมชน เป็นแรงเกาเกี่ยวสร้างความสามัคคีในชุมชนนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมร่วมกัน
8. มีการทำงานโดยการออกแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันระหว่างผู้ติดยาเสพติดในแต่ละระดับ เช่น ดิดนาน ดิดมาก เพิ่งเริ่มติด ลองใช้บ้าง และสนใจอยากใช้ยาเสพติด สำหรับผู้ค้ายาเสพติดนั้น จะแบ่งออกเป็นระดับ ค้ารายใหญ่ รายกลาง รายย่อย รายสมัครเล่น หรือขายไป

เสียไป พร้อมกับประเมินสถานการณ์ว่าชุมชนตนเองจะสามารถจัดการกับปัญหาในระดับใดได้บ้าง ส่วนในกลุ่มคนที่ไม่ต้องจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคี ความมั่นคงในอาชีพการงาน และปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น / ชุมชน ตลอดจนการให้ตระหนักถึงปัญหาสาเหตุ เพื่อการระมัดระวังตนเอง ครอบครัว และชุมชน มิให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหาสาเหตุ

11. การบริหารและการจัดการ

การบริหารและการจัดการ มีที่มาแตกต่างกันในภาษาอังกฤษคือ “การบริหาร” นั้นแปลมาจากคำว่า “administration” ส่วนคำว่า “การจัดการ” นั้นแปลมาจากคำว่า “management” แต่ในปัจจุบันมีผู้ใช้คำทั้ง 2 คำนี้ ควบคู่กันไป จึงทำให้เกิดความสับสนทั้งในแวดวงวิชาการและในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม กราแฮม และเฮย์ (Gravham Jr. And Hays) (อ้างในธงชัย วงศ์ชัย 2540 : 2-3) ได้ให้ความเห็นว่า ความหมายของคำทั้งสองนั้นใกล้เคียงกันมาก คือการบริหาร (administration) นั้นเป็นเรื่องที่เน้นการเกี่ยวข้องกับการกำหนดและการบังคับใช้ หรือการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการจัดการ (management) นั้นเป็นการเน้นกระบวนการของการแสวงหาและการผสมผสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะใช้คำศัพท์ทั้ง 2 คำนี้ควบคู่กันไปในลักษณะที่ใช้ความหมายทดแทนกันได้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำว่าบริหารและการจัดการในความหมายที่เหมือนกัน

การที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนในการแก้ไขปัญหาสาเหตุ นั้น ต้องให้ความสนใจต่อการบริหารและการจัดการขององค์กรชุมชนด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ไม่น้อยไปกว่าเรื่องอื่น ๆ ทั้งในส่วนการมีข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการของสมาชิกหรือความเดือดร้อนจากการมีปัญหาร่วมกัน และการได้รับการสนับสนุนทั้งภายในและนอกชุมชน ทั้งนี้เพราะองค์กรชุมชนนั้นประกอบไปด้วยบุคคลจำนวนมากเข้ามาร่วมดำเนินการและบุคคลแต่ละคนนั้นก็มีความรู้ ความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างและหลากหลายกันออกไป จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเรียบเรียงแบบแผนและข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานร่วมกัน ที่เรียกว่า การบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ McLarney (อ้างในสมพงษ์ เกษมสัน, 2517 : 163) ได้ให้ความหมายของการบริหารและการจัดการว่า คือการวางระเบียบให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรให้สมดุลกัน โดยกำหนดว่า ใครมีหน้าที่ทำอะไร มีอำนาจและความรับผิดชอบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับโครงสร้างขององค์กรชุมชนนั้น ผู้วิจัยมองเห็นว่า เป็นกลไกที่เสริมสร้างความคล่องตัวในการบริหารจัดการขององค์กร เช่น การแบ่งงานตามความสามารถหรือความถนัด การกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำ และสามารถดำเนินงานให้ครอบคลุมภารกิจขององค์กร หากองค์กรชุมชนมีการจัดโครงสร้างที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานขององค์กรที่จะทำให้สามารถดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาเสพติดได้ผลมากขึ้น ทั้งนี้เพราะปัญหาเสพติดนั้นมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางทุจริตและการแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ องค์กรชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาเสพติด จึงน่าจะมีโครงสร้างที่มีลักษณะพิเศษไปจากโครงสร้างขององค์กรชุมชนโดยทั่วไป จึงจะสามารถสนับสนุนให้องค์กรต่อสู้กับความยุ่งยากสลับซับซ้อน และอิทธิพลทางทุจริตต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ พะยอม วงศ์สารศรี (2534 : 2) ได้ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ นั้น จะพบสิ่งที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรอยู่ 3 ประการคือ

1. มีหลักการของการแบ่งงานกันทำ (division of labor) การที่มนุษย์มีการเข้ามา ร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการแบ่งแยกแรงงานกันทำตามความถนัด ตามความรู้ความสามารถของคนให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มโดยรวมได้มากที่สุด การทำงานที่ซ้อนกันหรือเหลื่อมกัน (duplicate and overlap) ก็จะไม่เกิดขึ้น หลักของการแบ่งแยกแรงงานตามแนวดังนั้นจะแบ่งตามขนาดอำนาจหน้าที่แยกออกเป็นระดับตามขนาดความรับผิดชอบ ซึ่งแตกต่างกันตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์เป็นสำคัญ สำหรับการแบ่งแยกงานตามแนวนอนนั้นมีการแบ่งแยกงานโดยยึดถือตามความถนัดในการทำงาน (specialization of work) ซึ่งมุ่งจะให้มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น

2. มีการกำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ (authority) เพราะกลุ่มหรือองค์กรที่เกิดขึ้นนั้นจะประกอบไปด้วยบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีความรู้ ความสามารถเฉพาะในส่วนของตน มีความเข้าใจตามความนึกคิดของตน มีเป้าหมายของตนเอง (individual objective) อยากที่จะทำอะไรตามความต้องการของตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นกลุ่มหรือองค์กรที่จะทำงานได้สำเร็จนั้น จำเป็นที่จะต้องมีผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ (authority) คอยควบคุมและสั่งการ กำกับให้ทุกคนที่อยู่ในองค์กรทำงานโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ขององค์กรอยู่ตลอดเวลา

3. มีการจัดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ (relationships) เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาทำงานร่วมกันจะมีความรู้ความสามารถมากน้อยต่างกัน ดังนั้นจึงต้องจัดวางเรื่องความ

สัมพันธ์เหล่านี้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ และของกลุ่มย่อยต่าง ๆ ที่ร่วมกันทำงาน ในองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้มีการร่วมมือกันทำงานในทิศทางที่มีจุดหมายเดียวกัน เกิดการประสานงาน กัน (co-ordination) ซึ่งเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดองค์กร

ในการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยองค์กรชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยมองเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรชุมชนจะต้องเป็นผู้มีข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และให้ความสนใจต่อสถานการณ์ความเคลื่อนไหวทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่ เพียงพอต่อการเข้าไปแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Simon (อ้างในอวยชัย ชบา 2536 : 167-169) ที่ได้ให้ความเห็นว่า มนุษย์ในองค์กรต้องการแก้ไขปัญหาที่ละปัญหา มิใช่แก้ปัญหามากมาย ปัญหาพร้อมกัน ซึ่งการ แก้ไขปัญหาก็เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมนั่นเอง การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องกำหนด ระเบียบกฎเกณฑ์การปฏิบัติต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งจะต้องมีการตัดสินใจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยมีปัจจัย สำคัญคือ

- การมีข้อมูลที่เพียงพอ
- การมีความสามารถในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลนั้น

สำหรับการปฏิบัติงานในองค์กรนั้น Lorsch และ Lawrence (อ้างใน บุญทัน ดอกไธสง, 2537 : 165) อธิบายไว้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ภายในองค์กรนั้นขึ้นอยู่กับสภาพงานของ องค์กร เทคโนโลยีหรือสิ่งแวดล้อมภายนอก ตลอดจนความต้องการของสมาชิกภายในองค์กรมาก กว่า จึงให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ และสนใจในมิติต่าง ๆ เช่น ลักษณะงาน เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างขององค์กร

12. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การดำเนินชีวิตของผู้คนทุกยุคทุกสมัยย่อมมีความเกี่ยวข้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นสัตว์ พืช ธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับผู้คนในสังคมหรือชุมชน และความสัมพันธ์กับ สิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และด้วยความเกี่ยวข้องดังกล่าว ของผู้คนในสังคมหรือชุมชนแต่ละแห่งนั้น จะมีวิธีการจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อ ความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับชุมชนหรือ สังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่มีการถ่ายทอดหรือเรียนรู้สืบทอดต่อ ๆ กันมา แต่ละช่วงอายุของผู้คนในสังคม นั้น ๆ ความรู้ความคิดในการจัดการกับปัญหาและวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนในอดีตถูกสะสม

ต่อเนื่องกันมาทุกยุคทุกสมัย เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเรียกว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

คำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” (local wisdom) หรือ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” (popular wisdom) เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจกันอย่างมากในกลุ่มนักวิชาการและนักพัฒนาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้นทุนการพัฒนาที่มีอยู่แล้วในชุมชน เป็นความสามารถในการรอบรู้ที่เริ่มตั้งแต่รากฐานคือพื้นเพของชาวบ้านที่สั่งสมสืบเนื่องต่อ ๆ กันมา โดยสะท้อนออกมาในรูปของการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ประเวศ วะสี (2534 : 79) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองและนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งทางลึก ทางกว้าง ที่สามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างสมสมัย ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่เป็นนามธรรม เช่น โลกทัศน์ จิตทัศน์ ปรัชญาการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน และลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเฉพาะด้าน การทำมาหากิน เช่น การเกษตร หัตถกรรม ศิลปดนตรี และอื่น ๆ

ในอดีตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชนบทมีลักษณะวิถีชีวิตเหมือน ๆ กัน คือ ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการทำไร่ ทำนา เหมือน ๆ กัน ไม่มีความรู้และงานอาชีพที่แตกต่างกันหลากหลายมากนักความรู้เฉพาะทางหรือเฉพาะอาชีพอาจจะมีบ้าง เช่น ฝีมือพิเศษเหนือผู้อื่น แต่โดยทั่วไปแล้ว ความรู้พื้นฐานสำหรับการทำมาหากินของชาวบ้านไม่แตกต่างกัน ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงคล้าย ๆ กัน แต่ในยุคสมัยปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยีข่าวสาร การคมนาคมและลักษณะสังคมในชนบทมีลักษณะที่เปิดมากขึ้น จึงทำให้ชาวบ้านบางคนออกไปนอกหมู่บ้าน มีโอกาสได้รับข่าวสารใหม่ๆ มีประสบการณ์ชีวิตที่กว้างขวางในเมืองใหญ่ มีการศึกษาที่เป็นทางการมากกว่าเพื่อนบ้านอื่นๆ ชาวบ้านในลักษณะนี้จึงมีภูมิปัญญากว้างขวางลึกซึ้งแตกต่างไปจากชาวบ้านอื่น ๆ ที่มีได้มีประสบการณ์ทัดเทียมกัน ซึ่งแต่ละคนจะมีความสามารถแฝงเร้นอยู่ในตัวที่เรียกว่า ศักยภาพ ความสามารถเหล่านี้ จะแสดงออกเมื่อบุคคลนั้นมีโอกาสอันควรและแต่ละคนก็มีศักยภาพที่แตกต่างกัน คนหนึ่งอาจจะสามารถเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ แต่เป็นนักร้องไม่ได้ ศักยภาพของบุคคลนี้มีได้ทั้งทางดีและไม่ดี มีได้ทั้งในลักษณะที่แก้ปัญหา และสร้างปัญหาให้กับชุมชน

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้ชาวบ้านสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง เริ่มขาดความภาคภูมิใจในรากเหง้าพื้นเพของตนเอง ขาดความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง

ความมีอิสระมีน้อยลง ขาดความเชื่อมั่นในตนเองไม่กล้าตัดสินใจในการดำเนินชีวิต เนื่องจากถูกครอบงำสั่งการ ตัดสินใจแทนโดยคนนอกชุมชนเสียเป็นส่วนใหญ่ ความจริงแล้วมนุษย์มีความสามารถสะสมเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้มาก ไม่ว่าจะเป็นการรู้โดยสัญชาตญาณที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติแล้ว ยังมีความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ของตนเองและการเลียนแบบผู้อื่น และที่สำคัญคือการเรียนรู้จากการบอกเล่าข่าวสารข้อมูลจากผู้อื่น ซึ่งวิธีนี้อาจจะได้รับความรู้ได้มากกว่าวิธีอื่น ๆ จากการได้รับข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว มนุษย์ยังมีความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เรียบเรียงจนเกิดเป็นเรื่องราวความคิดและความรู้ใหม่ ๆ ได้อีก เท่ากับเป็นการเพิ่มพูนความรู้มาตรง ๆ แล้ว อาจจะถ่ายทอดสิ่งที่ได้มาหรือสิ่งที่คิดได้ใหม่ให้กับผู้อื่น กระบวนการเช่นนี้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกันในชุมชน กลายเป็นความรู้ที่สะสมเพิ่มพูนได้มากกว่าที่บุคคลจะรู้และคิดได้เอง

ในการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนและชุมชนในครั้งนี้ จึงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจต่อการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วย ทั้งนี้เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและมีอยู่แล้วในชุมชน เพียงแต่ว่าองค์กรชุมชนนั้น ๆ จะมีความสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้องกับสภาพปัญหาได้เพียงใด

13. ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

การที่องค์กรชุมชนจะมีความเข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับปัญหาเสพติดในชุมชนของตนเองได้นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าองค์กรชุมชนนั้นจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้สามารถเผชิญกับสภาวะวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้ในชุมชนของตนเอง การพัฒนาองค์กรชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการก่อตั้งหรือให้กำเนิดองค์กร การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายร่วมกันให้ชัดเจน ผู้นำต้องมีความรู้ในเรื่องการบริหาร การจัดการ มีความตั้งใจจริง องค์กรชุมชนจำเป็นต้องคิดค้นและพัฒนาให้เกิดทางเลือกในการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย มีความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมหนุนเนื่องซึ่งกันและกันในองค์กร และได้รับการพัฒนาทั้งระบบขององค์กรอย่างไม่แยกส่วน รวมทั้งเปิดโอกาสได้รับการฝึกฝนและอบรมอาจเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุชาดา ทวีสิทธิ์ (2535 : 34-36) ได้ให้ความคิดเห็นว่าองค์กรชุมชนนั้นเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต มีสถานะขึ้นลง คือเจริญสูงสุดและเสื่อมสลาย ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะรักษาองค์กรชุมชนนั้นไว้เพื่อให้การ

พัฒนาจากรากแก้ว บนพื้นฐานความต้องการของประชาชนนั้นคงอยู่ นักพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโดยองค์กรชุมชนได้วิเคราะห์ปัจจัยที่จำเป็นที่จะช่วยในการดำรงอยู่อย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

- การให้การศึกษาและฝึกอบรมอย่างเจาะลึกและต่อเนื่องแก่องค์กรชุมชน
- การดำเนินกิจกรรมและโครงการอย่างต่อเนื่องและชัดเจน
- กลุ่มทำงานควรมีแรงจูงใจและมีจิตสำนึกของการเป็นผู้นำ และพร้อมจะนำเสนอความต้องการของประชาชนให้รัฐบาลได้รับรู้
- การสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายระหว่างองค์กรชุมชนด้วยกันเอง
- การกำหนดเป้าหมายในอนาคตขององค์กรชุมชนไว้อย่างชัดเจน

องค์กรชุมชนจะต้องดำเนินงาน โดยมีเครือข่ายการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และร่วมแรงร่วมใจกับองค์กรอื่นๆ ในสังคม องค์กรชุมชนต้องตื่นตัวอยู่เสมอในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารอันถูกต้อง เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อชีวิตและสังคม ต้องหมั่นเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถ สะสมประสบการณ์เพื่อหาทางกำหนดนโยบายและโครงการให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาให้ได้ ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (2540 : 54-59) ได้เสนอตัวชี้วัดของความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนว่าต้องพิจารณาทั้งในมิติเชิงปริมาณและมิติเชิงคุณภาพในเรื่องต่อไปนี้

1. องค์กรที่เข้มแข็งต้องมีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้นและมีการสืบทอดสมาชิกใหม่ไปสู่ออนาคต ส่วนในมิติเชิงคุณภาพนั้น ก็ต้องดูที่ความสามารถ ทักษะ ความรู้ ความคิด และพลังแห่งศีลธรรม ความรู้ และปัญญาที่จะสามารถคิดค้นหาวิธีจัดกิจกรรมออกมาอย่างต่อเนื่อง
2. กิจกรรมและผลงานขององค์กรต้องมีลักษณะต่อเนื่องและสอดคล้องหรือเกื้อกูลกันเป็นตาข่าย สามารถขยายกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากผลงานของตนเองออกไปได้อย่างเสมอ ซึ่งแสดงถึงการเพิ่มศักยภาพในการจัดการขององค์กร
3. ทุนหรือสิ่งของ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติขององค์กรนั้น มีเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ
4. มีการพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งขององค์กรอื่นได้หรือมีเครือข่ายอื่นเข้ามาร่วมดำเนินการเพื่อการแลกเปลี่ยนหลายประเภท หลายระดับ
5. กลุ่ม/องค์กรอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกให้การยอมรับอย่างน้อยเพียงใด และในแง่มุมไหน ซึ่งเป็นการประเมินโดยใช้เกณฑ์อ้างอิงจากภายนอก (external reference)

นอกจากนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 13-19) ยังกล่าวไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง นั้น มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนเรียนรู้ (learning organization) มีความตื่นตัวตลอดเวลา ใฝ่ต่อการรับรู้ ความเป็นไปของโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นทางด้านอาชีพ การเมือง การปกครอง ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง (community management) ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ คือ มีการวางแผน (planning) การจัดกระบวนการ (organization) เพื่อเตรียมคน วัสดุ ทุนดำเนินการและการลงมือดำเนินการตามแผน (implementing) ตลอดจนการเรียนรู้จากการประเมินผลเพื่อรักษาความมั่นคงหรือความเข้มแข็งและสร้างความก้าวหน้าให้กับชุมชนตนเอง

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (spirituality) คือสมาชิกต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน มีความผูกพัน เสียสละเพื่อชุมชน มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน

4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (peaceful) เป็นลักษณะของความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ ประชาชนในชุมชนสมัครสมานสามัคคีกันและอยู่ในชุมชนได้โดยไม่ต้องวิตกกังวลเรื่องปัญหาของชุมชน

ทำนองเดียวกัน บัณฑิต อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์ นยางค์ (อ้างในอนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ, 2541 : 238) พบว่า ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการกับปัญหาของชุมชนนั้น อยู่ที่กระบวนการพัฒนาที่เน้นชุมชนเป็นตัวตั้ง มีการพัฒนาจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับตัวได้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในชุมชนและนอกชุมชน นอกจากนี้ เอนก นาคะบุตร (2536 : 72) ได้สรุปบทเรียนของชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถจัดการกับทรัพยากรดิน น้ำ ป่าของชุมชนว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ภูมิปัญญาและความรู้ที่สืบสานและประยุกต์ได้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก
2. องค์กรชุมชนและกลุ่มผู้นำที่มีคุณธรรมและภูมิปัญญา

3. เวทีการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและ การบูรณาการจากภายนอก

นอกจากนี้ สีสถาภรณ์ นาคทรพร และคณะ (อ้างในอนุชาติ พวงสำลี และ
อรทัย อาจอ่ำ 2541 : 125) มีข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนว่า
องค์กรที่เข้มแข็งโดยทั่วไปจะมีลักษณะดังนี้

1. การนำมิติด้านวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานการ
รวมตัวทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพได้
2. ประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อปัญหา
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4. การจัดการกลุ่ม
5. ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชน
6. การกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม
7. ได้รับการยอมรับนับถือจากองค์กรภายนอก
8. การขยายผล/ ขยายกิจกรรม/ ขยายเครือข่าย

ทำนองเดียวกับ ประเวศ วะสี (2541 : 13-15) กล่าวว่า ความเข้มแข็งขององค์กร
ชุมชนนั้น อยู่ที่ความมีลักษณะร่วมกันภายในชุมชนคือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
2. มีความเอื้ออาทรต่อกัน
3. มีการกระทำร่วมกัน
4. มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำนั้น ๆ
5. ความมีจิตวิญญาณในชุมชน
6. มีผู้นำตามธรรมชาติเกิดขึ้นในชุมชน
7. มีการจัดการในองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งอีกประการหนึ่งคือ
ปรากฏการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ต้องการ
จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันเพื่อชุมชน ทำให้เกิดจิตวิญญาณชุมชน ทำให้มีพลังในการแก้ไข

ปัญหาร่วมกัน ประกอบกับชุมชนมีลักษณะร่วมกันหรือมีความเหมือน ๆ กัน เช่น ลักษณะความเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน ตลอดจนการมีความรู้สึกเดือดร้อนจากปัญหาเดียวกัน ฯลฯ จะทำให้องค์กรชุมชน มีความเข้มแข็ง ซึ่ง ประเวศ วะสี (2541 : 12-14) ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นชุมชนเป็นรากฐานของสังคม ความเป็นชุมชนอยู่ที่ความมีอะไรร่วมกัน การรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน (formation) เพื่อทำอะไรร่วมกันนั้นทำให้เกิดจิตวิญญาณของกลุ่ม ก่อให้เกิดพลังอย่างมหัศจรรย์ ความเป็นชุมชนจึงเป็นพลังแห่งการเยียวยา (healing power) พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหามุมชุมชน เช่นเดียวกับ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 13-19) ก็ได้กล่าวว่า องค์กรชุมชนที่เข้มแข็งนั้น ต้องเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (spirituality) คือสมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน มีความผูกพันเสียสละเพื่อชุมชนมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน

สำหรับปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางทุจริตและการแสวงหาผลประโยชน์ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงเป็นเรื่องที่แตกต่างจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอื่น ๆ วันทนีย์ จันทร์เยี่ยม (2543, น.276-301) ได้อธิบายว่า ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น มีลักษณะที่สำคัญและเด่นชัดในเรื่องต่อไปนี้

1. การมีภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีวิธีประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีผู้นำในชุมชน เป็นผู้สร้างสรรค์ปรับปรุง พัฒนาองค์ความรู้มาประยุกต์จัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. การจัดการองค์กรชุมชนด้วยตนเองและสามารถดำเนินการตอบสนองต่อปัญหายาเสพติด ด้วยการรวมตัวของผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้ที่อยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ไม่มีใครสั่งการหรือขอร้องให้จัดการขึ้น
3. เกิดกระบวนการ และเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนการได้รับการพัฒนาจากการเข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน รวมทั้งการมีเครือข่ายการเรียนรู้นอกชุมชนทั้งที่เป็นองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนด้วยกัน
4. ผลการดำเนินงานขององค์กรชุมชนเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชน ผู้ติดยาเสพติดในชุมชนได้รับการบำบัดรักษาให้หายขาดจากการติดยาเสพติด ไม่มีการผลิต การค้า การขาย จำหน่ายแจกยาเสพติด และไม่มีผู้ติดยาเสพติดรายใหม่เกิดขึ้นในชุมชน ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนโดยไม่กังวลหรือเป็นทุกข์เพราะปัญหายาเสพติด และมีการเฝ้าระวังชุมชนของตนเองให้ปลอดภัยจากยาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมชุมชน ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาสาเหตุคือ

1. องค์ประกอบด้านบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน เช่น

- 1.1 สภาพการแพร่ระบาดของสาเหตุในชุมชนทำให้เกิดความเดือดร้อน ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นปัญหาร่วมกัน
- 1.2 ประชาชนเกิดความรู้สึกเพื่อชุมชนหรือมีจิตวิญญาณชุมชน ด้วยการพยายามหาทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนร่วมกัน
- 1.3 ในชุมชนมีลักษณะร่วมกันของชุมชน หรือมีส่วนที่เหมือน ๆ กัน เช่น ความเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน มีความเป็นญาติกัน และอยู่ละแวกเดียวกัน ตลอดจนการมีความรู้สึกเดือดร้อนจากปัญหาด้วยกัน

2. องค์ประกอบด้านองค์กรชุมชน ได้แก่

- 2.1 กำเนิดและการพัฒนาการขององค์กรชุมชน เป็นไปตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 2.1.1 มีการรวมตัว (forming) ขึ้นเพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในระหว่างผู้ที่เดือดร้อนจากปัญหาสาเหตุ
 - 2.1.2 มีการขจัดความขัดแย้ง (storming) ซึ่งเกิดจากความคิดเห็นของแต่ละคนที่มีต่อปัญหา และต่อสมาชิกที่เข้ามารวมกลุ่ม ด้วยวิธีประชาธิปไตย (public hearing) ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนที่ใช้อำนาจทางทุจริตแสวงหาผลประโยชน์จากสาเหตุ
 - 2.1.3 มีการจัดบรรทัดฐาน (norming) หรือจัดระเบียบของกลุ่มขึ้น ด้วยการใช้มาตรการกดดันทางสังคม เช่น ไม่ยอมรับเป็นเครือญาติ และการไม่อนุญาตให้เข้าอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หรือการไม่ยอมรับของสาธารณชนซึ่งจะทำให้ผู้กระทำผิดอยู่ในสังคมหรือชุมชนนั้นได้ยากขึ้น และต้องปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นที่ต้องการของชุมชน

- 2.1.4 มีการปฏิบัติการ (performing) ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ และทำเรื่องปกปิดให้เป็นเรื่องที่เปิดเผย ทุกคนมีโอกาสวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทำให้ลดการใช้สิทธิพลทางทุจริตในการแสวงหาผลประโยชน์จากยาเสพติด

2.2 โครงสร้างขององค์กรชุมชน มีลักษณะดังนี้

- 2.2.1 ภายในองค์กรชุมชนมีกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นกลุ่มทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นภายในองค์กร ทำให้องค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีแรงเกาะเกี่ยวภายในองค์กรเหนียวแน่นมากขึ้น
- 2.2.2 มีการออกกฎ ระเบียบ ปฏิบัติภายในองค์กรชุมชนด้วยตนเอง และปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน
- 2.2.3 มีการแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานกันเองตามความถนัดไม่ซับซ้อน เพื่อให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้เกิดประโยชน์สูงสุด มีโครงสร้างองค์กรตามความจำเป็นและภารกิจที่ต้องกระทำ
- 2.2.4 เกิดผู้นำโดยธรรมชาติภายในองค์กรชุมชน โดยเฉพาะการมีผู้กระทำการผัดกลับใจเข้าร่วมดำเนินงาน และมีผู้ซึ่งไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้าร่วมงานด้วยทำให้องค์กรชุมชนมีข่าวสาร ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้น
- 2.2.5 มีการสนับสนุนในส่วนที่องค์กรชุมชนขาด เช่น การรักษาพยาบาลผู้ติดยาเสพติดในรายที่มีสุขภาพอ่อนแอ การช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยงให้ความมั่นใจในการปฏิบัติงานด้านปราบปรามจับกุม และการฝึกอบรมทักษะด้านการหาข่าว สะกดรอย สืบสวน ตรวจค้น เป็นต้น

2.3 มีบรรยากาศขององค์กรชุมชน ดังนี้

- 2.3.1 แรงจูงใจในการทำงานเกิดจากผลสำเร็จที่ยาก ๆ และการมีส่วนร่วมทุกระดับ
- 2.3.2 ผู้นำมีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งด้วยวิธีเปิดเผย

- 2.3.3 การตัดสินใจสั่งการของผู้นำเป็นที่ยอมรับ เพราะผู้นำมีอำนาจจากการยอมรับนับถือกันมาก่อน มีผลงานและความสามารถในการวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้ถูกต้อง
- 2.3.4 มีข่าวสาร ข้อมูล ความเคลื่อนไหวของปัญหาเสพติดที่เป็นปัจจุบันและ โปร่งใส ซึ่งช่วยให้ผู้นำมีการวิเคราะห์ตัดสินใจสั่งการได้ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ สามารถจัดการกับปัญหาเสพติดได้ทันการณ์และเป็นผลสำเร็จอยู่เสมอ

ดังนั้น การเสริมสร้างให้องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาเสพติดได้นั้น ต้องดำเนินการดังนี้

1. ต้องสร้างกระแสดูแลความคิดให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 การแพร่ระบาดของเสพติดในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อน
 - 1.2 ความรู้สึกเพื่อชุมชนหรือเกิดจิตวิญญาณชุมชน
 - 1.3 การมีลักษณะร่วมกันของชุมชน
2. ต้องส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดสิ่งต่อไปนี้
 - 2.1 การดำเนินและพัฒนาการขององค์กรชุมชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งต้องมีกระบวนการอย่างน้อย 4 ขั้นตอนคือ
 - 2.1.1 การรวมตัว (forming) เพื่อพึ่งพากันและกันในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน และเป็นการรวมตัวขึ้นเองด้วยความสมัครใจ
 - 2.1.2 การจัดความขัดแย้ง (storming) ด้วยวิธีประชาพิจารณ์ (public hearing) ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อการกระทำที่ไม่เหมาะสมเรื่องเสพติดและแสวงหาทางแก้ไขร่วมกัน
 - 2.1.3 การจัดบรรทัดฐาน (norming) ด้วยการใช้มาตรการกดดันทางสังคม เพื่อให้ผู้กระทำผิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและร่วมกันแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน
 - 2.1.4 การปฏิบัติการ (performing) เป็นการปฏิบัติการอย่างไม่เป็นทางการและทำเรื่องปกติให้เป็นเรื่องที่เปิดเผย โปร่งใส ทุกคนมีโอกาส รับรู้ข่าวสารข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหาเสพติดร่วมกัน

2.2 โครงสร้างขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ต้องมีลักษณะดังนี้

2.2.1 มีกลุ่มทางวัฒนธรรมเป็นกลุ่มย่อยภายในองค์กรชุมชน ซึ่งจะช่วยให้มีแรงเกาะเกี่ยวภายในองค์กรชุมชนมากขึ้น

2.2.2 มีการออกกฎระเบียบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของตนเอง

2.2.3 มีการแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานตามความถนัด ไม่สลับซับซ้อนและแบ่งงานตามความจำเป็นในการกิจแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชน

2.2.4 มีผู้นำโดยธรรมชาติเกิดขึ้นภายในองค์กรชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาเสพติด และมีผู้กระทำผิดเสพติดกลับใจเข้าร่วมดำเนินการด้วย

2.2.5 ให้การสนับสนุนในส่วนท้องถิ่นองค์กรชุมชนขาด เช่น ทักษะในการหาข่าว สะกดรอย ตรวจค้น หรือการให้ความมั่นใจในความปลอดภัยแก่องค์กรชุมชนในการช่วยปฏิบัติงานด้านปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในกรณีที่มีโรคแทรกซ้อน

2.3 บรรยากาศขององค์กรชุมชน ต้องมีลักษณะดังนี้

2.3.1 สร้างแรงจูงใจในการทำงานขององค์กรชุมชนจากผลสำเร็จที่ยาก ๆ และการให้ทุกคนมีส่วนร่วมทุกระดับ

2.3.2 ผู้นำมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีเปิดเผย เผชิญหน้า และเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

2.3.3 การตัดสินใจสั่งการของผู้นำเป็นที่ยอมรับของทุกคน ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการยอมรับนับถือกันมาก่อนหรือเพราะเป็นผู้มีผลงาน และความสามารถปรากฏชัดเจน

2.3.4 มีข่าวสาร ข้อมูล ความเคลื่อนไหวของปัญหาเสพติดที่เป็นปัจจุบัน และโปร่งใส ซึ่งจะทำให้จัดการกับปัญหาเสพติดได้อย่างทันการณ์ และเป็นผลสำเร็จ

3. ต้องสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยให้มีสิ่งต่อไปนี้

3.1 การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

3.2 มีการจัดการองค์กรชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยตนเอง

3.3 มีกระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนในการแก้ไขปัญหา

3.4 มีผลการดำเนินงานขององค์กรชุมชนที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชน และชุมชน มีการเฝ้าระวังชุมชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติดได้อย่างต่อเนื่อง

14.สภาพทั่วไปของชุมชนพื้นที่วิจัย

ชุมชนท่าสะอาดตั้งอยู่บนถนนนายพล ข้างค่ายกาวิละ ตำบลวัดเกต อำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในชุมชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีพื้นที่ 10 ไร่ 2 งาน 69ตารางวา ตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของลำน้ำแม่ปิง ทิศเหนือติดกับตลาดทองคำ ตลาดสันป่าข่อย ทิศใต้ติดบ้านพักสาธารณสุขเทศบาลนครเชียงใหม่ ทิศตะวันตกติดกับที่ทำการแขวงกาวิละ และทิศตะวันออกติดกับถนนท่าสะอาด มีบ้านเรือนจำนวน 85 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่เป็นบ้านปลูกสร้างด้วยไม้และก่ออิฐฉาบปูน มีผู้คนอาศัยอยู่จำนวน 102 ครัวเรือน รวมประชากรทั้งสิ้น 338 คน แยกเป็นเพศชายจำนวน 141 คน และเพศหญิง 197 คน ในจำนวนนี้มีประชากรที่เป็นเด็กและเยาวชนจำนวน 75 คน แยกเป็นเด็กเยาวชนเพศชาย 40 คน และเพศหญิง 35 คน

ประชากร

ในจำนวนเด็กเยาวชนทั้งหมด 75 คน จำแนกเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 15 คน อายุระหว่าง 10-15 ปี จำนวน 25 คน อายุ 16-20 ปี จำนวน 20 คน และอายุ 21-25 ปี จำนวน 15 คน

อาชีพ

เนื่องจากชุมชนท่าสะอาดอยู่ติดกับตลาดทองคำ และอยู่ใกล้กับตลาดสันป่าข่อยจึงทำให้สะดวกต่อการประกอบอาชีพค้าขาย ประชาชนในชุมชนท่าสะอาดส่วนใหญ่จึงมีอาชีพค้าขายในตลาดทั้งสองแห่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทาน มีทั้งขายปลีกและขายส่ง สำหรับบ้านที่อยู่ติดกับตลาดทองคำจะเปิดเป็นร้านขายอาหารและขายถ้วยเดียว ซึ่งบางร้านเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง

นอกจากนั้นมีอาชีพรับจ้างทั่วไป และเป็นพนักงานรับจ้างประจำของร้านค้า องค์กรเอกชน และราชการต่างๆ

เศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนทำสตัยมีอาชีพจึงทำให้มีรายได้พอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แต่บางครอบครัวยังต้องอาศัยเงินกู้เพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ และใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนของบุตร โดยชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 1 ล้านบาทบาท และมีกองทุนหมู่บ้าน (กองทุนเงินล้าน) เป็นแหล่งบริการให้กู้ นอกจากนี้ยังมีนายทุนจากนอกชุมชนให้บริการกู้เงินเป็นรายวัน โดยคิดดอกเบี้ยสูงถึงร้อยละ 20 บาท/วัน แต่ก็มีผู้ใช้บริการ ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในการลงทุนค้าขายในตลาดทั้งสองแห่งที่อยู่ใกล้ชุมชน

สาธารณูปโภค

ภายในชุมชนทำสตัย มีบ้านอาศัยในสภาพถาวรมั่นคง มีน้ำปะปา ไฟฟ้าทุกหลังคาเรือน มีโทรศัพท์เป็นบางบ้าน แต่มีตู้โทรศัพท์สาธารณะให้บริการในชุมชน มีเครื่องมือดับเพลิงภายในชุมชน มีถนนคอนกรีตเชื่อมต่อติดต่อกันทั่วชุมชน มีทางระบายน้ำรอบชุมชน จึงดูสะอาดตา มีต้นก้ามปูขนาดใหญ่อยู่ในบริเวณชุมชน ทำให้ชุมชนมีแหล่งนัดพบที่ร่มเย็นตลอดทั้งวัน ซึ่งถือเป็นที่รวมคนอย่างไม่เป็นทางการ เพราะมีร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านขายของชำ ร้านอาหาร มีคาราโอเกะ มีลานวิ่งเล่นของเด็กแต่บริเวณไม่กว้างนัก

นอกจากนี้ในชุมชนยังมีศาลากลางบ้าน ซึ่งมีเก้าอี้ไ้โต๊ะ เครื่องเสียง กระดาน และตู้เก็บอุปกรณ์ต่างๆ ของชุมชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครเชียงใหม่ และจะใช้เป็นที่ประชุมเมื่อมีภาระกิจร่วมกัน และหากมีการประชุมที่ต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก ก็มักจะนำเก้าอี้ไปนั่งตามแยกถนนหน้าบ้านประชาชนชุมชน ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากศาลากลางบ้านมากนัก ในชุมชนทำสตัยมีที่อ่านหนังสือและสนามเด็กเล่น แต่ปัจจุบันกลายเป็นที่เก็บของและสมบัติของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครเชียงใหม่ เช่น เครื่องครัว ไ้โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ

วิถีชีวิตของผู้นในชุมชนทำสตัย

ประชาชนในชุมชนทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ด้วยสภาพความเป็นชุมชนเมือง จึงทำให้ผู้นในชุมชนทำสตัยมีวิถีชีวิตที่ต้องติดต่อกับค้าสมาคมกับคนนอกชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นยานพาหนะประจำบ้านจึงจำเป็นต้องมี ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้รถจักรยานยนต์ และบางบ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะมีรถยนต์ ประเภทบรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ) และรถยนต์เก๋ง โดยอาศัยจอดบนถนนในชุมชนในเวลากลางคืน เพราะบริเวณบ้านแคบไม่สามารถนำรถยนต์เข้าไปจอดได้ ผู้นส่วนใหญ่จะทำงานในช่วงวันจันทร์ถึงวันเสาร์ และหยุดพักผ่อนวันอาทิตย์ โดยให้เหตุผลว่า ขาย

ของไม่ดี เพราะส่วนใหญ่คนจะไม่ออกมาซื้อของ และร้านค้าและนายจ้างก็จะหยุดให้ลูกจ้างได้พักในวันอาทิตย์ จึงทำให้ผู้คนในชุมชนทำสวดต่อยพอจะมีเวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนได้บ้างในวันอาทิตย์ หรือในช่วงเวลาเย็น - กลางคืนในแต่ละวัน

ในการทำงานของพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กที่มีอาชีพค้าขายในตลาดทั้งสองแห่งที่อยู่ใกล้ชุมชนนั้น มักจะนำเด็กเยาวชนที่มีอายุพอจะช่วยงานได้ไปช่วยงานที่ร้านค้าด้วย ส่วนเด็กและเยาวชนที่ไม่มีผู้ปกครองค้าขาย ก็จะออกไปหารายได้พิเศษ โดยการรับจ้างตามร้านค้าบ้างเป็นบางครั้ง โดยเฉพาะในช่วงที่ปิดเทอม แต่ก็มีจำนวนไม่กี่รายที่รู้จักช่วยเหลือตนเองโดยการหารายได้พิเศษ

ผู้คนในชุมชนทำสวดต่อยส่วนใหญ่จะเป็นญาติกัน มีเครือญาติวงศ์ใหญ่ (มีมากกว่า 5 ครอบครัว) ประมาณ 6 กลุ่ม และเครือญาติขนาดกลาง (มีต่ำกว่า 5 ครอบครัว) ประมาณ 4 กลุ่ม จึงทำให้ผู้คนในชุมชนมีสัมพันธ์ภาพที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน แต่ด้วยภาระกิจหน้าที่ในการประกอบอาชีพตลอดจนการใช้ชีวิตประจำวัน ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการติดต่อกับผู้คนภายนอกชุมชน จึงทำให้การสมาคมในกลุ่มเครือญาติ รุ่นบุตรหลานไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควร ในกลุ่มเด็กและเยาวชน แม้ว่าจะเป็นเครือญาติกันก็มีโอกาสที่ขัดแย้งและเขม่น ทะเลาะวิวาทกัน เป็นบางครั้ง

โอบบ้าน / ชุมชน

ในความเป็นชุมชนเมืองดังกล่าว ยังปรากฏให้เห็นถึงความเป็นชุมชนที่มีสิ่งรื้อรัดที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในชุมชนทำสวดต่อย คือ ศาลพ่อบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่คู่ชุมชนมาหลายชั่วอายุคน ชาวบ้านนับถือว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยดูแลให้ชีวิตทุกชีวิตในชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข เจริญรุ่งเรือง และทำให้ชุมชนเกิดความรักใคร่ปรองดองกัน

ชาวบ้านจะทำพิธีคำหัวศาลพ่อบ้าน ในช่วงหลังสงกรานต์เสร็จแล้วประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อเวทีที่ศาลพ่อบ้านให้คุ้มครองให้ชีวิตทุกชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข ชาวบ้านจะนำกล้วย อ้อย ผลไม้ต่างๆ ดอกไม้รูปเทียน น้ำอบน้ำหอม น้ำมนต์ส้มป่อย และมาลัยดอกมะลิมาเป็นเครื่องบูชา โดยมีร่างทรงเจ้าพ่อข้อมือเหล็กเป็นสื่อกลางในการพุดจาโต้ตอบคำถามกับชาวบ้าน ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นร่างทรง จะเป็นผู้นับถือสูงอายุนั่งปกคิเป็นร่างทรงของเจ้าพ่อโก่ ซึ่งอยู่ใต้ต้นก้ามปูใหญ่กลางหมู่บ้าน และเป็นเคารพนับถือของผู้คนทั่วไปที่จะมาขอพึ่งพาในเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วย หรือไม่สบายใจก็จะมาถามเจ้าพ่อโก่ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะได้รับคำแนะนำให้ไปประกอบกิจที่เป็นกรรม เช่น ให้ไปขอขมาลาโทษต่อสิ่งที่กระทำผิดไปแล้ว หรือไปลวงเงินใครไว้ หรือให้ถือศีล

กินเจ ฯลฯ บางทีของหาย หรือใครเจ็บป่วยก็จะมาขอให้ศาลพ่อบ้านช่วยเป็นกำลังใจให้หายของให้พบ หรือให้รักษาหายจากเจ็บป่วย เมื่อเป็นไปดังที่ได้ขอไว้ ก็จะนำของมาใช้บนกับศาลพ่อบ้าน เป็นต้น และในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี ก็จะมีประเพณีไหว้ศาลพ่อบ้านประจำปี ซึ่งถือเป็นประเพณีโดยเฉพาะ ชาวบ้านจะพากันมาสักการะบูชา ด้วยผลไม้ ดอกไม้ธูปเทียน หัวหมู ไก่ต้ม และสุราอาหารต่างๆ ถือเป็นงานสักการะประจำปีที่ใหญ่กว่าการไหว้ในช่วงสงกรานต์

การที่ชาวบ้านมีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน ทำให้มีที่พบปะสนทนาพูดคุยกันไปด้วย ประกอบกับการพูดคุยของเจ้าพ่อทุกองค์ที่ผ่านร่างทรงนั้น ก็เป็นเรื่องสร้างสรรค์ เช่น การให้กำลังใจประธานกรรมการชุมชน และการรับเรื่องราวร้องทุกข์ หารือต่างๆ ซึ่งเจ้าพ่อจะให้ข้อคิดต่างๆ เปรียบเทียบกับสมัยก่อนที่มีมา และให้ทุกคนปรองดองกัน ใช้สติกำหนดระลึกอยู่เสมอก่อนจะทำอะไร มีชาวบ้านสมัยใหม่และเด็กวัยรุ่น มักจะไม่เชื่อถือ แต่ก็ไม่มีใครกล้าลบหลู่ เพราะเคยมีตัวอย่างที่มีคนไม่เชื่อและกระทำการไม่เหมาะสมต่อเจ้าพ่อ และในที่สุดก็เป็นไข้ไม่สบาย ชีวิตตกอับ จึงทำให้ชาวบ้านไม่กล้าลบหลู่ ในส่วนของคณะวิชัยมิได้ให้ความสำคัญตรงที่ "จริง" หรือ "ไม่จริง" แต่กลับให้ความสำคัญตรงที่มีการมีศาลพ่อบ้าน และมีเจ้าพ่อเข้าร่างทรงนั้น เป็นเรื่องที่ดีต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างชาวบ้านในชุมชนด้วยกัน และมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กระทำความดี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ชุมชนมีแรงเกาะเกี่ยวมากขึ้น ประกอบกับคนทรงในนามของเจ้าพ่อก็มีได้ให้คนไปประกอบในสิ่งที่เลวร้ายหรือชั่วช้าแต่อย่างใด แต่กลับเป็นเรื่องที่ถือโอกาสได้สั่งสอนแก่ชาวบ้าน

กลไกชุมชนพลังความเชื่อ

การมีใจบ้าน / ชุมชน อยู่ที่ศาลพ่อบ้านของชาวชุมชนท่าสะท้อนนั้น เป็นเรื่องของการมีที่รวมของจิตใจ ประกอบกับประธานกรรมการชุมชนได้ให้ความนับถือศาลพ่อบ้านเป็นอย่างมาก และส่งเสริมให้มีประเพณีไหว้ศาลพ่อบ้าน ปีละ 2 ครั้ง คือในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และในช่วงเดือนมิถุนายน ของทุกปี ซึ่งถือเป็นงานประเพณีประจำปีของการสักการะบูชาศาลพ่อบ้าน และได้มีการปฏิบัติกันมาเช่นนี้ทุกยุคทุกสมัย ในช่วง 4 ปีก่อนที่ผ่านมา ชุมชนท่าสะท้อนมีประธานชุมชนเป็นผู้ชาย เมื่อหมดวาระการบริหารแล้ว มีการเลือกตั้งใหม่ ผลการเลือกตั้งได้ประธานชุมชนคนใหม่เป็นผู้หญิง และปรากฏมีกลุ่มที่ไม่มีความเชื่อถือในผู้หญิงว่าจะเป็นประธานชุมชนได้ จะสังเกตเห็นได้จาก กรรมการชุมชนชุดใหม่ ประกอบไปด้วยกรรมการที่เป็นผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ และหากมีกิจกรรมของชุมชนหรือมีการประชุมในชุมชน ก็จะมีสมาชิกชุมชนที่เป็นผู้ชายมาเข้าร่วมประชุมเป็นส่วนน้อย

แต่ในพิธีกรรมไหว้ศาลพ่อบ้านนี่จะเป็นเวทีที่มีชาวบ้านมารวมตัวกันมาก ทำให้เจ้าพ่อในร่างทรงถือโอกาสใกล้ชิดและให้ข้อคิดเพื่อให้เกิดการยอมรับกันและกัน โดยให้ปรองดองช่วยเหลืองานกันเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชน ซึ่งเจ้าพ่อก็เป็นผู้หนึ่งที่ช่วยเหลืออยู่ และขอร้องให้สามัคคีกัน นับว่าเป็นกลไกทางสังคมของชุมชน ที่ช่วยทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้กลไกของชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชน ซึ่งเป็นกลไกที่มาจากการจัดตั้งของประธานชุมชน ที่ได้มาจากการเลือกตั้งนั้น แม้ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการทำงานของภาครัฐ คือเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งงานพัฒนาทุกด้าน เช่น ด้านสาธารณสุข ก็จะมีอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน / ชุมชน (อ.ส.ม.) เป็นคนทำงานในระดับชุมชนภายใต้การกำกับดูแลของกรรมการชุมชน ส่วนกรรมการด้านอื่นๆ นั้นยังไม่สามารถดำเนินงานหรือขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เพื่อชุมชนได้ชัดเจนนัก

ระบบเครือญาติ

สำหรับกลไกของชุมชนโดยธรรมชาติที่มีอยู่ในท่าสะท้อนนั้น มีความชัดเจนในด้านการมีเครือข่ายที่เป็นระบบเครือญาติ อยู่ในชุมชน ซึ่งมีทั้งในตระกูลใหญ่ ประกอบไปด้วยครอบครัวมากกว่า 5 ครอบครัว จำนวน 6 เครือญาติ และมีครอบครัวไม่เกิน 3 ครอบครัว อยู่ 4 เครือญาติ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเอื้อต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพที่มี ให้เกิดพลังขับเคลื่อนในชุมชน แม้ว่าในกลุ่มเด็กเยาวชนซึ่งเป็นเครือญาติกันแต่ก็ไม่มีแรงเกาะเกี่ยวกันมากนัก เนื่องจากไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมในชุมชน และเด็กส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่ในกลุ่มของพ่อแม่ผู้ปกครอง จะเป็นส่วนที่ช่วยให้บุตรหลานได้พบปะพูดคุยกันมากขึ้น ในงานรดน้ำดำหัว ประเพณีสงกรานต์ประจำปีให้กับผู้ใหญ่ในเครือญาติเดียวกัน รวมทั้งในกรณีมีงานศพของคนในกลุ่มตระกูลเดียวกันในชุมชน ก็จะอยู่ในบรรยากาศที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมากขึ้น นับเป็นแรงเกาะเกี่ยวที่สร้างสัมพันธ์ภาพภายในกลุ่มเครือญาติได้เป็นอย่างดี

คณะกรรมการชุมชน

ภายในชุมชนท่าสะท้อน มีกลุ่มคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งโดยนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ในส่วนของการปกครองท้องถิ่น จัดให้มีการจัดตั้งชุมชนขึ้นในเทศบาลนครเชียงใหม่ มีจำนวน 74 ชุมชน เป็นชุมชนในเมืองที่เกิดขึ้นในบริเวณที่มีบ้านพักอาศัยของประชาชนเท่านั้น ในส่วนของย่านธุรกิจการค้า สถานบริการต่างๆ นั้น ไม่ปรากฏว่ามีส่วนเข้าไปอยู่ในชุมชนแต่อย่างใด จึงดูเหมือนว่าการจัดตั้งชุมชนนั้นเป็นเรื่องของการพยายามจัดตั้งกลไกขึ้นมารองรับการ

บริหารงานของเทศบาล เพื่อให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ ลงไปสู่ประชาชนได้ง่ายขึ้น ซึ่งแต่เดิมมักใช้คำว่า "ชุมชน" กับคำว่า "ชุมชนแออัด" แต่ปัจจุบันมีการใช้คำว่า "ชุมชน" ในเมืองอย่างกว้างขวางและไม่ใช้คำว่า "ชุมชนแออัด" เพราะบางชุมชนมีการจัดสาธารณูปโภคได้อย่างทั่วถึง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งถนนทางเดินในชุมชน

แต่เดิมคณะกรรมการชุมชนแต่ละชุมชนจะมีเงินอุดหนุนจากเทศบาลให้ทำกิจกรรมต่างๆ ปีละ 20,000 บาท ปัจจุบันไม่ได้รับการอุดหนุน แต่หากมีกิจกรรมอะไรที่ต้องการจะดำเนินการให้ชุมชนเขียนโครงการขึ้นไปเพื่อขออนุมัติเป็นครั้งคราว

นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนยังมีบทบาทในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือชาวบ้าน ในบทบาทของการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์คนชรา และลูกผู้ติดเชื่อเอดส์ โดยการประสานจัดหาทุนการศึกษาและเบี้ยสงเคราะห์คนชราให้กับผู้สูงอายุ ส่วนในการช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่ทำให้กรรมการชุมชนได้รับการยอมรับว่าทำงานเพื่อชาวบ้านอีกประการหนึ่งคือ การเข้าไปดำเนินการเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 1 ล้านบาทบาท และการบริหารงานกองทุนชุมชน / หมู่บ้าน (กองทุนเงินล้าน) ซึ่งประธานชุมชนและกรรมการชุมชนบางคนเข้าร่วมเป็นกรรมการกองทุนด้วย

เครือข่ายเพื่อนเด็กเยาวชน

ในกลุ่มเด็กเยาวชนซึ่งส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีเพื่อนสนิทในชุมชน เด็กเยาวชนส่วนใหญ่ในชุมชนเมืองจะอยู่ในวัยเรียน ซึ่งมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา ดังนั้นเพื่อนของเด็กๆ ส่วนใหญ่จึงเป็นเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกันซึ่งเป็นเพื่อนที่อยู่นอกชุมชน ในการจัดกิจกรรมเด็กเยาวชนในชุมชน จึงต้องให้ความสนใจเครือข่ายเพื่อนที่อยู่นอกชุมชนทำสะอาดด้วย ซึ่งในความเป็นจริงเด็กที่เป็นเพื่อนเหล่านั้นก็อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ นั่นเอง แม้ว่าบางคนอาจเป็นเด็กที่มาจากต่างอำเภอ เข้ามาพักอาศัยเรียนในเมืองที่บ้านญาติหรือเป็นประชากรแฝง แต่ก็ยังเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมร่วมกับกลุ่มเด็กเยาวชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และเป็นกลุ่มที่มีแรงเกาะเกี่ยวกันสูง เพราะโอกาสได้ก็จะอยู่ร่วมกันที่โรงเรียนจะมีเป็นเวลามากกว่า การอยู่ร่วมกันของเด็กในชุมชน จึงนับเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

กิจกรรมการพัฒนาของชุมชน

กลุ่มเด็กและเยาวชน

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2543 มีสมาชิกอยู่ประมาณ 30 คน อายุระหว่าง 1-20 ปี ซึ่ง
จะแบ่งช่วงอายุ และพฤติกรรมของเด็กออกเป็น 3 รุ่น 1-10 ปี, 11-15 ปี, 16-20 ปี ปัจจุบันกลุ่ม
เด็กและเยาวชนมีโครงสร้างการบริหาร คือ มีประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ฝ่ายวัสดุ
ประชาสัมพันธ์

กิจกรรมที่ผ่านมาส่วนใหญ่ เป็นการอบรมเรื่องยาเสพติดที่จัดโดยหน่วยงาน
ภายนอก เช่น ตำรวจ และเทศบาลนครเชียงใหม่ เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างเล่นกีฬาในค่ายทหาร
กาวิละ และช่วยผู้ปกครองทำงานที่ตลาด ปัจจุบันยังไม่มีแผนงานของกลุ่ม แต่มีความ
เห็นว่าการให้แก้ไขปัญหายาเสพติด

กลุ่มผู้สูงอายุ

ก่อตั้งเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2544 มีสมาชิก 65 คน กิจกรรมที่กลุ่มผู้สูงอายุ
ดำเนินงานคือ การทำน้ำพริกจำหน่าย มีการลงหุ้น โดยมีองค์กรภายนอกเข้ามาสนับสนุน เช่น
องค์กรผู้สูงอายุระหว่างประเทศ ศูนย์ฝึกอบรมงานด้านผู้สูงอายุ มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุแห่ง
ประเทศไทย กลุ่มผู้สูงอายุ มีสภาพปัญหาหลากหลายทอดทิ้งไม่มาดูแล เป็นปัญหาสภาพทางจิตใจ
จึงมีการรวมกลุ่มกัน จึงทำให้เกิดการพัฒนากำลังใจร่วมกันมากขึ้น

กลุ่มออมทรัพย์

ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2542 ก่อตั้งโดยการรวมตัวกันของชาวบ้าน เคยก่อตั้งครั้งแรก
อยู่ได้นาน 2 เดือนแล้วล้มเลิกไป ต่อมาประธานชุมชนคนใหม่ไปร่วมกิจกรรมเห็น
ตัวอย่างจากชุมชนอื่นในเครือข่ายเดียวกัน จึงนำมาทำที่ชุมชน โดยการรวมกันเป็นหุ้นๆ ละ
10 บาท ออมทรัพย์กันทุกวันที่ 1-10 ของทุกเดือน

ปัจจุบันมีทุนมากกว่าล้านบาท และมีเงินกู้ยืมมียาชาวา จำนวน 400,000 บาท
ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 และคิดดอกเบี้ยจากผู้กู้ร้อยละ 12 ปัจจุบันมีสมาชิก 100 กว่าคน มี
การให้กู้ได้ 5 เท่าจากเงินฝาก มีผู้ค้าประกัน ที่ผ่านมาได้มีการนำดอกผลมาปันให้สมาชิกและช่วย
เหลือในชุมชน เช่น ทุนสำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

กลุ่มวิชาชีพเกษตร

ก่อตั้งเมื่อปี 2544 โดยการสนับสนุนจากเทศบาลนครเชียงใหม่ มีการรับซื้อขยะ
จากสมาชิก และนำไปขายให้กับเทศบาลนครเชียงใหม่

ปัญหาและความคาดหวังเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชนท่าเสาต้อย

คณะวิจัยได้ประชุมปฏิบัติการโดยใช้เทคนิค AIC กับกลุ่มผู้นำชุมชน 1 ครั้ง และกลุ่มเยาวชน 1 ครั้ง เพื่อสรุปสภาพปัญหา และความคาดหวังของบุคคลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อเด็กและเยาวชนในชุมชนท่าเสาต้อยได้ดังนี้

สภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในมุมมองของผู้นำชุมชน

- 1) เด็กและเยาวชนปัจจุบันตกเป็นเหยื่อของสังคม
- 2) เด็กและเยาวชนถูกกีดกันของสังคมลงโทษ
- 3) เด็กเหมือนผ้าขาวที่ถูกแต่งแต้ม
- 4) เด็กมีความสับสน
- 5) เด็กและเยาวชนเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด
- 6) เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่อ่อนไหวง่าย
- 7) เด็กและเยาวชนปัจจุบันเป็นคนก้าวร้าวกับพ่อแม่
- 8) เด็กและเยาวชนอยู่ในสภาวะอันตรายรอบด้าน
- 9) เด็กและเยาวชนชอบอยู่นอกกรอบกฎระเบียบ
- 10) เด็กและเยาวชนมีสิทธิเสรีภาพมากเกินไปจนพ่อแม่ไม่กล้าจัดการกับเด็ก

สภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในมุมมองของเด็กและเยาวชน

- 1) เยาวชนในชุมชนมีการใช้ยาเสพติด
- 2) มีการมั่วสุมตามร้านเกมส์คอมพิวเตอร์และร้านอินเทอร์เน็ต
- 3) เด็กนักเรียนไม่สนใจการเรียนและไม่ทำงานตามที่ครูมอบหมาย
- 4) เด็กชอบเที่ยวเตร่ เที่ยวกลางคืนตามคิสโก้เชค
- 5) เด็กและเยาวชนชอบแข่งมอเตอร์ไซด์
- 6) เด็กบางคนต้องทำงานหนักไม่ได้เรียนหนังสือ
- 7) ชอบเที่ยวห้างสรรพสินค้าใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ชอบถ่ายสตูดิโอเกอร์
- 8) เด็กและเยาวชนชอบเล่นการพนัน
- 9) เด็กและเยาวชนชอบดื่มสุรา และสูบบุหรี่
- 10) วัยรุ่นชอบเลียนแบบเพื่อน ซื้อเสื้อผ้าโป๊ๆ ตามแฟชั่นราคาแพง
- 11) เด็กและเยาวชนมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวและประชิดในทางที่ผิดๆ
- 12) เยาวชนชอบยกพวกตีกัน

ความคาดหวังของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

- 1) ให้ผู้ใหญ่มองเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนทุกๆ ด้าน
- 2) ให้ผู้ใหญ่ช่วยกันคิดถึงปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนร่วมกัน
- 3) ประารถนาให้เด็กมีการศึกษา เป็นคนดี ไม่เป็นเหยื่อของสังคม
- 4) ให้เด็กอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ เป็นคนดีของพ่อแม่
- 5) ควรดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ดีเพื่อเด็กจะมีคุณภาพดี
- 6) ไม่ควรให้สิทธิเสรีภาพเด็กเกินขอบเขตมากเกินไป
- 7) ควรให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติได้ในสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
- 8) ให้เด็กได้รู้จักคิดและกล้าแสดงออก
- 9) ควรให้เด็กเล่น โตดูแลเด็กเล่น
- 10) ควรมีโครงการเด็กพบผู้ใหญ่
- 11) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ออกกำลังกาย / เล่นกีฬา
- 12) ควรให้เด็กได้ฝึกการเป็นผู้นำ
- 13) ให้พ่อแม่และลูก ได้อยู่ด้วยความอบอุ่นและเป็นเพื่อนกันได้
- 14) จัดชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้เด็กและเยาวชนมีส่วนรับผิดชอบ
- 15) ให้เด็กกับผู้ใหญ่มีโอกาสเข้ามารับผิดชอบชุมชนด้วยกัน
- 16) โรงเรียนและชุมชนต้องใกล้ชิดกันเพื่อดูแลเด็ก
- 17) จัดผู้ใหญ่ในชุมชนให้เป็นที่ปรึกษาเด็ก
- 18) สนับสนุนให้เด็กใช้ความคิดเพื่อบมองไปในอนาคต

ความคาดหวังของเด็กและเยาวชนในชุมชนทำสะอาด

- 1) ควรให้มีการปราบปรามยาเสพติดในชุมชน
- 2) ควรให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน
- 3) ควรให้มีกิจกรรมที่แสดงความสามารถของเด็กและเยาวชน
- 4) ควรมีการจัดการแข่งขันกีฬาเด็กและเยาวชน
- 5) อยากให้วัยรุ่นสนใจเข้าวัดบั้ง
- 6) อยากให้มีลานกีฬาในชุมชน
- 7) ควรมีการสนับสนุนเด็กเยาวชนที่ยากจนให้เรียนสูงๆ
- 8) อยากให้มีการอบรมการเล่นกีฬาและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ แก่เด็กและเยาวชน

- 9) ควรนำเด็กและเยาวชนไปศึกษาดูงานชุมชนอื่นๆ บ้าง
- 10) ส่งเสริมการประกวดเรียงความเกี่ยวกับชุมชน
- 11) ควรจัดค่ายสำหรับเด็กและเยาวชนในการให้ความรู้ด้านต่างๆ
- 12) อยากให้ทุกคนเป็นคนดีของสังคม
- 13) อยากเห็นความร่วมมือของชุมชน
- 14) จัดบอร์ดให้ความรู้เป็นมุมหนึ่งของชุมชน เช่น ยาเสพติด เอดส์ และ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

กลุ่ม / แก๊งเด็กเยาวชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ในจังหวัดเชียงใหม่มีข่าวปรากฏตามสื่อมวลชนเสมอในเรื่องกลุ่ม/แก๊งเด็กเยาวชนที่ก่อความวุ่นวาย โดยเฉพาะกลุ่ม NDR หรือกลุ่ม/แก๊งหน้าดารา ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และอยู่ใกล้กับพื้นที่ชุมชนท่าเสาต้อย จึงขอสรุปสาระเกี่ยวกับกลุ่ม/แก๊ง NDR ไว้พอสังเขป เพื่อประกอบการศึกษาบริบททางสังคมของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ด้วย กล่าวคือ กลุ่ม NDR เริ่มต้นเมื่อประมาณปี 2539 จากการที่แกนนำ 2 คน เป็นเพื่อนสนิทเรียนโรงเรียนเดียวกัน จากนั้นทั้งสองมีเหตุให้ต้องออกจากโรงเรียนเดิมและไปเข้าโรงเรียนใหม่ด้วยกัน ต่อมาทั้งคู่มีเหตุขัดแย้งกับเยาวชนเจ้าของโรงเรียนใหม่ จึงทำให้ต้องมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันกับเด็กกลุ่มใหญ่ที่สุดของโรงเรียน แกนนำทั้งสองคนเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการต่อสู้และไม่เคยวิ่งหนี ถึงแม้ฝ่ายตรงข้ามจะมีจำนวนคนมากกว่า ทำให้กลุ่มของเด็กหัวโจกในโรงเรียนใหม่ยอมรับในฝีมือของคนทั้งคู่และเป็นเพื่อนกันในที่สุด สถานที่พบปะสังสรรค์ของเด็กกลุ่มนี้ก็คือร้านข้าวแกงบริเวณหน้าโรงเรียนดาราวิทยาลัย ด้วยเหตุที่เจ้าของร้านเป็นหญิงวัยกลางคน เด็กทุกคนจึงเรียกว่าป้า เจ้าของร้านขายข้าวแกงเป็นคนใจดี เข้าใจวัยรุ่น มีนิสัยใจคอกล้าได้กล้าเสีย ทำให้เด็กๆ รักและเคารพป้าเจ้าของร้านมาก อีกทั้งยังขายอาหารราคาถูกและไม่ดูค่างกล่าวเมื่อเด็กๆ เสียงดังร้านขายข้าวแกงร้านนี้จึงเป็นแหล่งชุมนุมของสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นที่มาของชื่อกลุ่ม “หน้าดารา”

ประมาณปี 25329-2540 สมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากเดิมมีประมาณ 20 กว่าคน เพิ่มขึ้นเป็น 70 คน ทั้งนี้เกิดขึ้นจากการยอมรับและศรัทธาในตัวแกนนำ เนื่องจากเมื่อมีการทะเลาะวิวาทกับกลุ่มอื่น แม้ว่ากลุ่มนั้นจะมีจำนวนคนมากกว่า แต่แกนนำและเพื่อนคนอื่นๆ ก็ไม่เคยถอย เรียกว่า “สู้จนหลังชนฝา” ทุกครั้งไป ทำให้กลุ่มอื่นๆ ที่เป็นคู่ต่อสู้เกิดความรู้สึกยอมรับจนเข้ามาขอเป็นพวกด้วย สมาชิกเรียกกระบวนการเหล่านี้ว่า “การซื้อใจ”

ในปี 2543 กลุ่มหน้าดาราได้ทำการสลายกลุ่มคู่อริเกือบทั้งหมดในเมืองเชียงใหม่ จนทำให้ตำรวจและสื่อมวลชนจับตามอง หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ได้ทำการประโคมข่าวเรื่องแก๊งค์หัวแดงที่ใช้ดาบซามูไรเป็นอาวุธ (ช่วงนั้นสมาชิกเกือบทั้งหมดยอมผมสีแดง) ออกอาละวาดทำร้ายวัยรุ่นคู่อริ ตำรวจจึงได้ทำการกวาดล้าง โดยการให้รถรับจ้างสีล้อแดง รถสามล้อ และ อป.พร. (อาสาป้องกันภัย) เป็นสาย เมื่อพบเห็นกลุ่มวัยรุ่นที่ย้อมผมแดงให้นำตัวมาโดนผมทันที เหตุการณ์สำคัญคือ การออกกวาดล้างคู่อริของสมาชิกหน้าดารา 38 คน ในตอนกลางคืน แต่ตำรวจสืบทราบได้ในภายหลังแก่นำกับสมาชิกบางส่วนจึงถูกจับ ในปีเดียวกันนั้นเองแก่นำของกลุ่มถูกจับเนื่องจากไปทำร้ายร่างกายของหลานนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่ง แต่แก่นำตัดสินใจมอบตัวจึงเข้าไปอยู่ในสถานพินิจเป็นเวลาหนึ่งปี

เมื่อต้นปี 2544 มีกลุ่มวัยรุ่นหลายกลุ่มเข้ามาเป็นพวกกับกลุ่มหน้าดารา เช่น กลุ่มกาดก้อม เชียงมัน สันป่าข่อย บ้านเด่น อารามบอย พญาขม เป็นต้น ต้นปี 2545 สมาชิกจึงเพิ่มขึ้นประมาณ 1,000-1,200 คน ถึงกลุ่มหน้าดาราจะมีสมาชิกจำนวนมาก แต่เมื่อมีเรื่องทะเลาะวิวาทที่ใดสมาชิกก็จะไปช่วยเพื่อนที่ถูกทำร้ายไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็จะรวมตัวกันได้อย่างรวดเร็ว อันแสดงถึงความผูกพันและความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ในสายตาของสังคมและบุคคลภายนอก ความเป็นกลุ่มของสมาชิก “หน้าดารา” อาจจะเป็นเรื่องของทะเลาะวิวาท และความรุนแรง แต่สำหรับสมาชิกกลุ่มเองความเป็น “หน้าดารา” คือการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งถือว่าเป็นกฎเหล็กของกลุ่มเลยก็ว่าได้ สมาชิกคนใดยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะถูกตัดเดือนจากสมาชิกรุ่นพี่ ถ้าสมาชิกผู้นั้นยังไม่เลิกก็就会被ไล่ออกจากกลุ่มในทันที ด้วยเหตุผลที่ว่าคนติดยามักจะสร้างปัญหาให้กลุ่มอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องเงินและลักขโมย

เหตุการณ์ในช่วงเริ่มแรกของกลุ่มหน้าดาราแสดงถึงการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งพรรคพวกจากการยอมรับในความแข็งแกร่ง จึงเท่ากับเป็นการก่อร่างสร้างตัวของกลุ่มหน้าดารา โดยมีฝีมือในการต่อสู้กับความใจกล้าเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม เหตุการณ์ในช่วงหลังเป็นการต่อสู้เพื่อครอบครองพื้นที่ในการเที่ยว เพื่อประกาศความเป็นหน้าดารา อันแสดงถึงความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมของวัยรุ่นด้วยกันเอง ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อความปลอดภัยของสมาชิกกลุ่ม ไม่ว่าจะไปเที่ยวในที่ใดก็ตาม สิ่งที่กลุ่มหน้าดาราทำคือการกำจัดคู่อริที่ครอบครองพื้นที่นั้นๆ อยู่แต่เดิม ผลจากการต่อสู้นี้ทำให้มีคนมาขอเข้าร่วมเป็นสมาชิกหน้าดาราเป็นจำนวนมาก

กลุ่มหน้าดารา เปลี่ยนชื่อเป็น NDR ซึ่งนอกจากจะเป็นตัวย่อภาษาอังกฤษของคำว่า หน้าดาราแล้ว ยังมีความหมายถึง No Drugs Rulers คือกลุ่มที่ไม่ใช้ยาเสพติด จากปณิธานของแก่น

นำกลุ่มผู้ซึ่งไม่ต้องการให้เพื่อนสมาชิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โครงสร้างของกลุ่มหน้าคาราในปัจจุบันประกอบไปด้วยกลุ่มย่อยจำนวน 8 กลุ่ม คือ กลุ่มวังตาล กลุ่มพระราม-พระลักษมณ์ กลุ่มทางช้างเผือก กลุ่มหลังมอ กลุ่มชากระ กลุ่มหยู้าคา ร้อยปาย NDR เดิม (หลายกลุ่มเป็นกลุ่มของแกนนำ NDR เดิม) และสมาชิกที่ไม่สังกัดกลุ่มย่อยใดๆ รวมสมาชิกได้ประมาณ 1,400-1,500 คน

กิจกรรมส่วนใหญ่ของสมาชิกจะเป็นการพบปะสังสรรค์กันธรรมดา เที่ยวกลางคืน เล่นกีฬา และแข่งรถมอเตอร์ โดยสมาชิกจะทำกิจกรรมเฉพาะในกลุ่มย่อยของตน เพราะมีความสนิทสนมกันมากกว่า อีกทั้งการรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่เหมือนแต่ก่อนอาจจะทำให้ถูกตำรวจเพ่งเล็ง และถูกวัยรุ่นกลุ่มอื่นหาเรื่องทะเลาะวิวาทได้ สมาชิกจะรวมตัวกันเป็นจำนวนมากก็เมื่อมีการประชุมประจำเดือนหรือสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขกันเองได้ ต้องขอความช่วยเหลือจากกลุ่มอื่นๆ ใน NDR

ปัจจุบันมีนางลัดดาวัลย์ ชัยนิลพันธุ์ “ครูแอ๋ว” เป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษากับสมาชิก แต่เนื่องจากมีสมาชิกมากเกินไปทำให้นางลัดดาวัลย์ไม่สามารถดูแลสมาชิกให้ทั่วถึงได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น สกว.สอทไลน์ เป็นต้น

15.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะภายในของเด็กและเยาวชน ทั้งส่วนที่มีอยู่ภายในประเทศและของต่างประเทศ พอจะสรุปสาระสำคัญที่น่าสนใจได้ดังนี้

ในด้านการศึกษาที่เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะการมุ่งอนาคตนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520) ได้ศึกษา "จริยธรรมของเยาวชนไทย" โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองและศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาบ่อเกิดและพัฒนาทางจริยธรรมของเยาวชนไทย รวมทั้งการศึกษาลักษณะและผลของพฤติกรรมเชื้อสัต์ย์ของเยาวชนไทยในกรุงเทพมหานครที่มีอายุตั้งแต่ 11 ถึง 25 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต และแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เครื่องเล่นเกมไฟฟ้าอัตโนมัติ ซึ่งใช้วัดความซื่อสัตย์หรือพฤติกรรมโกง

ผลการวิจัยปรากฏลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคต ควรปลูกฝังก่อนที่บุคคลจะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มวัยรุ่นลักษณะจริยธรรมทั้ง 2 ประการจะเริ่มคงที่ กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และจะเริ่มลดลงอย่างรวดเร็วเมื่ออายุมากขึ้น แสดงว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการบังคับใจตนเอง และความสามารถอดได้รอได้ต่ำกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและใช้เหตุผลมาก พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง

ในกลุ่มตัวอย่างทุกระดับอายุ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมาก และลงโทษทางจิตใจมากกว่าร่างกาย มีลักษณะมุ่งอนาคตอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับบุญรับ สักคิมฉี (2532) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง "การสร้างเสริมจิตลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ด้วยการใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน เป็นชาย 51 คน หญิง 69 คน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นข้าราชการบรรจุใหม่สังกัดกระทรวงต่างๆ และทำงานไม่เกิน 1 ปี ก่อนรับการฝึก ผู้วิจัยได้ทำการวัดจิตลักษณะเดิมของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมี 5 ประการ คือ ความเชื่อในอำนาจตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะต่อการทำงานราชการ สุขภาพจิตและเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรพื้นฐานการปฏิบัติราชการที่สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ต่อจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตกับการควบคุมตนเอง กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกมุ่งอนาคตอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกการควบคุมตนเองอย่างเดียว และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้รับการฝึก แต่ได้ทำกิจกรรมอื่นแทน

ผลของการวิจัยปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมีลักษณะมุ่งอนาคตและมีการควบคุมตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม (กลุ่มควบคุม) อย่างเด่นชัด นอกจากนี้การฝึกการมุ่งอนาคตยังส่งผลต่อทัศนคติการมุ่งอนาคตในการทำงานราชการอีกด้วย

ในด้านการควบคุมตนเองนั้น คมคาย อนุจันทร์ (2538 ;54) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันเพื่อลดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน

ผลการวิจัยพบว่าผลของการควบคุมตนเองและการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกัน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง

ส่วนอารยา ค่านพานิช (2540) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของเยาวชนผู้กระทำผิดชายและหญิง ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลทางจิตวิทยาที่สามารถไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เยาวชนผู้กระทำผิดให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสมและสามารถปรับตัวกลับเข้าสู่สังคม อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่าถ้าหากเยาวชนผู้กระทำผิดมีความเห็นคุณค่าในตนเองเชื่อในอำนาจของตนก็จะสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตได้อย่างเหมาะสมและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขยิ่งขึ้น

สำหรับ นงนุช โรจนเลิศ (2533) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ซึ่งเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง ในการศึกษาครั้งนี้คือ มโนภาพแห่งตน และการอบรมเลี้ยงดู ค่านิยม

ผลการวิจัยพบว่าตัวแปร 3 ตัวแปรคือ มโนภาพแห่งตน สัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวข้องกับการควบคุมพบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะควบคุมตนเองได้ดีกว่าการดูแลแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ จรรยา สุวรรณทัต, กมล สุดประเสริฐ (2523) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะและการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ เป็นการศึกษาภาคสนาม โดยการสร้างแบบวัดต่างๆ เป็นเทคนิคการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่เน้นแนวคิดวิทยาและศึกษา ศาสตร์โดยได้สุ่มนักเรียนจากโรงเรียนสหศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2531 ซึ่งกระจายตามเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 509 คน ซึ่งให้นักเรียน ผู้ปกครองและครูตอบแบบวัดเหล่านี้

ผลการวิจัยจิตลักษณะด้านต่างๆ 6 มิติ ซึ่งได้แก่การควบคุมตนเอง ความมั่นใจในตนเอง การยับยั้ง การอดกลั้น การยอมรับและการให้อภัย วุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม และการมุ่งอนาคต พบว่า การฝึกอบรมเลี้ยงดูและการฝึกทักษะ ที่เด็กได้รับจากครอบครัวคือมารดา บิดา และการเรียนรู้ที่เด็กได้จากโรงเรียน การอบรมสั่งสอนของครู ตลอดจนลักษณะภายในตัวของเด็กเอง ทั้ง 6 ด้านที่กล่าวมาข้างต้น มีอิทธิพลร่วมกันอย่างชัดเจนต่อการพัฒนาในเด็ก โดยเฉพาะสะท้อนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการฝึกอบรมของเด็กทั้งทางบ้านและสังคมแวดล้อม เช่น โรงเรียน ชุมชน ซึ่งจะต้องกระทำควบคู่กันไปอย่างสืบเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวกับจิตลักษณะภายในของเด็กและเยาวชน อีกหลายประการที่น่าสนใจ เช่น

โรเซรบอม (Rosenbaum, 1980) ได้ศึกษาการควบคุมตนเองในกลุ่มตัวอย่าง 7 กลุ่ม จำนวน 600 คน ประกอบด้วยนักเรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป โดยแบ่งตามช่วงอายุ ตั้งแต่ 15-62 ปี

ผลการศึกษาพบว่าอายุเป็นตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล โดยใช้แบบทดสอบการควบคุมตนเองในสถานการณ์ทั่วไปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ส่วน คาร์บอลโล ไคเกซ (Carballo, 1987) ศึกษาความเชื่อในอำนาจตนของเด็กชั้นมัธยมศึกษาชาวอเมริกัน จำนวน 3,149 คน และชาวเม็กซิกันจำนวน 887 คน

ผลการวิจัย พบว่าระดับเศรษฐกิจของครอบครัวและการศึกษาของบิดามารดา มีผลต่อความเชื่อในการควบคุมตนเอง ความเชื่อในอำนาจของตนเอง ทั้งภายในและภายนอกของเด็กวัยรุ่น

สำหรับ โรบิน ฟิชเชลและบราวน์ (Robin, Fischel, & Brown, 1984) ได้ใช้แบบวัดเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมตนเองของตนกับสุขภาพจิต ในเด็กจนถึงวัยรุ่น อายุระหว่าง 3 ปี 4 เดือนถึง 18 ปี ที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลเด็กเมืองมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา โดย แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่งและกลุ่มตัวอย่างที่สอง ในแต่ละกลุ่มจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เช่น สุขภาพจิตขณะเด็กอยู่ที่บ้านโรงเรียน ฯลฯ และเด็กที่ไม่มีประวัติจะถูกจัดเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง

ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ถูกประเมินว่ามีลักษณะหุ่นหันปล้นเล่นมากกว่า และมีการควบคุมตนเองน้อยกว่าเด็กที่ไม่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กชายถูกประเมินว่ามีการควบคุมตนเองน้อยกว่าเด็กหญิง นอกจากนี้การควบคุมตนเองยังมีแนวโน้มว่าจะมีมากขึ้นตามอายุ

นอกจากนี้ มิสเชล (Mischel, 1974 :253) ศึกษาเพื่อการปรับพฤติกรรมนักเรียน และงานวิจัยของ วอลล์และสมิท (Wall and Smith, 1970 : 118) ให้ผลสอดคล้องว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะที่จะมีบุคลิกภาพหลายด้านสูง เช่น การควบคุมตนเอง การมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การยอมรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัว สถิติปัญญา และการรับรู้สถานะสังคม

ในด้านเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนนั้น โคเมอร์ และคนอื่นๆ (Comer and Other, 1986 : 321) ได้ศึกษาเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน ซึ่งศึกษา 6 องค์ประกอบคือ ด้านพฤติกรรมของตนเองที่แสดงออก ด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสังคม เพื่อใช้ทำนายความสามารถทางสังคมของนักเรียนเกรด 5 เกรด 8 และเกรด 11 จำนวน 253 คน

ผลของการวิจัยพบว่า ความสามารถทางสังคมเกี่ยวกับการแสดงออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การควบคุมตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล ฯลฯ ซึ่งองค์ประกอบของมโนภาพแห่งตนสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ กู๊ดวิน (Goodwin, 1977 : 3350) และ ดี เอนดา (De anda, 1977 : 662) ที่ศึกษาเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนและความเชื่ออำนาจตนมีผลทางบวกต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิกคินส์ และคนอื่นๆ (Wiggin and other, 1971 : 411) ผลการวิจัยพบว่า คนที่มีมโนภาพแห่งตนสูง ซึ่งเป็นเรื่องของพฤติกรรมจิตลักษณะของเยาวชนที่ควรมีในด้านต่างๆ นั้นจะเป็นผู้ที่มองว่าตนมีประสิทธิภาพ จะทำตนให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและกระทำการพฤติกรรมให้เกิดผลตอบแทนตามที่ตนต้องการ สามารถใช้ตนเป็นเครื่องมือควบคุมสภาวะสังคม หรือเหตุการณ์ในชีวิตของตนเองได้

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า จิตลักษณะของพฤติกรรมเยาวชนทั้ง 6 ด้าน คือ เหตุผลทางจริยธรรม การมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง ความเชื่อในอำนาจตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะคิด คุณธรรม และค่านิยม เป็นองค์ประกอบที่เป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ และเป็นวิธีการที่นำมาใช้ในการปรับพฤติกรรมซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชน จากพฤติกรรมที่ไม่ดีให้เป็นพฤติกรรมที่ดีได้ โดยมีจุดเน้นที่น่าสนใจอยู่ที่การเน้นที่ตัวเยาวชนเป็นศูนย์กลาง ในการฝึกอบรมต่างๆ เน้นที่ครอบครัวเพื่อเป็นจุดที่สนับสนุนการปรับพฤติกรรมที่ดีขึ้น และเน้นที่ชุมชน โดยการส่งเสริมและจัดโครงการต่างๆ ขึ้น เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนอยู่ในสังคม มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในทางที่สร้างสรรค์และดำรงชีวิตประจำวันได้ ในการศึกษาในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนครั้งนี้ หากจะพิจารณาถึงองค์ความรู้ต่างๆ ดังได้กล่าวมา ซึ่งล้วนแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตลักษณะภายในของเด็กและเยาวชนด้วย ก็จะทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีความละเอียดและสมบูรณ์มากขึ้น

สรุป

จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ปัญหายาเสพติดนั้น มิได้เป็นปัญหาใดๆ เฉพาะตัว แต่เป็นปัญหาที่มีลักษณะสืบเนื่องมาจากปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการเลี้ยงดู ปัญหาการเรียนรู้ทางสังคม ปัญหาการปรับพฤติกรรม และเกี่ยวข้องกับค่านิยม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยภายในจิตใจหรือจิตลักษณะของเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งล้วนแต่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชนและส่งผลต่อยอดไปสู่ปัญหาลักษณะกว้างมากขึ้น ทั้งปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ และปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโรคเอดส์ เป็นต้น

ดังนั้น กระบวนการจัดการกับปัญหาเสพติดและพัฒนาเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนจะประสบผลสำเร็จนั้น ต้องให้ความสนใจในเรื่ององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใน โดยเฉพาะจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน กลไกสมองกับสภาพการติดยาเสพติด รวมทั้งปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ทั้งสถานะแวดล้อมของชุมชน สภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดและกระบวนการพยายามของชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์ในการบริหารจัดการของชุมชน รวมทั้งกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบที่เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางบวกและทางลบ จากการตรวจสอบเอกสารแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มานั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และเป็นปัญหาที่จะสะท้อนให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งเกี่ยวโยงมาตั้งแต่ปัญหาครอบครัว ปัญหาการจัดการศึกษา ปัญหาการบริหารจัดการของชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ จะต้องเป็นผู้ผนึกกำลังเข้ามาช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับเด็กและเยาวชน ให้สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่พึ่งพาเสพติด

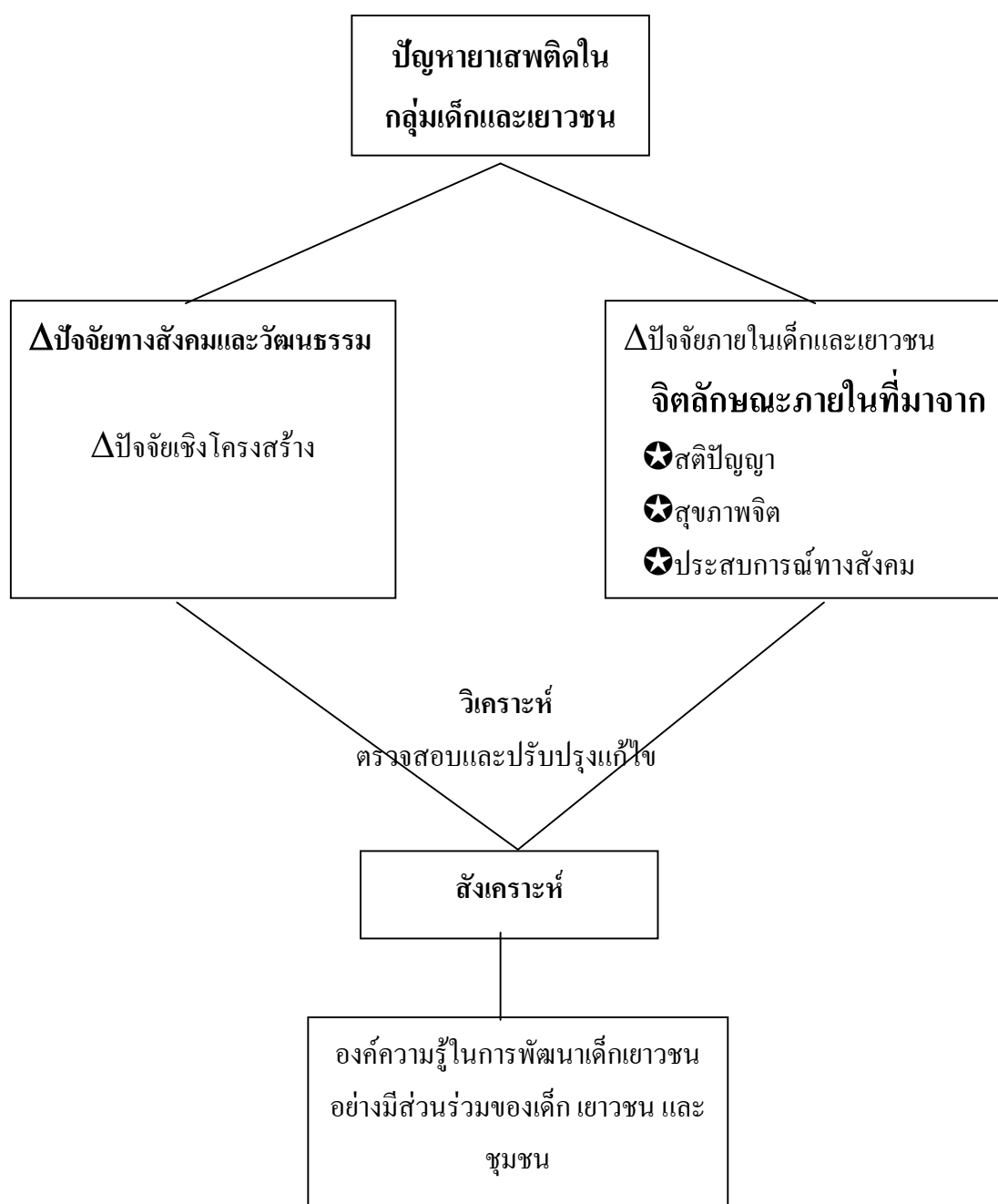
สำหรับกระบวนการที่จะสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับเยาวชนต้องเป็นการพัฒนาปัจจัยภายในตัวเยาวชน ทั้งในด้านการพัฒนากำลัง สติปัญญา เพื่อให้สามารถใช้สติปัญญาในการแสวงหาองค์ความรู้ วิเคราะห์ แยกแยะตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีควรกระทำและไม่ควรกระทำ สามารถปรับพฤติกรรมตนเองให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมในที่สุด มีการฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รู้จักการมองอนาคตของตนเอง มีทัศนคติ ค่านิยมที่ดีต่อการดำเนินชีวิตที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม และมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะสังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมภายนอกที่เยาวชนแสดงออก คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านสุขภาพ การทำงาน การขยันเรียน การเป็นคนดี คนเก่ง การเป็นพลเมืองดี และพฤติกรรมด้านพัฒนาสังคม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ซึ่งหากเยาวชนมีพฤติกรรมดังกล่าวก็เท่ากับว่า ปัญหาเสพติดจะไม่เกิดขึ้นและเยาวชนจะมีพัฒนาการไปในทิศทางที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม นั่นหมายความว่า องค์ความรู้ดังกล่าวมานี้สามารถนำมาจัดการกับปัญหาเสพติดและพัฒนาเยาวชนได้

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมานั้น พบว่าการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาเสพติดและพัฒนาเยาวชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้ความคิดพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้คือ ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีความเชื่อมโยงทั้งในด้านสถานะแวดล้อมภายนอกและเกี่ยวกับเงื่อนไขภายในตัวเยาวชน การจัดการกับปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องยุ่งยาก สลับซับซ้อน และต้องการเวลาในการแก้ไขปัญหามาระยะยาว และเกี่ยวเนื่องไปทุกองคาพยพที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ดังนั้นจึงต้องแสวงหาองค์ความรู้ในการจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ตัวเยาวชนด้วยการพัฒนากระบวนการคิด สร้างสติปัญญา การฝึกฝนทางจิตใจให้เข้มแข็ง มีความฉลาดทางอารมณ์ และการเสริมสร้างประสบการณ์ทางสังคมให้เกิดทักษะในการใช้ชีวิต ทำให้เยาวชนมีคุณภาพทั้งทางความคิดและจิตใจ สามารถฟันฝ่าวิกฤตต่างๆ และทนต่อแรงเสียดทานทางสังคม ใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วว่องไว

สำหรับกระบวนการจัดการกับปัญหาเสพติดในเชิงโครงสร้างนั้นต้องพิจารณาองค์ประกอบของความสัมพันธ์ของแต่ละองคาพยพของชุมชน ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน รวมทั้งปัจจัยบวกและปัจจัยลบในการแก้ไขปัญหาด้วย โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ปัญหาการจัดการศึกษา ปัญหาการบริหารจัดการของชุมชน ปัญหาสื่อในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กและชุมชน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภูมิแสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเด็กเยาวชน

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ส่งผลโดยตรงที่มีทั้งในด้านการเสริมสร้างความสามารถและหล่อหลอมให้เด็กเยาวชนมีศักยภาพที่พึงประสงค์ของสังคม แต่ขณะเดียวกันปัจจัยดังกล่าวก็กลายเป็นส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรคบั่นทอน และขัดขวางพัฒนาการของเด็กและเยาวชน นำไปสู่ปัญหามากมาย โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาต่อยอดมาจากปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก และเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความมั่นคงและปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนปัญหาเอดส์ และปัญหาอุบัติเหตุ เป็นต้น

ด้วยสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม และมีการแข่งขันกันทุกเรื่องอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้ผู้คนในสังคมหาวิธีการทุกวิถีทางที่จะเป็นผู้มีโอกาสแสวงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง โดยมีการใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังอยู่ใน “วัยบริโภค” หรือเรียกง่ายๆว่า “วัยกำลังกิน กำลังเที่ยว” จึงทำให้เด็กเยาวชนถูกเอาเปรียบ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มคนที่หวังผลประโยชน์อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง ต่างก็มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากเยาวชน สาเหตุที่เยาวชนกลายเป็นเป้าหมายนั้น เพราะลักษณะของเยาวชนมีสิ่ง que อื้อต่อกิจการทั้งสุจริต และทุจริต เช่น ชอบของใหม่ๆ แปลกๆ ทำง่าย ชอบสนุก อยู่กันเป็นกลุ่มๆ เห็นความสำคัญของเพื่อน เพื่อนมีอิทธิพลมาก ชอบตัดสินใจตามเพื่อน ชอบเลียนแบบ และที่สำคัญเด็กและเยาวชนมีอำนาจการซื้อสูง โดยได้รับการสนับสนุนทางทุนทรัพย์จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง (ใช้เงินเลี้ยงดูบุตรหลาน) โดยเฉพาะสินค้าทั้งหลาย มักจะมีเป้าหมายทางการตลาด อยู่ที่เยาวชน นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นตลาดรองรับทุกอย่างจากกรุงเทพฯ อะไรที่มีในกรุงเทพฯ ไม่นานก็มีในเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าชนิดใหม่เพียงใดที่มีจำหน่ายในกรุงเทพฯ ในเชียงใหม่ก็หาซื้อได้ไม่ยาก

เช่นเดียวกันกับในวงการธุรกิจผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการลักลอบค้าขายยาเสพติด ในปัจจุบันมีการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากอดีต โดยจะสังเกตเห็นได้ว่า เด็กเยาวชน

เป็นลูกค้ารายสำคัญ หรือเป็นผู้บริโภครายใหญ่ มีทั้งลูกค้าเก่า และมีลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หากมองให้ดีก็จะเห็นผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติดในปัจจุบันมิได้ค้าขายยาเสพติดให้กับเฉพาะกลุ่มลูกค้าเก่าเท่านั้น แต่เป็นมีการวางแผนทั้งด้านการผลิตและการตลาดเพื่อขยายธุรกิจให้ใหญ่โตมากขึ้นเรื่อยๆ มีการออกแบบตัวยาให้มีสีกลิ่นหลากหลาย สวยงาม และตกแต่งกลิ่นให้ถูกใจวัยเด็กเยาวชนให้มากขึ้น เช่น มิกลีน วนิลา สตอร์เบอรี่ และช็อคโกแลต เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะเจ้าของผลิตภัณฑ์ หรือสินค้า วิเคราะห์ออกว่า บุคคลที่มีอำนาจการซื้อได้อย่างยั่งยืนหรือสามารถเป็นลูกค้าได้ในระยะยาว คือ กลุ่มเด็กเยาวชน เพราะมีเงินซื้อได้ตลอดเวลาโดยอาศัยเงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองให้ไว้สำหรับการกินอยู่ เล่าเรียนหนังสือ และทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นเงินที่พ่อแม่ผู้ปกครองมิให้ได้ตลอดเวลา แต่เงินเหล่านี้กลับถูกทุจริตชนคูดมาสร้างควมร่ำรวยมหาศาลให้กับผู้ประกอบการผลิตการค้าขายยาเสพติด

สังคมเชียงใหม่กับยาเสพติด

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวจึงส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างของปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในทางกายภาพนั้น เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของภาคเหนือ ทั้งในด้านการค้า การคมนาคม เป็นเป้าหมายของนักธุรกิจการค้า ที่ได้รับความสนใจรอมลงมาจากกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งธรรมชาติมากมาย ประกอบกับมีพื้นที่ป่าไม้และภูเขาถึงร้อยละ 69.93 จึงทำให้ภูมิอากาศเย็นสบาย จึงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคเหนือ มีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงทุกระดับ จึงทำให้ผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในพื้นที่ทั้งจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ 20,107 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 1.60 ล้านคน แบ่งการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 204 ตำบล 1,973 หมู่บ้าน 1 เทศบาลนคร 28 เทศบาลตำบล 183 อบต. และ 5 สภาตำบล มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 55,405 บาท/ปี (สำรวจปี 2542) มีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) 80,503 ล้านบาท มีรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการร้อยละ 26.71 อุตสาหกรรมร้อยละ 18.28 เกษตรกรรมร้อยละ 13.04 และอื่นๆร้อยละ 41.79 มีนักท่องเที่ยวทั้งภายในและชาวต่างประเทศ 3.45 ล้านคน ปี 2544 มีรายได้ 37,729.44 ล้านบาท จังหวัดเชียงใหม่จึงมีลักษณะเหมือนกับเมืองใหญ่ต่างๆ ไป คือ มีผู้คนคราคร่ำ มากหน้ามหาศาล โดยเฉพาะในตัวเมืองหรือเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จะมีประชาชนเข้ามาประกอบธุรกิจการค้า การทำงาน การศึกษา ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ทุกคนต่างก็มุ่งหวังประกอบภาระกิจของตนเอง มีคนต่างถิ่นมากขึ้น มีความเป็นส่วนตัวสูงมากขึ้น ผู้คนในสังคมมีความสัมพันธ์หรือรู้จักกันน้อยลง ความสนใจระหว่างบุคคล

มีไม่มาก มีชีวิตที่รีบเร่งมากขึ้น ต่างคนต่างก็มุ่งทำมาหากิน และบางครั้งต้องแข่งขันแย่งชิงโอกาสกัน ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงเอื้อต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพราะมีความไม่มั่นคงทางจิตใจของบุคคล และช่องว่างในสังคมมีมากขึ้น

นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นจังหวัดติดชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน มีระยะทางยาวถึง 227 กิโลเมตร ในพื้นที่อำเภอ คือ อ.แม่อาว อ.ฝาง อ.ไชยปราการ อ.เชียงดาว และ อ.เวียงแหง ซึ่งมีปัญหาการลักลอบผลิตและค้ายาเสพติด มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ และลำเลียงไปสู่พื้นที่อื่น จังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาทั้งในด้านการผลิต การค้า การลำเลียง และการเสพยาเสพติด ดังจะเห็นได้จากข่าวการจับกุมยาเสพติดที่สะท้อนผ่านสื่อมวลชนทุกแขนงไม่เว้นแต่ละวัน จากสถิติการสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามช่องทางลำเลียงชายแดนในภาคเหนือระหว่างเดือนตุลาคม 2541 – เดือนธันวาคม 2544 (สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ ,2544 :น.7)

ยาบ้า	ประมาณ	27,182,523	เม็ด
เฮโรอีน	ประมาณ	143	กิโลกรัม
ฝิ่น	ประมาณ	63	กิโลกรัม

และสกัดกั้นจับกุมสารเคมีและอุปกรณ์การผลิตยาเสพติด ก่อนนำส่งออกไปยังแหล่งผลิต ได้ดังนี้

สารคาเฟอีน	26.8	ตัน
(ผลิตยาบ้าได้ 536 ล้านเม็ด)		
(สารคาเฟอีน 1 ตันสามารถผลิตยาบ้าได้ 20 ล้านเม็ด)		
สารเคมีอาซีโตน	800	ลิตร
สารอากาศเฉื่อย	5,000	กิโลกรัม
น้ำยาอีเทอร์	1,007	กิโลกรัม
กรดอาซีติก (140 ถัง)	4,200	กิโลกรัม
กรดไฮโดรลิก (9 ถัง)	1,380	กิโลกรัม
ผงโซดาแอมโมเนียคลอไรด์ 99.5%	300	กิโลกรัม
สารแมกเนเซียมเสตียเรต	180	กิโลกรัม
เครื่องอัดยาบ้า 19 หัวตอกๆ พร้อมอุปกรณ์	4	เครื่อง
หัวตอกโรตารี พร้อมอุปกรณ์	99	หัวตอก

นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่สูง ในจังหวัดเชียงใหม่ ยังมีการลักลอบปลูกฝิ่น (สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ, 2545 : น 4-5) ในปี 2544 – 2545 มีการลักลอบปลูกฝิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนประมาณ 3,047.68 ไร่ และยังพบพื้นที่ปลูกกัญชาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ด้วยเช่นกัน ในพื้นที่หมู่บ้านตามบริเวณชายแดน อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอฝาง และอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจุดรับส่งยาเสพติดบริเวณชายแดน เพื่อลำเลียงส่งต่อเข้าตัวเมือง กรุงเทพฯ และลูกค้าในจังหวัดต่างๆ โดยมีวิธีการลำเลียงจากบริเวณชายแดนเข้ามาตามช่องทางที่ไม่ถูกกฎหมาย ใช้จักรยานยนต์และการเดินเท้า มีกองกำลังติดอาวุธคุ้มกัน ในการลำเลียงยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในจังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่อื่นๆ

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีทั้งผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่และรายย่อย ที่ฝังรากลึกอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ (สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ, 2544 : น 10-11) จากการสำรวจ หมู่บ้านชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ 1,881 แห่ง มีหมู่บ้านที่มีปัญหาเสพติดทั้งสิ้น 1,777 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.30 ของหมู่บ้านชุมชนที่สำรวจ ประกอบสภาพความหลากหลายของประชาชนใน ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยเฉพาะกลุ่มวัว และกลุ่มม้ง ซึ่งมีการ เคลื่อนไหวในเรื่องยาเสพติดทั้งในพื้นที่สูง และพื้นที่ราบในเมือง โดยเฉพาะในเขตเทศบาล นครเชียงใหม่ และเชื่อมโยงกับกลุ่มการค้าในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดทั้งในรูปผู้ค้าส่ง รายใหญ่ ผู้ค้าปลีก และผู้ค้ารายย่อย ในระหว่างปี พ.ศ. 2542 – 2545 มีการจับกุมผู้ผลิตและผู้ค้า และครอบครองยาเสพติดในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้(สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ, 2546: น 21-22)

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้ผลิต/ค้า/ครอบครอง	
	คดี	ผู้ต้องหา
2542	4,591	5,117
2543	4,985	5,497
2544	5,469	6,031
2545	4,428	4,989

และมีผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับดำเนินคดี

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้เสพ/ครอบครอง	
	คดี	ผู้ต้องหา
2542	1,724	1,619
2543	1,956	1,982
2544	2,398	2,321
2545	1,965	1,919

ในพื้นที่ 40 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นเขตความรับผิดชอบของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีประชากรทั้งหมดที่ปรากฏในทะเบียนราษฎร์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545: น1) มีจำนวนทั้งสิ้น 173,856 คน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วยังมีประชากรแอบแฝง หมายถึง บุคคลที่เข้ามาใช้ชีวิต ดำเนินธุรกิจการงาน ศึกษาเล่าเรียนและท่องเที่ยว ตลอดจนเข้ามารอจ้างหางานทำ รวมทั้งผู้ที่ตั้งใจเข้ามาประกอบกิจการอีกเป็นจำนวนมาก โดยอาศัยพักอาศัยตามบ้านเช่า หอพัก เกสเฮาส์ โรงแรม และพักตามบ้านญาติ ซึ่งพอจะประมาณจำนวนได้ไม่ต่ำกว่า 3.5 ล้านคน หมุนเวียนสลับเปลี่ยนเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในแต่ละปี

ความเป็นศูนย์กลางธุรกิจ การท่องเที่ยว และการศึกษา จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่ กลายเป็นเมืองใหญ่ ผู้คนสนใจเข้ามาทำมาหากินในตัวเมืองเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นใจกลางของเมือง มีคนพลุกพล่านปะปนกันไปทั้งคนดีและคนร้าย หรือมีงานอาชีพ จากสถิติคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้น ส่วนใหญ่มีงานอาชีพที่มีอยู่จะเป็นกลุ่มผู้กระทำความผิดกฎหมายในคดีต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ ยาเสพติด ขโมยรถจักรยานยนต์ และรถยนต์ วิวาททรัพย์ ลักทรัพย์ในเคหสถาน แก๊งค์มั่ว/ล้วงกระเป๋า และทะเลาะวิวาท/แก๊งค์ก่อวุ่น

บริบทที่หล่อหลอมต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ด้วยสภาพที่มีผู้คนพลุกพล่านภายในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จึงมีแหล่งที่นำจับตามอง เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

1. **หอพัก** ซึ่งมีจำนวนมากและหลากหลายประเภท เช่น หอพักสำหรับนักเรียน นักศึกษา คนทำงาน ซึ่งมีทั้งที่จดทะเบียนหอพักอย่างถูกต้องตามกฎหมายและไม่ได้จดทะเบียนก็มี นอกจากนี้ยังมีในลักษณะห้องแบ่งเช่า หรือห้องเช่าเป็นชุด และบ้านเช่าเป็นหลัง ซึ่งช่วยรวบรวมกลุ่มกันเช่าอยู่อาศัย จึงไม่สามารถประมาณการได้ว่า มีเป็นจำนวนเท่าไร แต่จะมีเป็นจำนวนมากใกล้ๆ บริเวณสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัยต่างๆ ฯลฯ จึงทำให้การควบคุมดูแลเป็นไปด้วยความยากลำบาก หอพักบางแห่งไม่มีผู้ปกครองหอพัก และบางแห่งผู้ปกครองหรือเจ้าของหอพักก็เป็นผู้กระทำผิดค้ายาเสพติดให้กับผู้มาเช่าหอพัก จึงเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเพิ่มการระมัดระวังในการควบคุมดูแล และเอาใจใส่มากขึ้น เช่น มีการให้การอบรม สัมมนาหาแนวทางในการดำเนินงานป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มสถานประกอบการประเภทหอพัก ซึ่งก็ทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะมีหอพักที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายเพียง 575 แห่ง และยังมีหอพักและที่พักอีกมากมายที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ หรือเรียกว่า “หอพักเถื่อน” อีกเป็นจำนวนมาก

สถิติหอพักและสถานที่ให้เช่าในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธร 4 แห่ง ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีมากถึง 575 แห่ง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

พื้นที่	จำนวนหอพักและสถานที่ให้เช่า
สภอ.เมือง	131
สภต.แม่ปิง	140
สภต.ภูพิงค์	94
สภต.ช้างเผือก	210
รวม	575

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานคุ้มครองสวัสดิการเด็กและเยาวชน

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่

วัยรุ่นที่อยู่ในวัยการศึกษาระดับอุดมศึกษา และวัยทำงาน มักจะสนุกสนานและสนุกสนานกันเป็นกลุ่ม โดยการมั่วสุมเสพยาบ้ากันตามหอพัก หรือห้องเช่าเป็นชุด เมื่อใช้ยากันเต็มที่แล้วจึงออกมาเที่ยวสนุกตามเทค ผับ บาร์ คาราโอเกะ ส่วนวัยรุ่นที่อายุน้อย ก็มักจะจับกลุ่มกันไปเที่ยวตามร้านอาหารที่มีบริการคาราโอเกะ โดยเสพยาบ้ากันมาจากหอพักหรือที่พัก ซึ่งนัดชุมนุมกันเสพก่อนไปเที่ยว และร้านอาหารที่มีบริการให้กับเด็กกลุ่มนี้ นอกจากจะจำหน่ายเบียร์ สุรา ให้กับเด็กๆ แล้ว ยังมีการลักลอบจำหน่ายยาเสพติดให้กับเด็กๆ ด้วย

2. สถานบริการบันเทิง หมายถึง เทค ผับ บาร์ คาราโอเกะ ที่ขออนุญาตเปิดบริการที่ถูกต้องตามกฎหมาย (ที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงใหม่, 2544 : น 39-45) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีมากถึงจำนวน 177 แห่ง เนื่องจากเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยว จึงมีสถานบริการประเภทบันเทิงอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีผู้คนออกมาเที่ยวในยามวิกาล ซึ่งในจำนวนนี้ก็มีวัยรุ่นอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล ที่มีงานประเพณีต่างๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง ฯลฯ ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจออกกวาดล้างจับกุมสถานบันเทิงต่างๆ ก็มักปรากฏอยู่เสมอว่ามีกลุ่มคนไปเที่ยวใช้ยาเสพติด ซึ่งบางแห่งก็เป็นผู้จำหน่ายให้ลูกค้าก็มี แต่ส่วนใหญ่จะปรากฏว่าวัยรุ่นทั้งหลายนัดหมายรวมกลุ่มกันเสพยาเสพติดตาม หอพัก บ้านเช่า ห้องชุด ฯลฯ ที่ไหนสักแห่งก่อน แล้วจึงยกขบวนกันมาสนุกต่อตามสถานบันเทิงเหล่านี้

3. แหล่งรวมกลุ่มวัยรุ่น ในรูปแบบร้านอาหาร ที่มีบริการคาราโอเกะ และจำหน่ายเบียร์ และสุรา ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนหลายสิบร้าน บริเวณดังต่อไปนี้

- 3.1. ถนนเวียงพิงค์
- 3.2. ถนนนิมานเหมินท์ ซอย 19
- 3.3. หลังตลาดคำเที่ยง ทะลุถึงถนนหมื่นด้ามพร้าคต
- 3.4. หลังชุมชนคลองเงิน ฯลฯ

4. โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ภายในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีสถานบริการประเภทโต๊ะสนุ๊กเกอร์ที่ขออนุญาตประกอบการถูกต้องตามกฎหมาย และที่ลักลอบเปิดบริการอีกเป็นจำนวนมาก สถานบริการโต๊ะสนุ๊กเกอร์เหล่านี้จะมีวัยรุ่นเข้าไปใช้บริการมั่วสุม และปรากฏว่าเป็นแหล่งลักลอบขายยาเสพติดด้วย เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจออกกวาดล้างผู้กระทำความผิดกฎหมาย ก็มักจะพบเด็กวัยรุ่นกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดอยู่เสมอจากแหล่งบริการ โต๊ะสนุ๊กเกอร์ จึงเป็นเรื่องที่ต้องจับตามอง

5. สล็อต เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของเด็กเยาวชนที่ไม่รู้จะไปทางไหน จึงใช้เวลาว่างไปเสี่ยงโชคกับการเล่นสล็อต ซึ่งมีอยู่ในชุมชนทั่วไป ในพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ หากดูอย่างผิวเผินดูเหมือนว่าไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อเด็กเยาวชน แต่ในความเป็นจริงเด็กเยาวชนกลุ่มที่ไม่มีเงินพอที่จะไปเดินห้างสรรพสินค้า หรือไปตามร้านอาหารที่มีคาราโอเกะ ก็มักจะมารวมตัวกันตามตู้สล็อต และที่ไหนมีการรวมตัวของเด็กเยาวชน ที่นั่นก็มักจะมียาเสพติดมาเป็นเครื่องหล่อลื่นความสนุกสนาน คึกคะนองของกลุ่มให้มากขึ้น จึงปรากฏว่า มีการจับกุมยาเสพติดตามแหล่งตู้สล็อตได้บ่อย

6. ร้านเกม และอินเทอร์เน็ต ร้านเกมและอินเทอร์เน็ต เป็นแหล่งบันเทิงแนวใหม่ของเด็กและเยาวชน ซึ่งในความคิดเห็นของพ่อแม่ผู้ปกครองนั้น มีอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกนั้นไม่เห็นด้วยกับการที่เด็กไปใช้เวลาว่างอยู่กับเกมและอินเทอร์เน็ต โดยเข้าใจว่าทั้งเกมและอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องไร้สาระ ไม่เกิดประโยชน์ต่อเด็กเยาวชน อาจมอมเมาด้วยสิ่งที่เลวร้าย และทำให้เด็กเยาวชนหมกมุ่นในเรื่องที่ไม่เกิดประโยชน์ ซึ่งเด็กเยาวชนบางกลุ่มที่เข้าร้านอินเทอร์เน็ตบางครั้งก็ไปได้เล่นเกม แต่จะไปค้นคว้างานที่โรงเรียนสั่งให้ทำรายงาน จากเว็บไซต์ต่างๆ ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองก็ไม่เคยรู้ว่า หน้าตาเว็บไซต์เป็นอย่างไร ประเด็นการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กเยาวชนจึงเป็นประเด็นขัดแย้งกันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและบุตรหลาน

สำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองอีกกลุ่มนั้น ไม่สนใจว่าเกมและอินเทอร์เน็ตนั้นจะมีประโยชน์มากน้อยแค่ไหนต่อบุตรหลานของตนเอง และขณะเดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองกลุ่มนี้จะมองเห็นว่าร้านเกมและอินเทอร์เน็ตจะเป็นแหล่งที่ตนเองสามารถฝากบุตรหลานไว้ได้ เพราะรู้จักกัน และมีกิจกรรมที่บุตรหลานของตนเองชอบ ดังนั้น จึงฝากบุตรหลานของตนเองไว้กับร้านเกมและอินเทอร์เน็ต เพราะตนเองไม่มีเวลาดูแล เนื่องจากต้องไปทำงานในช่วงวันเสาร์ และวันอาทิตย์ จึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เพราะสาระในอินเทอร์เน็ตนั้นมีหลากหลาย มากมาย ทั้งที่มีประโยชน์และที่ชั่วร้ายให้เด็กเยาวชนใช้ชีวิตไปในทิศทางที่เลวร้าย เมื่อไม่มีผู้ชี้แนะในการใช้การบริโภคข่าวสารดังกล่าว ย่อมเป็นเรื่องที่เสี่ยงมากต่อการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน เพราะร้านเกมและอินเทอร์เน็ตมีอยู่เกลื่อนเมือง นอกจากนี้เด็กเยาวชนบางกลุ่มที่มีฐานะพอสมควรก็จะมีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้ภายในบ้านซึ่งก็เป็นเรื่องง่ายต่อการใช้ และเวลาที่มีส่วนใหญ่มองของเด็กเยาวชนในเมืองก็มักจะใช้เวลากับการรับข่าวสารทั้งหลายจากอินเทอร์เน็ต และเล่นเกมออนไลน์ รวมทั้งการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารเหล่านี้ติดต่อกับเพื่อนๆ ทั้งที่เคยเห็นหน้าและไม่เคยพบกันมาก่อน เพื่อพูดคุยกันด้วยภาษาอินเทอร์เน็ต ซึ่งบางกลุ่มก็จะใช้ภาษาที่ล้อแหลมต่อการนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งก็ยังไม่มีความไหนที่จะเข้าไปควบคุมดูแล หรือให้คำแนะนำมิให้สถานการณ์เหล่านี้เลวร้ายไปมากกว่านี้

7.การรวมตัวของวัยรุ่น จากสถานบริการต่างๆ ที่มีอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่กล่าวมานั้น ยังมีปัจจัยอื่นที่เอื้อต่อการรวมกลุ่ม/แก๊งของเด็กวัยรุ่น อาทิเช่น

1. เด็กวัยรุ่นที่ไม่มีงานทำจากเขตต่างอำเภอ และต่างจังหวัด มักจะรวมกลุ่มเข้ามาแสวงหาช่องทางประกอบอาชีพในเมือง และอาชีพที่จะกระทำได้ง่าย คือ การฉกฉวยโอกาสกระทำผิด ประกอบมีจิตอาสึพการลักขโมยจักรยานยนต์ รถยนต์ ลักทรัพย์ในเคหะสถาน จี้ปล้น ลักเลกขโมยน้อย ฉกชิงวิ่งราว ฯลฯ โดยมีการรวมกลุ่มเข้ามาเช่าบ้าน เช่าหอพัก ในเมืองเป็นช่วงๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมได้บ่อยๆ แต่ก็มีมีการกระทำผิดอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเวลาวิกาล หลังเที่ยงคืน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การกระทำผิดเหล่านี้มักจะเกิดขึ้นหลังจากกลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้ไปเที่ยวเตร่ และสถานบันเทิงเหล่านั้นเปิดบริการแล้ว อาจเป็นเพราะยังเป็นเวลาที่กำลังอยู่ในช่วงมีเงินมา คึกคะนองจึงชักชวนกันไปกระทำผิดได้ง่าย

2. ปัจจุบันเด็กเยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้ามาศึกษาต่อและทำงานในเมือง ไม่ได้พักค้างกับพ่อแม่ผู้ปกครอง แต่จะพักหอพัก บ้านเช่า จึงมีอิสระพอที่จะกระทำสิ่งใดก็ได้ตามเพื่อน และตามที่ตัวเองต้องการ ขาดการกักท้วงของพ่อแม่ผู้ปกครอง ประกอบกับกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่กู้เงินเพื่อการศึกษาต่อ นั้น มีศักยภาพพอที่จะบริหารเงินของตัวเองได้ จึงทำให้เกิดช่องว่างกับพ่อแม่ผู้ปกครองมากขึ้น โอกาสที่จะถูกสิ่งแวดล้อมที่ชั่วร้ายไปสู่ความสนุกสนาน บันเทิง คึกคะนองต่อการกระทำผิดจึงมีมากขึ้น และตกเป็นเหยื่อของผู้ใหญ่ที่เห็นแก่ตัว เช่น ตกเป็นลูกค้ำ และถูกมอมเมาด้วยกิจกรรมบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการตกเป็นทาสของยาเสพติด และเป็นเครื่องมือในการจำหน่ายยาเสพติดในที่สุด

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิตบนเส้นทางที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเองเท่าที่ควร ใช้ชีวิตสนุกสนาน คึกคะนองไปในเรื่องบันเทิง มากกว่าสาระประโยชน์ที่จะเสริมสร้างพัฒนาการของตนเอง

สังคมค้ายา

สำหรับสภาพปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้น อาจกล่าวได้ว่า มีสภาพการแพร่ระบาดในระดับรุนแรง ทั้งนี้เพราะจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดใหญ่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีการลักลอบผลิตยาเสพติด และลักลอบขนส่งข้ามแดนเข้าสู่ช่องทางต่างๆ ตามอำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่อยู่เสมอ ประกอบกับในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งหมายถึง

เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีสภาพความเป็นเมือง มีสถานที่ซึ่งเป็นจุดอับ และเอื้อต่อการลักลอบกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นจำนวนมาก ทั้งในกรณีการค้าขาย การฟอกเงิน การเสพยาเสพติด ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญสถานการณ์ปัญหาเสพติดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ดังนี้

1. กลุ่มผู้ค้า/ขายยาเสพติด ซึ่งจะมีอยู่ 3 ระดับ คือ

1.1. กลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ หมายถึง ผู้ค้ายาเสพติด (ยาบ้า) ตั้งแต่ 10,000 เม็ดขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่คนที่อาศัยอยู่ถาวรในพื้นที่ แต่จะเป็นคนจากที่อื่นเข้ามาทำธุรกิจเรื่องนี้โดยเฉพาะ และบางรายก็มีกิจการอื่นบ่งหน้า

1.2. กลุ่มฟอกเงิน เป็นกลุ่มผู้ที่เคยมีประวัติถูกจับคดีค้ายาเสพติด 5 – 10 ปีที่ผ่านมา และส่วนใหญ่เป็นชาวเขา โดยเฉพาะชาวอาข่าที่อพยพจากจังหวัดเชียงรายมาอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรในจังหวัดเชียงใหม่ แต่เปลี่ยนชื่อ นามสกุล คล้ายๆกับคนไทยพื้นราบ ชื่อบ้านเรือนรายละ 3 – 4 หลัง และมีที่ดินอีกรายละ 3 – 4 แปลง ส่งบุตรหลานไปเรียนต่อต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศออสเตรเลีย บางคนก็จะเปิดร้านขายเสื้อผ้า ขายจิวเวอร์รี่ ฯลฯ ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงก็เฝ้าจับตามอง และให้ข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ว่าเป็นกิจการที่ไม่น่าจะอยู่ได้ เพราะไม่ปรากฏว่ามีลูกค้าเท่าที่ควร นอกจากนี้เจ้าของร้านยังปิดๆ เปิดๆร้าน ไปต่างจังหวัดอยู่เสมอ ซึ่งทางตำรวจก็ต้องจับตามองและหาข้อมูลหลักฐานเพื่อดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการฟอกเงิน ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะต้องสืบหาข้อมูลข้ามจังหวัด ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย จึงปรากฏว่ามีกลุ่มบุคคลเหล่านี้ล่องหนลอบอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 10 ราย

1.3. กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายกลาง หมายถึง ผู้ที่ค้ายาเสพติดที่รับยาบ้ามาขายครั้งละไม่เกิน 1,000 – 2,000 เม็ด ส่วนใหญ่จะมาจากต่างอำเภอรอบนอก เช่น อำเภอเชียงดาว ฝาง ไชยปราการ แม่แจ่ม สอด โดยมาเช่าบ้านอยู่ โดยขายยาบ้าให้กับผู้ค้ารายย่อย ครั้งละ 5 – 10 ถุง โดยบรรจุถุงละ 50 – 100 เม็ด ในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่จึงกลายเป็นตลาดส่งยาของกลุ่มพ่อค้าเหล่านี้ ซึ่งประมาณจำนวนได้ยาก แต่ก็มีกำจับกุมได้ทุกเดือนๆละ 10 – 20 รายและเมื่อจับแล้วก็มีรายใหม่มาอยู่เรื่อยๆ ซึ่งแต่ละเดือนก็จะมีการรับแจ้งข่าวในเรื่องนี้ไม่ต่ำกว่า 30 – 40 รายต่อเดือน ในระยะหลังจะปรากฏว่า มีผู้ค้ารายกลางที่มาจากต่างอำเภอชั้นในด้วย เช่น อำเภอสารภี สันกำแพง แม่ริม ซึ่งพวกนี้ก็นำยาบ้ามาขายให้กับผู้ขายรายย่อย เสร็จแล้วก็กลับที่พักตนเอง ไม่ได้เข้าบ้านหรือพักค้างในเมือง

กลุ่มผู้ค้ารายกลางมักจะเป็นฝ่ายติดต่อกับผู้ค้ารายย่อยเอง โดยการใช้โทรศัพท์มือถือ และจะมีกระดานวางรายที่มีผู้ติดต่อเข้าไปหาตนเอง จึงทำให้การล่อซื้อของเจ้าหน้าที่ยากลำบากมากขึ้น และเมื่อเจ้าหน้าที่ล่อซื้อจากผู้ค้ารายย่อยได้แล้ว ขยายผลไปสู่การจับกุมผู้ค้ารายกลาง ก็มักจะขยายผลได้เพียง 1-2 ตอนเท่านั้น

1.4. กลุ่มผู้ค้ารายย่อย หมายถึง ผู้ค้ายาเสพติด ครั้งละ 10-200 เม็ด ซึ่งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยประมาณร้อยละ 60-70 ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด ส่วนใหญ่ผู้ขายรายย่อยจะติดยาเสพติดด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะล่อซื้อได้โดยไม่ผิดพลาด เพราะผู้ค้าที่ติดยามักจะวิ่งหาคนติดยาเสพติดด้วย เพื่อรวบรวมคนที่ต้องการยาเสพติด แล้วจึงไปซื้อยาจากผู้ค้ารายกลาง โดยจะต้องจ่ายเงินก่อน หลังจากนั้นเมื่อซื้อกันเป็นระยะเวลานาน หลายๆ ครั้ง จึงจะได้เครดิต จึงเป็นช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจล่อซื้อได้บ่อยครั้ง บางคนถูกจับซ้ำซาก เพราะศาลตัดสินลงโทษประมาณ 2-2 1/2 ปี ก็กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในวงจรค้ายาเสพติดอีก เนื่องจากพวกนี้จะยอมรับสารภาพว่าขายยาเสพติด และส่วนใหญ่จะถูกจับครั้งละไม่เกิน 10 เม็ด

ยาเสพติดที่ระบาดอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ยาบ้า และมีการลักลอบใช้กันตามหอพัก สถานบันเทิง แหล่งที่เป็นจุดอับ หรือ ที่ลับตาคน เช่น ในเวลากลางคืน มักมีเด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติด ไปรวมกลุ่มกันตามบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง ซึ่งจัดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และมักจะจับจีวรจักรยานยนต์รวมกลุ่มไปมั่วสุมตามบ้านร้าง และสถานที่ที่ปลอดภัย ซึ่งมีการเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ ซึ่งทำให้การตรวจค้นจับกุมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ประกอบกับเด็กเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดมีการติดต่อสื่อสารนัดหมายกันทางโทรศัพท์ ซึ่งปัจจุบันมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่น

สภาพปัญหาเสพติดในชุมชน(พื้นที่วิจัย)

ชุมชนท่าสะต๋อยเป็นชุมชนหนึ่งในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นชุมชนเปิด คือ มีผู้คนภายนอกเข้าออกชุมชนได้ตลอดเวลา และคนในชุมชนเองก็มีภาระกิจออกไปติดต่อกับบุคคลภายนอกอยู่เสมอทั้งกลางวัน กลางคืน เพราะเป็นชุมชนที่อยู่ใจกลางเมืองเชียงใหม่ มีตลาดสดอยู่ติดกับชุมชน มีการค้าขายคึกคักร้านก๋วยเตี๋ยวบางร้านเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นลักษณะที่เอื้อต่อสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ประกอบกับสภาพสังคมทั่วไปในเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ยากต่อการตรวจสอบความเป็นมาของผู้คนที่เข้ามาติดต่อชุมชน

คนในชุมชนมีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคล ไม่มีใครสนใจใคร เพราะแต่ละคนก็มีภาระกิจที่ต้องเร่งรีบ จึงไม่มีเวลาใส่ใจกับการไปมา เข้าออกของบุคคลในชุมชน

การค้ายาเสพติดในชุมชน

การลักลอบค้าขายยาเสพติด (ยาบ้า) ในชุมชนท่าสะอาด จึงมีทั้งที่เป็นคนนอกชุมชน เข้าไปขายและมีคนในชุมชนขายเอง ซึ่งมีทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเป็นเด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติด ที่พัฒนาตนเองไปเป็นผู้ขายด้วย เพื่อจะมีรายได้และได้ยาเสพติด

แหล่งลักลอบค้ายาเสพติดในชุมชนมีประมาณ 4 แห่ง ซึ่งเป็นที่ทราบกันภายในชุมชนว่า บ้านหลังไหนค้ายาเสพติด มีเด็กและเยาวชนติดยาเสพติด จำนวน 6 คน เมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนบ้านเรือนและเด็กเยาวชนที่มีอยู่ในชุมชน ก็จะเห็นว่ามีส่วนที่ต่ำเป็นห่วงคือ มีแหล่งขาย ยาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 4.71 ของจำนวนหลังคาเรือนในชุมชน และมีเยาวชนเสพยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 8.00 ของเด็กเยาวชนในชุมชน (คิดจากจำนวนบ้านเรือนในชุมชนทั้งสิ้น 85 หลังคาเรือน และจำนวนเด็กเยาวชนในชุมชนทั้งสิ้น 75 คน ในปี พ.ศ. 2544) จึงทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่วิตกกังวลกลัวบุตรหลานของตนเองจะเข้าไปสู่วังวนของยาเสพติด แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรไปได้มากกว่าการเฝ้ามองและสอดส่องพฤติกรรมของบุตรหลาน ขณะเดียวกันก็ เกิดความหวาดกลัวอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าไปยุ่งกับผู้ค้า และผู้เสพยาเสพติด

ด้วยสภาพดังกล่าว จึงดูเหมือนว่าผู้คนในชุมชนอยู่ในสภาพต่างคนต่างอยู่ พุดอะไร ได้ไม่มากนัก ประกอบกับชาวบ้านเองก็ไม่มั่นใจว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามจะดำเนินการจริงจัง เพียงใด เพราะชาวบ้านเห็นว่าการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจริง แต่พอไม่นานก็เห็น กลับมาขายยาเสพติดในชุมชนอีก และบางครั้งยังออกปากกล่าวหาว่าหากมีใครแจ้งข่าวให้กับ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองอีกด้วย จึงทำให้ชาวบ้านหวั่นกลัวถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

การเสพยาเสพติดในชุมชน

สำหรับเด็กเยาวชนที่เสพยาเสพติดนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองบางคนยังอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถช่วยเหลือบุตรหลานตนเองที่ติดยาเสพติด เนื่องจากสภาพสังคมของชุมชนเป็นสังคมเปิด โอกาสที่บุตรหลานของตนเองจะออกจากบ้านไปไหน เมื่อไร จะกลับอย่างไรนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองมีโอกาสรับรู้ได้น้อย และบางครั้งเด็กเยาวชนบุตรหลานไม่กลับมาค้างบ้านเลยก็มี และก็ไม่สามารถจะตามหาได้ด้วยว่าเด็กไปไหน แต่ก็มีคามมั่นใจว่าอย่างไรๆ บุตรหลานของตนก็ต้อง

กลับมาบ้าน ดังนั้นโอกาสที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะพบปะ พูดคุยกับบุตรหลานที่ติดยาเสพติดนั้นแทบจะไม่มีโอกาส แม้ว่าจะมีโอกาสพูดก็จะพูดได้ไม่จบความ เด็กก็จะออกจากบ้านไปก่อนที่จะฟังรู้เรื่อง และมีบางครอบครัวที่ยังปกปิดสภาพความเป็นจริงไม่กล้ายอมรับว่าบุตรหลานติดยาเสพติด จึงทำให้เกิดช่องว่างที่จะพยายามเข้าใจซึ่งกันและกัน

เด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติดคนหนึ่งในกลุ่มชนเดิมติดยาบ้า แต่ต่อมายาบ้าหาได้ยากและตนเองไม่มีเงินพอจึงหันมาติดสารระเหยแทน เกิดอาการคลุ้มคลั่งฆ่าตัวตายโดยการแขวนคอ จึงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่การหาทางออกของชีวิตคนติดยาเสพติดต้องพบจุดจบเช่นนี้

การที่เด็กเยาวชนในกลุ่มชนติดยาเสพติดนั้น มีสาเหตุหลายประการด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่ขาดการเอาใจใส่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะในจำนวน 6 รายที่ติดยาเสพติดนี้เป็นเด็กเยาวชนที่มาจากครอบครัวแตกแยกหรือไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ มีจำนวนถึง 4 ราย

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

โดยบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยการสนับสนุนของเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้น มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลความเรียบร้อย และประสานการปฏิบัติในการพัฒนาทุกด้านของชุมชนกับเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่ในด้านปัญหายาเสพติดนั้นยังไม่มีผลการดำเนินงานที่เจาะลึกถึงพื้นที่ในชุมชน ชุมชนจัดส่งเยาวชนแกนนำ และกรรมการชุมชนเข้ารับการอบรมโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันกฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด โทษพิษภัยยาเสพติด และพาไปดูงานสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เมื่ออบรมเสร็จแกนนำชุมชนที่ผ่านการอบรมมาแล้ว ก็ยังไม่สามารถดำเนินการอะไรได้ในชุมชน นอกจากนำความรู้มาบอกต่อกับคนในชุมชน และให้เฝ้าระวังบุตรหลานของตนมิให้ตกเป็นทาสยาเสพติด ส่วนปัญหาเดิมที่มีอยู่ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

การช่วยรณรงค์การป้องกันปราบปรามยาเสพติดประจำปี ก็จะมีเจ้าหน้าที่เข้าไปจับกุมผู้ค้า ผู้เสพในชุมชนทุกปี ในช่วงปี พ.ศ.2544 มีการจับกุมเยาวชนผู้ติดยาเสพติดในข้อหาจำหน่ายยาเสพติดและมีไว้ในครอบครอง ผู้นำชุมชนได้ประสานกับเจ้าหน้าที่ปราบปรามจับกุมขอให้ดำเนินการในลักษณะที่จะเอื้อประโยชน์ต่อเด็กเยาวชน เพราะผู้ต้องหาอายุยังไม่ถึง 18 ปี น่าจะให้โอกาสปรับปรุงตัวเพื่ออนาคตของเด็กเยาวชน โดยขอโอกาสให้เด็กเข้ารับการบำบัดรักษา แต่ต่อมาเด็กคนนี้ก็กลับลอบขายยาเสพติด และถูกจับอีกครั้ง จึงถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

ภายในชุมชนมีแหล่งที่ล่อแหลมและเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดอยู่หลายแห่ง เช่น บริเวณร้านค้าที่ตั้งตู้สล็อต จำนวน 2 แห่ง ซึ่งชาวบ้านทราบว่ามีการนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่าย ด้วยแต่ไม่กล้าให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ปราบปราม เพราะไม่แน่ใจว่า ตู้สล็อตเป็นของเจ้าหน้าที่หรือไม่และรอบๆ ชุมชนก็มีร้านเกมคอมพิวเตอร์จำนวนประมาณ 22 ร้าน

พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กเยาวชนที่ติดยาที่อยู่ในชุมชนบางรายที่สามารถคุยกับลูกได้ ได้พยายามนำบุตรหลานของตนไปบำบัดรักษา แต่ก็ไม่ได้ผล เพราะกลับมาอยู่ในชุมชนได้ไม่นาน ก็กลับไปใช้ยาเสพติดใหม่ ซึ่งความจริงพ่อแม่ผู้ปกครองก็ไม่แน่ใจว่า บุตรหลานของตนเองจะไปบำบัดรักษาจริงหรือไม่ เพราะไม่ได้ไปอยู่เฝ้าตอนรักษา เมื่อกลับมาอยู่ในชุมชน เด็กเยาวชนที่เป็นเพื่อนของคนที่ติดยาเสพติดก็ยังคบหาสมาคมไปมาหาสู่กันตามปกติ จึงทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นห่วงว่าคบกับคนติดยาแล้วจะพากันไปเสพยาเสพติด

ด้วยลักษณะนี้จึงทำให้เยาวชนเข้าใจว่าคนติดยาเสพติดนั้นเป็นผู้ทำให้ยาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชน ซึ่งถ้าเหตุการณ์ยังคงเป็นอย่างนี้ อาจทำให้ชุมชนเต็มไปด้วยคนติดยาเสพติดเมื่อถึงจุดนั้น เด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนใหญ่ก็จะตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดด้วยแน่นอน

เสริมสร้างวัฒนธรรม ทำให้เกิดผลข้างเคียง

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของทุกอย่างในภาคเหนือ จึงเป็นที่รวมของกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมบันเทิง และเป็นเป้าหมายในการจัดกิจกรรมทุกรูปแบบ ที่เห็นได้ชัดเจนคือความพยายามของภาครัฐและเอกชนที่จะจัดให้มีงานส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และการละเล่น กิจกรรมบันเทิงต่างๆ ตลอดรอบปี ซึ่งหากจะรวบรวมตั้งแต่ต้นปีถึงปลายปี ก็จะมีกิจกรรมตามเทศกาลดังนี้

มกราคม	- งานฉลองส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่
และงานกาชาด (งานฤดูหนาว)
	- งานวันเด็ก
กุมภาพันธ์	- งานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ
- ประเพณีปอยหลวง
- งานตรุษจีน
มีนาคม	- งานร่มบ่อสร้าง
- งานหัตถกรรมบ้านถวาย
เมษายน	- งานสืบสานล้านนา

	- งานเทศกาลอาหารล้านนา
	- งานเทศกาลสงกรานต์
	- งานสืบชะตาเมือง
พฤษภาคม	- งานเทศกาลลีนจี่
	- งานบูชาอินทิล
มิถุนายน	- งานประเพณีเดินขึ้นดอยสุเทพ (วันวิสาขบูชา)
กรกฎาคม	- งานเทศกาลถวายเทียนเข้าพรรษา
สิงหาคม	- งานเทศกาลลำไย
	- งานเทศกาลพุกผาล้านนา (งานกล้วยไม้)
กันยายน	- เทศกาลสลาภัต
ตุลาคม	- เทศกาลทอดกฐิน
	- งานประเพณีออกพรรษา
พฤศจิกายน	- เทศกาลลอยกระทง (ยี่เป็ง)
	- ทอดผ้าป่า
	- เทศมหาชาติ
	- งานฮาโลวีน
ธันวาคม	- งานคริสมาสต์
	- ส่งท้ายปีเก่า

นอกจากนี้ยังมีงานรณรงค์ของหน่วยงานภาครัฐที่จัดขึ้นในรูปแบบของงานบันเทิง เช่น คอนเสิร์ตของนักร้อง ดารายอดนิยม ซึ่งมีอยู่เสมอ รวมทั้งคอนเสิร์ตของภัตตาคารร้านค้าต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อโปรโมทสินค้า หรือจัดเป็นธุรกิจบันเทิงอีกเป็นจำนวนนับครั้งไม่ถ้วน ตลอดจนการพยายามจัดกิจกรรมต่างๆ ในการรวมกลุ่มคนเพื่อให้เกิดการจับจ่ายใช้สอย กระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น การจัดให้มีถนนคนเดิน กาดมั่ว กาดโก้โก้ เปิดท้ายขายของ เป็นต้น

กิจกรรมบันเทิงและกิจกรรมที่มีการรวมกลุ่มคนเหล่านี้ เป็นเรื่องที่มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของเมืองเชียงใหม่ และส่งเสริมการค้าขายสินค้าพื้นเมือง ตลอดจนการเผยแพร่วัฒนธรรมที่งดงาม และเสริมสร้างเศรษฐกิจของผู้นั้นในท้องถิ่น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่งดงาม แต่ในความงดงามเหล่านี้ก็มีสิ่งที่แฝงเร้นอยู่ที่ทำให้เด็กเยาวชนตกเป็นเหยื่อของแสงสี ความบันเทิงทั้งหลายที่มีขึ้นในทุกงาน ในลักษณะของการสนุกแบบเลวเถิดในการรวมกลุ่มเที่ยว และเที่ยวแบบไม่มีขีดจำกัด กิจกรรมบันเทิงส่วนใหญ่เหล่านี้มักจะจัดในภาคค่ำ

ภาคกลางคืน เด็กเยาวชนที่ออกจากบ้านมาเที่ยวในยามวิกาล เหล่านี้จึงเป็นเป้าหมาย เป็นเหยื่อของสังคมทั้งในรูปแบบของการนำตัวเองไปมีกิจกรรมต่อจากกิจกรรมบันเทิงที่มีอยู่ เช่น การไปมั่วสุม เสพยา รวมกลุ่มจับจี้มอเตอร์ไซด์ผาดโผน ไปทำพิสูจน์กับผีตามบ้านร้าง และยกพวกตีกัน ฯลฯ นับเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจเพื่อมิให้เกิดมีเหตุการณ์บานปลายไปสู่เรื่องที่เสียหายต่อเด็กและเยาวชน

บริบททางสังคมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน

ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และมีความแปรปรวน ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องทุ่มเทเวลาเพื่อการประกอบอาชีพ จึงมีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเองได้ไม่เต็มที่ และใช้ในการดูแลบุตรหลานส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นเรื่องของการจัดหาเครื่องอุปโภค บริโภค และส่งเสียให้ได้เล่าเรียนหาความรู้ ในบางรายที่ใช้บริการเงินกู้จากรัฐบาล เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษานั้น เด็กเยาวชนก็จะมีโอกาสติดต่อกับพ่อแม่ผู้ปกครองน้อยลง เนื่องจากความสัมพันธ์กับทางบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเยาวชนที่เข้ามาเรียนอยู่ในเมือง และใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังกับเพื่อนๆ ตามหอพัก บ้านเช่า เมื่อบริหารเงินไม่เป็น หรือเงินไม่พอใช้ โอกาสที่จะหาเงินโดยวิธีทุจริตจึงเกิดขึ้นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการลักลอบค้ายาเสพติด และขายบริการทางเพศ รวมไปถึงการรวมแก๊ง/กลุ่มลักขโมยในเคหะสถาน และแก๊งค์ลัทธิจักรยานยนต์ ซึ่งมีการจับกุมครั้งใดก็มักจะมีเด็กเยาวชนรวมกลุ่มอยู่ด้วย โดยเด็กเยาวชนรุ่นเล็กจะเป็นต้นทางเฝ้าเป้าหมาย หรือนำพวงกุญแจไปลองไข เปิดล็อคคอกจักรยานยนต์ไว้ให้ เด็กเยาวชนรุ่นโต เป็นผู้ขับไปส่งแหล่งรับซื้อ ซึ่งสามารถถอดออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ได้ภายใน 15 นาทีก็ไม่สามารถมองเห็นสภาพรถจักรยานยนต์คันนั้น แล้วนำชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ที่ถอดออกไปขายเป็นอะไหล่่มือสองต่อไป

จึงมองเห็นว่า โอกาสการกระทำผิดของเด็กเยาวชนนั้นเกิดขึ้นได้ง่ายมาก เมื่อไม่มีพ่อแม่ ผู้ปกครอง อยู่ให้ข้อคิด อบรมเลี้ยงดูทางจิตวิญญาณ การกล่อมเกลางานสังคมจากครอบครัว จึงไม่เกิด แต่กลับถูกสังคมที่มีบริบทแวดล้อมที่เลวร้าย ชั่วๆ กล่อมเกล่าให้ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ไม่พึงประสงค์

การที่เด็กเยาวชนไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง ทำให้เด็กขาดโอกาสซึมซับความรู้สึกที่อบอุ่น ความหวังดี ที่จะกล่อมเกล่าจิตใจเด็ก ความรู้สึกที่จะกตัญญูต่อพ่อแม่ผู้ปกครองมีน้อยลง เพราะเด็กเยาวชนอยู่สังคมนอกบ้าน พึ่งพาเงินทองจากเงินกู้ ตู้เอทีเอ็ม มากกว่าการพึ่งพาพ่อแม่

ผู้ปกครอง ลำบากถึงบุพการีและถิ่นเกิดจึงมีขึ้นได้ยาก ความต้องการของเด็กเยาวชนที่มีอยู่ถูกตอบสนองได้รวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเงินทองที่ต้องใช้จ่ายในชีวิตประจำวันทั้งที่ได้จากเงินกู้ทางการศึกษา หรือการหามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งเด็กเยาวชนที่อยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีฐานะทางการเงินดี ก็มักจะได้รับการตอบสนองความต้องการได้ทันใจ โดยผ่านรูปแบบของการใช้เงินตรา เป็นตัวจัดซื้อหาให้ จึงเป็นเหตุของการเพาะอุปนิสัยที่รอนานไม่ได้และนำไปสู่ความไม่รู้จักอดกลั้น อดทน เด็กเยาวชนส่วนใหญ่จะสะสมความใจเร็วด่วนได้ในทุกเรื่อง และกระบวนการเลี้ยงดูเด็กเยาวชนปัจจุบัน ไม่เอื้อต่อการฝึกความอดทนและไม่ได้สอดแทรกกระบวนการเรียนรู้ในการฝึกฝนตนเอง นำไปสู่การใช้ชีวิตที่ไม่รู้จักการควบคุมตนเอง โอกาสที่เด็กเยาวชนจะกระทำผิดจึงมีมากขึ้น จึงไม่แปลกที่ปัญหาเด็กเยาวชนกลายเป็นปัญหาสังคมหลายประเด็น ดังปรากฏในข่าวที่สะท้อนผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ไม่เว้นแต่ละวัน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่กำลังบ่อนทำลายสมองเด็กเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่กุมชะตาชีวิตของประเทศชาติในอนาคต หากศักยภาพของเด็กเยาวชนในปัจจุบันถูกทำลายลงในวันนี้ ก็จะทำนายได้โดยไม่ยากว่าอนาคตของประเทศชาติจะเป็นเช่นไร

จากสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงทุกด้าน และส่งผลกระทบต่อเด็กเยาวชนดังที่กล่าวมานั้น เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจ เพื่อหาวิธีการจับกระแสและทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมพร้อมกับหากลยุทธ์ในการฝึกฝนเด็กเยาวชนให้สามารถรู้ทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถกำหนดท่าทีหรือออกแบบชีวิตของตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสง่างาม

บทที่ 4

โครงสร้างและกลไกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและการพัฒนาเด็กเยาวชน

หากเปรียบเทียบสังคมนี้เป็นเหมือนกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องจักรกลหลายตัวในการผลิตแต่ละขั้นตอน กว่าจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพได้นั้นหมายความว่าเครื่องจักรกลทุกตัวได้ทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีเครื่องจักรกลตัวใดหย่อนยานชำรุดเสียหาย หรือทำหน้าที่ทดแทนกัน เพราะหากมีการทำหน้าที่ทดแทนกันแล้วก็จะทำให้ระบบการทำงานรวนเรผิดจังหวะ เพราะต้องทำงานหนักเกินกว่ากำหนด คุณภาพของผลิตภัณฑ์ก็ไม่ได้มาตรฐาน เกิดข้อเสียในกระบวนการผลิตมากขึ้น ต้องเสียเวลา เสียทุนในการนำของเสียไปบำบัดก่อนที่จะนำไปปล่อยทิ้ง ไม่เช่นนั้นก็จะเกิดปัญหามลภาวะกับสังคม สร้างความเดือดร้อนกับผู้อื่น

เช่นเดียวกับการสร้างคนให้มีคุณภาพในสังคม ซึ่งอาจเปรียบได้กับโรงงาน ต้องอาศัยสถาบันทางสังคมทุกสถาบันที่อาจเปรียบได้กับเครื่องจักรกลแต่ละตัวในโรงงานนั่นเอง เพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนาสร้างเสริมเด็กเยาวชนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ของสังคม การที่สถาบันต่างๆ ทำหน้าที่ทดแทนกันในการพัฒนาเด็ก จึงเป็นเหมือนการทำงานไม่ได้เต็มที่ ทำให้เกิดของเสีย หรือมีเด็กไม่ได้คุณภาพปรากฏอยู่ในสังคมจำนวนมาก เช่น สถาบันครอบครัว ในปัจจุบันต้องทำหน้าที่สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจจนไม่สามารถทำหน้าที่กล่อมเกลานุเคราะห์หลานของตนได้เต็มที่ ต้องฝากความคาดหวังให้สถาบันการศึกษา คือ ให้ครูเป็นผู้ทำหน้าที่ทดแทนพ่อแม่ แต่ครูก็มีขีดจำกัดในการปฏิบัติงานทั้งในเรื่องของการสร้างสัมพันธภาพให้เกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนที่มีได้ไม่เท่าเทียมความสัมพันธ์ทางสายเลือด การทำหน้าที่ทดแทนดังกล่าวจึงไม่สามารถกระทำได้ตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ยังเสียเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ดีเท่าที่ควร เกิดปัญหาขึ้นกับเด็กเยาวชน จำเป็นต้องให้องค์กร หน่วยงาน ที่คิดว่าจะช่วยเหลือได้เข้ามาช่วยทำงาน เช่น บางโรงเรียนมีตำรวจเข้าไปทำหน้าที่ทดแทนครู

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมดังกล่าว เปรียบเสมือนสัญญาณให้รับรู้ว่า กลไกทางสังคมในปัจจุบันไม่สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ จึงทำให้สถาบันต่างๆ ต้องมีบทบาทหน้าที่ทดแทนเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถผลิตเด็กเยาวชนที่มีคุณภาพได้ ในส่วนที่ไม่มี

คุณภาพนี้ จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพราะไม่สามารถนำไปปล่อยทิ้งเหมือนของเสียจากโรงงานได้

ครอบครัว

ด้วยสภาพความเป็นเมือง คือมีความเจริญทางวัตถุ มีความสะดวกสบายในการสื่อสารติดต่อคมนาคม ได้รับการบริการทางสาธารณสุขไปทุกอย่างทั่วถึง จึงทำให้ความเป็นชุมชนภายในเมืองพื้นที่เขตความรับผิดชอบของเทศบาลนครเชียงใหม่กลายเป็นสังคมเปิด ผู้คนในชุมชนมีโอกาสรับข่าวสารข้อมูลหลากหลายรูปแบบ การสะกิดกันการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมของคนชุมชนเป็นไปได้อย่างยาก โดยเฉพาะในการควบคุมเด็กเยาวชนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ เป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับพ่อแม่และผู้ปกครองที่ไม่เคยได้รับคำตอบเลยว่า “บุตรหลานของตนทำไมไม่อยู่บ้านในเวลากลางคืน”

การที่เด็กเยาวชนออกไปอยู่นอกบ้านในเวลาคืนนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองควรรับรู้ว่ามีบุตรหลานของตนเองไปทำอะไร ที่ไหน กับใคร แต่ด้วยสภาพชุมชนที่อยู่ใจกลางเมือง และเป็นสังคมที่มีลักษณะเปิดเช่นนี้ ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องยากมากที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะตามรับรู้ทุกเรื่องของบุตรหลานตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าครองชีพของคนในเมืองนั้นจำเป็นต้องใช้เงินซื้อทุกสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ทุกคนต้องทุ่มเทเวลาในการทำงาน พ่อแม่ ผู้ปกครองทำงานหนัก บางรายเปิดร้านขายของตลอด 24 ชั่วโมง โอกาสที่ชุมชนจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็กเยาวชนเป็นไปได้อย่างยาก

เด็กบางคนทำงานหนักเกินตัว ต้องช่วยเหลือตัวเองทั้งในเรื่องการกินอยู่ และทุนการศึกษา โดยเรียนไปด้วยและทำงานหารายได้พิเศษ แต่บางคนก็ไม่ตระหนักและไม่รับผิดชอบตนเอง ชอบเที่ยว และสนุกอยู่กับการได้ไปเที่ยวกับเพื่อนตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งมีทั้งในรูปแบบการไปเดินตามห้างสรรพสินค้า (แม้จะซื้อของหรือไม่ซื้อของก็ตาม เพราะอย่างน้อยก็มีบรรยากาศที่ดีจากแอร์คอนดิชันเย็นๆ มีของสวยๆ งาม และสินค้าใหม่ให้ชม) เกมช้อป อินเทอร์เน็ต คาเฟ่ ร้านอาหารราคาถูก เช่น หมูกระทะบุปเฟ่ราคาถูก สำหรับเยาวชนและบริการคาราโอเกะด้วย ซึ่งมีอยู่เกลื่อนเมือง กลายเป็นที่นัดพบของเด็กเยาวชน และบางทีก็นัดกันไปจับจี้มอเตอร์ไซด์เที่ยวไปในที่ต่างๆ ในเมือง จนเป็นเหตุทำให้เกิดการเขม่นกันระหว่างกลุ่ม เกิดการทะเลาะวิวาทชกต่อยกันเป็นประจำ กลายเป็นภาระสร้างปัญหาให้กับสังคม โดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีโอกาสรับรู้และตามไม่ทัน

สถานะที่เงินทองหายาก เศรษฐกิจตกต่ำ หากจะทำอะไรก็ต้องใช้เงินซื้อเป็นส่วนใหญ่ ตั้งแต่เรื่องอาหารการกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ หากไม่มีเงินก็ทำอะไรไม่ได้ ดังนั้นทุกคนจึงต้องทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ในการหาเงินทอง และต้องหาเพื่อบุคคลในบ้านที่ยังไม่สามารถเป็นผู้ผลิตได้ นั่นก็คือ เด็กเยาวชน โอกาสหรือเวลาที่จะมีเหลือให้กับบุตรหลานตนเองนั้น ก็มักจะเป็นเวลาที่ตนเองเหนื่อยล้ากับการงาน เวลาที่จะรับฟังอะไรจากเด็กจึงน้อยลง

พ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงมีความคาดหวังจากสถาบันการศึกษาว่าจะเป็นผู้พัฒนาบุตรหลานของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าทุกๆ ด้าน ในอนาคตบุตรหลานของตนจะต้องเป็นคนดี มีงานทำ ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองจึงทุ่มเทเงินทองทุกอย่างที่สถาบันการศึกษาเอ่ยปากร้องขอ โดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนสถานศึกษาให้กับบุตรหลานนั้น ไม่ว่าจะเป็นเงินค่าบำรุงพิเศษ ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่สถานศึกษาจะกระทำไม่ได้ มีใบรับเงินถูกต้อง แต่ก็เป็นเรื่องที่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องรับภาระ ทั้งนี้ก็เพราะรักลูก ต้องการให้บุตรหลานได้เข้าเรียนในสถานศึกษาที่ดีๆ ซึ่งใครต่อใครก็ต้องการให้บุตรหลานเข้าเรียน เมื่อสอบคัดเลือกแล้ว ก็ยังมีการใช้เงินบำรุงสถานศึกษาเข้ามาเป็นตัวตัดสินใจว่าใครจะได้เข้าเรียน ทั้งนี้เพราะมีผู้ต้องการเข้าเรียนมาก เมื่อเด็กมีปัญหาระหว่างเรียน ทางโรงเรียนมักเชิญพ่อแม่ ผู้ปกครอง ไปพบ แต่ก็มักไม่ได้รับความร่วมมือ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ปกครองเองคาดหวังว่าทางโรงเรียนจะจัดการให้ได้ และได้มอบบุตรหลานไว้ให้ดูแลแล้วพร้อมกับเงินทองที่หามาได้ ก็ได้ทุ่มเทให้หมดแล้ว โรงเรียนน่าจะเอาใจใส่ดูแลและแก้ไขปัญหาให้ได้

นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่ไม่ค่อยจะมีเวลาให้กับบุตรหลานของตนเองนั้น ยังแสดงความรัก ความห่วงใยด้วยการให้เครื่องอุปโภคบริโภค ความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันทุกอย่างที่บุตรหลานต้องการก็จะพยายามหามาให้เพื่อทดแทน หรือชดเชยกับเวลาที่ตนเองไม่ค่อยจะมีให้ เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการประกอบอาชีพ จึงทำให้บุตรหลานเกิดความรู้สึกเคยชินต่อการถูกตามใจ ขาดความอดทนอดกลั้นของตน

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เทคโนโลยี การสื่อสารคมนาคม ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตามไม่ทันเนื่องจากใช้เวลาทำมาหากินเป็นส่วนใหญ่ แต่ในขณะที่เด็กและเยาวชนมีโอกาสรับข่าวสารข้อมูลต่างๆ ดีกว่า จึงทำให้เกิดช่องว่างในการสื่อสารระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง กับบุตรหลานของตนเอง นำไปสู่ความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันจึงมีมากขึ้น โอกาสที่บุตรหลานจะออกจากบ้านไปแสวงหาความสุข สนุกสนาน และความบันเทิงต่างๆ ที่มีอยู่เกลื่อนเมืองจึงเป็นเรื่องไม่ยาก

รวมทั้งการออกไปสนุกก็คะนองตามวัยรุ่นด้วยการใช้ยาเสพติดมาเป็นเครื่องหลอกล่อนให้สุดเหวี่ยงมากขึ้นก็เป็นอย่างง่ายดาย เพราะในสังคมเมืองใหญ่ เช่น เชียงใหม่ ที่มีทุกอย่างเอื้อต่อการใช้ยาเสพติดอยู่แล้ว ทั้งในด้านการค้าขายยาเสพติด สถานที่ที่เอื้อต่อการรวมตัวมั่วสุมการใช้ยาเสพติดกว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองจะรับรู้ว่ามีบุตรหลานเข้าไปอยู่ในวังวนของยาเสพติดก็สายเกินไป ไม่ทราบจะตามหาบุตรหลานของตนเองได้ที่ใด เพราะขณะที่บุตรหลานดืๆ ไม่ใช้ยาเสพติด ยังตามไม่ค่อยจะทัน และยังเด็กที่เติบโตไปไกลถึงขนาดติดยาเสพติด ซึ่งโดยธรรมชาติผู้ติดยาเสพติดก็มักจะปิดบังซ่อนเร้น ก็ยิ่งทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หาโอกาสพูดคุยทำความเข้าใจและแสวงหาโอกาสเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันได้ยาก โดยเฉพาะความเป็นชุมชนเมือง มีความสลับซับซ้อนและกว้างเกินกว่าความสามารถของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งต้องทำมาหากินจะออกไปตามได้ และบางครั้งบุตรหลานก็จะไม่เข้าบ้านเป็นเวลาหลายวัน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ก็ได้แต่รอให้บุตรหลานกลับมา เมื่อบุตรหลานกลับมาก็ไม่กล้าพูดอะไรที่จะทำให้บุตรหลานไม่พอใจ เพราะไม่เช่นนั้นบุตรหลานก็จะหนีออกนอกบ้านไปอีกนานหลายวัน นับเป็นความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นกลไกทางสังคมที่ใกล้ชิดตัวเด็กและเยาวชนมากที่สุด

เครือข่าย

ชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งสิ้น 74 ชุมชนนั้น ประกอบไปด้วย ประชาชนที่พอจะแยกลักษณะได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อยู่กันมาดั้งเดิมหลายชั่วอายุคน และกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มที่อพยพมาจากต่างจังหวัด ต่างอำเภอ ซึ่งกลุ่มนี้ก็ได้มาแบบโคตรเดียว แต่จะชักชวนญาติพี่น้องเข้ามาอยู่ด้วยกัน และทั้ง 2 กลุ่มนี้ก็จะมีการครอบครัวขยายออกไปปลูกบ้านเรือนอยู่ในชุมชนเดียวกัน และบางครอบครัวก็อยู่บ้านหลังเดียวกัน แต่แยกครัวกันทำกิน จึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นครอบครัวขยาย สำหรับกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาทำมาค้าขายประกอบอาชีพในเมือง และนำบุตรหลานตนเองเข้ามาเล่าเรียนในเมือง ขณะเดียวกันก็มีบ้านอยู่ต่างอำเภอ ซึ่งไม่ไกลจากในเมืองมากนักจึงมีลักษณะของความเป็นเครือข่ายอยู่บ้าง แต่ก็ไม่หนาแน่นเหมือนกับสังคมในชนบท ทั้งนี้เนื่องจากมีขีดจำกัดในเรื่องที่ดินสำหรับการสร้างบ้านพักอาศัย ที่ดินในเขตเมืองส่วนใหญ่ถูกขายไปปลูกสร้างอาคารร้านค้า โรงแรม และสถานบริการต่างๆ บริเวณที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จึงเป็นพื้นที่ๆ มีทำเลไม่เหมาะสมสำหรับการทำธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม ความเป็นญาติกันของคนในชุมชนเมืองจึงพอมืออยู่บ้าง แต่ก็ไม่มากเท่าในชนบท และแรงเกาะเกี่ยวระหว่างเครือญาติก็มีไม่มาก แม้จะอยู่บ้านหลังคาเดียวกัน แต่ก็แค่เป็นแค่เพียงที่พักอาศัยหลับนอน ไม่ได้ทำกินร่วมกัน โอกาสการสนทนาภายในครอบครัวใหญ่เกิดขึ้น

ได้ยาก เพราะต่างคนต่างก็ทุ่มเทเวลาในการประกอบอาชีพนอกบ้าน แต่โดยสายเลือดและความผูกพันกันทางเครือญาติยังมีอยู่ ทำให้เกิดความผูกพันกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะในสถานะที่ใครคนใดคนหนึ่งเดือดร้อน หรือมีปัญหา ความเป็นเครือญาติยังเป็นเรื่องที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ เช่น กรณีที่มีบุตรหลานติดยาเสพติด ฝ่ายที่เป็นญาติกันก็มักจะเดือดร้อนแทน ถึงกับเอ่ยปากว่า “...จริงๆ ก็ไม่ใช่ใคร ลูกหลานญาติๆ กันทั้งนั้น ไม่รู้จะช่วยอย่างไร นอกจากสั่งสอนบอกกล่าวแล้วไม่เชื่อฟัง ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร...”

จากการสำรวจเครือญาติในชุมชนท่าสะอาด โดยการทำ Family Mapping พบว่ามีเครือข่ายที่เป็นระบบเครือญาติอยู่ในชุมชน ซึ่งมีทั้งในตระกูลใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วยครอบครัวมากกว่า 5 ครอบครัว จำนวน 6 เครือญาติ และมีครอบครัวไม่เกิน 3 ครอบครัว อยู่ 4 เครือญาติ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเอื้อต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ให้เกิดพลังขับเคลื่อนในชุมชน แม้ว่าในกลุ่มเด็กเยาวชนซึ่งเป็นเครือญาติกันยังไม่มีแรงเกาะเกี่ยวกันมากนัก เนื่องจากไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมในกลุ่มเครือญาติ แต่ในกลุ่มของพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะเป็นส่วนที่ช่วยให้บุตรหลานได้พบปะพูดคุยกันมากขึ้น ในงานรดน้ำคำหัวประเพณีสงกรานต์ประจำปีให้กับผู้ใหญ่ในเครือญาติเดียวกัน รวมทั้งในกรณีมีงานศพของคนในกลุ่มตระกูลเดียวกันในชุมชน ก็จะอยู่ในบรรยากาศที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมากขึ้น นับเป็นแรงเกาะเกี่ยวที่สร้างสัมพันธ์ภาพภายในกลุ่มเครือญาติได้เป็นอย่างดี

ชุมชน

ชุมชนภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ หมายถึง บริเวณที่มีการตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ ยกเว้นพื้นที่ในย่านธุรกิจค้าขายที่มีอาคารพาณิชย์ร้านค้าและสถานบริการต่างๆ ซึ่งมีทั้งหมด 74 ชุมชน จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของส่วนการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงดูเหมือนว่า การจัดตั้งชุมชนนั้นเป็นเรื่องของการพยายามจัดตั้งกลไกขึ้นมารองรับการบริหารงานของเทศบาล เพื่อให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ ลงไปสู่ประชาชนได้ง่ายขึ้น ซึ่งแต่เดิมมักใช้คำว่า “ชุมชน” กับคำว่า “ชุมชนแออัด” แต่ปัจจุบันมีการใช้คำว่า “ชุมชน” ในเมืองอย่างกว้างขวาง และไม่ใช่คำว่า “ชุมชนแออัด” เพราะบางชุมชนมีการจัดสาธารณูปโภคได้อย่างทั่วถึง ทั้งถนน ทางเดิน ในชุมชน มีไฟฟ้า น้ำประปา และทางระบายน้ำ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น

คณะกรรมการชุมชนจะประกอบไปด้วย กรรมการฝ่ายต่างๆ ดังนี้

1. ประธานกรรมการชุมชน
2. รองประธานกรรมการชุมชน

3. เลขานุการคณะกรรมการฯ
4. เกรียงไกร
5. พัสด
6. ประชาสัมพันธ์
7. กรรมการฝ่ายทะเบียน
8. กรรมการฝ่ายสาธารณสุข
9. กรรมการฝ่ายพัฒนาสตรี
10. กรรมการฝ่ายสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์
11. กรรมการฝ่ายส่งเสริมอาชีพและรายได้

โดยประธานกรรมการชุมชนมาจากการเลือกตั้ง และกรรมการฝ่ายต่างๆ มาจากการแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบจากประธานกรรมการชุมชน และมีวาระในการบริหารงานคราวละ 4 ปี

แต่เดิมคณะกรรมการชุมชนแต่ละชุมชนจะมีเงินอุดหนุนให้ทำกิจกรรมต่างๆ ปีละ 20,000 บาท แต่ปัจจุบันไม่ได้รับการอุดหนุน แต่หากมีกิจกรรมอะไรที่ต้องการจะดำเนินการ ให้ชุมชนเขียนโครงการขึ้นไปเพื่อขออนุมัติเป็นครั้งคราวจากเทศบาลนครเชียงใหม่

นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนยังมีบทบาทในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือชาวบ้าน ในบทบาทของการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์คนชรา และลูกผู้ติดเชื้อเอดส์ โดยการประสานจัดหาทุนการศึกษาและเบี้ยสงเคราะห์คนชราให้กับผู้สูงอายุ ส่วนในการช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่ทำให้กรรมการชุมชนได้รับการยอมรับว่าทำงานเพื่อชาวบ้านอีกประการหนึ่งคือ การมีกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนชุมชน/หมู่บ้าน (กองทุนเงินล้าน) ซึ่งส่วนใหญ่ประธานชุมชนและกรรมการชุมชนบางคนเข้าร่วมเป็นกรรมการกองทุนด้วย

โดยบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของชุมชนนั้น เป็นการดำเนินงานในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวทางของเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยอาศัยกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ไปสู่ประชาชนในชุมชน ในด้านการประสานการปฏิบัติเรื่องการสำรวจผู้ติดเชื้อเอดส์ และการแจ้งพฤติกรรมบุคคลต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น เป็นที่สังเกตได้ประการหนึ่งว่า คณะกรรมการชุมชนมีความหวั่นวิตกในความไม่ปลอดภัยต่อการปฏิบัติงานในเรื่องนี้ ซึ่งต่างจากคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชนในชนบท ที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้า มีการทุ่มเทในการทำงานในเรื่องนี้ และมีความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยสูงกว่า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะลักษณะ

ของชุมชนเมืองเป็นลักษณะสังคมเปิดมากกว่าชุมชนในชนบท การที่ใครสักคนหนึ่งจะลงมือกระทำผิดกฎหมายหรือจัดการกับผู้นำชุมชนที่ขัดผลประโยชน์ในเรื่องยาเสพติดนั้น หากกระทำในชุมชนเมืองแล้ว อาจมีทางหนีทีไล่ได้มากกว่า และผู้นำชุมชนเองก็อาจมีโอกาสนในการระมัดระวังได้ยาก เพราะชุมชนเมืองมีผู้คนพลุกพ่าน มีความสลับซับซ้อนสูง ประกอบกับผู้นำชุมชนในเขตเมืองมิได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้นำชุมชนจากหน่วยงานราชการใดๆ จึงไม่เป็นการยากที่จะบอกปฏิเสธในการทำงานที่เสี่ยงเป็นเสี่ยงตายเช่นนี้

เช่นเดียวกันกับการดำเนินงานที่จะต้องมีการมีฝ่ายได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์นั้น ชุมชนยังไม่มี ความมั่นใจในการก้าวออกไปประสานงานเพื่อให้มีการดำเนินงาน แม้ว่าผลประโยชน์นั้นจะเกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชนก็ตาม เพราะผู้นำชุมชนมีความไม่มั่นใจในความเอจริงเอจ้งของเจ้าหน้าที่ และเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยหากเรื่องนั้นต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับตัวบทกฎหมาย และต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาจเป็นเพราะความไม่เข้าใจในตัวบทกฎหมายและบทบาทของเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน จึงทำให้คณะกรรมการชุมชนไม่มั่นใจ

สิ่งหนึ่งที่คณะกรรมการชุมชนในเขตเมืองสามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและสบายใจ เต็มใจที่จะทำงาน คือ การดำเนินงานในรูปแบบการสงเคราะห์ โดยการประสานกับภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อขอทุนการศึกษาให้กับเด็กที่มีบิดามารดาติดเชื้อ HIV และเด็กยากจน ตลอดจนการดำเนินงานเพื่อให้ได้เบี้ยสงเคราะห์ช่วยเหลือคนชราหรือผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นงานที่ทำให้คณะกรรมการชุมชนได้รับการยอมรับจากประชาชนด้วยเช่นกัน

ภายใต้การดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการชุมชนนี้ มีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งซึ่งอยู่ในกรรมการฝ่ายสาธารณสุข ดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน/ชุมชน หรือเรียกว่า “อสม.” ในแต่ละชุมชนจะมีประมาณ 10-20 คน แล้วแต่นาของชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นอาสาสมัคร ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ แต่กลุ่มอาสาสมัครเหล่านี้ก็ยินดีปฏิบัติหน้าที่อย่างน้อยก็ได้รับสวัสดิการในด้านสาธารณสุขไปด้วย ตลอดจนได้รับความรู้ที่สามารถนำมาปฏิบัติตนเองและคนใกล้ชิดได้ อสม. เหล่านี้จะรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพของสมาชิกในชุมชน มีการแบ่งโซนจำนวนหลังคาเรือนรับผิดชอบแต่ละคน มีกิจกรรมหลักๆ คือ การวัดความสูง ชั่งน้ำหนักตัวเด็กเล็กในแต่ละหลังคาเรือน

ในระดับสูงกว่าชุมชนจะมีองค์กรเครือข่ายชุมชนอยู่ 1 องค์กร คือ ศูนย์ประสานงานชุมชนเมืองเชียงใหม่ (สป.ชม) จัดตั้งขึ้นโดยตัวแทนประชาชน งานหลักคือ กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน มีการประชุมทุกวันที่ 15 ของเดือน มีที่ทำงานอยู่ที่ชุมชนเมืองเก่า อดีตข้าราชการครูเป็นประธานเครือข่ายชุมชน มีสมาชิกจำนวน 30 ชุมชน มาจากชุมชนต่างๆ ทั้ง 4 แขวง ไม่มีการบังคับขึ้นอยู่กับความสมัครใจของชุมชนนั้นๆ ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่าย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทศบาลนครเชียงใหม่ หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ และภายในตัวเมืองเชียงใหม่ มีทั้งหมด 2 เครือข่าย อีกหนึ่งเครือข่ายอยู่ที่ชุมชนหัวฝาย แขวงเม็งราย แต่ก็ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมเรื่องเด็กเยาวชน

เครือข่ายเพื่อนเด็กเยาวชน

เด็กเยาวชนในชุมชนเมืองส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยเรียน ซึ่งมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ดังนั้นเพื่อนของเด็กๆ ส่วนใหญ่จึงเป็นเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเดียวกัน สำหรับเด็กเยาวชนที่อยู่ในชุมชนเดียวกันนั้น มักจะไม่ใช่รู้จักมักคุ้นกัน เพราะไม่มีเวลาได้คลุกคลีกัน รับรู้แต่เพียงว่าอยู่ในชุมชนเดียวกัน แต่ไม่เคยพูดคุยสนทนากัน บางคนอยู่คนละซอยก็ยังอยู่ไกลออกไป มีการแบ่งโซนกันอยู่ และบางทีก็จะหาเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง ทะเลาะกันในกลุ่มเด็กๆ ในชุมชน เช่น อาจจะเห็นหน้ากันแล้วไม่ชอบจี๋หน้า เหม่นกัน และรวมเพื่อนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ที่พอมืออยู่ข้างในชุมชน ไปหาเรื่องทะเลาะกับเด็กเยาวชนต่างซอยในชุมชน เด็กบางกลุ่มในชุมชนจะตั้งชื่อซอยบ้านของกลุ่มตรงข้ามว่า “พวกซอยจี๋หมา” โดยให้เหตุผลว่า “ซอยนั้นมีคนเลี้ยงหมาเยอะ ชอบปล่อยหมาจี้เรียดในซอย” ทำให้เด็กๆ ในซอยนั้นไม่พอใจถึงกับนัดกลุ่มยกพวกตีกัน แม้กระทั่งในกลุ่มเด็กวัยรุ่นผู้หญิงก็มีเหตุการณ์เหมือนกัน หาเรื่องทะเลาะกัน โดยให้เหตุผลว่า “ไม่ถูกชะตา” “วางท่าหยิ่ง...เก๊กไม่เข้าท่า” ฯลฯ

การที่เด็กเยาวชนมีเพื่อนสนิทอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่เรียนในโรงเรียน หรือสถาบันเดียวกัน จึงทำให้เด็กในชุมชนมีความจำเป็นออกจากบ้านไปติดต่อกับเพื่อนๆ ที่อยู่นอกชุมชน ทั้งในส่วนที่เป็นภารกิจที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ เช่น การทำรายงานเป็นกลุ่ม กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ที่โรงเรียนกำหนดให้ทำร่วมกัน ตลอดจนการไปพบปะพูดคุยกันทั้งทางโทรศัพท์ และการเดินทางไปพบปะพูดคุยกันในเรื่องส่วนตัวที่บ้าน หรือสถานที่ที่เด็กๆ นัดหมายกัน ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร เครื่องดื่ม หรือที่สาธารณะต่างๆ และสถานที่ที่ปลอดภัย หากเป็นเรื่องที่เด็กๆ ไม่อยากให้ใครพบเห็น รวมทั้งการรวมกลุ่มไปเที่ยวตามลำพังของกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งรัศมีการเที่ยวของ

เด็กเยาวชนจะไกลออกไปมากขึ้น เมื่อเด็กมีรถจักรยานยนต์ เด็กจะประทับใจและให้ความสำคัญกับเพื่อนที่มีรถจักรยานยนต์ ซึ่งนั่นหมายความว่า เขาสามารถไปไหนได้ไกลมากขึ้นและสะดวกมากขึ้น

ในกลุ่มเด็กเยาวชนรุ่นโต จะมีเพื่อนสนิทอยู่นอกชุมชน ซึ่งก็มักจะเป็นกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนเดียวกันบางคนสนิทกันมาก มากกว่าคนในครอบครัวเดียวกัน และเมื่อมีกิจกรรมที่ต้องทำด้วยกัน ก็มักจะไปพักค้างคืนที่บ้านเพื่อน เด็กเยาวชนบางกลุ่มจะชื่นชมยินดีกับการได้เข้าไปสังกัดกลุ่ม เพียงเพื่อป้องกันมิให้ถูกข่มเหง หรือเป็นการประกาศว่าตนเองมีพรรคพวกมาก และกลุ่มเพื่อนเหล่านี้ก็เติบโตขยายเป็นกลุ่มแก๊ง เพราะมีสมาชิกมากขึ้น สมาชิกบางคนประพฤติไม่เหมาะสม เช่น เกิดทะเลาะวิวาท ขับขี่มอเตอร์ไซด์กวนเมือง และกระทำความผิดกฎหมาย ทั้งในเรื่องการมั่วสุมเสพยาเสพติด และจัดแข่งขโมยรถ ฯลฯ จนมีการยกพวกตีกัน เป็นข่าวตามที่สื่อมวลชนนำเสนออยู่เป็นประจำ เช่น กลุ่มแก๊งหน้าดารา หรือแก๊ง NDR แก๊งประตูก้อม แก๊งสันป่าข่อย หรือ แก๊ง SPK เป็นต้น

ปัจจุบันแก๊งต่างๆ เหล่านี้ถูกเจ้าหน้าที่กวาดล้างสลายกลุ่ม แต่ในความเป็นจริงกลุ่มเด็กและเยาวชนบางกลุ่มก็ยังแอบอ้างตั้งกลุ่มใหม่ เช่น กลุ่มออร์เรน ซึ่งอธิบายว่า กลุ่มตนเองแยกตัวมาจากกลุ่ม NDR และบางกลุ่มบางแก๊งก็มีแต่ชื่อ แต่ไม่มีการเคลื่อนไหว หรือกลุ่มคนปรากฏให้เห็น เช่น กลุ่ม/แก๊ง SPK แต่เด็กเยาวชนรุ่นเล็กก็มักจะใฝ่ฝันว่าจะเข้าไปสังกัดกลุ่ม/แก๊ง SPK จะเห็นได้จากเด็กผู้ชายในชุมชนท่าสะอาด มักจะเขียนตามกำแพงข้างรั้วว่า “SPK” อยู่หลายแห่ง และหากให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการออกแบบการเขียน หรือการเขียนป้ายชื่อตนเอง ก็มักจะมีถ้อยคำเกี่ยวกับ “SPK รุ่นใหม่” ฯลฯ แต่เมื่อถามถึงสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ SPK ก็ไม่มีใครตอบได้ว่าอยู่ที่ไหน ทำอะไร มีใครบ้าง ซึ่งในความเป็นจริงกลุ่ม SPK เป็นกลุ่มเด็กเยาวชนสันป่าข่อย ซึ่งเป็นชื่อของท้องถิ่นที่อยู่บริเวณใกล้ชุมชนท่าสะอาด ปัจจุบันยังมีชื่อวัด ตลาด และถนน ที่ชื่อสันป่าข่อยปรากฏอยู่ แต่กลุ่มแก๊งค์สันป่าข่อยหรือ SPK นั้น เป็นกลุ่มแก๊งค์ยุคพ่อแม่ของเด็กในสมัยเป็นวัยรุ่น ซึ่งยืนยันว่าปัจจุบันกลุ่มได้สลายไปแล้ว

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่า โดยธรรมชาติของเด็กและเยาวชนนั้น จะหนีไม่พ้นคำว่า “เพื่อน” “กลุ่ม” “แก๊งค์” ดังนั้น เครือข่ายเพื่อนจึงเป็นกลไกโดยธรรมชาติที่อาจทำให้เกิดประโยชน์ที่เกื้อกูล และสร้างสรรค์ หรือเป็นต้นเหตุของการรวมพลัง ทำลายล้าง หรือเป็นปัญหาต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

โดยวิธีการสลายกลุ่มแต่เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามองค์กรตำรวจก็ได้ดำเนินงานในเชิงปฏิบัติการทางจิตวิทยา โดยการจัดชุดตำรวจมวลชนสัมพันธ์และสายตรวจเข้าไปดำเนินงานในชุมชน แต่ก็ยังไม่ได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะจะมีเป็นบางโรงเรียนที่มีโครงการ DEAR ซึ่งเป็นรูปแบบการให้ความรู้ในเรื่องยาเสพติดโดยตำรวจให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้จากตำรวจสู่ประชาชน โดยการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ดำเนินรายการ

ในด้านการเลี้ยงดูเด็กเยาวชนนั้น เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยตรง ส่วนการพัฒนาให้เด็กมีความเจริญเติบโตนั้น เป็นการมองความเจริญเติบโตในด้านสติปัญญาเป็นส่วนใหญ่ และเป็นเรื่องที่ต้องสร้าง ต้องพัฒนาให้กับเด็ก โดยคาดหวังจากสถาบันการศึกษาและองค์กรเพื่อการพัฒนาต่างๆ ในสังคมเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ ส่วนในด้านการเลี้ยงดูนั้น มักจะมองเป็นการเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กเจริญเติบโตทางร่างกาย การให้อาหาร ที่อยู่หลับนอน การคุ้มครองความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ ตลอดจนอุบัติเหตุ อุบัติภัยทั้งหลาย รวมทั้งการควบคุมมิให้เด็กเยาวชนออกนอกถิ่นนอกทางนั้น มักจะเข้าใจว่าต้องเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยตรง มีความพยายามที่จะนำความร่วมมือทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และการพัฒนาทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนเข้ามาร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชนได้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญาไปพร้อมๆ กันอย่างสมดุล ต่อเนื่อง และมีคุณภาพ (สติปัญญา หมายถึง การกำหนดรู้เห็นตามความเป็นจริง ด้วยความคิดของตนเอง ไม่ใช่มีคนบอก จดจำมา หรือเรียนรู้มาก่อน แต่ไตร่ตรองด้วยตนเอง แม้สิ่งนั้นไม่เคยพบเห็นมาก่อนก็ตาม)

แต่ก็จะเป็นความพยายามที่ไปไม่ถึงเป้าหมาย ทั้งๆ ที่มีเด็กเยาวชนเป็นจตุรร่วม แต่ก็ยังเป็นความพยายามอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันมี องค์กร หน่วยงานต่างๆ เข้ามาดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเยาวชนมากขึ้น และส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ ความรู้ ให้กับเด็กเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการสร้างเสริมสติปัญญาเพื่อให้เด็กเยาวชนนำไปเป็นเครื่องมือในการหาความรู้ต่อนั้นยังไม่มี การดำเนินงานที่ชัดเจน อาจมีหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีเป้าหมายในเรื่องนี้ แต่ในเมื่อมองในด้านการปฏิบัติก็จะเป็นเรื่องของการสอนเพื่อให้ความรู้ในวิชาการที่มีอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งดูได้จากระบบการประเมินผลการศึกษาที่มีอยู่นั้นเป็นการแข่งขันเพื่อวัดผลผลิตมากกว่า คือมุ่งเน้นในการวัดว่าใครมีความรู้มากกว่ากัน มิใช่เป็นการวัดเพื่อบอกว่าเด็กเยาวชนมีขีดความสามารถในการพัฒนาสติปัญญาและศักยภาพของตนเองมากขึ้นกว่าเดิมมากน้อยเพียงใด มีอัตราในการเจริญเติบโตในด้านนี้ขนาดไหน และ

จะต้องสร้างเสริมอย่างไร ในการประเมินผลไม่ให้ความสนใจต่อกระบวนการ แต่ไปให้ความสำคัญต่อจำนวนผลผลิตมากกว่า ดังนั้น เด็กเยาวชนที่มีโอกาสในการแสวงหาข่าวสารข้อมูล หรือมีช่องทางในการรับข่าวสารข้อมูลน้อยกว่า ก็ย่อมที่จะมีความรู้ต่ำกว่า จึงไม่แปลกใจที่เด็กยากจนแต่เรียนดีมีจำนวนน้อย และจะมีเด็กส่วนใหญ่ยากจนและเรียนไม่ดี และเช่นเดียวกันก็มีเด็กที่มาจากฐานะดีมีความรู้มาก เรียนดี แต่กลับมีผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตการงานเพียงจำนวนน้อย ทั้งๆ ที่มีโอกาส จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าจะจัดการศึกษาอย่างไร เพื่อให้เด็กมีสติปัญญาเพิ่มขึ้น มิใช่ให้มีความรู้เพิ่มขึ้นแต่เพียงอย่างเดียว

แม้ว่าจะมีการปฏิรูปการศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ไปสู่อัจฉริยภาพในเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) คือ เด็กอาจจะเรียนหนังสือไม่เก่ง แต่อาจมีปัญหา หรือเก่งในด้านอื่นๆ ซึ่งมีมากถึง 7 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543: น. 38) คือ เก่งในการรู้จักตนเอง เก่งทางคำพูด เก่งทางเหตุผล เก่งทางวาดรูปภาพ เก่งรำ เก่งทางดนตรี เก่งการสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งในการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545:น.24) ได้กำหนดแนวทางในการประเมินผล โดยให้ความสำคัญในการประเมินกระบวนการ (processe) ควบคู่ไปกับการประเมินผล ผลลัพธ์ (output) หรือผลผลิต (product) แต่ก็เป็นเรื่องยากที่ครูผู้สอนจะปรับตัวเพื่อปฏิบัติงานในระยะแรกที่มีการปฏิรูปการศึกษาในขณะนี้ ซึ่งมีการปฏิบัติยังไม่ทั่วถึง ประกอบกับการประเมินผลในส่วนของกระบวนการ (processe) นั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความละเอียดในการปฏิบัติ ต้องใช้การสังเกต การตรวจงานที่สะสมอย่างต่อเนื่อง จากแฟ้มสะสมงาน การวัดเจตคติ ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรม ขณะเดียวกันพ่อแม่ ผู้ปกครอง ยังไม่ชัดเจนในกระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ ยังคงมุ่งหวังให้บุตรหลานของตนเองเรียนหนังสือเก่ง เพื่อจะมีโอกาสไปเรียนต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียง ซึ่งในการสอบเรียนต่อก็ยังคงมีแบบวัด หรือวิธีการคัดเลือกด้วยการใช้ข้อสอบวัดความรู้อยู่เป็นเกณฑ์หลัก ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ นั้นเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น จึงยังมีพ่อแม่ผู้ปกครอง นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนพิเศษ หรือกวดวิชาเพื่อการแข่งขันในเชิงวัดปริมาณความรู้ตามค่านิยมในสังคมปัจจุบันอยู่

ในการทำงานแก้ไขปัญหาดังกล่าวของเด็กและเยาวชนขององค์กรเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีประมาณ 30 องค์กร และส่วนใหญ่มองเห็นว่า (สกว.ร่วมกับองค์กรเครือข่ายด้านเด็กและเยาวชน ภาคเหนือ, 2543:น.12-13) ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องมีคนในสังคมเข้ามาร่วม

กันแก้ไขปัญหา ขณะเดียวกันก็ได้พยายามสร้างเครือข่ายองค์กรเอกชนขึ้นมาช่วยกันทำงาน แต่เครือข่ายยังไม่เข้มแข็งพอที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา

ในการดำเนินงานขององค์กรเอกชนจะมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกับองค์กรชุมชน/บ้าน/วัด/โรงเรียน/อาสาสมัครผู้ใหญ่/เด็กและเยาวชน โดยองค์กรเหล่านี้จะเฝ้าระวัง/ติดตามดูแล รวมถึงการพัฒนาและการให้บริการเบื้องต้นแก่เยาวชนและรายงานหรือให้ข้อมูลกับหน่วยงานทางราชการและองค์กรเอกชน สำหรับการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติกับหน่วยงานราชการนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นงานในด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก เช่น งานนิติบัญญัติ ด้านรัฐสวัสดิการ เป็นต้น

ลักษณะของปัญหาเด็กเยาวชนที่องค์กรเอกชนเข้าไปดำเนินการ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กมั่วสุม ปัญหาเด็กถูกล่วงละเมิด ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษา ปัญหาเด็กเร่ร่อน และปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาเด็กเที่ยวกลางคืน ปัญหากลุ่มแก๊งค์วัยรุ่น เป็นต้น มีลักษณะการทำงานในรูปแบบที่แตกต่างไปจากหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือ แตกต่างตั้งแต่บุคลากรที่เข้าไปทำงานก็มีความรู้สึกต่างกัน ในกลุ่มขององค์กรเอกชนนั้นจะเป็นเรื่องของการทำงานด้วยใจมากกว่าการทำไปเพราะหน้าที่ และทำบนพื้นฐานความคิดว่าเด็กมีศักยภาพ มองปัญหาคนละมุมมอง

การทำงานขององค์กรเอกชนหลายหน่วยงานที่ทำงานกับเด็กเยาวชน ถูกจับตามองจากสังคมและหน่วยงานภาครัฐว่าอาจมีสิ่งอื่นเคลือบแฝง หรือไม่ได้รับการไว้วางใจทั้งในเรื่องที่มาของทุน กระบวนการดำเนินงาน และเป้าหมายที่แท้จริงของการทำงาน

ขาดเวทีพบปะเพื่อการแลกเปลี่ยน คิดค้น หาแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง ดังนั้นข่าวสารข้อมูลที่มีอยู่จึงเป็นข้อมูลคนละฐานคิด ส่งผลไปถึงแนวทางในการดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มขององค์กรเอกชนนั้นงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่มีการประเมินอย่างเป็นวิชาการ ตลอดจนไม่สามารถส่งต่อให้องค์กรอื่นดำเนินการต่อในระบบปกติได้ ปัญหาเด็กเยาวชนจะยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะปัญหาเสพติด

ด้วยสภาพการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายที่กล่าวมานั้น จะมองเห็นว่า กลไกการทำงานที่มีอยู่ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาและเข้าไปพัฒนาเด็กเยาวชนได้อย่างเต็มที่ ขาดความ

เป็นเอกภาพแต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร จะรับผิดชอบการปฏิบัติงานในแต่ละช่วงอายุของเด็ก และเยาวชน ดังนั้นในการส่งต่อข้อมูลเพื่อการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาก็ไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และในเรื่องที่เป็นปัญหาก็ไม่สามารถแก้ไขที่สาเหตุได้อย่างแท้จริง จึงทำให้ปัญหาเด็กและเยาวชนจึงคงมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติด

บทที่ 5

ปัจจัยภายในตัวเด็กเยาวชน

การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีพฤติกรรมหรือแสดงออกอย่างไร ย่อมมีส่วนมาจากกระบวนการภายในของบุคคลนั้น โดยเฉพาะกระบวนการรับรู้ ความจำ ความรู้สึก และความคิด ซึ่งลักษณะภายในจิตใจเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นเรื่องที่ยากที่จะเข้าใจ เพราะเป็นเรื่องสลับซับซ้อนแปรปรวนได้ง่าย แต่นักจิตวิทยาหลายท่านก็นำเสนอทฤษฎีจิตวิทยานุคลิกภาพไว้มากมาย เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจในเรื่องของตนเองและผู้อื่น และหวังกันว่าจะนำพาให้ทุกคนไปสู่ชีวิตที่เป็นสุขในการอยู่ร่วมกันได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2539:น.1-6) ดังนั้น ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน จึงต้องให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบของปัญหาที่เป็นลักษณะภายในของเด็กเยาวชนไปพร้อมๆ กับองค์ประกอบทางด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการปัญหาเด็กเยาวชนไปพร้อมๆ กัน

เจาะใจสัมผัสจิตชีวิตเด็กเยาวชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สุ่มเด็กเยาวชนจากชุมชนท่าสะอาด จำนวน 38 คน จากเด็กเยาวชนทั้งหมดในชุมชน จำนวน 75 คน และเด็กเยาวชนโรงเรียนชุมชนท่าสะอาด จำนวน 77 คน จากจำนวน 369 คน รวมทั้งสิ้น 115 คน โดยใช้แบบวัดจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน 11 ด้านด้วยกันคือ

1. ด้านสติปัญญา
2. ด้านสุขภาพจิต
3. ด้านประสบการณ์ทางสังคม
4. ด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. ด้านการมองอนาคต
6. ด้านการควบคุมตนเอง
7. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง
8. ด้านความเชื่ออำนาจในตนเอง
9. ด้านการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

10. ด้านการมีทัศนคติ/ค่านิยม

11. ด้านคุณธรรม

ซึ่งเป็นลักษณะภายในที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองให้เป็น คนเก่ง คนดี มีสุข ประกอบสัมมาชีพดี ขยันขันแข็ง และมีส่วนในการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2543.:น96-97)

เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำแบบสำรวจจิตลักษณะภายในทั้ง 11 ประการขึ้น โดยพัฒนามาจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของกรมสุขภาพจิต (กระทรวงสาธารณสุข, 2543)

จากการสำรวจจิตลักษณะภายในของเด็กและเยาวชนโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสำรวจวัดระดับจิตลักษณะภายในแบบ Likert กำหนดคำตอบเป็น 5 ตัวเลือก แล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) การสำรวจพบว่า เด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านจากคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ถึงคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ดังนี้

1. การควบคุมตนเอง
2. การมองอนาคต
3. การมีความเชื่ออำนาจในตน
4. การมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. การมีสติปัญญา
6. การมีประสบการณ์ทางสังคม
7. การมีสุขภาพจิตที่ดี
8. การมีเหตุผลเชิงจริยธรรม
9. การมีคุณธรรม
10. การเห็นคุณค่าในตนเอง
11. การมีทัศนคติ/ค่านิยมที่ดี

ในการค้นพบครั้งนี้พอจะอธิบายได้ว่า เด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายมีข้อบกพร่องในปัจจุบันด้านการควบคุมตนเองมาเป็นอันดับแรกและการไม่รู้จักรับมือมองอนาคตหรือมองการณ์ไกลไม่

เป็น รวมทั้งการไม่เชื่อว่าตนเองจะมีพลังหรืออำนาจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ตลอดจนข้อบกพร่องในการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมานั้น เป็นสิ่งที่เป็ปัจจัยที่ทำให้เด็กเยาวชนแสดงออกและมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ส่วนในด้านอื่นๆ อีก 7 ด้านนั้น ก็มีคะแนนเฉลี่ยไม่สูงนัก จึงยังคงเป็นปัจจัยที่ยังไม่สนับสนุนการพัฒนาความสามารถของเด็กเยาวชนเท่าที่ควร ซึ่งพอจะเสนอรายละเอียดได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
จำแนกแต่ละด้าน

จิตลักษณะภายใน (N = 115 คน)	$\bar{X}$	S.D
สติปัญญา	2.80	0.33
สุขภาพจิต	2.87	0.47
ประสบการณ์ทางสังคม	2.83	0.49
เหตุผลเชิงจริยธรรม	2.88	0.56
การมองอนาคต	2.74	0.67
การควบคุมตนเอง	2.72	0.44
การเห็นคุณค่าในตน	3.10	0.52
ความเชื่ออำนาจในตน	2.76	0.64
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	2.79	0.54
ทัศนคติ/ค่านิยม	3.12	0.54
คุณธรรม	2.90	0.56

จากตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในการควบคุมตนเอง คือ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 คะแนน รองลงมาเป็นคะแนนเฉลี่ยในการมองอนาคต คือ 2.74 คะแนน และในด้านความเชื่ออำนาจในตนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 คะแนน สำหรับในด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 คะแนน ในด้านสติปัญญามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 คะแนน และในการมีประสบการณ์ทางสังคมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 คะแนน ส่วนในด้านสุขภาพจิตมีคะแนนเฉลี่ย

เท่ากับ 2.87 และในด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 สำหรับในด้านคุณธรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 คะแนน และในด้านทัศนคติและค่านิยมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 คะแนน

การวัดแนวโน้มบุคลิกภาพโดยใช้แบบทดสอบ D-A-P

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบทดสอบเพื่อศึกษาลักษณะภายในหรือจิตลักษณะของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ตามแบบทดสอบของนักจิตวิทยาชื่อ Karer Machover ซึ่งสร้างแบบทดสอบ D-A-P (Draw a person หรือ Drawing of the human figure test) โดยการให้วาดรูปคน (ถาวร งามโยธิน, 2544 : น.1-10) เพื่อศึกษาบุคคลว่ามีแนวโน้มการกระทำ ความถนัด และบ่งบอกถึงความรู้สึกในการรับรู้ที่มีต่อร่างกายได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักของการแปลความหมายอยู่บนสมมติฐานที่ว่า บุคลิกภาพของคนนั้นมิได้เจริญงอกงามขึ้นมาโดยเอกเทศ แต่จะมีกระบวนการที่เป็นพลวัตร (Dynamic Process) มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การจินตนาการเกี่ยวกับตัวตน มักจะสะท้อนความเป็นตัวของตนให้เห็นส่วนต่างๆ ของร่างกาย ความต้องการ ความสามารถ ความรู้สึกที่คนมีต่อร่างกายแต่ละส่วนจึงบอกได้ว่าจิตใจเป็นอย่างไร ทางการแพทย์ยอมรับว่าร่างกายและจิตใจต้องมีอิทธิพลเหนือกันอย่างที่เราเรียกว่า Psychosomatic ร่างกายจะมีความรู้สึกต่อความคิด ความผิดปกติของร่างกาย ความผิดปกติของอารมณ์ คนที่ไม่มีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองนั้น มักจะวาดรูปแปลกๆ ไปด้วยสิ่งแวดล้อมทุกอย่าง ไม่มีรูปร่างชัดเจน หางอบเขตความเป็นตัวตนไม่ได้ คนที่มีอารมณ์รุนแรง โกรธ เกลียด กลัว ก้าวร้าว มักจะวาดรูปออกท่าทางเสมอ แม้ผู้วาดจะมีความชำนาญเพียงใดก็ตาม

การลงมือวาดรูปคนนั้น คนวาดมักจะนึกถึงตนเองหรือคนอื่นที่อยู่ใกล้ความรู้สึกที่สุดเสมอ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบขึ้นเป็นรูปนั้น มีอิทธิพลมาจากประสบการณ์สังคม วัฒนธรรม สัตว์ส่วนและองค์ประกอบแต่ละอย่างของภาพที่วาดจะมีความหมายเฉพาะตัวผู้วาด จะมีเรื่องราวแฝงอยู่ในแต่ละส่วนที่วาด

การวัดแนวโน้มบุคลิกภาพ โดยการให้วาดรูปคนนั้นจะสามารถเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

- ความปรารถนาที่ฝังอยู่ในจิตไร้สำนึก
- สิ่งที่เขาหายไป
- สิ่งที่เขาต่อต้านสิ่งที่ขาดไป หรือสัมพันธ์ทั้ง 3 ประการ

วิธีการทดสอบ

ในการวัดแนวโน้มบุคลิกภาพ โดยใช้เทคนิค D-A-P นี้เป็นวิธีทดสอบที่ง่ายที่สุดวิธีหนึ่ง เพียงแต่ใช้อุปกรณ์ 3 อย่างคือ กระดาษ ดินสอ ขางลบ ผู้นำกิจกรรม บอกให้เด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายวาดรูปคนสักหนึ่งคน วาดอย่างไรก็ได้ โดยใช้คำแนะนำหรือคำอธิบายต่างๆ ที่ไม่พยายามจำกัดขอบเขตของการวาดให้มากที่สุด ให้วาดตามใจ วาดรูปใครก็ได้ เมื่อวาดเสร็จแล้วนำภาพนั้นมาแปลความหมายตามกรอบการแปลความหมายของ Karer Machover (ถาวร รามโยธิน, 2543 : น.6-37) เด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีแนวโน้มบุคลิกภาพโดยภาพรวมดังนี้

แนวโน้มที่อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง

1. มีความหลงใหลในตนเองสูง หมกมุ่น มีแนวโน้มที่จะดูสิ่งลามกอนาจาร
2. แสดงออกถึงพลังที่ไม่มีการยับยั้ง
3. ต้องการความช่วยเหลือ แสวงหาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก
ต้องการความรัก การเอาใจใส่
4. ไม่มีความมั่นใจ ขาดความพอใจและสับสนในเพศที่ตนเป็นอยู่
5. ต่อต้านเพศตรงกันข้ามกับตน
6. มีอัตราสูง ปกป้องตนเอง ปรับตัวไม่ดีทางด้านอารมณ์
7. ก้าวร้าว แสดงออกทางกำลัง เพื่อให้ได้อำนาจ
8. รู้สึกถูกบีบคั้น ขาดความเป็นอิสระ ไม่เป็นตัวของตัวเอง
9. รู้สึกไม่ได้รับการยอมรับจากพ่อแม่
10. มีความสงสัยเป็นนิจ
11. ไม่ยืดหยุ่น
12. ชอบแสดงตัว คุกคามด้วยคำพูดและการกระทำ
13. สับสนในกระบวนการความคิด

แนวโน้มที่อาจส่งเสริมพัฒนาการเด็กเยาวชน

1. มีความพยายามต่อสู้เพื่อตนเอง ไม่พึ่งพาผู้อื่น
2. มีกิจกรรมทำยามว่าง
3. แสดงความเป็นมิตร
4. กระตือรือร้น
5. การรักตนเอง

จากการสำรวจบุคลิกภาพและจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการวาดรูปคน (เทคนิค D-A-P) ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับจิตลักษณะภายในที่ได้จากการสำรวจข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งพบว่าเด็กเยาวชนมีข้อบกพร่องในด้านการควบคุมตัวเอง การไม่มองการณ์ไกล และไม่มีความเชื่ออำนาจในตนเองว่าจะสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง จึงเป็นเรื่องที่คณะทำงานและเด็กเยาวชนต้องนำมาเป็นประเด็นเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน

การบันทึกจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กเยาวชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายในตัวเด็กเยาวชน ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการให้ความสนใจข้อมูลในส่วนที่เป็นบริบททางสังคม วัฒนธรรมและโครงสร้างกลไกการปฏิบัติงานเพื่อเด็กและเยาวชน โดยได้ใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเยาวชน ตลอดการเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งพอสรุปโดยภาพรวม ได้ดังนี้

เด็กเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการวิจัยครั้งนี้ พอแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่เป็นผู้นำทางความคิด ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็กเยาวชนรุ่นโต คือ อายุประมาณ 13 ปีขึ้นไป ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 25 ของเด็กเยาวชนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรม และจะมีเด็กเล็ก คือ อายุต่ำกว่า 13 ปี ประมาณ 5-6 คน ทั้งสองกลุ่มสามารถปฏิบัติงานไปด้วยกันได้ดี จะสังเกตเห็นได้จากการจัดกิจกรรมวันเด็ก ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้เห็นชอบต่อความคิดที่เด็กเยาวชนจะเป็นผู้จัดงานเอง และเด็กเยาวชนทั้งสองกลุ่มนี้เป็นผู้จัดการวางแผนและดำเนินการรวบรวมความร่วมมือหลายๆ ฝ่าย จนสามารถดำเนินการได้เรียบร้อย

เด็กเยาวชนในกลุ่มนี้ จะมีลักษณะเป็นผู้นำสูง มีความรับผิดชอบดี กล้าแสดงออก เสียงดังฟังชัด เพื่อนๆ เชื่อฟังและให้การยอมรับ มักเป็นกลุ่มที่ชักจูงเด็กเยาวชนนอกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วย ผู้ปกครองให้ความไว้วางใจ สามารถนำเสนอแนวคิดให้กับบุคคลแปลกหน้านอกชุมชนได้ เป็นกลุ่มที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ แต่ยังขาดการยับยั้งชั่งใจเมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน ชอบความสนุกสนาน และมีความสุขต่อการทำงานและทำงานเป็นกลุ่ม

2. กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการวิจัย ซึ่งมีทั้งเด็กเยาวชนรุ่นอายุตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป เด็กเยาวชนในกลุ่มนี้จะมีลักษณะเหมือนเด็กเยาวชนทั่วไป คือ ชอบเล่นเป็นหลัก ความตั้งใจในการทำงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายมีไม่มาก ชอบแหย่กันเวลารวมกลุ่ม คอยเสียงดัง มักทะเลาะวิวาทในกลุ่มเสมอ และเรื่องที่ทะเลาะกันก็เกิดจากการล้อเล่น แหย่กันแรงเกินไป ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมจะมีบางกลุ่มที่เคยนัดดีกันระหว่างชอยในชุมชน โดยมีสาเหตุมาจากเขม่นกัน บางคนบอก "...ไม่ถูกชะตา..." ในระยะแรกๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรม จะนั่งกันเป็นกลุ่มเพราะอยู่

โรงเรียนเดียวกัน หากมีการจัดกลุ่มคณะเพื่อทำกิจกรรมก็มักกลับไปรวมตัวกันอีกหลังเสร็จกิจกรรมแล้ว

เด็กเยาวชนรุ่นโตที่อยู่ในกลุ่มนี้ ชอบเที่ยวกลางคืน บางคนมีรถจักรยานยนต์ มักจะนัดกันไปเที่ยวภาคโค้งโค้ง ตลาดเปิดท้ายขายของ งานในเทศกาลต่างๆ และขับรถไปเที่ยวตามบ้านร้างเพื่อทำพิสูจน์ว่ามีจริงหรือไม่ บางคนจะลั่นใส่ลูกกระพรวนที่ลั่น และบางคนสักยันต์รูปหนุมานที่แผ่นหลังตัวเอง สำหรับผู้หญิงจะสักตามในร่มผ้า และข้อเท้า ข้อมือ โดยสักด้วยตนเองและให้เพื่อนในกลุ่มสักให้ โดยใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง แต่มีการบอกว่า "...รับรองสะอาดและปลอดภัย เพราะเช็ดด้วยแอลกอฮอล์อย่างดี..." เด็กเยาวชนผู้ชายบางคนเรียนไม่จบเพราะขาดเรียน ไม่เอาใจใส่ บางคนจบมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 ชอบคบเพื่อนนอกชุมชน บางคนซื้อมิดสปาด้ามพกติดตัว เขียนป้ายกลุ่มแก๊ง SPK. ติดรถจักรยานยนต์ และตามกำแพงในชุมชนและของใช้ประจำตัว รวมทั้งป้ายชื่อที่ให้เขียนในการทำกิจกรรมในโครงการฯ เด็กเยาวชนบางคนเขียนหนังสือไม่ได้ทั้งๆ ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และบางคนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลาเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนๆ และวิทยากรพี่เลี้ยงจะเป็นคนช่วยเหลือ แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ใช้ทักษะการอ่านและเขียนมากนัก เด็กจึงไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นปัญหา และบางครั้งก็จะถามก่อนว่า "...พูดเอาได้ไหม ?" เด็กเยาวชนในกลุ่มนี้บางคนมีความสามารถ เช่น เล่นดนตรีได้ และปรารถนาจะตั้งวงดนตรี แต่บางคนก็ชอบเล่นกีฬา และขณะเดียวกันก็ชอบเที่ยวกลางคืน มีบางคนคบกับเพื่อนที่ติดยาเสพติด ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นห่วง และมักทะเลาะกับพ่อแม่ พี่น้องของตนเองอยู่เสมอ บางคนเคยมีประสบการณ์ใช้ยาเสพติดประเภทยาบ้ามาก่อน แต่บอกว่า "ไม่คิดเพราะถ้ามีก็ใช้ไม่มีก็ไม่ใช้" เพราะไม่เชื่อว่ายาบ้าเป็นยาเสพติด เพราะเคยใช้แล้วไม่คิด แต่ไม่รู้ว่ามันทำลายเซลล์สมอง

3. กลุ่มเด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติด ในกลุ่มเด็กเยาวชนเป้าหมาย มีผู้ติดยาเสพติดจำนวน 6 คนทั้งหมดเป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 15-23 ปี ในจำนวนนี้มีผู้ที่มีสภาพครอบครัวแตกแยกจำนวน 4 คน สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากพ่อแม่แยกทางกัน เด็กเยาวชนกลุ่มนี้มักจะคบหาสมาคมกับเพื่อนนอกชุมชนมากกว่า และประกาศให้ผู้อื่นรู้ว่าตนเองอยู่สังกัดกลุ่มแก๊งค์ SPK มักจะนัดรวมตัวกันในตอนกลางคืนเป็นประจำ แถวบริเวณตลาดทองคำ หน้าสถานีดับเพลิง ศาลาริมทางข้างริมแม่น้ำปิงใกล้กับสะพานเหล็กข้ามแม่น้ำปิง

เด็กเยาวชนที่ครอบครัวแตกแยกจะอาศัยอยู่กับแม่ของตนเองเป็นส่วนมาก เยาวชนบางรายที่อยู่กับพ่อแม่ สภาพครอบครัวมีฐานะดี พ่อแม่ตามใจ มีเงินใช้ไม่ขาดมือ เมื่อพ่อแม่รู้ว่าลูกติดยาเสพติด ก็จำกัดการใช้เงิน แต่เด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติดกลุ่มนี้ก็จะหาวิธีให้ได้ยามาด้วยการค้ายาเสพติดให้กับเพื่อนๆ ที่เสพติดด้วยกันนอกชุมชน ยาที่เสพติดกันคือ ยาบ้า และมีอยู่หนึ่งราย

ที่ใช้สารระเหยหลังจากที่ใช้ยาบ้ามานานจนไม่มีเงินซื้อประกอบกับหาซื้อยาบ้าได้ยากขึ้น จึงหันมาติดสารระเหยแทน ต่อมาเกิดอาการคลุ้มคลั่ง และแขวนคอตายภายในบ้านของตนเอง มีเด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติดบางคนที่คบหากับเด็กเยาวชนในกลุ่มที่ 2 ซึ่งทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองหวั่นเกรงว่า จะพากันไปติดยาเสพติด จึงคอยห้ามปรามมิให้ไปคบหาสมาคมกัน แต่เด็กเยาวชนจะบอกว่า "...ถึงเขาจะติดยาเสพติด แต่เราก็ไม่ติดด้วย เพราะเรารู้ว่า เป็นของไม่ดี...จริงๆ เราอาจช่วยให้เลิกจากยาเสพติดก็ได้.." แต่พ่อแม่ก็ไม่ไว้ใจ

มีเด็กในกลุ่มที่ 2 เล่าว่า ตอนดึกของคืนวันหนึ่งมีตำรวจสายตรวจเข้ามาในชุมชน ไล่จับคนติดยาซึ่งเป็นคนค้าด้วย โดยบอกว่า "...ตื่นตื่น โลดโผน...ไล่จับกัน...อย่างในหนังเลย..."

เด็กเยาวชนกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า พวกเขาไม่เดือดร้อน เพราะมีเงินซื้อยาเสพติด ไม่ได้ขอใคร โดยหาเองจากการค้ายาเสพติด และมักจะแอบอ้างว่า มีเจ้าหน้าที่คอยคุ้มกันให้รับรองไม่ถูกจับ หากถูกจับก็ติดคุกไม่นาน

จากปัจจัยภายในตัวเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายที่กล่าวมานั้น ล้วนแล้วแต่เป็นข้อบกพร่องที่ต้องเอาใจใส่ เพื่อหาแนวทางร่วมกันกับเด็กเยาวชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกัน ให้เด็กเยาวชนมีปัจจัยภายในที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญาและพัฒนาศักยภาพของเด็กต่อไป

บทที่ 6

ปฏิบัติการร่วม

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานร่วมกันกับคณะกรรมการชุมชนแกนนำเยาวชน ภายใต้การหารือของที่ปรึกษาหลายฝ่าย ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในภาพรวมที่เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม ตลอดจนโครงสร้างที่เป็นกลไกขับเคลื่อนกระบวนการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน รวมทั้งปัจจัยที่เป็นจิตลักษณะภายในหรือรู้จักส่วนลึกภายในของเด็กและเยาวชนแล้ว พหุภาคีทั้งหลายซึ่งประกอบไปด้วย คณะทำงานวิจัย คณะกรรมการชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง และเด็กเยาวชน ได้เริ่มต้นวิเคราะห์สภาพของเด็กเยาวชนร่วมกัน โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC (Bill Smith อ้างในวันทนี จันทรเอี่ยม, 2540 : น.1-14) เพื่อให้ได้ทางออกที่ตรงประเด็นและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทุกระดับ

ปรับฐานคิดอย่าติดคำว่า “ปัญหา”

การจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน โดยเฉพาะปัญหาสาเหตุนั้น ต้องเก็บความคิด “ในการเข้าไปจัดการ” ไว้ก่อน แม้ว่าจะเป็นกระบวนการจัดการแบบมีส่วนร่วมก็ตาม ทั้งนี้เพราะหากมี “การจัดการ” ก็จะต้องมี “ผู้ที่ถูกจัดการ” หรือ “ผู้ถูกกระทำ” เกิดขึ้น และเกิดกลุ่มบุคคลอยู่ 2 ฝ่าย คือฝ่ายที่หลบหนี หลีกเลียงไม่ยอมรับว่าเป็นผู้มีปัญหาและฝ่ายที่ติดตามสืบค้นหากกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา เพื่อนำมาสู่กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยวิธีต่างๆ ซ้ำๆ กันเปรียบเหมือนกับการวิ่งไล่จับเงา ปัญหาต่างๆ จึงยังคงมีอยู่ และดูจะวุ่นวายมากขึ้น เพราะต่างฝ่ายต่างก็ถูกมาวิ่งไล่จับปัญหากันมากขึ้น แต่ก็ดูเหมือนว่าจะจับได้เพียงแค่ “เงา”

ทิศทางที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว หรือพัฒนาสังคมจึงเกิดกระแสดังกล่าวในการใช้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในปัญหานั้นๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่นเดียวกับปัญหาสาเหตุนั้น ต่างคาดหวังว่า การนำการมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชนและชุมชนเข้ามาป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะเป็นวิธีที่สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างแท้จริง แต่ด้วยสภาพความเป็นเอกลักษณ์ของวัยเด็กเยาวชนที่ยึดเพื่อนเป็นหลัก ไม่ชอบให้ใครมาสอนโดยตรง ชอบอยู่ในโลกของตัวเอง ปลีกตัวออกจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ เป็นตัวของตัวเองสูงขึ้น ฯลฯ ซึ่งเป็นข้อจำกัดและเงื่อนไขที่สำคัญต่อการมามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน โดยเฉพาะปัญหาสาเหตุนั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผู้ใช้อิทธิพลทางทุจริตมาแสวงหาผลประโยชน์ จึงทำให้ผู้ที่อยู่ในแวดวงของปัญหาดังกล่าวเกิดความไม่ไว้วางใจ ในเรื่องความปลอดภัยในทรัพย์สิน

สินและชีวิตของตนเอง ทำให้การมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชนและชุมชนที่เกิดขึ้นนั้น มักจะเป็นแค่เพียงการมีส่วนร่วมในระดับการให้ความร่วมมือที่ทำได้ไปเพราะความเกรงใจเมื่อถูกร้องขอ หรือเป็นแค่เพียงการมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในบางขั้นตอนของการปฏิบัติ ในบางช่วงบางขณะเท่านั้น ความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาจึงเกิดขึ้นได้ยาก

โอกาสของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ที่เริ่มต้นตั้งแต่การเข้ามาเป็นเจ้าของและรับผิดชอบปฏิบัติการ ตั้งแต่เริ่มต้นสำรวจ รับรู้ วิเคราะห์ หาหนทางในการดำเนินงานนั้น ไม่ควรนำปัญหามาเป็นตัวตั้ง หรือไม่ควร “จิกปัญหา” แต่จะเป็นการมองในทิศทางตรงกันข้าม คือ ต้องมีความเชื่อมั่นฐานว่าเด็กเยาวชนมีศักยภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นแค่เพียงพฤติกรรมหนึ่งหรือการแสดงออกทางหนึ่ง ที่เด็กเยาวชนใช้ศักยภาพของตนเองได้ไม่เต็มที่หรือใช้ศักยภาพของตนเองไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งต้องส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากขึ้น

คบเด็กสร้างบ้าน

กระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชนจึงมิใช่การเริ่มต้นที่ “ปัญหา” แต่เป็นการสร้างความคุ้นเคยอย่างไม่ตั้งใจ เพื่อลดช่องว่าง การระมัดระวังตัวของเด็กเยาวชนที่อาจหวาดระแวงต่อการเข้าถึงของผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กเยาวชน โดยแสดงความบริสุทธิ์ใจ ในเจตนาที่จะ “คบเด็กสร้างบ้าน” ด้วยการแสดงออกด้วยการกระทำมากกว่าการใช้คำพูด เช่น การเข้าไปคลุกคลีกับเด็กเยาวชนในชุมชน ด้วยกิจกรรมของเด็กเยาวชนที่มีอยู่แล้ว แม้ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ดูจะไม่เป็นสาระประโยชน์มากนักในระยะแรกๆ เช่นการเข้าไปรู้จักกับกลุ่มเด็กที่ชอบเที่ยว ไปเที่ยวกับเด็ก ชักชวนหรือพาเด็กเยาวชนไปเที่ยวในโอกาสต่อไป และนำไปสู่การเที่ยวอย่างมีความหมาย และเรียนรู้จากการท่องเที่ยว การกระทำของผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดที่กล่าวมานั้นต้องอยู่ภายใต้การรับรู้และเห็นชอบของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้าน ที่ต้องเกิดขึ้นก่อน “การคบเด็กสร้างบ้าน” โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น งานศพ งานทำบุญ งานแต่งงาน งานประเพณีต่างๆ ของชาวบ้านตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของชุมชนเป็นต้น

ด้วยการสร้างความคุ้นเคย จนได้รับความไว้วางใจ และได้เป็นพวกเดียวกันกับเด็กเยาวชนดังกล่าว จะเป็นโอกาสที่นำไปสู่การแสวงหา หรือออกแบบกิจกรรมร่วมกันกับเด็กเยาวชนที่สอดคล้องกับวัยของเด็กเยาวชน ซึ่งชอบสิ่งที่ตื่นเต้น แปลกใหม่ ทำหาย และอาจเป็นเรื่องที่ลึกลับที่ไม่ค่อยมีใครได้สัมผัส ถึงแม้จะเป็นเรื่องจริงที่มีอยู่ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงจิตวิทยา เพื่อให้เด็กเยาวชนได้สำรวจจิตลักษณะภายในจิตใจของตน ซึ่งโอกาสที่จะมีคนชักชวนทำกิจกรรมการเรียนรู้เช่นนี้มีน้อยมาก เด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ถึงกับกล่าวในบันทึกความประทับใจในวันปิดโครงการวิจัยว่า “...ไปค่ายที่ไร ก็เหมือนไปอบรมนั่นแหละ น่าเบื่อ วิทยากรที่สอนก็ไม่ต่างไปจากครูที่โรงเรียน แต่พอได้ไปเข้าค่าย ในโครงการวิจัยครั้งนี้แล้วรู้สึกเหมือนกับการไปเที่ยวเล่นแต่ได้

ความรู้และได้รู้จักตนเอง รู้จักเพื่อนมากขึ้น บางเรื่องของตนเองก็ไม่เคยรู้มาก่อน แต่ก็มีโอกาสรับรู้ มีโอกาสค้นพบ เป็นเรื่องที่แปลกดี ประทับใจมาก เพื่อนๆหลายคนก็ชอบเช่นกัน...” เด็กๆประทับใจและสนใจที่จะค้นหาสิ่งที่ยู่เบื้องหลังความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ของเพื่อน และของคนรอบข้าง นำไปสู่การรู้จักการสังเกต การวิเคราะห์ตนเองและสิ่งรอบข้าง ตลอดจนการนำไปสู่การวิเคราะห์ชุมชน สังคมของตนเองในโอกาสต่อไป โดยการสำรวจนั้นมิได้ระบุว่าอะไรเป็นปัญหา แต่จะให้เด็กเยาวชนรู้จักแยกแยะเปรียบเทียบสิ่งที่มีอยู่ในตนเองนั้น มีสิ่งใดที่ตนเองชอบและพอใจ หรือต้องการ และมีสิ่งไหนที่ตนเองไม่ชอบ หรือไม่ต้องการ เช่นเดียวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบในสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนและสังคม ว่ามีสิ่งไหนที่ตนเองพอใจหรือไม่พอใจ และมีวิธีการอย่างไรที่จะไปสู่สภาพที่ต้องการ โดยไม่ต้องกล่าวถึงคำว่า “ปัญหา” เลย

วังวนชีวิตกับความคาดหวัง

จากการดำเนินงานด้วยวิธีการดังกล่าว ทำให้ทุกฝ่ายหรือพหุภาคีของเด็กเยาวชนได้ประเด็นที่มองเห็นร่วมกันว่า สิ่งที่ไม่ต้องการที่มีอยู่ในชุมชนและสังคมปัจจุบันคือ

1. ยาเสพติด
2. เกมส์ อินเทอร์เน็ต
3. ไม่สนใจการเรียน
4. เทียวเตรในยามวิกาล
5. แข่งรถจักรยานยนต์บนถนน
6. เทียวห้างสรรพสินค้า ใช้ของราคาแพง ฟุ่มเฟือย ตามแฟชั่น ใส่เสื้อผ้าไปเลียนแบบ ไม่เหมาะกับวัย
7. การพนัน ยกพวกตีกัน
8. คี๋มสุรา สูบบุหรี่
9. มีปัญหากับครอบครัว ประชดพ่อแม่
10. ก้าวร้าว เก็บอารมณ์ไม่อยู่
11. มีเสรีภาพมากเกินไป จนไม่ฟังพ่อแม่ผู้ปกครอง
12. ผู้ใหญ่เอาเปรียบ เด็กตกเป็นเหยื่อของทุจริตชน รู้ไม่ทันสังคม
13. เด็กมีความสับสนในตนเอง ไม่รู้จักตนเอง

ในขณะเดียวกัน พหุภาคีดังกล่าว ก็ยังได้สร้างความคาดหวังหรือสภาพที่ต้องการร่วมกันในเรื่องของเด็กเยาวชนร่วมกัน ดังนี้

1. ผู้ใหญ่มองเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนทุกๆ ด้าน
2. เด็กมีศักยภาพทุกคน ผู้ใหญ่ควรให้โอกาส

3. พ่อแม่ผู้ปกครองต้องคุยกับบุตรหลานได้ทุกเรื่อง
4. เด็กเยาวชนต้องรู้จักตนเอง มีขอบเขตที่เหมาะสม
5. สิ่งแวดล้อมในสังคมต้องเป็นสิ่งที่เกื้อกูลเด็กเยาวชน ปัญหาเสพติดต้องได้รับการแก้ไข
6. มีเครือข่ายเด็กดูแลเด็กด้วยกันเป็นรุ่นๆ
7. ต้องมีเวทีให้ผู้ใหญ่กับเด็กทำกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ
8. ผู้ใหญ่ต้องรู้เท่าทันสังคมของเด็ก
9. เด็กเยาวชนต้องมีความสามารถในการใช้ปัญญา ดำรงอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข
10. เด็กเยาวชนต้องได้รับการฝึกเพื่อควบคุมอารมณ์และความอดกลั้นและอดทน
11. เด็กเยาวชนต้องมีสัมพันธภาพที่ดี และรับผิดชอบชุมชนร่วมกับผู้ใหญ่
12. เด็กต้องได้รับการสนับสนุนในการใช้ความคิดเพื่อบริหารจัดการ
13. โรงเรียนและชุมชนต้องใกล้ชิดกันมากขึ้น
14. เด็กเยาวชนชอบเที่ยว ต้องเที่ยวให้เกิดประโยชน์และมีความรู้จากการเที่ยว
15. หน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กเยาวชนต้องพบกันที่ชุมชน และมีเด็กเยาวชนร่วมงานด้วย
16. เด็กเยาวชนต้องมีโอกาสฝึกซ้อมความรับผิดชอบต่อจากผู้ใหญ่

ปฏิบัติการร่วมของพหุภาคีเด็กเยาวชน

จากสภาพปัญหาและความคาดหวังทั้งหมดที่พหุภาคีได้จัดทำร่วมกันดังกล่าว เป็นโจทย์ที่ท้าทายสำหรับทุกฝ่าย เพื่อหาแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ความคาดหวังเหล่านั้นให้กลายเป็นความจริง เวทีการหารือเกิดขึ้นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาหารือด้วย และการหารือกันอย่างไม่เป็นทางการในรูปแบบการสนทนาทั่วไป ได้หยิบยกเรื่องดังกล่าวมาเป็นประเด็นพูดคุย และนำไปสู่เวทีการจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกัน มีกิจกรรมที่พหุภาคีได้จัดทำขึ้นจำนวน 45 กิจกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 3 หมวดดังนี้

1. กิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนัก และความร่วมมือของคนในชุมชน
มี 9 กิจกรรม คือ
 1. การประชุมเพื่อพัฒนาความร่วมมือโครงการวิจัย
 2. ประชุมชี้แจงโครงการฯ แก่กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชน
 3. การประชุมผู้ปกครองและเยาวชนชุมชนทำสวดเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4. จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาเด็กเยาวชนในชุมชน (ด้วยเทคนิค AIC) ระหว่าง
ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และเด็ก
5. ประชุมจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนทำสะอาด
6. ประชุมผู้นำชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนในการเตรียมการ
เพื่อดำเนินงานแต่ละกิจกรรม
7. จัดเวทีสัมมนาสำรวจสถานะแวดล้อมชุมชนทำสะอาด
8. สำรวจข้อมูลจิตลักษณะภายในเด็กและเยาวชน
9. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้คนในชุมชน

2.กิจกรรมระหว่างองค์กร มี 15 กิจกรรม คือ

1. ประชุมชี้แจงความเป็นมาของโครงการฯและหารือแนวทางในการ
ดำเนินงาน
2. ประสานงานเพื่อแสวงหาความร่วมมือทางวิชาการเพื่อเชิญเข้าร่วมเป็น
ที่ปรึกษาและอาสาสมัคร
3. ประชุมคณะทำงาน คณะที่ปรึกษา และอาสาสมัคร
4. ประชุมคณะทำงาน และ คณะที่ปรึกษา
5. ประชุมคณะทำงาน คณะที่ปรึกษา และอาสาสมัคร
6. จัดเวทีเสวนาระหว่างผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจแม่เปิง
7. ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัคร
8. ประชุมคณะที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาผลการทดสอบหาความเชื่อมั่นของ
แบบสัมภาษณ์สำหรับสำรวจจิตลักษณะภายในตัวเด็กเยาวชน
9. ประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามโครงการวิจัยฯ แก่ผู้บริหาร
โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่
10. การประชุมครูอาสาสมัครจากโรงเรียนในพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่
11. ประชุมคณะครูโรงเรียนทำสะอาด และคณะผู้วิจัย
12. ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัคร และตัวแทน
เยาวชน
13. ประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษาด้านวิชาการ เพื่อจัดทำหลักสูตร
พัฒนาความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
เด็กและเยาวชน ให้แก่อาสาสมัครและคณะทำงาน
14. ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน ผู้แทน
เด็กเยาวชนเพื่อจัดทำหลักสูตร “การฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาสติปัญญา”

(การเพิ่มRAM)

15. ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน ตัวแทนเด็กและเยาวชน

3.กิจกรรมฝึกอบรมแกนนำเด็กและเยาวชน มี 21 กิจกรรม คือ

1. การจัดค่ายพัฒนาศักยภาพเด็กเยาวชนชุมชนทำสะอาด
2. การปลูกต้นไม้/สวนครัวลอยฟ้า (ใช้วัสดุรีไซเคิล/แขวน)
3. การฝึกกีฬาฟุตบอล
4. การฝึกดนตรี
5. ฝึกการวาดภาพเพื่อเสริมสร้างสมาธิเบื้องต้น
6. การฝึกกีฬาว่ายน้ำ
7. การสอนพิเศษ
8. เสริมสร้างการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว
9. ค่ายฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กเยาวชน (เพิ่มแรม : RAM)
10. ส่งเสริมความสามารถในการบริหารจัดการให้กับเด็กและเยาวชน (จัดงานวันเด็ก)
11. เสริมสร้างการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว (โดยการล่องเรือในลำน้ำแม่ปิง)
12. สัมผัสธรรมชาติ
13. การฝึกอบรมการเฝ้าระวังชุมชน
14. การฝึกกีฬาฟุตบอล
- 15 โครงการทัศนศึกษา กทม.และชลบุรี(กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา)
16. กิจกรรมการแข่งขันกีฬา
17. การฝึกอบรม DJ (ผู้ประกาศรุ่นเยาว์)
18. โรงเรียนพ่อแม่
19. สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาข้อมูลชุมชน
- 20.การสัมมนา เวทีเยาวชนและผู้ปกครอง.
21. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาข้อมูลงานวิจัยฯ

ดังมีสาระสำคัญในการปฏิบัติร่วมกันดังนี้

1. กิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักและความร่วมมือของคนในชุมชน

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
1	การประชุมเพื่อพัฒนาความร่วมมือโครงการวิจัย	17 พ.ย.44	อุทยานล้านนา อ.หางดง จ.เชียงใหม่	กรรมการชุมชน อาจารย์โรงเรียนท่าเสาต้อย คณะนักวิจัย รวม 15 คน	- กรรมการชุมชนได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในชุมชนครั้งนี้ รวมถึงรูปแบบ แนวทาง ผลที่ได้รับจากการทำวิจัย - คณะวิจัยได้นำเสนอถึงกระบวนการจัดการกับปัญหาและการพัฒนาเยาวชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล ต่างๆ ดังนี้ 1)การปฏิบัติงานของประธานชุมชน ปัจจุบันเป็นสมัยที่สอง 2)ปัญหาของชุมชนเยาวชน มีปัญหาครอบครัว ผู้ปกครองไม่เข้าใจเด็ก 3)กิจกรรมของเยาวชน เช่นการเข้าค่ายร่วมกับเทศบาล 4)ผู้เข้าประชุมได้แสดงมุมมองของตนเองต่อเยาวชนในปัจจุบัน และอนาคตของเยาวชนที่คาดหวัง 5) ได้คิดวางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาเยาวชน และชุมชน - ผู้นำชุมชนเห็นชอบกับการเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการวิจัยฯ พร้อมกับให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน เด็ก และเยาวชน ตลอดจนช่องทางการดำเนินงานร่วมกัน และเสนอให้กลุ่มผู้ปกครองเด็กและเยาวชนให้เข้าร่วมดำเนินการ โดยให้เหตุผลว่า พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กไม่สนใจดูแลบุตรหลานของตนเอง หากได้รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กโดยตรงและมีความต่อเนื่องเพราะพ่อแม่ผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็ก ท้ายที่สุดกลุ่มผู้นำชุมชนได้สร้างความคาดหวังที่มีต่อเด็กและเยาวชน และมีความปรารถนาให้เด็กเยาวชนเป็นไปตามคาดหวัง

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
2	ประชุมชี้แจงโครงการแก่ กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชน	15 ธ.ค.44	อุทยานล้านนา รีสอร์ท อ.เมือง จ.เชียงใหม่	กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนเข้า ร่วมกิจกรรม จำนวน 23 คน	กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชน ให้ความสนใจและร่วมเสนอข้อคิดเห็นเพื่อการ พัฒนาศักยภาพของตนเอง ตลอดจนเสนอความคิดเห็นของตนเองให้พ่อ แม่ผู้ปกครองได้รับรู้รวมทั้งเสนอแนวทางเพื่อการจัดการกิจกรรมในครั้งนี้ด้วย นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อมูลในส่วนที่เป็นประโยชน์เพื่อจัดการ ปัญหาและ พัฒนาเด็กเยาวชนร่วมกันด้วย
3	การประชุมผู้ปกครองและ เยาวชนชุมชนทำสัปดาห์เพื่อ หาแนวทางในการพัฒนาเด็ก และเยาวชน	24 ก.พ.45	สวนบวรวิสุทธิ อ.หางดง จ.เชียงใหม่	ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน จำนวน 20 คน	- ผู้นำชุมชน และ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้รับความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาวัยรุ่น กลไก สมองกับการคิด และ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การหาหนทางป้องกัน/แก้ ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กเยาวชน - ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเฉพาะประเด็นปัญหาของเด็กและเยาวชน และพูดคุยถึงแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเอง หลากหลาย ความคิดและวิธีการ และเห็นด้วยกับการร่วมมือกันเพื่อค้นหาวิธีการจัดการ ปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนร่วมกัน พร้อมกับเสนอแนวทาง และกำหนดนัด หมายเพื่อพบปะ พูดคุย และหารือในการทำงานร่วมกัน - ได้สรุปข้อมูล โดยแบ่งกลุ่มเด็ก ได้แก่ กลุ่มอายุ 6-12 ปี โดยมากไม่มีปัญหา กลุ่มเยาวชนอายุ 13-25 ปี แบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1)กลุ่มไม่มีปัญหา 2)กลุ่ม เสี่ยง 3)กลุ่มมีปัญหา
4	จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาเด็ก เยาวชนในชุมชน (ด้วย เทคนิค AIC) ระหว่างผู้นำ ชุมชน /ผู้ปกครอง /เด็ก	9 มี.ย.45	สถานที่ วังธารวิสุทธิ อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่	ผู้นำชุมชน /ผู้ปกครอง /เด็ก จำนวน 35 คน	ผู้นำชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กเยาวชน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิด เห็น และมุมมองต่อปัญหาเด็กและเยาวชน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อการมอง ปัญหาร่วมกัน และได้แนวทาง ป้องกัน/แก้ไขปัญหาเพื่อใช้ประโยชน์ในการ จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนของชุมชนต่อไป

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
5	ประชุมจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนทำ-สะท้อน	13 ธ.ค.45	ชุมชนทำสะท้อน	ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เด็ก และเยาวชน เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 คน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำแนวความคิดเห็นจากการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน (ด้วยเทคนิค AIC) มาประยุกต์จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนร่วมกัน จึงทำให้ชุมชนทำสะท้อนมีความต้องการของทุกฝ่าย โดยสรุปได้มี การคัดเลือกกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ 1)การจัดอบรมอาสาสมัครชุมชน 2) การฝึกอบรมโรงเรียนพ่อแม่ 3)การจัดกีฬาสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน 4)กิจกรรมไปวัดนิโรธารามที่กลุ่มเยาวชนได้ไปมาแล้ว
6	ประชุมผู้นำชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนใน การเตรียมการเพื่อดำเนินงาน แต่ละกิจกรรม	ก่อนดำเนิน กิจกรรม ต่างๆ ประมาณ 1-2 สัปดาห์	ลานสามแยกในชุมชน	ผู้นำชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เข้าร่วมกิจกรรม ประมาณครึ่งละไม่ต่ำกว่า จำนวน 20 คน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการจัดแรงงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้แต่ละ คน ได้มีส่วนร่วมดำเนินการ และมีการชกถามกันในกลุ่มที่บุคคลที่เคยร่วม งานกันมาก่อนแต่ครั้งนั้นไม่ได้มา นอกจากนั้นก็ยังมีมีการพูดถึงการจัดงานครั้ง ที่ ผ่านๆมาเพื่อเป็นบทเรียนร่วมกัน พร้อมกับเสนอความคิดเห็นในการแสวงหา ความร่วมมือจากแหล่งอื่นๆด้วย
7	จัดเวทีสัมมนาสำรวจสภาวะแวดล้อมชุมชนทำสะท้อน	23 ม.ค.45	ชุมชนทำสะท้อน	มีผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชน เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 25 คน	ผู้นำชุมชนทำสะท้อน เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสสำรวจสิ่งแวดล้อม ตลอดจน สถานการณ์และปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่อาจส่ง ผล กระทบต่อชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเฝ้าระวัง และวางแผนพัฒนา ชุมชนหรือเพื่อการมองอนาคตของชุมชน โดยนำเสนอเป็น ภาพวาดชุมชนใน อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กและชุมชน

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
8	สำรวจข้อมูลจิตสังคมภายในเด็กและเยาวชน	1-30 มี.ค.45	ชุมชนท่าสะต๋อย	เด็กและเยาวชน ในชุมชน และในโรงเรียนภายในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 115 คน	ผลการสำรวจด้วยแบบสัมภาษณ์เพื่อวัดลักษณะเด็กและวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดการควบคุมตนเอง ไม่รู้จักการมองอนาคต และไม่มีความเชื่อในตนเองเมื่อผู้นำชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนได้รับทราบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจซึ่ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ก็ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพสนับสนุนและยอมรับผลการสำรวจ พร้อมกับร่วมพิจารณาหาแนวทางในการเสริมสร้างลักษณะภายในที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนต่อไป
9	สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้คนในชุมชน	เมื่อมีกิจกรรมทางสังคมในชุมชน	ชุมชนท่าสะต๋อย	เมื่อมีกิจกรรมทางสังคมของชุมชน เช่น งานศพ งานทำบุญ งานทำกิจกรรมการพัฒนาก็ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นๆ งานประเพณีต่างๆของชุมชน ตลอดจนการเข้าถึงชุมชนในรูปแบบที่เป็นส่วนตัวของทีมงานวิจัยตลอดระยะเวลา ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานตามโครงการฯ	ทำให้ทีมงานวิจัยเป็นที่รู้จักของชาวบ้านมากขึ้น ได้รับความไว้วางใจในระดับที่ชาวบ้านสามารถปรึกษาได้ทุกข้อได้ โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องที่มีผลประโยชน์ และการใช้สิทธิพลของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง รวมทั้งปัญหาครอบครัวและความประพฤติของเด็กเป็นรายบุคคล ตลอดจนการหาเรื่องอื่นๆที่เป็นเรื่องส่วนตัว ซึ่งทีมงานวิจัยแต่ละคนก็ได้ให้ความสามารถส่วนตัวในการเข้าถึงเป้าหมายในลักษณะที่เกื้อกูลต่าง ๆ กัน

2. กิจกรรมระหว่างองค์กร

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
1	ประชุมชี้แจงความเป็นมาของโครงการฯและหารือแนวทางในการดำเนินงาน	18 ต.ค.44	ห้องประชุมเทศบาลนครเชียงใหม่	- คณะผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ -คณะผู้บริหารโรงเรียน,ศึกษา นิสิตน์ ,เจ้าหน้าที่กองการศึกษา ฯ,เจ้าหน้าที่กองอนามัย ฯ - สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ -ตำรวจภูธรแม่ปิง อ.เมือง เชียงใหม่ รวม 65 คน	ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายเห็นด้วยกับการดำเนินงานตามโครงการฯ และมีการแสดงความคิดเห็นเพื่อการแก้ไข้ปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนอย่างกว้างขวาง พร้อมกับเสนอแนะทางในการดำเนินงานในรูปแบบเจาะลึกกลุ่มเด็กเสี่ยง โดยอาจใช้เครื่องมือทาง จิตวิทยาเป็นเครื่องคัดแยกเด็ก เพื่อให้สามารถเสริมสร้างพัฒนาการเด็กได้ตรงจุด และที่สำคัญที่ประชุมให้ข้อคิดในการให้ความรู้ตลอดจนการให้พบปะพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วย
2	ประสานงานเพื่อแสวงหาความร่วมมือทางวิชาการเพื่อเชิญเข้าร่วมเป็นพี่บริการและอาสาสมัคร	19 ส.ค.-15 ต.ค.44	พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	- คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ, ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัด เชียงใหม่,ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ,เทศบาลนคร เชียงใหม่,สถานีตำรวจภูธรแม่ปิง อำเภอเมือง จ.เชียงใหม่,องค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆในจังหวัด เชียงใหม่ - จำนวน 10 คน	ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการหาแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ข้อคิดเห็นในการทำงานกับกลุ่มเด็กเยาวชน การแสวงหาเครือข่ายการเข้าถึงชุมชน รวมทั้งแหล่งสนับสนุนการทำงานของคณะผู้วิจัย คณะที่ปรึกษาให้การยอมรับทีมงานวิจัย และแสดงความยินดีที่มีการดำเนินงานวิจัยในลักษณะนี้ เพราะส่วนใหญ่ที่ทำการวิจัยกันมานั้นมักจะ"ไม่"ให้ความสำคัญต่อเด็กและชุมชน จึงเป็นทิศทางหวังของคณะที่ปรึกษาว่า ผลการวิจัยอาจจะพบสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น และคณะที่ปรึกษาฯได้แจ้งให้พื้นที่ประชุมทราบถึงความพอใจและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
3	ประชุมคณะกรรมการ การศึกษา และอาสาสมัคร	15 พ.ย.44	ภาคเมืองภาคสวนแก้ว อ. เมือง จ.เชียงใหม่	คณะที่ปรึกษา คณะทำงาน และอาสาสมัคร จำนวน 14 คน	ที่ประชุมได้ร่วมพิจารณาให้ความเห็นกับแนวคิดในการจัดทำแบบสำรวจจิต ลักษณะภายในของเด็กและเยาวชน ซึ่งอาสาสมัครและคณะทำงานนำเสนอ ต่อที่ประชุม ที่ปรึกษาให้คณะกรรมการรวบรวมแบบวัดต่างๆเพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ และก่อนใช้อาจเสนอขอคำแนะนำอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะนำไป ทดสอบ นอกจากนี้ที่ปรึกษายังได้ชี้แนะแหล่งค้นคว้าหลายแห่งแก่คณะ ทำงาน
4	ประชุมคณะทำงาน และ คณะที่ปรึกษา	30 พ.ย.44	ภาคเมือง ภาคสวนแก้ว อ.เมือง จ.เชียงใหม่	คณะที่ปรึกษา และ คณะทำงาน จำนวน 10 คน	คณะที่ปรึกษาได้พิจารณาให้ความเห็นต่อข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนทำ- สละย และข้อมูลบางประการเกี่ยวกับ สถานการณ์เบื้องต้นของเด็กและ เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ และบทบาทของ องค์กรต่างๆที่ดำเนินงานเกี่ยว กับเด็กและเยาวชน
5	ประชุมคณะทำงาน คณะที่ ปรึกษา และอาสาสมัคร	29 ธ.ค.44	ภาคเมืองภาคสวนแก้ว อ. เมือง จ.เชียงใหม่	คณะทำงาน คณะที่ปรึกษา และ อาสาสมัคร จำนวน 12 คน	คณะที่ปรึกษา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับ ข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานตามโครงการฯ โดยเฉพาะองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่วิจัยนั้น ไม่ควรร่วมสรุปเพราะปัญหาสุขภาพจิตเป็น ปัญหาที่เข้าถึงได้ยาก และเกี่ยวเนื่องกับอิทธิพล ข้อมูลที่ได้ อาจไม่ใช่ข้อเท็จ จริงทั้งหมด และที่ประชุมเห็นด้วยต่อการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย ทั้งหมดที่คณะทำงานนำเสนอ
6	จัดเวทีเสวนาระหว่างผู้นำชุม ชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจแม่ ปิง	15 ม.ค.45	ชุมชนท่าสะต๋อย	ผู้นำชุมชนท่าสะต๋อย ตำรวจ ภูธรแม่ปิง เจ้าหน้าที่เทศบาล นครเชียงใหม่ จำนวน 9 คน	ที่ประชุมได้รู้จักและคุ้นเคยกันมากขึ้น ผู้นำชุมชนและตำรวจได้แลกเปลี่ยน ข้อมูลเพื่อการทำงานร่วมกัน และมีช่องทางในการทำงานต่อไป ความ คลางแคลงใจระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ถูกจัดออกไป

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
7	ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัคร	20 ก.พ.45	ชุมชนท่าสะต๋อย	คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะทำงาน ผู้นำชุมชน และอาสาสมัคร จำนวน 17 คน	ที่ประชุมได้ให้ความคิดเห็นต่อแบบสัมภาษณ์ เพื่อวัดลักษณะภายในของเด็กและเยาวชน เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลพื้นฐานก่อนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมใดๆ ให้กับเด็ก โดยที่ประชุมได้กำหนดให้มีการวัดคะแนนพื้นฐานของเด็กในด้านการควบคุมตนเอง การมองอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน แรงจูงใจได้สัมฤทธิ์ ทักษะคิด ค่านิยมและคุณธรรม ซึ่งคณะทำงานจะนำไปพิจารณาในการจัดทำแบบวัดและนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นต่อไป ขณะเดียวกันที่ประชุมได้เสนอให้คณะทำงานได้ตระหนักถึงการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย
8	ประชุมคณะที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาผลการทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์สำหรับสำรวจจิตลักษณะภายในตัวเด็กเยาวชน	1 มี.ค.45	โรงแรมโนโวเทล อ.เมือง จ.เชียงใหม่	คณะที่ปรึกษา และคณะทำงาน จำนวน 8 คน	ที่ประชุมเห็นด้วยกับการทดสอบแบบสัมภาษณ์สำหรับสำรวจจิตลักษณะภายในของเด็ก ซึ่งคณะทำงานและอาสาสมัคร ได้นำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนอื่นภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ไม่ใช้ชุมชนท่าสะต๋อย จำนวน 30 คน แล้วคำนวณหาความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.79 จากนั้นที่ประชุมได้ร่วมให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนเก็บข้อมูลพื้นฐานจากกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนท่าสะต๋อยต่อไป
9	ประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามโครงการวิจัย แก่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่	1 เม.ย.45	ห้องประชุมเทศบาลนครเชียงใหม่	ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 11 โรงเรียน และศึกษานิเทศก์เทศบาลนครเชียงใหม่ คณะผู้วิจัย จำนวน 35 คน	คณะผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 11 แห่งเห็นด้วยกับการดำเนินงานตามโครงการวิจัย ๑ และจะเข้าร่วมดำเนินงานในรูปแบบที่บูรณาการ กับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนคือ 1. การเสริมสร้างพัฒนาการ และการแก้ไขพฤติกรรมเด็ก 2. การวิจัยในชั้นเรียน 3. การประกันคุณภาพทางการศึกษาของแต่ละโรงเรียน

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
					โดยมีคณะผู้วิจัยฯ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ๆ ให้กับอาสาสมัครของแต่ละโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะ กลับไปพิจารณาสรรหาอาสาสมัครอย่างน้อยโรงเรียนละ 2-5 คน และนัดประชุมหารือเพื่อกำหนดการดำเนินงานร่วมกัน โดยให้โรงเรียนเทศบาลท่าสะอาด ซึ่งอยู่ในพื้นที่วิจัยเป็น โรงเรียนที่จะดำเนินการนำร่อง หรือเป็นตัวอย่าง
10	การประชุมครูอาสาสมัครจากโรงเรียนในพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่	18 มิ.ย.45	ห้องประชุมเทศบาลนครเชียงใหม่	คณะครูจากโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 11 โรงเรียนศึกษานิเทศก์ และเจ้าหน้าที่เทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 60 คน	คณะครูจากโรงเรียน 11 แห่งสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ และคณะผู้วิจัยฯ ได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็ก และหาแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาศักยภาพในของเด็กเยาวชนร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในการเสริมสร้างพัฒนาการและแก้ไขพฤติกรรมเด็กและสร้างงานวิจัยในชั้นเรียน ให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพการศึกษาได้ช่วย ทำให้คณะครูได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนการสอนและแสวงหาความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยมีคณะผู้วิจัยเป็นพี่ปรึกษา จึงทำให้คณะครูทั้งหมควมีความยินดีและเต็มใจ ในการอาสาสมัครเข้ามาทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานตาม โครงการวิจัยฯ ต่อไป
11	ประชุมคณะครูโรงเรียนท่าสะอาด และคณะผู้วิจัย	30 ส.ค.45	โรงเรียนท่าสะอาด อ. เมือง จ. เชียงใหม่	ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูอาสาสมัคร คณะทำงานที่ปรึกษาฯ จำนวน 15 คน	กำหนดแผนการปฏิบัติงานเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานในการสำรวจจัดลักษณะภายในของเด็กเยาวชนจำนวน 300 คน ใน โรงเรียนเทศบาลท่าสะอาด และหารือ ในการปรับแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชนและชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญาและพัฒนาเด็ก

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
12	ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัคร และตัวแทนเยาวชน	5 ต.ค.45	โรงแรมโนโวเทล อ.เมือง จ.เชียงใหม่	คณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัครจากโรงเรียนท่าสะต๋อย จำนวน 22 คน	ที่ประชุมได้พูดคุยถึงกิจกรรมต่างๆที่ได้ดำเนินการร่วมกันมา เพื่อลดบทเรียนร่วมกัน โดยสรุปแล้วทุกฝ่ายเรียนรู้ร่วมกันว่า การทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้น ต้องอาศัยเวลาความพร้อมที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม
13	ประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษาด้านวิชาการ เพื่อจัดทำหลักสูตรพัฒนาความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ให้แก่อาสาสมัครและคณะทำงาน	20 ต.ค.45	ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่, สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ, ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดเชียงใหม่ คณะที่ปรึกษา และคณะทำงานจำนวน 11 คน	ใช้หลักสูตร “ เทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาริยธรรมและ ความฉลาดทางอารมณ์แก่เด็กและเยาวชน (EQ.)” โดยได้รับคำปรึกษาในการแสวงหาวิทยกรในฝึกอบรมครั้งนี้ในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ และได้รับความร่วมมือจากที่ปรึกษาในการประสานการเตรียมการดำเนินงานให้สามารถจัดการฝึกอบรมได้ในระยะเวลา 1 เดือนถัดมา และเป็นศูนย์กลางในการฝึกอบรมให้กับคณะทำงานและอาสาสมัครในพื้นที่วิจัยอื่นอีก 2 พื้นที่ด้วย (กทม.และขอนแก่น)
14	ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน ผู้แทนเด็กและเยาวชน เพื่อจัดทำหลักสูตร “การฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาสติปัญญา” (การเพิ่มRAM)	30 พ.ย.45	โรงเรียนท่าสะต๋อย	คณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัครจากชุมชน โรงเรียนท่าสะต๋อย ผู้นำชุมชน กรรมการโรงเรียน ผู้แทนเด็กเยาวชน จำนวน 17 คน	ที่ประชุมพิจารณาจัดทำหลักสูตร “การเพิ่มแรม (RAM) : การฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาสติปัญญา โดยมุ่งเน้นในเรื่องของความพอใจและสมาธิในการเข้าร่วมฝึก และให้อาสาสมัครเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้มองเห็นประโยชน์ของการมีปัญญา และเป็นเรื่องที่สามารถทำให้เพิ่มขึ้นได้ เช่นเดียวกับการเพิ่มความสามารถของคอมพิวเตอร์ด้วยการเพิ่มRAMพร้อมกับให้องค์เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม “ตัวแบบ” ซึ่งคณะทำงานได้ให้ข้อมูลในเรื่องนี้มาตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการวิจัยฯ ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นเรื่องทางพุทธศาสตร์ และพุทธวิธีซึ่งโดยธรรมชาติของเด็กและ

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
					เยาวชนไทยมักมองเป็นเรื่องโบราณ คร่ำครึ ไม่สนุก ไม่น่าสนใจจึงต้องหาวิธีการสร้างจุดสนใจ และให้เหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้ หรือเห็นด้วยแบบโดยกำหนดให้มีวิทยากรที่สามารถอธิบายพุทธศาสตร์ให้เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นเหตุเป็นผลที่สามารถมองเห็น ได้ชัดในสังคมปัจจุบัน มีวิธีสอนด้วยการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนที่ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือเรียนรู้ สอนๆ ไม่น่าเบื่อ พูดภาษาของเด็กและเยาวชนได้ที่ประชุมมีมติตกลงในการจัดการฝึกอบรมครั้งนี้ที่สำนักปฏิบัติธรรมนิโรธาราม อำเภอจอมทอง จ.เชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 17-21 ธันวาคม 2545 เป็นเวลา 4 คืน 5 วัน และพักค้างคืน มีการบริหารจัดการแบบค่ายปฏิบัติธรรมตลอดหลักสูตร
15	ประชุมคณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน ตัวแทนเด็กและเยาวชน	2 ก.พ. 46	โรงแรมโนโวเทล อ.เมือง จ.เชียงใหม่	คณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัครจากโรงเรียน และชุมชน ผู้นำชุมชน ตัวแทนเด็กเยาวชน จำนวน 30 คน	ที่ประชุมพบทบทวนการดำเนินงานร่วมกันที่ผ่านมา เพื่อถอดบทเรียนร่วมกัน รวมทั้งพิจารณาในส่วนที่เป็นข้อจำกัดในการทำงาน และในส่วนที่เกื้อหนุนต่อการทำงาน ทั้งมิติที่เป็นส่วนที่เกื้อหนุนตามภาวะปกติ และในมิติของนโยบายการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ นอกจากนี้ที่ประชุมยังให้ข้อสังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุคิดในชุมชนและพูดคุยถึงการที่มีคนในชุมชนอ้างใช้สิทธิพลทางทุจริตกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งได้รับคำตอบและการปฏิบัติที่พอใจมากขึ้น สภาพปัญหามีทั้งที่คลี่คลายเบาบางลงไป คนในชุมชนที่ค้าขายเสียดุลถูกจับไป ชาวบ้านก็ยังเกรงว่าจะถูกปล่อยด้วยอีกเหมือนกันทุกครั้งที่ แต่ก็เป็นเรื่องที่ผู้นำชุมชนสามารถดูถึงปัญหาเหล่านี้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้อย่างตรงไปตรงมา และผู้นำชุมชนก็ได้กล่าวว่า ตนเองรู้สึก มั่นใจ

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
					เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่สนับสนุนการกระทำที่ผิด ส่วนผู้เสพยาเสพติดในชุมชนนั้น ผู้ปกครองได้พาไปบำบัดรักษาด้วยตนเองและเกรงว่าจะติดซ้ำ จึงให้ไปอาศัยกับญาติต่างถิ่น จากการประชุมครั้งนี้ ผู้แทนเด็กเยาวชน ได้สะท้อน ในส่วนที่เด็กและเยาวชนปรารถนาให้ผู้ใหญ่รับทราบว่า เด็กคิดอย่างไรกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

3. กิจกรรมฝึกอบรมแกนนำเด็กและเยาวชน

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
1	การจัดค่ายพัฒนาศักยภาพเด็กเยาวชนชุมชนทำสะอาด	27-29 เม.ย.45	วังธารีรีสอร์ท อ.คอย สะเก็ด จ.เชียงใหม่	เยาวชน จำนวน 35 คน และผู้นำชุมชน 2 คน คณะวิทยากรจากศูนย์บำบัดรักษาเยาเสพติดจังหวัด เชียงใหม่ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ มูลนิธิการศึกษาและพัฒนา ชนบท คณะทำงาน	เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสสำรวจตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้น รู้คุณค่าของตนเองและผู้อื่น ได้เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ชุมชน รู้จักมุมมองบทบาทของตนเองที่มีต่อชุมชน มีแผนพัฒนาตนเองและชุมชนร่วมกัน มีการร่วมตัวเพื่อการจัดกิจกรรมในอนาคต
2	การปลูกต้นไม้/สวนครัวลอยฟ้า (ใช้วัสดุรีไซเคิล/แขวน)	15 พ.ค.45	ชุมชนท่าสะอาด	เยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 35 คน	เกิดกิจกรรมที่เสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว เด็กและเยาวชน ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้ฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ภาชนะปลูกพืชผัก / ต้นไม้จากวัสดุรีไซเคิล เด็กและเยาวชนมีสิ่งแวดล้อมที่สนใจด้วยการเฝ้าดูความเจริญเติบโตของพืชผักต้นไม้มของตนเอง ปลูกไว้ เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง มีจุดสนใจของคนในครอบครัว ทำให้ผู้อื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมได้สังเกตเห็นอย่าง
3	การฝึกกีฬาฟุตบอล	18 มี.ค.-31 พ.ค.45	ชุมชนท่าสะอาดและสนามฟุตบอลค่ายาวิลละ อ.เมือง จ.เชียงใหม่	เด็กและเยาวชนชุมชนท่าสะอาด อยุ่ครูฝึกอาสาสมัคร 15 คน	เด็กและเยาวชน ได้มีที่พบปะสังสรรค์ เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเอง เป็นการสร้างกิจกรรมทางเลือกเพื่อตอบสนองความสนใจให้กับเด็กและเยาวชน ได้รับความรู้และได้ฝึกทักษะในการเล่นกีฬาฟุตบอล พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความสบายใจที่บุตรหลานไม่ต้องเสี่ยงต่อภาวะติดยาเสพติด

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
4	การฝึกดนตรี	1-30 มิ.ย.45	ศูนย์เยาวชนเชียงใหม่	เด็กและเยาวชนในชุมชนท่าสะต๋อย และครูฝึก จำนวน 10 คน	เด็กและเยาวชนได้มีที่พบปะสังสรรค์ เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพจิตที่ดี เป็นการสร้างกิจกรรมทางเลือกเพื่อตอบสนองความสนใจให้กับเด็กและเยาวชน "ได้รับความรู้และได้ฝึกทักษะในการเล่นดนตรีเป็นวง"ได้ พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความสบายใจที่บุตรหลาน "ไม่ต้องเสี่ยงต่อภาวะติดยาเสพติด สามารถค้นหาความสามารถพิเศษของตนเองได้" เด็กเยาวชนสามารถเล่นดนตรีเป็นวงร่วมกันในงานต่างๆของชุมชนได้เป็นอย่างดี และเด็กก็มีแนวคิดที่จะพัฒนาฝีมือการเล่นให้เป็นอาชีพในอนาคตต่อไป
5	ฝึกการวาดภาพเพื่อเสริมสร้างสมาธิเบื้องต้น	1-30 มิ.ย.45	ชุมชนท่าสะต๋อย	เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ครู ฝึกอาสาสมัครจากคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 20 คน	เด็กและเยาวชนได้มีที่พบปะสังสรรค์ เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพจิตที่ดีเป็นการสร้างกิจกรรมทางเลือกเพื่อตอบสนองความสนใจให้กับเด็กและเยาวชน "ได้รับความรู้และได้ฝึกทักษะในการวาดภาพ เกิดสมาธิเบื้องต้น" เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ได้มากขึ้น (อยู่นิ่งๆได้นานขึ้น) พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความสบายใจที่บุตรหลาน "ไม่ต้องเสี่ยงต่อภาวะติดยาเสพติด สามารถค้นหาความสามารถพิเศษของตนเองได้" สร้างโอกาสให้เด็กได้พบกับผลงานและความสำเร็จของตนเองได้มากขึ้น เด็กเยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และเด็กก็มีแนวคิดที่จะพัฒนาฝีมือในเวลาวางด้วยตนเอง
6	การฝึกกีฬาว่ายน้ำ	1-30 มิ.ย.45	สระว่ายน้ำใกล้ชุมชน	เด็กเยาวชนชุมชนท่าสะต๋อย ผู้ปกครอง และครูฝึก จำนวน 15 คน	เด็กและเยาวชนได้มีที่พบปะสังสรรค์ เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเอง เป็นการสร้างกิจกรรมทางเลือกเพื่อตอบสนองความสนใจให้กับเด็กและเยาวชน "ได้รับความรู้และได้ฝึกทักษะในการว่ายน้ำ" พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความสบายใจที่บุตรหลาน "ไม่ต้องเสี่ยงต่อภาวะติดยาเสพติด" สามารถค้นหาความสามารถพิเศษของตนเองได้ เด็กเยาวชนสามารถว่ายน้ำเป็น เกิดความภาคภูมิใจ และเด็กก็มีแนวคิดที่จะพัฒนาความสามารถในการว่ายน้ำของตนเองในอนาคตต่อไป

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
7	การสอนพิเศษ	1.ก.ย.45-10 ต.ค.45 และ1 ม.ค.-28 ก. พ.46	ชุมชนท่าสะต๋อย	เด็กและเยาวชนชุมชนท่าสะต๋อย ครูอาสาสมัครจากนักศึกษาปริญญาโทสาขาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้ปกครองจำนวน 15 คน	ทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสพบทบทวนบทเรียนในแต่ละวัน นอกจากนี้เด็กเยาวชนยังมีโอกาสพูดคุยถึงเรื่องส่วนตัวว่าเกี่ยวข้องกับครูอาสาสมัคร รวมทั้งเรื่องราวต่างๆที่เด็กสนใจ และบางครั้งผู้ปกครองก็ถือโอกาสมาแวะเยี่ยมเยียนเพื่อสอบถามถึงพัฒนาการของบุตรหลานตนเอง ทำให้สัมพันธ์ภาพของผู้ปกครองและเยาวชนดีขึ้น เด็กได้รับคำแนะนำในเรื่องการเรียน การพัฒนาตนเองจากครูอาสาสมัคร
8	เสริมสร้างการเรียนรู้จากการทำงาน	15 ก.ย.45	สวนพฤกษศาสตร์ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	เด็กเยาวชน ผู้นำชุมชน และคณะทำงาน จำนวน 30 คน	เด็กและเยาวชนได้รับประสบการณ์ในการดูแล และเตรียมการเพื่อการเดินทางด้วยตนเอง สามารถวางแผนเพื่อตนเองในการเรียนรู้ตามที่วิทยากร และคณะทำงานมอบหมายให้ รู้จักการสังเกต การให้ความคิดเห็น การช่วยเหลือเพื่อน การทำงานเป็นกลุ่ม การจับบันทึก และการวางแผนการถ่ายทอด (เล่าให้ผู้ปกครอง และเพื่อนที่ไม่ได้ไปด้วยฟัง) ทำให้คณะทำงานทราบถึงสัมพันธ์ภาพของเด็กกับบุคคลอื่นในครอบครัว ในชุมชน และที่โรงเรียน เด็กได้รับความรู้ในเรื่องระบบนิเวศของธรรมชาติ ได้ออกกำลังกาย มีความรู้ในเรื่องพันธุ์ไม้ การกำเนิดต้นน้ำ การอนุรักษ์ธรรมชาติ เกิดความรักและหวงแหนธรรมชาติ จิตใจสงบร่มเย็นเมื่อได้สัมผัสบรรยากาศที่ร่มเย็น สงบเงียบในป่าขึ้น

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
9	ค่ายฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาสติปัญญาเด็กเยาวชน (เพิ่มแรม : RAM)	17-21 ธ.ค.45	สำนักนิโรธาราม อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่	เด็กเยาวชนจากชุมชนท่า สะต๋อย นักเรียนโรงเรียน ท่าสะต๋อย คณะครูโรงเรียน คณะที่ปรึกษา คณะทำงาน และอาสาสมัคร จำนวน 60 คน	เด็กเยาวชนสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าหากตนเองมีจิตใจที่สงบนิ่ง จะทำให้มีศักยภาพทางสมองหรือสติปัญญา มากขึ้น เด็กสามารถฝึกการควบคุมตนเองได้ โดยการฝึกกระดิกรู้ลมหายใจของตนเอง ใช้กระบวนการสอนด้วยกิจกรรมการฝึกเป็นกลุ่ม และฝึกรายบุคคลเสริม หากเด็กรายใดที่ตามไม่ทันหรือไม่สามารถกระทำได้พร้อมเพื่อน เด็กและเยาวชนเข้าใจหลักธรรมที่จำเป็น ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ชัดเจนมากขึ้นและมองเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการพัฒนาชีวิตของตนให้ดีขึ้น โดยเด็กได้นำมาพูดถ่ายทอดให้ผู้ปกครอง เพื่อนๆ ที่โรงเรียนฟัง โดยเฉพาะผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้ความเห็นว่าบุตรหลานที่ไปค่ายครั้งนี้กลับมาแล้ว มีพฤติกรรมผิดสังเกตไปมาก เช่น เอาใจใส่ได้ตามพูดคุยกับพ่อแม่มากขึ้น กินอยู่อย่าง ไม่รบกวนมาก นุกูลสภาพดีขึ้น ไม่กระโดดกระเดก นิ่งได้มากขึ้น ซึ่งแต่เดิมเด็กจะอยู่ไม่นิ่ง ใช้ทำอะไรก็จะวิ่งไปมา เสียงดังโครมคราม เด็กบางคนทำให้พระนั่งสมาธิก่อนนอนทุกคืน บางรายชักชวนให้ผู้ปกครองนั่งสมาธิด้วย บางคนอธิบายหรือเล่าเรื่องธรรมะที่ได้ฟังมาให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองฟังได้ เช่น เรื่อง กลไกสมองกับการพัฒนาสติปัญญาเชิงพุทธ ประโยชน์ของการให้ (ทาน) ผลของการปฏิบัติตนที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (ศีล) การสงบจิต (ภาวนา-สมาธิ) เพื่อสร้างปัญญา การทำบุญ (บุญกิริยา 10) องค์ประกอบของชีวิต (คิน น้ำ ไฟ ลม) การรับรู้ (วิญญาณ)ความรู้สึกล (เวทนา) ความจำ (สัญญา) และความคิดหรือการปรุงแต่ง(สังขาร) การระงับความโกรธ พระคุณของแม่ กฎแห่งกรรม ทางพ้นทุกข์ (อริยสัจ 4) แนวทางการปฏิบัติธรรมของชาวบ้าน (เด็กเยาวชน) มงคลชีวิต (38ประการ) การฝึกสมาธิ และการเดินจงกรม เป็นต้น ซึ่งตลอดระยะเวลา 5 วัน 4 คืน ที่เข้ารับการฝึกปฏิบัติจน

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
					เด็กเยาวชนทุกคนรักคณิต 5 อย่างเคร่งครัด ด้วยความสนใจ และฝึกปฏิบัติ รับประทานอาหารมังสวิรัตตลอดการเข้าค่ายด้วยความเต็มใจและชมว่ารสชาติดีกว่าอาหารปกติที่ประกอบด้วยเนื้อสัตว์ เด็กรู้จักการพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน รู้จักการเผื่อแผ่ตา รู้จักการสำรวมกาย วาจา ใจ มากขึ้น เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์เป็นบทละครแสดงให้เพื่อนชมได้บนเวที ตักบาฬของนักเรียนที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น มีการรวมกลุ่มผู้ผ่านการอบรมครั้งนี้เพื่อจัดทีมงานเผยแพร่ให้กับนักเรียนรุ่นน้องและเพื่อนๆที่ไม่ได้เข้าค่าย จัดเขียนใบความรู้ขนาด 1 หน้าจบ เพื่อใช้ในการติดบอร์ดเผยแพร่ และประกาศออกเสียงตามสายในโรงเรียน และชุมชน นอกจากนี้เด็กเยาวชนยังหารือเพื่อชวนนำไปเผยแพร่ ทางวิทยุกระจายเสียง “วิทยุชุมชน” ด้วย ซึ่งได้ทำการประสานงานกับสถานีวิทยุหลายแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ การไปค่ายครั้งนี้ของเด็กและเยาวชนได้รับผลเป็นที่พอใจ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีของเด็กๆ จึงทำให้ผู้ปกครองสนใจที่จะไปฟังธรรมและสัมผัสวิถีชีวิต การปฏิบัติธรรมที่สำนักนิโรธารามบ้าง และในที่สุดผู้ปกครองและกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนทำสะอาดก็นัดหมายไปร่วมกิจกรรมสัมผัสธรรมนำชีวิต ที่นิโรธารามในวันที่ 27 มกราคม 2546
10	ส่งเสริมความสามารถในการบริหารจัดการให้กับเด็กและเยาวชน (จัดงานวันเด็ก)	10 ม.ค.46	ชุมชนท่าสะอาด / แวง	เด็กเยาวชนในชุมชนท่าสะอาด ชุมชนศรีสร้อยพรายมูล และชุมชนบริเวณใกล้เคียง ผู้นำชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง คณะที่ปรึกษา คณะทำงาน อาสาสมัคร ดำรวจชุมชน สัมพันธ์ คณะผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้นำชุมชน	เด็กและเยาวชนได้นำความรู้เรื่องการวางแผนและบริหารจัดการมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง เพราะการจัดงานวันเด็กครั้งนี้ คณะผู้นำชุมชนให้เด็กเป็นผู้จัดงานเองทั้งหมด โดยมีคณะผู้นำชุมชนเป็นที่ปรึกษาและให้การสนับสนุน เด็กได้แสดงความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือ การระดมสรรพกำลังในชุมชนและในกลุ่มเพื่อนมาดำเนินงานร่วมกัน เด็กสามารถออกแบบงานเพื่อระดมทุนจัดตั้ง “ กองทุนละอ้อนบ้านเฮาแอมว่เพื่อการศึกษา “ โดยรวบรวมเงินจากกำไรจากกิจกรรมสอยดาวในงาน วันเด็กครั้งนี้ได้เงินจำนวน 800 บาท มีการจัดการแสดงบนเวทีตั้งแต่เวลา 18.00 น. ถึงเวลา 22.00 น.

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
				ใกล้เคียงและประชาชนทั่วไป รวม 200 คน	และเมื่อปีจัดงานแล้วเด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บขยะ ซึ่งพิธีกรในงาน (เด็กกลุ่มโตจะทำหน้าที่เป็นพิธีกรสองคนรับผิดชอบตลอดงาน) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดเก็บขยะในงาน ทำให้ผู้ปกครอง พี่งพอยใจมาก เด็กเยาวชนที่ฝึกเล่นดนตรี สามารถเล่นดนตรีในงานนี้ได้ตลอดงาน โดยเล่นสลับการแสดง และเกมทำให้ผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ตลอดงาน โดยมีแนวความคิดจะสนับสนุนให้มีกิจกรรมประกวดดนตรีจากชุมชนต่างๆด้วย และทาบทามขอให้เด็กเยาวชนชุมชนทำสะอาดไปด้วยไปช่วยเล่นในงานต่างๆของเทศบาลนครเชียงใหม่ในโอกาสต่อไปด้วย เด็กทุกคนมีความสามารถในการแสดงออกและมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบจัดงานครั้งนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองมองเห็นความสามารถของบุตรหลานตัวเองมากขึ้นเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทุกฝ่ายที่ร่วมงานแสดงออกถึงความภูมิใจในกลุ่มเด็กเยาวชน และมีความเชื่อมั่นว่าในงานวันเด็กปีต่อไปก็จะมอบให้เด็กๆจัดเองอีก และอาจให้เด็กได้แสดงความสามารถในการรับผิดชอบงานอื่นๆของชุมชนมากขึ้น
11	เสริมสร้างการเรียนรู้จากการทำงาน(โดยการส่งเรือในลำน้ำแม่ปิง)	19 ม.ค.46	แม่น้ำปิง อ.เมือง จ.เชียงใหม่	เด็กและเยาวชน ผู้นำชุมชน จำนวน 30 คน	เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ในเรื่อง ประวัติศาสตร์การคมนาคมทางน้ำของเชียงใหม่ การอนุรักษ์แม่น้ำปิง แนวความคิดในการรักษาสิงแวดล้อม เกิดความรักและห่วงหาญแล่น้ำปิง การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บ้านหวาน ซึ่งอยู่บนฝั่งน้ำปิงและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเชียงใหม่ ทำให้เด็กได้แนวความคิดในการปรับปรุงชุมชนเพื่อนำมาอยู่และเป็นจุดขายแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นการเดินทางด้วยเรือ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจึงทำให้เด็กกล้าแสดงออกไม่มั่นใจ แต่เด็กרותโตที่ว่ายน้ำเป็นจะแสดงความมั่นใจในการคอยให้ความช่วยเหลือและให้ความมั่นใจแก่น้องๆ ทำให้เด็กได้สัมผัสพัฒนาภาพที่ดีระหว่างกัน มีการกำหนดกิจกรรมให้ทำเป็นกลุ่มระหว่างเดินทางทำให้เด็กรู้จักการทำงานเป็นทีม

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
12	สัมผัสธรรมนำชีวิต	27 ม.ค.46	สำนักปฏิบัติธรรม นิโรธาราม อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่	พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนทำสะอาด จำนวน 19 คน	พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนทำสะอาด ชื่นชมยินดี ด้วยบทกถาเหล่านี้มีโอกาสได้พบกับสาระประโยชน์จากธรรมะที่เขาใจได้ ง่ายด้วยวิธีการสอนและเนื้อหาที่น่าสนใจกับปฏิบัติธรรมนิโรธาราม ซึ่งตนเอง พึงได้สัมผัส มีหลายคนถามถึงวิธีการเดินทางมาด้วยตนเองในโอกาสต่อไป รวมทั้งการสอบถามรายละเอียดในการพักค้างคืนหากจะมาเอง
13	การฝึกอบรมการเฝ้าระวังชุมชน	15-19 มี.ค.46	โรงแรมนครพิงค์พาเลซ	กรรมการชุมชน แกนนำเยาวชน ชน รวม จำนวน 15 คน	กรรมการชุมชน แกนนำเยาวชน ได้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาชญากรรม ตามกฎหมาย ในการเฝ้าดูแลชุมชน การรู้จักสังเกตสอดส่องดูแลชุมชน แนว ทางวิธีการปฏิบัติหากเกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นในชุมชน การประสานงาน การแจ้งข่าวสารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ฝึกวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงจุดอ่อน แหลมที่มีโอกาสที่จะเกิดปัญหา เกิดอาชญากรรมในชุมชน การฝึกอบรมครั้งนี้ ทำให้กรรมการชุมชนมีความมั่นใจในการเฝ้าระวังชุมชนมากขึ้น
14	การฝึกกีฬาฟุตบอล	18 มี.ค.-31 พ.ค.46	ชุมชนทำสะอาดและ สนามฟุตบอลค่ายกาวีละ อ.เมือง จ.เชียงใหม่	เด็กและเยาวชนชุมชนทำ- สะอาด ครูผู้ฝึกอาสาสมัคร จำนวน 15 คน	เด็กและเยาวชน ได้มีที่พบปะสังสรรค์ เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเอง เป็นการสร้างกิจกรรมทางเลือกเพื่อตอบ สนองความสนใจให้กับเด็กและเยาวชน ได้รับความรู้และได้ฝึกทักษะใน การเล่นกีฬาฟุตบอล พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความสบายใจที่บุตรหลานไม่ต้อง เสี่ยงต่อภาวะติดยาเสพติด
15	โครงการทัศนศึกษา กทม. และชลบุรี (กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา)	21-25 มี.ค.46	กทม.ปทุมธานี ชลบุรี	เยาวชน และกรรมการชุมชน จำนวน 45 คน	เยาวชนและผู้ปกครอง ได้รับความรู้ความเข้าใจของวิทยาศาสตร์ ด้าน ต่างๆ ณ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ซึ่งมีคุณภาพดีเยี่ยม มีบทบาทมากในสังคม ชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์เด็ก กทม. เยาวชนได้เรียนรู้ได้รับความ รู้ประสบการณ์ใหม่ๆ โดยเยาวชนได้ให้ข้อสรุปว่าถ้าเราไม่มีการพัฒนาตนเอง ก็อาจจะทำให้เราเป็นคนไม่ทันโลก ทันเหตุการณ์ การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ สัตว์น้ำบางแสน ได้เรียนรู้ ได้รู้จัก ได้สัมผัสสิ่งมีชีวิตสัตว์ได้ทะเลเลนมากมาย อย่าง ใกล้ชิด ได้เรียนรู้ประสบการณ์ของผู้เข้าอบรมด้านวิทยาศาสตร์ที่หลงผิดไป เสพยาเสพติด ณ บ้านปูนศรีอุปถัมภ์ ได้เรียนรู้ชีวิตแต่ละคนต่าง

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
					ของประเทศไทย ที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล โดยเต่าทะเลต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และเรียนรู้การป้องกันตัวจากสัตว์อื่นด้วยตนเอง และการไปเยี่ยมชมเรือรบหลวงจักรีนฤเบศร เยาวชนมีความประทับใจในความยิ่งใหญ่ของเรือ มีความรู้สึกรักชาติ รักทะเล ได้เรียนรู้การปฏิบัติหน้าที่ของทหารเรือ การใช้ชีวิตบนเรือ การไปทัศนศึกษารังนี้ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ว่าสถานที่แต่ละแห่งได้ให้เราได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทำให้รู้ว่าเราไม่มีความรู้เท่ารู้ไม่เท่าสิ่งต่างๆ อนาคตประเทศไทยของเราจะมีความเจริญ ที่สำคัญคือเยาวชนสามารถนำเอาประสบการณ์ในการเดินทางมาศึกษาดูงานในครั้งนี้นำประยุกต์ใช้ เห็นได้จากที่ตั้งของกลุ่ม และเนื้อหาของการแสดงของกลุ่ม จะสัมพันธ์เนื้อหาสถานที่ที่ได้ไปศึกษาดูงานที่ผ่านมา
16	กิจกรรมการแข่งขันกีฬาครอบครัวชุมชนสัมพันธ์	4พ.ค.46	ค่ายกาวีละ	กรรมการชุมชน ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน จำนวน 200 คน	กิจกรรมการแข่งขันกีฬาชุมชนทำสะอาด เป็นกิจกรรมหนึ่งที่กรรมการชุมชนและกลุ่มเยาวชน ได้วางแผนไว้ที่โรงแรมธาริน โดยมีกีฬาประเภทต่างๆ ดังนี้ 1)ฟุตบอล 2) แร้บบอล 3)วอลเลย์บอล4)กินวีก 5)ปีดตาตีบ 6)วิ่งกระสอบ 7)ชักกะเย่อ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาดังกล่าวทำให้กรรมการชุมชนผู้ปกครองและเยาวชน ได้มีกิจกรรมการแสดงออกร่วมกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในชุมชน มีความสามัคคีในหมู่คณะของผู้ปกครอง การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้-ชนะ ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหา ซึ่งทุกคนประทับใจมาก ได้ออกกำลังกาย โดยเฉพาะเยาวชนได้แสดงออกถึงความสามารถทางกีฬา ทำให้พ่อแม่กลุ่มกิจกรรมที่สนุกสนานร่วมกัน
17	การฝึกอบรม DJ	10-11 พ.ค.46	สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ. เชียงใหม่	เยาวชน จำนวน 13คน	เด็กและเยาวชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกาศ และนักจัดรายการ ได้ฝึกปฏิบัติเป็นผู้ประกาศ และนักจัดรายการวิทยุ ได้เรียนรู้ฝึกปฏิบัติจากของจริง ทำให้เยาวชนที่ผ่านการฝึกมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกมากขึ้น การฝึกปฏิบัติทำให้รู้ว่าหากเราไปในสถานที่ที่มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่เราไม่

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
					คุ้นเคย จะต้องปรับใช้อย่างไร
18	โรงเรียนพ่อแม่	17-18 พ.ค.46	ในชุมชนท่าสะอาด	ผู้ปกครอง จำนวน 25 คน	เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ จ.เชียงใหม่ กับชุมชนท่าสะอาด ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้เข้าใจวิธีการที่จะสื่อสารพูดคุยแนะนำสั่งสอนลูกหลานของตนเอง และได้เข้าใจถึงพฤติกรรมธรรมชาติของเด็กและเยาวชน ซึ่งต่อไปจะได้ปรับนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเลี้ยงดูลูกหลานของตนเองต่อไป
19	สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาข้อมูลชุมชน	24พ.ค.46	โรงแรมธาริน จ.เชียงใหม่	กรรมการชุมชน เยาวชน และ ทีมวิจัย จำนวน 25 คน	กรรมการชุมชน เยาวชน และทีมวิจัย ได้สรุปกิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดร่วมกันมาทั้งหมดตลอดช่วงระยะเวลาของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่ม สรุปประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1)ความรู้สึกละเอียดร่วมกันกิจกรรม 2)ได้พบได้เห็นอะไร 3)สิ่งที่ต้องระมัดระวัง 4)สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม 5)การนำความรู้สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้หรือบอกคนอื่น และให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมร่วมกัน ให้เพื่อนสมาชิกได้ให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมได้
20	การสัมมนาเวทีเยาวชนและผู้ปกครอง	7-8 พ.ค.46	อุทยานแห่งชาติดอยขุน อ.หางดง จ.เชียงใหม่	เยาวชน และผู้ปกครอง จำนวน 50 คน	เยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของป่าไม้ เกิดความรู้สึกรักป่าไม้ สัตว์ป่า กิจกรรม walk rally เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กเยาวชน ผู้ปกครอง การแบ่งกลุ่มให้รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทำให้สมาชิกต้องสามัคคี ช่วยเหลือกัน เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ได้รับทราบถึงผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการวิจัยซึ่งทางทีมวิจัยได้นำเสนอให้เยาวชนและผู้ปกครองได้ทราบ และให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติม และได้ร่วมกันคิดวางแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเยาวชน และผู้ปกครองกรรมการชุมชน ในปีต่อไปหลังจากปิดโครงการวิจัยแล้วเพื่อให้เสนอต่อเทศบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป นอกจากนี้ กลุ่มเยาวชนได้แสดงกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการนำเอาประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมาแสดงเป็นบทละคร กิจกรรมครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกับ

ที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผลที่ได้รับ
					เด็กเยาวชนและกลุ่มแกนนำชุมชนกลุ่มใหญ่เป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งเด็กเยาวชนต่างแสดงความคิดเห็นอยากให้มีกิจกรรมต่างๆที่ทีมงานวิจัยได้จัดขึ้นต่อเนื่องไปอีก
21	การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาข้อมูลงานวิจัยฯ	22 มิ.ย.46	วังธารรีสอร์ท อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่	เยาวชน กรรมการชุมชน 25 คน	ผู้ใช้ประชุมได้สรุปสถานการณ์ปัญหาของเยาวชนในปัจจุบันทั้งในชุมชนและในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ตรวจสอบให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะต่อผลการวิจัยที่คณะผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารร่างผลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อคณะผู้วิจัยที่จะปรับให้เอกสารงานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การประชุมครั้งนี้พบว่าทั้งกรรมการชุมชนผู้ปกครอง และเยาวชน มีความเข้าใจในปัญหาของชุมชน และปัญหาของเยาวชนเป็นอย่างดี

กรรมวิธีกระตุ้นการมีส่วนร่วม

การสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ร่วมกันของพหุภาคีเด็กเยาวชน เป็นจุดกำเนิดของการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม แต่ในการดำเนินงานตามแผนงาน กิจกรรม โครงการ เหล่านั้น หากผู้ปฏิบัติงานละเลยหรือไม่เอาใจใส่ต่อความรู้สึกร่วมของพหุภาคีเด็กเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นเด็กเยาวชนและชุมชนนั้น ก็อาจทำให้การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นไม่ต่อเนื่อง

การเก็บความคิดเห็น ผลงานการแสดงออกของเด็กเยาวชนและชุมชนอย่างใส่ใจ และนำมาเผยแพร่ให้ปรากฏในกลุ่มหรือสาธารณะชน มีส่วนทำให้เกิดความรู้สึกอยากติดตามผลงานของตนเอง กลายเป็นแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และเกิดความรู้สึกที่จะใส่ใจ จดจ่อที่จะหาโอกาสเข้ามากระทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่ามีความสามารถในครั้งต่อไป ปรากฏการณ์ เช่นนี้เป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนทุกระดับไม่ว่าจะเป็นเด็กเยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครองและ ผู้นำชุมชน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงาน โครงการที่พหุภาคีได้จัดทำร่วมกันนั้น จะต้องจัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กรรมวิธีที่หลากหลายสอดแทรกในการจัดกิจกรรมตามแผนงาน โครงการที่กล่าวไว้แล้ว คือ

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากการกระทำของเด็กเยาวชน เพื่อให้เด็กเยาวชนได้เป็นผู้กระทำมากกว่าเป็นผู้ถูกกระทำ เช่น การกำหนดโจทย์หรือใบงานร่วมกันและให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีการแข่งขันการเป็นกลุ่ม
2. การนำผลงานของกลุ่ม หรือของสมาชิกเด็กเยาวชน ชุมชน ดิบบอร์ด กระดาน หรือบนฝาผนังห้องประชุมสัมมนา เพื่อให้สมาชิกได้ชื่นชม หรือติดตามดูผลงานของตนเองและของเพื่อนทุกครั้ง หากมีการบันทึกภาพร่วมกันกับผลงานได้ด้วยก็จะทำให้เด็กเยาวชนเกิดความประทับใจ เพราะการถ่ายภาพเป็นธรรมชาติที่เด็กเยาวชนชื่นชอบอยู่แล้ว
3. การใช้กล้องบันทึกภาพดิจิทัล ซึ่งสามารถบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ประกอบเสียง เป็นเครื่องมือในการบันทึกเหตุการณ์ระหว่างปฏิบัติงาน และนำภาพเหล่านั้นมาเสนอในกลุ่มใหญ่ จะทำให้ทุกคนติดตามคอยดูภาพของตนเองและเพื่อนๆ

การใช้กล้องบันทึกภาพดิจิทัลเข้ามาช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันนี้ อาจดูเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทุนสูง แต่ในความเป็นจริงเป็นเรื่องที่อยู่ในความสามารถของผู้ปฏิบัติงานจะจัดหาได้ในราคาไม่สูงนัก กล่าวคือ ประมาณ 3,000 – 5,000 บาท และไม่ต้องเปลืองค่าใช้จ่ายเรื่องฟิล์ม ใช้ง่ายแม้กระทั่งเด็กเยาวชนก็สามารถเป็นผู้บันทึกภาพได้ ซึ่งหากมอบหมายหน้าที่ให้ ก็จะทำให้เกิดโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ความสนใจของเด็กเยาวชนและชุมชนจะเกิดขึ้นมากขึ้นน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำเสนอภาพกิจกรรมได้ทันทั่วทั้งที่และเป็นปัจจุบันหรือมีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ เพราะกล้องถ่ายภาพดิจิทัลสามารถนำเสนอภาพผ่านจอโทรทัศน์หรือใช้ประกอบกับคอมพิวเตอร์ และหากจะทำให้ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นก็อาจนำเสนอในรูปแบบการโอเคผ่านเครื่องโปรเจกเตอร์ (LCD Projector) ซึ่งปัจจุบันหน่วยงาน องค์กรต่างๆมีอุปกรณ์เหล่านี้ไว้ใช้เป็นส่วนมาก จึงไม่ยากต่อการประสานความร่วมมือในการนำมาสนับสนุนการดำเนินงานตามกิจกรรมเหล่านี้

4. การถอดบทเรียนหรือสรุปบทเรียนทุกครั้งเมื่อมีการบันทึกจัดกิจกรรมโดยใช้ภาพจากกล้องดิจิทัล จะทำให้กระบวนการคิดทบทวนของกลุ่มเป้าหมายเป็นไปอย่างมีระบบ และสามารถมองเห็นภาพตามความเป็นจริงมากขึ้น ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มเป้าหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการนำเสนอ จัดบันทึกประเด็นที่อภิปรายร่วมกัน แล้วนำมาเสนอเพื่อการวิพากษ์วิจารณ์กันในกลุ่มใหญ่

5. ให้เด็กเยาวชนนำภาพกิจกรรมเหล่านั้นมาจัดทำเป็นระบบ หรือทำเป็นแฟ้มสะสมงาน เป็นผลงานร่วมกัน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และหาโอกาสนำเสนอในที่สาธารณะ เช่น งานกุศลต่างๆในชุมชน งานวันเด็ก หรือใช้ภาพเหล่านี้ประกอบการให้สัมภาษณ์เผยแพร่ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือการประกอบการบรรยายในโอกาสที่มีผู้มาศึกษาดูงานในชุมชน เป็นต้น

6. การให้รางวัลแก่เด็กเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเป็นระยะๆ จะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจได้ดี โดยเฉพาะรางวัลที่สามารถจูงใจเด็กเยาวชนได้เป็นอย่างดี คือ ชีวีร์รวมภาพกิจกรรมจากกล้องดิจิทัล ซึ่งเด็กหลายคนกล่าวว่า “...เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในช่วงหนึ่งของชีวิต ที่ได้ทำกิจกรรมดีๆ และหาโอกาสได้ยาก ที่จะมีอีก...” บางคนบอกว่า “...อยากมีภาพดีๆ ไปอวดเพื่อนๆ ที่โรงเรียน...” และบางคนบอกว่า “.....พื้จะเห็นรูปตัวเองอยู่ในจอโทรทัศน์ ดึ้นเด่นมาก อยากเห็นภาพอย่างนี้มานานแล้ว และก็อยากมีภาพเหล่านี้เก็บไปอวดคนที่บ้านด้วย.....”

7. การหาโอกาสให้เด็กเยาวชนและชุมชนได้มีโอกาสประชาสัมพันธ์ผลงานของ

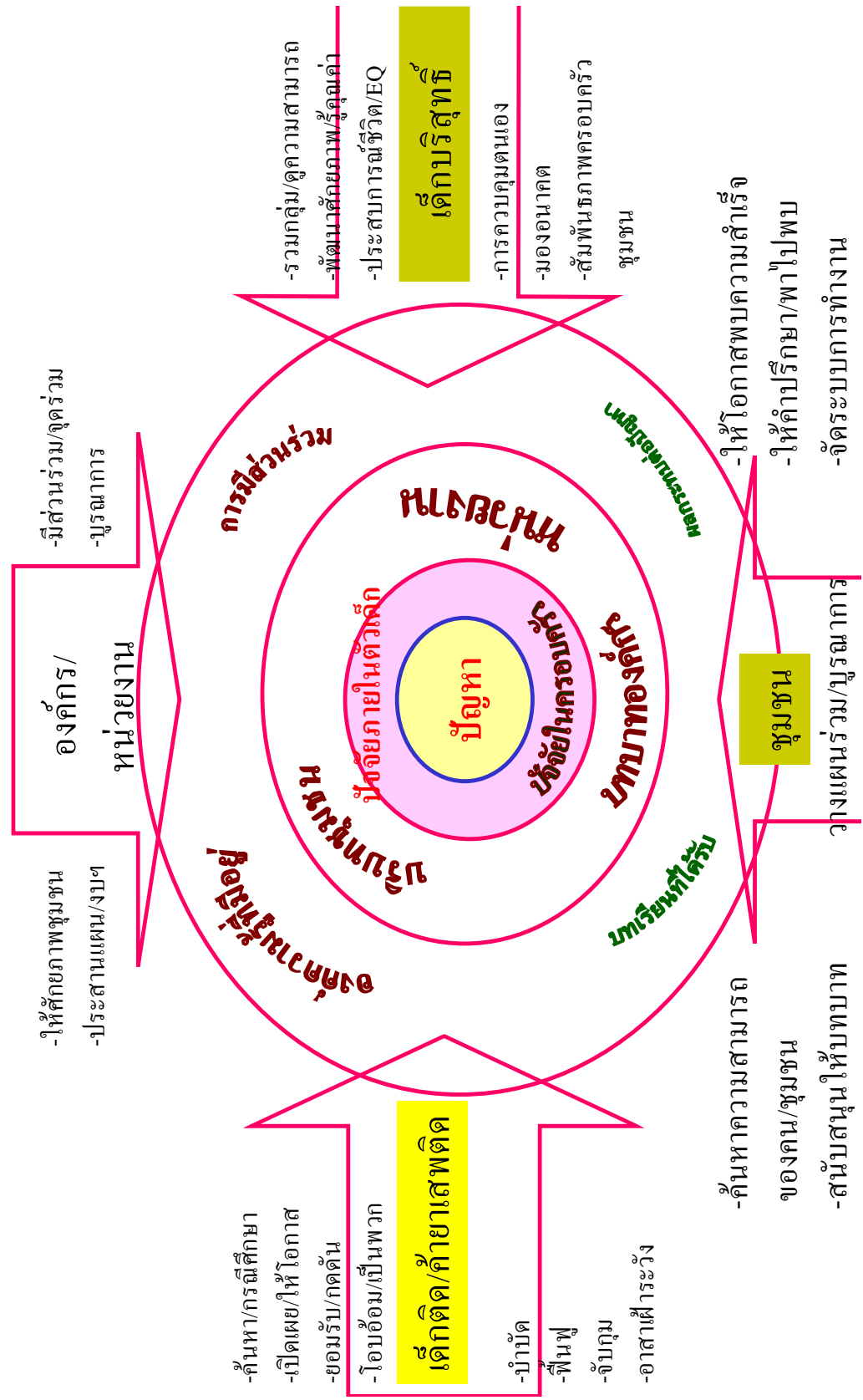
ตนเอง เช่น การประสานให้นักข่าวเข้ามาสัมภาษณ์ เรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชนและของเด็กเยาวชน เป็นเรื่องที่ทำให้สมาชิกเกิดความสนใจในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาขึ้น รวมทั้งการจัดเวรกันในกลุ่มของเด็กเยาวชนทำหน้าที่ผู้ประกาศเสียงตามสายในชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆของกลุ่ม ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ทุกคนในชุมชนเกิดความสนใจร่วมอย่างต่อเนื่องและเด็กเยาวชนก็เกิดกำลังใจในการทำกิจกรรมร่วมกัน

8. การจัดเวทีการพบปะอย่างไม่เป็นทางการเพื่อพูดคุยถึงผลงานที่ผ่านมา และเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมที่จะทำต่อไป ในกลุ่มเด็กเยาวชน ซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำชุมชน แกนนำเด็กเยาวชนจะสามารถทำให้เกิดการสนทนาในกลุ่มได้ทุกโอกาสที่มีการพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อกระตุ้นให้มีการจัดการประชุม หรือกันในกลุ่มใหญ่ในโอกาสต่อไป ซึ่งจะสร้างความต่อเนื่องในกระบวนการพัฒนาเด็กเยาวชนและชุมชนได้อีกประการหนึ่ง

สรุปกระบวนการปฏิบัติร่วมของพหุภาคีเด็กเยาวชน

ในการปฏิบัติกรรรม ที่มีจุดเริ่มต้นจากการเข้าร่วมเป็นเจ้าของสถานการณ์ และร่วมวิเคราะห์แยกแยะ สิ่งทีพึงประสงค์ และสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขของพหุภาคีทั้งหมด นำไปสู่กิจกรรมทั้งหมด 45 กิจกรรมที่กล่าวมานั้น พอจะสรุปเป็นแผนภูมิเพื่อให้สะดวกต่อการทำความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติร่วมกันได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็ก (พื้นที่เชิงใหม่)

วิธีการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน

ด้วยหลักการและกระบวนการในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนอย่างมีส่วนร่วมของพหุภาคีที่กล่าวมานั้น เป็นความพยายามในการแสวงหากรรมวิธีต่างๆที่คำนึงถึงการปรับกลไกที่เป็นปัจจัยทั้งภายในตัวเด็กเยาวชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางด้านสรีรร่างกายและจิตใจของเด็กเยาวชน ที่กำลังเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทางฮอร์โมนสูง เกิดผลกระทบต่อการควบคุมอารมณ์ ส่งผลถึงการแสดงออกหรือพฤติกรรมทั้งหลายของเด็กเยาวชน รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการสำรวจจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน ซึ่งเป็นมูลเหตุหรือที่มาของบุคลิกภาพของเด็กเยาวชนเพื่อให้สามารถทราบแนวโน้มบุคลิกภาพของเด็กเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประกอบการพิจารณาออกแบบกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมของเด็กเยาวชนต่อไป นอกจากนี้ยังให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนกลไกที่เป็นปัจจัยภายนอกตัวเด็กเยาวชน เช่น สภาพการอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมทางสังคม และโครงสร้างการดำเนินงานเพื่อการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน ซึ่งต้องมีการออกแบบวิธีการทำงานที่น่าสนใจเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชนและชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริง โดยอธิบายได้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ไม่จิกปัญหา แต่ให้เด็กพาไป

ในการทำงานกับเด็กเยาวชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น ผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าไปหาเด็กเยาวชนด้วยความรู้สึที่ดีต่อเด็ก ไม่มองว่าเด็กมีปัญหา และไม่พยายามแยกเด็กออกจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือคัดแยกกลุ่มเด็ก แต่ให้เด็กยังคงดำรงความเป็นไปอย่างธรรมชาติของเด็ก เพราะในความเป็นจริงเด็กที่ติดยาเสพติดกับเด็กที่ไม่ใช้ยาเสพติดก็ยังคงเป็นเพื่อนกันอยู่ และมีกิจกรรมในชีวิตประจำวันร่วมกันหลายอย่าง ผู้ปฏิบัติงานต้องวางใจให้เป็นกลางและคิดว่าเด็กและเยาวชนเหล่านั้นเป็นเหมือนสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มที่ต้องอยู่ร่วมกัน ไม่มองว่าเขาเป็นบุคคลที่เราจะต้องให้การช่วยเหลือหรือต้องแก้ไข แต่มองว่า เขาเป็นส่วนที่ต้องสัมพันธ์กับเราในฐานะสมาชิกร่วม ดังนั้นจึงต้องแสวงหาโอกาสรับรู้ถึงความเป็นไปของเขาทั้งในลักษณะรายบุคคลและรายกลุ่ม ต้องฟังตัวให้กลมกลืนกับวิถีชีวิตของกลุ่มเด็กเยาวชน เช่น การเข้าไปเป็นเพื่อนที่เกี่ยวกับเด็กๆเยาวชน โดยเฉพาะเด็กโตหรือวัยรุ่นซึ่งในความเป็นจริงมีที่ที่เกี่ยวกับที่เหมาะสมไม่ก็แห้ง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเด็กเล็กก็จะเห็นว่า ยังมีสวนสัตว์ซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กๆวัยนี้จะยังชอบไปเที่ยวอยู่ แต่เมื่อเด็กเติบโตเป็นวัยรุ่นแล้วก็จะเริ่มเบื่อที่จะไปสถานที่เช่นนั้น แต่ก็ไม่รู้จะไปที่ไหน การไปเที่ยวคลับ บาร์ คาราโอเกะ ก็ถูกห้ามเพราะอายุไม่ถึง ไปรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆก็มีน้อยเพราะขาดผู้ใหญ่ชี้แนะและสนับสนุนอย่างจริงจัง หากทำเองก็มักทำในเรื่องไม่เป็นสาระประโยชน์เท่าที่ควรและถูกจับตามองว่าดั่งแก๊งค์จะไปก่อความที่ไหนหรือไม่ จึงมีเด็กวัยรุ่น

จำนวนมากที่ใช้ชีวิตในยามว่างด้วยการเตรีงเตร่อยู่ตามห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ ร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ที่มีบริการคาราโอเกะ ฯลฯ ซึ่งสถานที่เหล่านั้นก็ล้วนแล้วแต่ช่วยให้บริโภค ต้องจับจ่ายใช้สอย ต้องใช้เงิน ตกเป็นเหยื่อของบริโภคนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ด้วยสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้มองเห็นว่า กิจกรรมทางออกของเด็กโตหรือวัยรุ่นนั้นมีน้อย และสิ่งที่ทำได้เลยทันทีที่เด็กวัยรุ่นชอบคือการเที่ยว หากผู้ปฏิบัติงานเป็นเพื่อนเที่ยวกับเด็กได้ก็เป็นเรื่อง ที่กลมกลืนกับกลุ่มเด็ก แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปอย่างไม่ตั้งใจ เพื่อมิให้เด็กเยาวชนเกิดความกังขาใน การเข้าไป เป็นเพื่อนเที่ยวกับเด็กและก้าวเข้าไปสู่การพาเด็กเยาวชนเที่ยว ซึ่งจะเป็นโอกาสที่ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้ถึง วิถีชีวิตและสภาพปัญหาที่แท้จริงของเด็กเยาวชนได้อย่างลึกซึ้ง แม้ว่าในระยะแรกที่เด็กเยาวชนเป็นผู้พาไป เที่ยว นั้นอาจเป็นสถานที่ที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นที่ที่ไม่ควรเสียเวลาไปกับเด็ก แต่ก็ควรต้องยอมเสียเวลาไป เพื่อสร้างความไว้วางใจในกลุ่มเด็กเยาวชนทั้งนี้ต้องมีจังหวะที่เหมาะสม และหากมีโอกาสต้องหยิบประเด็น ที่มองเห็นถึงข้อดีข้อเสียมาเป็นประเด็นสนทนา พร้อมกับนำประสบการณ์ที่พบเห็นนั้นไปสู่ความรู้สึกของ เด็กเยาวชน โดยเลือกสนทนากับเด็กเยาวชนที่มีแนวโน้มง่ายต่อการปรับเปลี่ยนเรียนรู้ได้ง่าย และกระทำ เป็นรายบุคคล เพื่อให้เกิดตัวแบบในกลุ่ม ในการเที่ยวกับเด็ก ๆ นี้ผู้ปฏิบัติงานต้องพัฒนาความสัมพันธ์นี้ ไปสู่การเป็นผู้นำเด็กเที่ยวได้อย่างแนบเนียน เกิดการยอมรับและมีส่วนร่วมในการกำหนดการท่องเที่ยว อย่างมีคุณค่าร่วมกันในโอกาสต่อไป เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จากการท่องเที่ยวให้กับเด็ก เยาวชนให้มากขึ้น

ในขั้นตอนนี้ ผู้ปฏิบัติงานอาจต้องกลมกลืนไปกับเด็กเยาวชนด้วยการเข้าไปรู้จักมักคุ้นกับเด็ก บางคนในกลุ่มเด็กเยาวชนก่อน ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะเข้าไปทำความรู้จักกับพ่อแม่ผู้ปกครองก่อนที่จะได้รับความไว้วางใจจากเด็ก หากผู้ปฏิบัติงานคุ้นเคยกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กก่อน เด็กก็จะตีความว่าผู้ปฏิบัติงาน เป็นพรรคพวกเดียวกันกับผู้ปกครอง โอกาสที่จะสร้างความไว้วางใจจะเป็นไปได้ยาก การได้รับความไว้วางใจในบางเรื่องจะไม่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการใช้จ่ายเสพติดซึ่งเด็กไม่ยอมให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบ ในทางปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานควรประสานเป็นทางการกับผู้นำชุมชนให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าไป ทำงานกับกลุ่มเด็กเยาวชน แต่ไม่ควรประชาสัมพันธ์ในวงกว้างถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งนี้เพื่อมิให้ เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเด็กเยาวชน และป้องกันการเข้าใจผิดของพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วยวิธีการปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีบทบาทเป็นเพื่อนเด็กเยาวชนในสายตาของเด็กๆ และใน สายตาของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนก็จะเป็นผู้เชื่อมประสานระหว่างเด็กเยาวชนกับผู้ใหญ่ เส้นที่ขีด แบ่งบทบาททั้งสองนี้มีขนาดเล็กและเปราะบางมาก หากผู้ปฏิบัติงานไม่ระมัดระวังก็จะไม่ได้รับความไว้วางใจจากเด็กเยาวชน ดังนั้นในระยะแรกๆจึงควรคำนึงถึงความรู้สึกของเด็กเยาวชนมากกว่าการห่วงภาพลักษณ์ของตนเองในสายตาของพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กเยาวชน ในระยะแรกควรเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชน

เป็นผู้มีบทบาทในการนำผู้ปฏิบัติงานไปที่มากกว่าการกำหนดบทบาทให้กับเด็ก ทั้งนี้เพื่อสร้างความไว้วางใจและแสวงหาโอกาสการเรียนรู้สภาพที่แท้จริงในวิถีชีวิตเด็กให้มากที่สุดและเป็นไปอย่างกลมกลืน

ด้วยวิธีดังกล่าวมานี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กเยาวชนนั้นจะต้องมีลักษณะที่เอื้อต่อการสร้างความไว้วางใจในกลุ่มเด็กเยาวชน คือ

1. เป็นเพศหญิงหรือชายก็ได้ แต่ต้องมีความชัดเจนในความเป็นเพศนั้นๆ และอยู่ในวัยที่ไม่แตกต่างจากเด็กและเยาวชนมากนัก
2. มีมนุษยสัมพันธ์ดีมาก ยิ้มแย้มแจ่มใส คุยภาษาเด็กเยาวชนได้ ใจกว้าง
3. มีทักษะในการจูงใจ และใช้จิตวิทยาเป็นในการออกแบบพฤติกรรมตนเองให้เป็นที่ประทับใจและมีกลวิธีเอาชนะใจเด็กเยาวชนได้
4. รักษาความลับของเด็กเยาวชนได้
5. เป็นคนอะลุ่มอล่วย สามารถประสานความเข้าใจระหว่างเด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ได้ดี
6. มีความเป็นครูสูง ซึ่งประกอบไปด้วยความเมตตา เอื้อเฟื้อ ให้อภัย เป็นตัวแบบที่ดี และปรารถนาและหาโอกาสให้ผู้อื่นได้เรียนรู้เป็นนิจ รวมทั้งการให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงหรือตั้งต้นใหม่
7. เป็นนักกิจกรรม สามารถออกแบบกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมร่วมกับเด็กเยาวชนได้เป็นอย่างดี เป็นผู้สร้างสถานการณ์และบรรยากาศที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้
8. มีเครือข่ายการทำงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการแก้ไขและพัฒนาเด็กเยาวชน
9. มีบุคลิกภาพอบอุ่นและเป็นมิตร เด็กเยาวชนให้ความเชื่อถือและศรัทธา
10. มีคุณธรรมและจริยธรรม สูงกว่าเด็กและเยาวชน เป็นตัวแบบให้กับเด็กเยาวชนได้

ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 2 กระทบใจ ให้คิดปรับเปลี่ยน

โดยปกติเยาวชนเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง ชอบความเสี่ยงหรือการผจญภัย และสนใจในเรื่องที่ลึกลับน่าสงสัย และเรื่องที่ทำหาย แต่เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่เด็กส่วนใหญ่ที่มีปัญหานั้นมักจะมีพฤติกรรมทำหายกฎหมาย หรือข้อห้ามทั้งหลาย และหากประพฤติปฏิบัติแล้ว ไม่มีผู้รู้หรือจับได้ก็จะคึกคะนองกระทำให้มากขึ้นไปกว่าเดิม ขณะเดียวกันก็มีการยอมรับกันในกลุ่มว่าเป็นผู้มีความสามารถเกิดตัวแบบที่ไม่ดีในกลุ่มเยาวชน กลายเป็นค่านิยมที่ผิด คิดว่าการมีพฤติกรรมที่เลวร้ายแต่ไม่มีผู้รู้หรือเอาตัวรอดได้เป็นวีรกรรมในชีวิตที่ควรภาคภูมิใจ แต่ถ้าเป็นเรื่องยาเสพติดนั้น เมื่อก้าวเข้าไปสู่วังวนของยาเสพติดแล้วถอนตัวได้ยากเพราะมีฤทธิ์ทางเภสัชที่ทำให้ติดและทำลายเซลล์สมองในระยะยาวอย่างถาวร ซึ่งโอกาสที่เด็กเยาวชนจะรู้ความจริงอย่างชัดเจนในเรื่องกลไกสมองกับการใช้ยาเสพติดนั้นมีน้อย จึงเป็นเรื่องที่เลวร้ายและทุกข์ทรมานสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองเมื่อมีบุตรหลานติดยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่มีอิทธิ

พลต่อจิตใจของเด็กเยาวชนอย่างมากมักจะเป็นแม่ของเด็กเยาวชน ที่สามารถสร้างอารมณ์อ่อนไหว และ กระแทกกับความรู้สึกดีๆของเด็กเยาวชนให้สำนึกผิดและคิดปรับเปลี่ยนตนเอง แม้ในกรณีที่เด็กเยาวชนไม่ได้อาศัยอยู่กับแม่หรือกำพร้า เรื่องราวที่เกี่ยวกับแม่ก็ยังเป็นเรื่องที่กระทบใจเด็กเยาวชนมากถึงระดับที่เกิดสำนึกในการปรับเปลี่ยนตนเองได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเทคนิคและวิธีการของผู้ปฏิบัติงานหรือวิทยากรที่จะออกแบบกิจกรรมสร้างบรรยากาศที่กระทบกับความรู้สึกแรงๆของเด็กเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกสุข ทุกข์ ดีใจ สับสน ผิดหวัง เสียใจ ก็ต้องชักชวนให้เด็กเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมนั้นได้วิเคราะห์และสะท้อนความรู้สึกจริง ๆ ออกมาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในโอกาสต่อไป เช่น กิจกรรมลวดแห่งชีวิต ฯลฯ

ตัวอย่าง : การจัดกิจกรรมลวดแห่งชีวิต

เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กเยาวชนใช้ลวดแผ่นซีออกแบบสัญลักษณ์ของตนเองและให้อธิบายความหมายที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัย หรือความใฝ่ฝันของตนเอง แล้วนำมารวมกันอย่างมีความหมายเพื่อเรียบเรียงให้เป็นเรื่องราวอย่างต่อเนื่องในกลุ่มของตนเอง แล้วให้โอกาสทุกคนชื่นชมผลงานของกลุ่มตนเอง จนเป็นที่พอใจและหาอาสาสมัครเด็กเยาวชนออกมาทำลายผลงานดังกล่าว ซึ่งมักจะปรากฏว่าไม่มีใครกล้าทำลาย แต่อย่างไรก็ต้องทำลาย ซึ่งหากไม่มีใครทำลาย ผู้ปฏิบัติงานหรือวิทยากรก็ต้องขออนุญาตเป็นผู้ทำลาย และด้วยการกระทำได้ดังกล่าวนั้นเด็กเยาวชนมักจะแสดงอาการทนไม่ได้ แสดงความเสียใจและมักให้ความเห็นว่า พวกตนอุตส่าห์ช่วยกันสร้างร่วมกันมาอย่างดี ทำไมต้องทำลายด้วย

วิทยากรหรือผู้ปฏิบัติงานจะเป็นผู้ดึงความรู้สึกเหล่านั้นให้กระทบจิตใจเด็กเยาวชนให้แรงมากขึ้น โดยการพูดเปรียบเทียบความรู้สึกของพ่อแม่ที่ช่วยกันสร้างบุตรหลานของตนเองอย่างทะนุถนอมเป็นเวลานานนับได้มากกว่าสิบปีแล้วบุตรหลานของท่านต้องมาถูกทำลายด้วยยาเสพติดด้วยฝีมือ และความคึกคะนองของบุตรหลานตนเอง นั้น ความรู้สึกของท่านจะเป็นเช่นไร ท่านคงจะเสียใจมากกว่าที่เราเป็นอยู่ในขณะนี้มากมายหลายหมื่นหลายแสนเท่า เพราะเราใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีในการสร้างผลงานชิ้นนี้ร่วมกัน ยังรู้สึกเพียงนี้ ในขณะที่พ่อแม่เราใช้เวลานานเท่าชีวิตเราทุ่มเทสร้างเราขึ้นมา ในช่วงเวลาที่กล่าวถึงความเหล่านี้นั้น วิทยากรต้องทอดน่าน้ำเสียงให้ชวนคิดและให้อารมณ์ที่ผิดหวังเสียใจอย่างสุดๆเพื่อสร้างบรรยากาศที่คล้อยตามให้กระทบกับความรู้สึกของเด็กเยาวชนให้แรงที่สุดเท่าที่จะแรงได้ เด็กเยาวชนบางคนจะร้องไห้เสียใจกับการกระทำของตนเองที่ผ่านมาในอดีต วิทยากรควรเสริมบรรยากาศให้เด็กเยาวชนได้ระบายความรู้สึกเหล่านั้นออกมาให้มากยิ่งขึ้น และบรรยากาศของกลุ่มจะทำให้สมาชิกมีอารมณ์คล้อยตาม เมื่อเด็กเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในอารมณ์เสียใจเป็นเวลาพอสมควรแล้ว วิทยากรปรับเปลี่ยนท่าทีให้กำลังใจและให้ทุกคนเสนอทางเลือกเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้วยวิธีการเขียนข้อความลงในกระดาษบัตรคำเพื่อระดมพลังสมอง

โดยไม่ระบุว่าผู้ใดเขียนอย่างไร และวิทยากรให้ข้อมูลเติมเต็มในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกลไกสมองกับการใช้ยาเสพติดเพื่อประกอบการตัดสินใจของเด็กเยาวชนเอง

วิทยากรต้องจัดกิจกรรมประเภทที่กระทบกับความรู้สึกเล็ก ๆ เช่นนี้อย่างต่อเนื่องและสลับเปลี่ยนกับกิจกรรมที่เสริมสร้างความภาคภูมิใจในศักยภาพของเด็กเยาวชนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจ และการมองเห็นคุณค่าของตนเอง ตลอดจนการจัดกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถ ให้โอกาสในการผจญภัยในเส้นทางที่ถูกกฎหมายหรือสร้างความตื่นเต้น ประหลาดใจให้กับเด็กเยาวชน เช่น กิจกรรมที่ค้นหาจิตลักษณะภายในจิตใจของบุคคล หรือแบบวัดทางจิตวิทยา ที่สามารถวัดแนวโน้มความรู้สึก การบอกความในใจหรือความชอบอุปนิสัย การทายใจ ทักษะคดี ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องที่เด็กเยาวชนให้ความสนใจและอยากทราบสิ่งเหล่านี้ของตนเองและของเพื่อน แม้จะเป็นเรื่องที่บอกได้แต่เพียงแนวโน้ม แต่ก็สามารถทำให้เด็กเยาวชนตื่นเต้นประหลาดใจ เป็นการตอบสนองความต้องการได้ตรงจุดและยังเป็นเรื่องที่วิทยากรสามารถสอดแทรกข้อคิดการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของการวางแผนเพื่อตนเองในอนาคต ให้สอดคล้องกับแนวโน้มของตนเองได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 3 เรียนรู้ คุณศักยภาพเด็กเยาวชน

ในขณะที่เด็กเยาวชนอยู่ในสถานะที่คิดปรับเปลี่ยนตนเองนั้น ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการอยู่เพื่อให้โอกาสเด็กเยาวชนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งการเรียนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่นในเชิงวิเคราะห์ละเอียด และเรียนรู้สัมพันธ์ภาพของตนกับครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สามารถบอกอดีต ปัจจุบันและอนาคตของตนเอง ครอบครัวและชุมชนของตนได้ ในขั้นตอนนี้ผู้ปฏิบัติต้องเริ่มประสานกับผู้นำชุมชนตัวแทนพ่อแม่ผู้ปกครองให้เข้ามามีบทบาทร่วมเพื่อให้เด็กเยาวชนเกิดความมั่นใจในการปรับเปลี่ยนความคิดของตนเองว่าจะมีบุคคลที่คอยสนับสนุนและรับรู้อยู่ และโอกาสที่จะทำในสิ่งที่ตนเองคิดหวังไว้นั้นมีความเป็นไปได้สูง โดยให้บทบาทแก่เด็กเยาวชนเป็นผู้นำเสนอเรื่องราวความเป็นมาทั้งหมดแก่ผู้นำชุมชนและตัวแทนพ่อแม่ผู้ปกครอง พร้อมกับการนำเสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันนั้นต้องเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม วิทยากรเป็นแต่เพียงผู้ประสานและจัดบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (Facilitator) และมีการสรุปบทเรียนจากกิจกรรมร่วมกัน (Inductive Education) โดยมีวิทยากรเป็นผู้เติมเต็มในสิ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่เด็กเยาวชนในแต่ละเรื่อง โดยอาจจัดเป็นการเรียนรู้ในลักษณะ กลุ่มกิจกรรม ค่ายพักแรม ทักษะศึกษา ฯลฯ ซึ่งในการจัดกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานต้องทำหน้าที่เป็นวิทยากร หากจำเป็นที่ต้องใช้วิทยากรภายนอกที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะเรื่อง ผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าร่วมทีมด้วยและต้องมีหลักปฏิบัติเพื่อให้เด็กเยาวชนได้เรียนรู้ในทิศทางที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยคำนึงถึงหลักการดำเนินงานดังนี้

1. มีเด็กเยาวชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ต้องแตกต่างจากโรงเรียน

2. มีลักษณะเรียนรู้จากการเล่น และการทำกิจกรรมร่วมกัน
3. เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การออกกฏกติกา และควบคุมดูแลในการอยู่ร่วมกัน
4. ใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ ไม่เป็นวิชาการ เช่น “วิชาว่าด้วยการวิเคราะห์ชุมชนของชุมชนท่าสะท้อน” ก็อาจใช้ถ้อยคำเสียใหม่ว่า “การเดินทางของท่าสะท้อน” เพื่อลดความเป็นทางการและสร้างความสนใจในกลุ่มเด็กเยาวชน เป็นต้น
5. ตัวแทนพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ต้องเข้ามาจัดทำพันธกิจร่วม ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ร่วมปฏิบัติงาน และรับผิดชอบกับวิทยากร ผู้ปฏิบัติงานและเด็กเยาวชนด้วย ในรูปคณะปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการ AIC (เทคนิคการใช้ การมองเห็นคุณค่า (Appreciate) การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction / Influyente) และการควบคุมติดตาม (Control) ในการสร้างการมีส่วนร่วม)
6. คณะปฏิบัติงานต้องมีการสำรวจความจำเป็นในการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน (Training Need) เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้ตรงจุด เช่น การสำรวจจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน ซึ่งหากพบว่าเด็กเยาวชนมีแนวโน้มในการควบคุมตนเองต่ำ และมองไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ทีมงานวิทยากรกับผู้ปฏิบัติงานต้องวางแผนเพื่อออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เด็กเยาวชนได้เรียนรู้และฝึกฝนตนเองในด้านนี้ ซึ่งหากเด็กเยาวชนมีจิตลักษณะดังกล่าวสมบูรณ์ก็จะเป็นผลส่งไปถึงพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่พึงประสงค์ คือรู้จักการควบคุมตนเอง มองเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่เด็กเยาวชนจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องไม่ดี รวมทั้งเรื่องยาเสพติดด้วย เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้กิจกรรมการฝึกการควบคุมประสาทอัตโนมัติ เช่น การหายใจ การเคลื่อนไหวของร่างกายเมื่อถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าที่คุ้นเคย ฯลฯ โดยจัดทำในรูปของเกม มีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม ซึ่งจะสร้างความสนุกสนานและน่าสนใจยิ่งขึ้น และที่สำคัญวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมจะต้องไม่ลืมสรุปบทเรียนร่วมกันกับเด็กเยาวชนเพื่อต่อยอดการเรียนรู้และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ในระหว่างการทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้นั้นคณะผู้ปฏิบัติงานและวิทยากรต้องสังเกตเด็กเยาวชนเพื่อจัดทำบันทึกพฤติกรรมและการแสดงออกของเด็กเยาวชน ซึ่งในขั้นตอนนี้จะทำให้คณะผู้ปฏิบัติงานสามารถมองเด็กเยาวชนได้ว่าใครมีจุดเด่น จุดด้อย หรือมีศักยภาพในด้านไหนเพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการเติมเต็มหรือพัฒนาในส่วนที่เด็กขาดให้เกิดขึ้น และหาโอกาสให้กับคนที่มีความสามารถได้แสดงออกเพื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและชุมชน เช่น ในกลุ่มเด็กคิดยาเสพติดอาจมีข้อด้อยในเรื่องจิตลักษณะภายในโดยเฉพาะเรื่องการควบคุมตนเอง แต่ในขณะเดียวกันเด็กเยาวชนกลุ่มนี้มีข้อเด่นในเรื่องการมีข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะเครือข่ายผู้เสพ แหล่งค้าขาย และข้อมูลลับอื่นๆที่จะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน จึงเป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติงานต้องแสวงหาโอกาสให้เด็กเยาวชนกลุ่มนี้ได้แสดงศักยภาพในทางที่เกิดประโยชน์อย่างปลอดภัย และให้โอกาสกลับตัวกลับใจ ตั้งต้นใหม่ โดยไม่ต้องประสาสัมพันธ์กับสาธารณชน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของเด็กเยาวชนและ

เด็กเยาวชนเองก็จะไม่ถูกมองว่าเป็นผู้ร้ายมาก่อน ซึ่งสังคมอาจตีตราให้กับเด็กเยาวชนเป็นการทำลายความเชื่อมั่นของเด็กเยาวชนโดยทางอ้อม โดยเฉพาะเด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติดนั้น ไม่มีความจำเป็นที่ต้องบอกสาธารณชนว่า เป็นผู้ติดยาเสพติดมาก่อนแต่ปัจจุบันเลิกแล้ว หรือแม้แต่การยอมรับว่าผู้ติดยาเสพติดไม่ใช่คนร้ายแต่เป็นคนป่วยที่ต้องได้รับการรักษา เพราะความภาคภูมิใจในเรื่องนี้ของเด็กเยาวชนเองมีไม่มั่นคงเท่ากับการได้แสดงศักยภาพภายในสิ่งที่ตนมีอยู่ให้ผู้อื่นยอมรับ เช่น ความสามารถในการเล่นดนตรี การวาดภาพ การจัดการช่วยเหลืองานสำคัญให้บรรลุความสำเร็จ ฯลฯ ซึ่งเป็นความสามารถที่สร้างความภูมิใจให้กับเด็กเยาวชนได้อย่างแท้จริง

สำหรับเด็กเยาวชนที่ไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อนเลยนั้น เมื่อค้นหาแวหรือแนวโน้มความถนัดและมองเห็นศักยภาพของเด็กเยาวชนแล้ว คณะผู้ปฏิบัติงานต้องหาโอกาสดึงศักยภาพของเด็กเยาวชนออกมาให้ปรากฏ โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อนเด็กเยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องของกิจกรรมการป้องกันยาเสพติด เป็นการสร้างจิตลักษณะภายในของเด็กให้เข้มแข็ง เป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตามกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดเหล่านี้ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมในการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดไปด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนที่ 4 ฝึกคนให้เชื่อมั่น

เมื่อผู้ปฏิบัติงานได้ให้ผู้คนในชุมชนมองเห็นศักยภาพของเด็กเยาวชนแล้ว ต้องส่งเสริมเด็กเยาวชนเหล่านั้นให้มีโอกาสในการฝึกฝนตนเองในเรื่องนั้นๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะเวทีการแสดงออกในชุมชน โดยให้องค์กรชุมชนที่มีอยู่ได้นำศักยภาพของเด็กเยาวชนเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ในรูปของอาสาสมัครต่างๆ เช่น การเป็นอาสาสมัครผู้ประกาศเสียงตามสายของชุมชน การจัดทำกิจกรรม/โครงการพัฒนาเด็กเยาวชนรุ่นน้อง และโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ร่วมกับกรรมการชุมชน การอาสาจัดงานในชุมชน เช่น การจัดงานวันเด็ก การจัดกิจกรรมกีฬาในชุมชน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การเป็นพิธีกรในงานต่างๆ ของชุมชน ตลอดจนการเป็นอาสาสมัครในการเฝ้าระวังชุมชน (โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติด) และการเข้าไปเป็นสมาชิกประชาคมชุมชนเอาชนะยาเสพติดร่วมกับกรรมการชุมชน ฯลฯ

ในการส่งเสริมให้เด็กเยาวชนได้แสดงศักยภาพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน ดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องที่ถือเป็นพันธกิจร่วมของตัวแทนพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนที่มีขึ้น ตั้งแต่ในขั้นตอนที่ 3 ของการปฏิบัติการ จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องแสวงหาเวทีให้กับเด็กเยาวชนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ทั้งในส่วนที่อยู่ในความสามารถของชุมชนโดยตรง และในส่วนที่ชุมชนจะเป็นผู้ประสานหาช่องทางการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร และเอกชนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุนเพื่อการป้องกันและแก้ไข

ปัญหาของเด็กเยาวชนในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง

ขั้นตอนที่ 5 ปฏิบัติการร่วมกับชุมชนได้ทุกอย่างอย่างต่อเนื่อง

ด้วยวิธีการดังกล่าว เด็กเยาวชน ชุมชน ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครอง จะไม่สามารถปฏิเสธการพึ่งพาซึ่งกันและกันได้ แม้ว่าผู้ปฏิบัติงานในการวิจัยครั้งนี้จะหาคะการการทำงานร่วมกับเด็กเยาวชนและชุมชนแล้วก็ตาม ทั้งนี้พหุพาติของเด็กเยาวชนมองเห็นว่า การปฏิบัติงานร่วมกันนั้นเป็นพันธกิจที่แต่ละฝ่ายได้ผลประโยชน์ร่วมกัน คือ เด็กเยาวชนมีเวทีการแสดงออกซึ่งความสามารถของตนเอง สร้างการยอมรับให้กับตนเองได้มากขึ้นในเวทีชุมชนของตนเอง มีความมั่นใจที่จะก้าวออกไปแข่งขันกับบุคคลอื่นในสังคมที่กว้างมากขึ้น แม้ว่าบางเรื่องซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยาก สลับซับซ้อน มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ปัญหายาเสพติดในชุมชน เด็กเยาวชนก็มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขได้ จึงเป็นเรื่องที่สร้างความมั่นใจในกลุ่มเด็กเยาวชนได้มากขึ้นและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้มีบทบาทในการช่วยเหลือชุมชนและสังคมในด้านอื่นๆต่อไป

ในด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง นั้นต่างก็มองเห็นว่า ด้วยวิธีการดังกล่าวนั้นเกื้อกูลต่อการหล่อหลอมบุตรหลานของตนไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งในปัจจุบันนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองยอมรับว่า บุตรหลานของตนเองนั้นมีเส้นทางชีวิตที่เดินห่างออกจากครอบครัวออกไปเรื่อยๆ ยากที่ตามรับรู้ความเคลื่อนไหวและการกระทำของบุตรหลานเมื่ออยู่นอกบ้าน หากมีการจัดกิจกรรมเหล่านี้ขึ้นในชุมชนก็จะเป็นเรื่องที่ทำให้ตนมีโอกาสได้มีกิจกรรมร่วมกับบุตรหลานของตนเองได้บ้าง แม้ว่าจะไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมด้วยทุกครั้งแต่ก็สบายใจที่มีตัวแทนพ่อแม่ผู้ปกครองท่านอื่นผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองและเด็กเยาวชนมีประเด็นสนทนากันได้มากขึ้น จึงเป็นทางเลือกที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่อาจปฏิเสธได้เช่นกัน

สำหรับชุมชน ซึ่งมีกรรมการชุมชน หรือผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนนั้นต่างก็มองเห็นว่า การปฏิบัติการร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง และเด็กเยาวชนดังกล่าวล้วนเอื้ออำนวยให้ผู้นำชุมชนสามารถปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาในทุกๆด้านได้มากขึ้น โดยเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน นับตั้งแต่ปัญหายาเสพติดในชุมชน ปัญหาการเที่ยวกลางคืนของเด็กเยาวชน การไม่รู้จักรับผิดชอบตนเอง ฯลฯ จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างของเด็กเยาวชน โดยมีฐานปฏิบัติการอยู่ที่ชุมชน(Community Base) และประสานการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมดำเนินการ ซึ่งผลของการปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกื้อกูลต่อการดำเนินงานของชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต กล่าวคือ ปัญหาต่างๆของเด็กเยาวชนรวมทั้งปัญหาอื่นในชุมชนได้รับการแก้ไขโดยมี

เด็กเยาวชนเข้าไปร่วมเป็นภาคี และเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างเด็กเยาวชนกับชุมชน เพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเยาวชนเข้ามารับผิดชอบต่อไปในอนาคต

ด้วยวิธีการดังกล่าวจึงเป็นวิธีการที่จะสร้างความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการจัดการปัญหาและการพัฒนาเด็กเยาวชนในด้านอื่นด้วย เพราะวิธีการดังกล่าวเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจากเด็กเยาวชนและชุมชน รวมไปถึงพ่อแม่ผู้ปกครอง และมีหน่วยงาน องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน ตามความต้องการของเด็กเยาวชนในรูปแบบของโครงการแผนงาน/กิจกรรมที่เด็กเยาวชนสามารถออกแบบเขียนโครงการและแสวงหาความร่วมมือเพื่อดำเนินงานร่วมกับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมเชื่อมโยงไปสู่เด็กรุ่นต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 7

ข้อค้นพบ และ สิ่งที่ควรกระทำ

ในการดำเนินงานร่วมกันของพหุภาคีเป็นเวลาประมาณ 20 เดือน ทำให้แต่ละฝ่ายได้เรียนรู้ เพื่อการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนร่วมกัน และที่สำคัญชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้มีความรู้ในการวิเคราะห์ปัญหา มีโอกาสได้วิพากษ์วิจารณ์ และรวบรวมสาระสำคัญต่างๆ ที่ตกผลึกจากการร่วมกิจกรรมทั้งหลาย นำมาสังเคราะห์ ตอบคำถามหลายคำถามที่ทุกฝ่ายต่างก็ต้องการคำตอบในเรื่องการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดนั้น ซึ่งแต่เดิม มีการดำเนินงานในลักษณะมุ่งเน้นตรงประเด็น โดยการแยกปัญหาออกจากเด็กเยาวชนหรือจัดการแยกเด็กเยาวชนออกจากปัญหา แต่ยังไม่มีการพัฒนาเด็กเยาวชนให้เข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจได้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้สามารถอยู่ท่ามกลางปัญหาได้อย่างที่ไม่เป็นปัญหาจากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ พอจะสรุปถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันดังนี้

สภาพปัญหาเสพติดในชุมชนหลังดำเนินการวิจัย

ด้วยวิธีการที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้พหุภาคี เด็กเยาวชนเรียนรู้จากการดำเนินงานร่วมกันแล้ว ยังทำให้สถานการณ์ปัญหาเสพติดในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ ชาวบ้านพอใจมากขึ้น ซึ่งประธานชุมชนได้กล่าวตอบการให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าววิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ออกอากาศไปทั่วประเทศในรายการข่าวพิเศษ เวลาประมาณ 07.45 น. วันที่ 12 มิถุนายน 2546 ว่า “...แต่เดิมในชุมชนมีทั้งคนค้า คนขาย และเด็ก ๆ ติดยาเสพติด ชาวบ้านก็กลัวลูกตนเองจะติดยา และกลัวอิทธิพลจากผู้ค้ายาเสพติด ตั้งแต่เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยกัน เด็กและชาวบ้านช่วยกันดูแลชุมชน และปฏิบัติตนเองดีขึ้น คนติดยาก็ไปรักษาไม่กลับมาชุมชนอีก เพราะคนขายยายังมีอยู่ กลัวมาติดอีก แต่เดี๋ยวนี้คนขายถูกจับแล้ว ตำรวจเข้ามาชุมชนบ่อยขึ้น เดี่ยวนี้ชุมชนไม่มียาเสพติดแล้ว พวกเรามีกลุ่มอาสาเฝ้าระวังอยู่ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่สบายใจขึ้นมาก ถึงโครงการนี้จะจบไปแล้ว แต่กิจกรรมชุมชนเช่นนี้จะยังไม่จบ” และในการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเผยแพร่ในรายการวิทยุเดียวกัน ก็ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า “...แต่เดิมเด็กในชุมชนไม่รู้จักกันเลย วัน ๆ เดินผ่านหน้ากันไปมาก็ไม่ทักทาย จะมีเพื่อนแต่ที่โรงเรียน กลับจากโรงเรียนมาบ้านก็มาตอนค่ำ พักผ่อนหลับนอน ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่เท่าไร เพราะบางทีก็กลับดึก มาถึงบ้านก็เหนื่อยไม่อยากคุยกับใคร แต่ตอนนี้มีเพื่อนใน

ชุมชนเยอะ ทั้งรุ่นน้องรุ่นเดียวกันและรุ่นพี่ ไม่ต้องกลัวพวกที่ติดยาเสพติด เพราะรู้ว่าใครเป็นใคร ได้ช่วยรุ่นน้อง ๆ ในชุมชนเดียวกัน ถึงโครงการวิจัยจะจบ แต่โครงการของเด็กเยาวชนยังไม่จบ เพราะจะมีการหารือจัดทำกิจกรรมกันไปเรื่อย ๆ โดยเสนอให้ชุมชนประสานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งเทศบาลด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่พวกเราได้ฝึกทำมาแล้วก็ไม่ยาก ผู้ใหญ่ทุกคนก็ให้การสนับสนุนให้พวกเราทำงานอยู่แล้ว...."

สำหรับกลุ่มเด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติด จำนวน 6 คนที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ในระยะแรกที่เริ่มโครงการวิจัย ฯ เด็กกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้จะไม่เข้าร่วมโครงการเลย จะทำตัวเป็นปกติคือไม่ค่อยกลับบ้าน ใช้เวลาคบหาสมาคมกับกลุ่มที่ติดยาเสพติดอยู่นอกชุมชน หาตัวพบได้ยาก พ่อแม่ผู้ปกครองเองก็ลำบากใจ เพราะหาโอกาสเจอตัวได้ยาก แต่พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ยอมรับและเปิดเผยกับสาธารณชนมากขึ้นว่าบุตรหลานของตนเองมีปัญหาเสพติด และถึงกับบอกว่าหมดปัญญาแก้ไข ซึ่งแต่เดิมจะยืนยันว่าบุตรหลานของตนเองไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สถานการณ์นี้เกิดขึ้นอาจเป็นเพราะเห็นว่า กลุ่มคนในชุมชนสนใจเอาจริงเอาจังจะช่วยเหลือ และประกอบกับมีคณะทำงานเป็นที่ปรึกษาด้วย

จากความพยายามทำความเข้าใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง จึงทำให้เด็กกลุ่มนี้ จำนวน 2 คน เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด โดยอ้างว่าในชุมชนยังมีคนค้ายาเสพติดอยู่ จึงตัดสินใจไปอยู่กับญาติต่างจังหวัด เพื่อให้ห่างไกลจากสิ่งแวดล้อมและเพื่อนเดิม ๆ จากการสอบถามหลาย ๆ ฝ่ายได้ยืนยันว่าทั้ง 2 คนเลิกยาเสพติดได้แล้ว ผู้ปกครองรายหนึ่งกล่าวว่า... “.... ตั้งแต่รัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติด ยาเสพติดหายากขึ้น เขาเลิกได้ก่อนหน้านี้แล้ว แต่จังหวะดีตรงที่ไหน ๆ ก็หายาก ไม่น่าจะกลับมาใช้ได้ง่าย ๆ คุณลักษณะทั่วไปทุกครั้งทีไปเยี่ยม ก็ดีขึ้น...”

สำหรับเด็กเยาวชนที่ติดยาอีก 2 คน ซึ่งผันตัวไปเป็นผู้ขายยาเสพติดด้วยนั้น เคยถูกจับกุมและเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่เมื่อออกมาได้ไม่นานก็ถูกจับอีก ในข้อหาจำหน่ายยาเสพติด ส่วนเด็กเยาวชนอีกคนหนึ่งซึ่งติดยาเสพติดนั้น ได้จบชีวิตลงด้วยการแขวนคอในบ้านของตนเอง ซึ่งเป็นจุดวิกฤตของปัญหาเสพติดในชุมชน ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กเยาวชนทั้งที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาต่างก็ตระหนกมากขึ้น เช่น หาทางพาบุตรหลานไปรักษาและเข้าร่วมกันในการเฝ้าระวังชุมชนมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาตรวจสอบ กดดันให้กลุ่มผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกเกรงกลัว แต่ขณะเดียวกันผู้ค้ายาเสพติดบางคนก็ข่มขู่ผู้นำชุมชน ด้วยการคุกคามด้วยคำพูด แต่ในที่สุดผู้ค้าทั้ง 4 รายก็ถูกจับไป 2 ราย อีก 2 รายยังอยู่ในชุมชนแต่ถูกช่วยบ้านและอาสาสมัครเฝ้าระวังสังเกตพฤติกรรมอยู่ และในระยะหลังจะ

ไม่ค่อยอยู่ในชุมชน อาจจะเพราะกลัวถูกฆ่าตัดตอน นาน ๆ จะพบสักครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็ตามกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวังชุมชนจะทำหน้าที่เข้มข้นในการติดตามมากขึ้น สมาชิกอาสาสมัครบางคนจะเปิดร้านขายของตลอด 24 ชั่วโมง บางคนมีโทรศัพท์มือถือ มีรหัสแจ้งข่าวโดยตรงกับตำรวจ ชาวบ้านจึงมั่นใจว่าทั้งสองคนจะไม่กลับมาในชุมชนอีก หรือหากจะเข้ามาจะต้องปลอดภัยจากยาเสพติด

สำหรับเยาวชนอีกคนหนึ่งที่เคยติดยาเสพติดนั้นขณะนี้ยังอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นคนที่เด็กเยาวชนหลายคนยังเข้าไปคบค้าสมาคมด้วยอยู่ ซึ่งเด็ก ๆ เหล่านี้มักจะบอกว่าถ้าเขาเลิกจากยาเสพติดแล้ว และตัวเขาเองก็ยืนยันว่าเลิกแล้ว เพราะยาเสพติดแพง หายากมาก ๆ จึงเป็นเรื่องที่ทำนายของชุมชนที่มีกระบวนการเฝ้าระวังดังกล่าวว่า จะมีความเข้มแข็งเพียงพอต่อการป้องกันมิให้มีคนติดยาเสพติด และมีให้มีคนขายยาเสพติดเกิดขึ้นในชุมชนอีก อย่างไรก็ตามเมื่อโครงการวิจัยครั้งนี้จบลงทางเทศบาลนครเชียงใหม่ก็ได้สนับสนุนให้ทุกชุมชนจัดตั้ง “ ประชาคมเอาชนะยาเสพติด “ ขึ้น ซึ่งปรากฏว่าชุมชนในพื้นที่วิจัยมีกลุ่มอาสาเฝ้าระวังชุมชนดำเนินการอยู่แล้ว และมีกลุ่มแกนนำเยาวชนหลายคนเข้าไปร่วมดำเนินการด้วย จึงทำให้พหุพหุชาติเยาวชนในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้เกิดความรู้สึกมั่นใจว่า “ ชุมชน “ และ “ เยาวชน “ มีความเข้มแข็งพอที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กได้มากขึ้น เพราะชุมชนอื่นๆยังไม่มีประสบการณ์เช่นกับชุมชนของตนเอง

จิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนหลังเข้าร่วมกิจกรรม

คณะทำงาน ผู้นำชุมชน และเด็กเยาวชนได้จัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา พอจะกล่าวได้ว่า เด็กเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นตามผลการวิเคราะห์จิตลักษณะภายใน ดังนี้

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย
หลังเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกแต่ละระดับ

จิตลักษณะภายใน (N = 114 คน)	$\bar{X}$		
	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (N = 115 คน)	หลังเข้าร่วม (N = 114 คน)	ผลต่าง
สติปัญญา	2.80	2.84	+0.04
สุขภาพจิต	2.87	3.00	+0.13
ประสบการณ์ทางสังคม	2.83	2.93	+0.10
เหตุผลเชิงจริยธรรม	2.88	2.98	+0.10
การมองอนาคต	2.74	2.91	+0.17
การควบคุมตนเอง	2.72	2.81	+0.09
การเห็นคุณค่าในตน	3.10	3.41	+0.31
ความเชื่ออำนาจในตน	2.76	2.83	+0.07
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	2.79	2.82	+0.03
ทัศนคติ / ค่านิยม	3.12	3.65	+0.53
คุณธรรม	2.90	3.17	+0.27

จากตารางที่ ๑ คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเพิ่มมากขึ้นทุกด้าน และเพิ่มมากที่สุดในด้านทัศนคติ / ค่านิยม คือ เพิ่มขึ้น 0.53 คะแนน รองลงมาคือ ด้านการเห็นคุณค่าในตน คือ เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.31 คะแนน และในด้านคุณธรรม เพิ่มมากขึ้นเท่ากับ 0.27 คะแนน ในด้านการมองอนาคต เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.17 คะแนน ในด้านสุขภาพจิตเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.13 คะแนน สำหรับในด้านประสบการณ์ทางสังคม และการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม เพิ่มขึ้นเท่ากัน คือ เท่ากับ 0.10 คะแนน สำหรับในด้านการควบคุมตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.09 คะแนน และในด้านความเชื่ออำนาจในตน เพิ่มมากขึ้นเท่ากับ 0.07 ส่วนในด้านสติปัญญา เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.04 คะแนน และอันดับสุดท้าย คือ ในด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น มีคะแนนเพิ่มขึ้นเพียง 0.03 คะแนน

ผลการทดสอบจิตลักษณะภายในของเด็กเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจิตลักษณะภายในที่ผลการทดสอบก่อนเข้าร่วมกิจกรรม คะแนนอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การควบคุมตนเอง การมองอนาคต การเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น แต่เมื่อเด็กเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม

ที่จัดขึ้นโดยชุมชน (คณะกรรมการชุมชน) พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนแล้ว ผลการทดสอบปรากฏว่า จิตลักษณะภายในดังกล่าวเพิ่มขึ้น จึงเห็นได้ว่า การพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการทำกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาช่วยพัฒนาจิตลักษณะภายในของเด็กได้ ดังนั้นการที่จะพัฒนาเด็กเยาวชนในระยะยาว ควรมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาจิตลักษณะภายในแก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายในตนของเด็ก ซึ่งจะเกิดผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในทิศทางที่พึงประสงค์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เด็กรู้จักควบคุมตนเองมากขึ้น หมายถึง การที่เด็กมีแนวโน้มในการระลึกรู้ มีสติที่จะพัฒนาไปถึงรู้เท่าทันต่อการกระทำของตนเอง โอกาสที่จะเกิดปัญหาก็ลดลง เช่นเดียวกับการที่เด็กรู้จักการมองอนาคตหรือมองเห็นการณ์ไกล ก็จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กให้รู้จักคิดล่วงหน้าหรือการวางแผน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง ไปในทิศทางที่เกิดประโยชน์มากกว่าการก่อปัญหา

ทำนองเดียวกันกับการที่เด็กเชื่อว่า ตนมีอำนาจพอที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยตนเองได้นั้น ย่อมส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในการก้าวไปสู่ผู้ผลิต มากกว่าการเป็นผู้บริโภคหรือผู้รับบริการ ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วยก็จะทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมเป็นไปได้ในระดับที่สูงขึ้น

การจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนในระยะสั้น

แต่ละฝ่ายเกิดการเรียนรู้ร่วมกันว่า กลไกในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนนั้น เป็นเรื่องที่ต้องเชื่อมประสานกันทุกฝ่าย อย่างเป็นเอกภาพ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดนั้น เป็นปัญหาที่สลับซับซ้อน และมีลักษณะเชื่อมโยงต่อยอดกับปัญหาอื่น และไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เริ่มตั้งแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเด็ก หรือที่เรียกว่า จิตลักษณะภายใน ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาการเลี้ยงดู ปัญหาครอบครัว เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งหลายที่มีผลกระทบต่อการเกิดปัญหาในระดับต่างๆ จึงส่งผลให้เด็กเยาวชนแสดงออกหรือมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปจากบรรทัดฐานของสังคม เกิดปัญหาต่อยอดถึงปัญหาอาชญากรรม ลักเล็กขโมยน้อย จี้ปล้น ก่อเกิดความเดือดร้อน สร้างปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง หากความสงบสุขได้ยาก ประชาชนทั่วไปเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมิใช่ การนำปัญหายาเสพติดมาเป็นตัวตั้ง และมีโซ่อยู่ที่การแก้ พฤติกรรมเด็ก หรือการปราบปรามจับกุมผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติดเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญต่อกลไกทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และหาทางให้กลไกต่าง ๆ นั้นทำงานไปพร้อมๆ กัน เปรียบเสมือนเครื่องจักรกลเครื่องใหญ่ที่มีจักรเฟืองหลายตัว และทำหน้าที่หลายอย่าง แต่ต้องมีจังหวะในการส่งต่อที่สัมพันธ์กันเริ่มต้นตั้งแต่ สถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดคือ ครอบครัว แต่สถาบันครอบครัว

ครัวในปัจจุบันก็ถูกสั่นคลอนด้วยความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจทำหน้าที่ที่กลมกลืนเด็กเยาวชนได้ไม่เต็มที่ ยากจะมุ่งหวังไปที่สถาบันการศึกษาก็มีขีดจำกัดในเรื่องของความต่อเนื่องที่เด็กเยาวชนมิได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียนนั้นตลอดของช่วงชีวิตที่เป็นเด็กเยาวชน มีการเปลี่ยนสถานที่เรียน โอกาสส่งต่อข้อมูลของเด็กเยาวชนระหว่างโรงเรียนเก่าและโรงเรียนใหม่เกิดขึ้นได้ยาก เกิดระบบการศึกษาเชิงพาณิชย์ขึ้นมากมาย ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กเยาวชนกับครูบาอาจารย์ไม่แน่นแฟ้นพอที่จะเห็นยั้งเด็กเยาวชนจากสิ่งที่กำลังลุ่มหลงได้ ครูอาจารย์บางคนก็เข้าไปนั่งในใจเด็กเยาวชนได้ และเด็กเยาวชนมีความผูกพันสามารถกลมกลืน สร้างความเข้มแข็งให้กับลูกศิษย์ได้ แม้อยู่ในสังคมที่มียาเสพติด แต่ก็ไม่กลับไปใช้ยาเสพติดอีก แต่ลักษณะครูอาจารย์ดังกล่าวมีไม่มากพอกับปัญหาที่มีอยู่ ปัญหาเสพติดจึงยังคงมีอยู่ในกลุ่มเด็กเยาวชน

ในระยะสั้นที่จะจัดการกับปัญหาได้นั้นอาจต้องมองไปที่ชุมชนซึ่งจะมีกลไกทั้งที่เป็นทางการที่จัดตั้งขึ้น ในรูปแบบคณะกรรมการชุมชน แต่ในการดำเนินงานเพื่อเด็กเยาวชนนั้นจะไม่เป็นทางการ โดยมีกลไกอื่นที่มีอยู่ในชุมชนโดยธรรมชาติ เช่น ระบบเครือญาติ และกลุ่มเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กชอบเที่ยว ที่สามารถประสานการทำงานร่วมกับคณะกรรมการชุมชนได้อย่างกลมกลืน ดังนั้นการดำเนินงานในด้านเด็กและเยาวชน ควรมีชุมชนเป็นฐานในการทำงาน (Community base) ทั้งนี้เนื่องจากมีสิ่งบอกเหตุสนับสนุน คือ

1.ชุมชน

1.1 ชาวบ้าน เด็กเยาวชน เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับคณะผู้วิจัยในการค้นหาความจริง ด้วยการรู้จักการสังเกต การรวบรวมข้อมูล การแยกแยะ วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ หรือความเชื่อมโยงของข้อมูลข่าวสารความรู้ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาคำอธิบายร่วมกันในสิ่งที่ค้นพบ และเรียนรู้ว่าตนเองมีศักยภาพภายใน รู้จักตนเอง รู้จักองค์ประกอบของชีวิตมากขึ้น รู้กระบวนการเกิดของชีวิตการดำเนินชีวิต มองสังคมได้กว้างขึ้น รู้ว่าธรรมชาติไม่ใช่เรื่องไกลตัว เกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

1.2. ชุมชนมีศักยภาพในการทำงานเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้น เมื่อชุมชนให้ความสำคัญต่อบทบาทของเด็กและเยาวชน อย่างน้อยเด็กและเยาวชนก็ต้องการเวทีการแสดงออกซึ่งความสามารถของตนเอง แม้ว่าบางครั้งความสามารถของเด็กอาจไม่เพียงพอ หรือมีความสามารถไม่ถึง แต่หากนำความสามารถเหล่านั้นมาผนวกกับสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ก็ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านเนื้อหาที่ทำ และในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แม้ว่าผู้นำชุมชนจะถูกมองว่า “คบเด็กสร้างบ้าน” แต่ก็ต้องให้

ความสำคัญเพราะอย่างน้อย ในอนาคตเด็กเหล่านี้เอง จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างบ้านแปลงเมืองจริงๆ จึงควรให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการทำงานเสียตั้งแต่ตอนนี้

1.3 โอกาสการหารือกันในชุมชนที่มีส่วนผสมของบุคคลที่มาจากหลายฝ่าย คือ ตัวแทนแกนนำเด็กเยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ชาวบ้าน ครูจากโรงเรียนในชุมชน ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความมั่นใจในการดำเนินงานโดยเฉพาะปัญหาของชุมชนในเรื่องปัญหา ยาเสพติด ปัญหาแหล่งมั่วสุมในชุมชน ปัญหาแก๊งมอเตอร์ไซด์ การที่ประชาชนแอบอ้างว่ามีเจ้าหน้าที่คุ้มครองการใช้สิทธิพลทางทุจริตของของตนเอง เป็นต้น

1.4 ผู้นำชุมชนเองเกิดการเรียนรู้ในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและการแสวงหาความร่วมมือจากนอกชุมชน ด้วยการสร้างเครือข่ายทางสังคมของผู้นำเอง และการใช้เวลาเพื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นส่วนตัว ซึ่งทำให้การดำเนินงานของชุมชนเป็นไปด้วยดี จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจในการพัฒนาลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นกับผู้นำชุมชน

1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นเรื่องที่สำคัญโดยทุกฝ่ายในชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กเยาวชน โดยมีที่ปรึกษาหลายๆฝ่ายในพหุภาคีเด็กเยาวชนทำให้องค์กรรับปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน และเริ่มมีแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนมี ศักยภาพในการต่อรอง และผสมผสาน สิ่งต่างๆที่จะลงไปสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการผ่านหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ เอกชน หรือในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ที่ผ่านไปกับสื่อต่างๆ และสื่อบุคคลภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถในการควบคุมการเปลี่ยนแปลงของชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดทำแผนแม่บทของชุมชนต่อไปในการพัฒนาระยะยาวได้

1.6 กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนกว้างขวางมากขึ้น เมื่อชุมชนรู้จักพิจารณาใช้องค์ความรู้สากล จากช่องทาง การสื่อสารสมัยใหม่ผ่านกลุ่มเด็กและเยาวชน เช่น อินเทอร์เน็ต เครือข่ายเพื่อนของเด็กและเยาวชน โดยนำมาผสมผสานกับองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน และผู้นำชุมชนมีส่วนพึงพาอาศัยและสมาคมกันในระดับแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง ทำให้ สัมพันธภาพภายในชุมชนเป็นไปได้อย่างยิ่งยวด

2.องค์กร หน่วยงาน

2.1. การรวมตัวของบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการทำงานร่วมกับชุมชนในรูปแบบที่อยู่บนพื้นฐานความเต็มใจ พอใจที่จะทำงาน และรักที่จะทำงานเพราะต้องการเห็นความสำเร็จของชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการประสานงานเป็นการส่วนตัว ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมเพรียงในการทำงานทุกครั้ง สำหรับวัฒนธรรมการทำงานตามคำสั่ง และตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามสายงานนั้น เป็นการทำงานที่มีขีดจำกัดมากในการดำเนินงานกับชุมชน

2.2 การดำเนินงานเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น มิได้มีความสำคัญแต่เพียงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ เท่านั้น แต่การแสวงหาองค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆ ร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาสากล พอๆ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเรื่องที่ต้องจัดให้มีความร่วมมือระหว่างสถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานผู้ปฏิบัติงาน รูปแบบความร่วมมือที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหวังผลตอบแทนในเรื่องความดีความชอบ หรือผลงาน แต่ควรเป็นเรื่องที่จะช่วยให้ชุมชนได้พบกับความสำเร็จมากกว่า

2.3. การมีเวทีคณะทำงานที่ปรึกษาเพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็ก ที่มาจากหลากหลายหน่วยงาน และมีผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ทำให้หน่วยงานปฏิบัติได้รับความรู้ และได้รับข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน

2.4. การดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความมีเสถียรภาพของรัฐบาล มีการสั่งการอย่างเป็นเอกภาพ เอาจริงเอาจังและถือเป็นวาระแห่งชาติ ทุกหน่วยงานมีทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานที่สามารถวัดได้ การประกาศสงครามกับยาเสพติดของรัฐบาลทำให้ทุกองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน พร้อมที่จะให้การสนับสนุน โดยเฉพาะการชี้แหล่งเบาะแสผู้กระทำความผิด เกิดการกดดันในกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด เป็นสาเหตุของการฆ่าตัดตอน หรือตายอย่างไม่มีสาเหตุ รวมทั้งผู้ติดยาเสพติด กลับตัวกลับใจเข้ารายงานตัวเพื่อขอรับการบำบัดรักษา เพราะกลัวถูกฆ่าตัดตอนด้วย เนื่องจากเป็นผู้รู้แหล่งค้าขายยาเสพติด และอาจถูกฆ่าปิดปากด้วยวิธีการดำเนินงานดังกล่าวของรัฐบาล ซึ่งแม้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน จากต่างชาติและบุคคลบางกลุ่ม แต่ก็ไม่มีฝ่ายไหนออกมาประกาศต่อต้านการดำเนินงานในครั้งนี้ของรัฐบาลและในส่วนหนึ่งของประชาชน ซึ่งเป็นส่วนใหญ่นั้นต่างก็แสดงความคิดเห็นสะท้อนผ่านสื่อมวลชนทุกแขนงว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมแล้ว แม้จะมีการสูญเสียบ้างซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของการทำสงคราม และการสูญเสียส่วนใหญ่นั้นเป็นฝ่ายข้าศึก ก็ไม่ถือว่าผิด แต่อาจกล่าวได้ว่าการทำสงครามครั้งนี้ได้รับชัยชนะ แต่หลายฝ่ายก็ไม่มั่นใจว่าจะครองชัยชนะไว้ได้นานเท่าใดและจะมีข้าศึกแอบซ่อนอยู่หรือไม่ คนใน

ชุมชนและในสังคมที่มีปัญหายาเสพติดจะเป็นผู้ให้คำตอบในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะเขาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด จงไม่มีใครมีข้อมูลดีไปกว่าเขาแน่นอน ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า จะมีกระบวนการใดที่ทำให้เขามั่นใจที่จะรวมตัวกันเฝ้าระวังชุมชนของเขาเอง เช่นเดียวกับเด็กเยาวชนและชาวบ้านในพื้นที่วิจัยที่เข้ามาเป็นประชาคมเฝ้าระวังเรื่องยาเสพติดอยู่ เพื่อร่วมกับกลไกภายนอกชุมชนให้ขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน

3. พ่อแม่ และผู้ปกครอง

3.1. การมีโอกาสดูพบปะพูดคุยกันเรื่องบุตรหลานของกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นเรื่องที่น่าเกิดขึ้นได้ยากในยุคสมัยที่ต้องแข่งขันกันทำมาหากิน การที่ชุมชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มต่างๆ ขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มเพื่อเสริมสร้างอาชีพ และสวัสดิการ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้ใหญ่ อาจจะมีการพูดถึงปัญหาเด็กๆ บ้างแต่ก็ไม่ได้ลงลึกถึงรายละเอียดเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กร่วมกัน เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนมีเวทีพูดคุยกันจึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายมองเห็นประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตามพ่อแม่ผู้ปกครองก็ยังห่วงเรื่องทำมาหากิน หาเวลาพบปะกันในลักษณะนี้ได้ยาก จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าทำอย่างไรจึงจะมีเวทีเสวนาสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนในรูปแบบเหมาะสมสำหรับทุกฝ่าย จากการมองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องจัดหาเวลาเพื่อที่จะรับข่าวสารข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเด็กเยาวชนขึ้นจนได้ โดยจัดกิจกรรม โรงเรียนพ่อแม่ขึ้นในชุมชน ด้วยวิธีการง่ายๆ ในเวลาเลิกจากงานประจำแล้วในตอนค่ำ มีการมานั่งล้อมวงกันกลางแจ้งกลางถนนในชุมชน เชิญผู้รู้ต่างๆ มาเป็นคนนำคุยและสนทนา จัดกิจกรรมร่วมกัน นานๆ ก็พากันไปศึกษานอกสถานที่ ไปสนทนากับผู้รู้นอกชุมชนบ้าง ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีโอกาสสำรวจหาประเด็นสนใจร่วมระหว่างบุตรหลานกับตนเองได้มากขึ้น เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในครอบครัว

3.2. ความสงสัยและความไม่เข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครองในบางเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นการแสดงออกของบุตรหลาน เป็นเรื่องที่จำเป็นในการสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้มีโอกาสได้รับความรู้โดยเฉพาะในด้านพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ตลอดจนจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาแนะแนว รวมทั้งช่องทางการรับข่าวสารข้อมูลความรู้ใหม่อื่นๆ ในสังคมปัจจุบันที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะกับนักจิตวิทยาที่มีความสามารถในการเข้าถึงชาวบ้านและใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง แทนการบรรยาย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วและไม่น่าเบื่อหน่าย พ่อแม่

ผู้ปกครองได้ทบทวนบทบาทของตนเองในการเลี้ยงดูบุตรหลานในช่วงที่ผ่านมา และเกิดความ
คิดในการปรับท่าทีการแสดงออกของตนต่อบุตรหลานให้ถูกต้อง

3.3. การมองเห็นแวว หรือความสามารถ ความถนัด และความสนใจของบุตรหลาน และ
สนับสนุนให้บุตรหลานประสบผลสำเร็จในเรื่องที่เขาสนใจในระดับต้นๆจะทำให้เด็กเกิดการมองเห็น
คุณค่าในตนเอง เกิดแรงจูงใจในการทำในสิ่งที่ทำได้ยากมากขึ้น แต่โอกาสที่พ่อแม่ผู้ปกครอง
หรือแม้แต่เด็กเอง ที่จะรู้ว่าบุตรหลานหรือตนเองสนใจอะไร หรือมีแนวโน้มจะไปในทิศทางไหน
นั้นเป็นไปได้ยาก การมีเครื่องมือทางจิตวิทยา หรือแบบวัดจิตลักษณะภายในของเด็ก จะเป็นสิ่งที่
ช่วยชี้ทิศทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองได้มากขึ้น

3.4. ด้วยสภาพสังคมเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันเกิดการแข่งขันกันทุกระดับ ทำให้ทุกคนเร่ง
รีบกับการทำงานเพื่อสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ จนไม่มีเวลาห่วงใยกับความรู้สึกของผู้อื่น โดย
เฉพาะคนในวัยเยาว์ อ่อนต่อการจัดการกับปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆทั้งภายนอกและภายในจิตใจ
ตนเอง แม้คนในครอบครัวเดียวกันก็มีเวลาน้อยนักที่จะพูดคุยกัน สัมพันธภาพของคนส่วนใหญ่
จะเกิดขึ้นกับคนในสังคมภายนอกมากกว่าคนในครอบครัว จึงทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่
เหนียวแน่นพอที่จะเหนี่ยวรั้งสมาชิกภายในครอบครัวได้ในคราวที่มีปัญหา การสร้างกิจกรรมร่วม
กันของคนในครอบครัว หรือการมีจุดสนใจร่วมของสมาชิกในครอบครัวจะเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวหรือ
สร้างพันธกิจร่วมกันให้ครอบครัวมีแรงเกาะเกี่ยวกันได้มากขึ้น

3.5. ความทุกข์ของคนในเมืองใหญ่ อาจแยกแยะได้ว่าเป็นทุกข์ที่เกิดขึ้นจากสภาวะแวดล้อม
ภายนอกกายที่มีอยู่ ทั้งในเรื่องความไม่ปลอดภัยทั้งหลายที่มีอยู่ และอาจเป็นอันตรายต่อบุตร
หลานและตนเอง การแข่งขันกันในเรื่องการทำมาหากินและที่อยู่อาศัย การถูกล่อลวงและถูกเอา
เปรียบ ฯลฯ และมีความทุกข์ที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ไม่ว่าจะเป็นทุกข์เพราะเจ็บป่วย ผิดหวัง
บุตรหลานไม่เป็นไปตามที่คาดคิด ความไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ในการ
ดำรงชีพ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะพูดถึงและปรับทุกข์เมื่อมี
ความคุ้นเคยกับใครคนใดคนหนึ่ง จึงอาจเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจต่อสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเมื่อ
คนมีปัญหาและความทุกข์จะได้มีที่เริ่มต้น การที่พ่อแม่ผู้ปกครองได้สัมผัสกับแนวทางการปฏิบัติ
เพื่อการสงบระงับตามแนวพุทธศาสนา ทำให้คนมีสติระลึกได้ เกิดปัญญาหาทางแก้ไขให้
ตนเอง
พ้นทุกข์ได้ แต่ประเด็นการชี้ให้เห็นความสำคัญภายในจิตใจและสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจนั้น
เป็นเรื่องที่ผู้คนในปัจจุบันกลับมองเห็นว่าเป็นเรื่องชักช้า ไม่ทันใจ และไม่สามารถดับทุกข์ได้ แต่

กลับให้ความสนใจที่จะแก้ไของค์ประกอบภายนอกตัวบุคคล เช่น สิ่งไหนไม่ดีก็ไปปรับปรุงสิ่งนั้น แต่ไม่ให้ความสำคัญในการปรับปรุงจิตใจของบุคคล

4. เด็กและเยาวชน

4.1. ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อตนเอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งเด็กและเยาวชนเพิ่งมีโอกาส ได้สนใจและเป็นความคิดเห็นที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญและคอยรับฟัง ความคิดเห็นจากเด็ก ดูเหมือนว่าเด็กและเยาวชน เป็นศูนย์กลางความสนใจของทุกฝ่าย ซึ่งบางเรื่องบางประเด็นก็ดูจะเป็นที่พอใจของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการเอาใจใส่ แต่บางเรื่องบางประเด็นเด็กบางคนก็ออกจะ อึดอัดที่ถูกทุกฝ่ายให้ความสนใจจับตามอง เหมือนกับถูกจับผิด จึงอาจกล่าวได้ว่า ในการเข้าไปร่วมงานกับเด็กเยาวชนนั้น ต้องให้เยาวชนเป็นผู้ร่วมกระทำ ไม่ใช่เป็นผู้ถูกกระทำ

4.2 การสำรวจจิตลักษณะภายในของตนเอง เป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนให้ความสนใจ ไม่แพ้เรื่องความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ และสารพัดสิ่งอื่นๆของเด็ก เพราะเป็นการใช้แบบวัดทางจิตวิทยา ที่ทำให้เด็กรู้จักอุปนิสัย และแนวโน้มความถนัด ความสามารถ(แวว)ของตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการมองอนาคตหรือการวางแผนชีวิตข้างหน้าให้กับตนเอง ทำให้เด็กเกิดความสนใจในตนเอง สำรวจตนเองและหาทางเพื่อพัฒนาตนเอง เรียนรู้จักตนเองมากขึ้น เด็กบางคนอาจเรียนรู้โลกภายนอกมากมาย แต่ไม่ค่อยมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองเลย จากการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตลักษณะภายในให้กับเด็กเยาวชน ทำให้เด็กเยาวชนเกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานภายในร่างกายและจิตใจ หรือสมองของตน มีความสนใจที่จะปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของตนเองมากขึ้น

4.3. ศักยภาพของเด็กเยาวชนที่มีอยู่ เป็นเรื่องที่ต้องให้โอกาส และแรงสนับสนุนให้ เกิดความมั่นใจ เด็กจึงจะแสดงออก และต้องใช้เวลาหรือหลายครั้งเด็กจึงจะเคยชินหรือค้นพบความสามารถของตนเอง ผู้ใหญ่ต้องใจเย็น ยอมเสียเวลา แม้กระทั่งยอมเสียของ และอาจยอมเสียความรู้สึกในบางครั้งเพื่อให้เด็กได้พบกับความสำเร็จสักครั้งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในสายตาและการรับรู้ในระดับที่พอดีคือไม่ควบคุมหรือปล่อยเกินไปตลอดกระบวนการเรียนรู้จากการกระทำของเด็ก ดังนั้นผู้ใหญ่จึงต้องประเมินความก้าวหน้าของเด็กอย่างต่อเนื่อง และต้องมีความเชื่อมั่นพื้นฐานว่าเด็กเยาวชนมีศักยภาพในตนเองอยู่บ้างแล้ว เพียงแต่จะให้โอกาสมากน้อยเพียงใด

4.4 การรับรู้ และความเข้าใจของเด็กเยาวชน ในคำสั่งสอน อบรม ของพ่อแม่ ผู้ปกครองนั้นเป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนจะยอมรับได้ยาก โดยให้เหตุผลในลักษณะต่างๆกัน เช่น มองว่าเป็นเรื่องโบราณ มองว่าเป็นเพราะพ่อแม่ผู้ปกครองห่วงเกินเหตุ มองว่าเป็นเรื่องที่ไม่มีใคร รู้ดี และมีข้อมูลมากเท่าตนเอง ฯลฯ จึงเป็นเรื่องที่ทำให้เด็กเยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครองต้องหา จุดร่วมที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายคุยกันได้และเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งที่เรียนรู้ร่วมกันในเรื่องนี้คือ ประเด็นการรับข่าวสารข้อมูลความรู้ของพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข่าวสารข้อมูลความรู้ที่มีเนื้อหา ลักษณะที่แตกต่างไปจากเรื่องที่เด็กเรียนรู้อยู่ ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเรียนรู้ในเรื่องต่างๆที่เด็กเยาวชนให้ความสนใจด้วย แต่ไม่ต้องถึงกับเรียนรู้ในรายละเอียด เพียงแต่รับรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นมีอยู่ในโลกของเด็กเยาวชน และสามารถนำมาเป็นประเด็นร่วมในการสนทนาพูดคุยในชีวิตประจำวันร่วมกับบุตรหลานได้ จากการจัดกิจกรรมในโรงเรียนพ่อแม่ ในตอนค่ำหลังเสร็จภาระกิจประจำวันแล้ว ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวทีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเด็กเยาวชนมากขึ้น ตลอดจนการหากิจกรรมร่วมระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กเยาวชน เช่น การจัดกีฬาครอบครัวชุมชนสัมพันธ์ กิจกรรมการเฝ้าระวังชุมชนร่วมกัน ก็เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายมองเห็นว่าเป็นช่องทางในการสร้างเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นโอกาสที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะสามารถใกล้ชิดบุตรหลานของตนเองได้มากขึ้น มีแรงเกาะเกี่ยวภายในครอบครัวชุมชนมากขึ้น

4. 5. การหาจุดสนใจร่วม ระหว่างเด็กเยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นเรื่องที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีเรื่องคุยกันได้มากขึ้น และทำให้มีกิจกรรมที่นำไปสู่สัมพันธ์ภาพที่ดีภายในครอบครัว และจุดสนใจนั้นอาจเริ่มต้นมาจากเด็กเยาวชน และมีพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าไปเรียนรู้เพื่อที่จะเข้าไปสนใจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อที่จะขยายจุดสนใจที่ดีต่อบุตรหลานในโอกาสต่อไปได้อย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตของเด็ก เด็กจะไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกขยี้เย็ด โดยเฉพาะการที่พ่อแม่ผู้ปกครองเปิดโอกาสรับข่าวสารข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเด็กเยาวชนให้มากขึ้น ก็จะเรียนรู้ได้มากกว่าจะนำประเด็นไหนที่เด็กสนใจมาพูดคุยหรือหารื้อกันกับบุตรหลานของตน

4.6.การมองปัญหาเด็กและเยาวชน ในมุมมองของเด็กเยาวชนเองนั้นเป็นเรื่องที่ควรแยกแยะ กลุ่มให้ชัดเจน ผู้ใหญ่ไม่ควรมองในภาพรวมว่าเด็กเป็นภาระ หรือมีปัญหา เพราะเด็กใน

ส่วนที่ไม่มีปัญหาแต่มีศักยภาพจะเกิดความรู้สึกที่ตกต่ำ โอกาสที่จะแสดงออกถึงความสามารถก็อาจถูกปิดกั้น เพราะความไม่ไว้วางใจ โดยเฉพาะการติดต่อเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดีมีปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติด ในทางกลับกันผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้เรื่องต่างๆเกี่ยวกับเพื่อนเด็กที่ติดยาเสพติดและสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือเพื่อนที่ติดยาเสพติดได้ด้วย ที่

สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับบุตรหลานของตนเองเพื่อมิให้ถูกเพื่อนที่ติดยาเสพติดครอบงำหรือชักชวนไปติดยาเสพติดด้วยกัน แต่ต้องสร้างคนของเราให้เข้มแข็งพอที่จะเป็นฝ่ายชวนเพื่อนให้เลิกติดยาเสพติด มิใช่การห้ามเด็กไม่ให้คบกับเด็กติดยาเสพติดหรือประณามทั้งกลุ่มว่าเป็นคนไม่ดี

4.7. นอกเหนือไปจากบุคคลในครอบครัว เด็กจะพอใจและแสวงหาบุคคลที่ไว้ใจ เพื่อคบหาสมาคม รับฟังปัญหา ความคิดอ่านบางเรื่องของเด็ก ทั้งในระดับเพื่อน รุ่นพี่ และผู้ใหญ่ที่คิดว่าน่าจะทำให้ชีวิตของเขามีสีสัน สนุกสนาน ได้รับสิ่งใหม่ๆเข้ามาในชีวิต และหากได้เข้าไปอยู่ในสังกัดกลุ่ม ที่มีชื่อเสียงก็เป็นเรื่องดี บทเรียนในการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มเด็กเยาวชนที่ผ่านมา เด็กเยาวชนเริ่มที่จะแยกแยะว่ากลุ่มที่มีชื่อเสียง กับกลุ่มที่ดัง เป็นอย่างไร เช่น กรณีแก๊ง NDR ที่ถูกกวาดล้างเนื่องจากแก๊งกลุ่มนี้ออกอาละวาดควนเมือง สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนตามที่เป็นข่าว ซึ่งเดิมก็มีกลุ่มแก๊ง SPK เกิดขึ้น แต่ยังไม่ปรากฏว่าแก๊ง SPK ไปก่อเหตุที่ไหน ทำให้เด็กเยาวชนบางกลุ่มแสดงเจตนาธรรมที่จะเข้าไปสังกัดกลุ่ม ทั้งๆที่ยังไม่ทราบเหตุผล หรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการจัดตั้งกลุ่ม จึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ร่วมกันเพื่อสนับสนุนให้เด็กเยาวชนได้หาทางจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเพื่อนำพลังกลุ่มไปในทางที่สร้างสรรค์มากกว่าไปทำลายล้าง

4.8. ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาของเด็ก และเด็กมีศักยภาพในการที่จะคุยกับเด็กที่มีปัญหาในเรื่องยาเสพติดได้มากกว่าผู้ใหญ่ และในประเด็นที่เกี่ยวกับอิทธิพล การคุกคามเด็ก การใช้เด็กเป็นเครื่องมือ ตลอดจนการคืนตนออกจากวังวนของยาเสพติดเป็นเรื่องที่ไม่อาจละเลยหรือปล่อยให้เป็นเรื่องของเด็ก ผู้ปกครอง หรือ ชุมชน แต่เป็นเรื่องที่อาจต้องค้นหาระบบการทำงานที่ต้องออกแรงพร้อมๆกันทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและต้องให้ความสนใจในเรื่ององค์ประกอบทางสังคมทุกมิติ องค์ประกอบทางด้านจิตวิญญาณ ความรู้สึก พฤติกรรม และองค์ความรู้ในการแก้ไของค์ประกอบของสรีระและระบบทำงานของร่างกายที่ถูกทำลายด้วยฤทธิ์ของยาเสพติด ซึ่งอาจเป็นอีกความหวังหนึ่งที่ให้ความรู้สึกที่ดีว่าการหยุดอนาคตของลูกหลานไว้ที่ลูกตาราง การฆ่าตัวตายเพราะเบื่อหน่ายชีวิต หรือเพราะคลั่งยา การเรียนรู้เรื่องกลไกการทำงานของสมอง และ

กลไกสมองที่ถูกยาบ้าทำลาย จากภาพถ่ายสมองจริงๆ และการอธิบายด้วยภาษาต่างๆไม่เป็นวิชาการ ทำให้เด็กเยาวชนผู้ปกครองมีความเข้าใจ เกิดความหนักและระมัดระวังตนเองมากขึ้น

4.9. การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ถูกต้องกับอุปนิสัยของเด็กเยาวชน การปล่อยให้เด็กท่องเที่ยวบ้างจะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ ความรู้ยังไม่มากนักน้อย แต่หากมีการกำหนดแผนการท่องเที่ยวร่วมกันโดยมีผู้นำกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยวจะทำให้เด็กเยาวชนได้รับสาระประโยชน์และความรู้จากประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก การที่เด็กได้ท่องเที่ยวไปในสถานที่ที่มีสภาพความเป็นธรรมชาติ จะช่วยทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสงบ อยู่หนึ่งได้นาน มีสมาธิมากขึ้น เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนความเป็นธรรมชาติมากขึ้น การส่งเสริมให้เด็กได้ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือให้ได้สัมผัสธรรมชาติจะทำให้เด็กมีตัวเลือกเพื่อการพักผ่อนมากกว่าการพักผ่อนจากการเล่นเกมไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า และแหล่งมั่วสุ่มอื่น ๆ กิจกรรมแข่งขันกันเก็บสาระประโยชน์จากการท่องเที่ยว เป็นการฝึกให้รู้จักการสังเกต รู้จักการซักถาม สืบหาข้อมูลความรู้ ให้กับเด็กเยาวชนด้วย

ทั้งนี้ต้องมีการออกแบบกิจกรรม การวางแผน และให้เด็กเยาวชนตั้งเป้าหมายในการไปแต่ละครั้งด้วยตนเองว่า การไปครั้งนี้ ต้องการที่จะได้รับอะไร และไปแล้วจะกลับมาเล่าให้ใครฟัง ซึ่งเด็กเล็กมักจะนำมาเล่าให้พ่อแม่ผู้ปกครองหรือคนในครอบครัวของตนเอง สำหรับเด็กโตหรือเยาวชนมักจะนำไปเล่าให้เพื่อนที่โรงเรียนฟังมากกว่า แสดงถึงเครือข่ายเด็กเยาวชนในวัยที่สูงขึ้นจะเริ่มขยายวงออกไปนอกชุมชน นอกครอบครัว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องรับรู้ว่าเป็นอย่างไร ของลูกเป็นใครบ้าง อยู่ที่ไหน และเป็นอย่างไร แต่ทั้งนี้มิใช่การไปซักไซ้ไล่เลียง หรือ ไล่สวนกับบุตรหลานตนเอง แต่ต้องใช้วิธีการที่นุ่มนวลและเป็นธรรมชาติ เพื่อมิให้เด็กเข้าใจไขว่เขวว่าไปจับผิดเด็ก

องค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนในระยะยาว

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนนั้น ผู้ที่ทำงานด้านเด็กเยาวชนต้องมีความคิดอยู่บนพื้นฐานว่า เด็กเยาวชนมีศักยภาพ ขณะเดียวกันไม่ควรตั้งประเด็นว่าเด็กมีปัญหา และไม่มุ่งเน้นต่อการเข้าไปจัดการกับปัญหาของเด็กและเยาวชน แต่ควรเข้าไปเอื้อประโยชน์ให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกซึ่งความสามารถในทิศทางที่เด็กเยาวชนต้องการ และกระตุ้นให้เด็กเยาวชนได้มีมุมมองในมิติต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์แยกแยะว่าสิ่งไหนควรเป็นเช่นไร รวมทั้งปลุกกระดมให้เด็กเยาวชนเป็นผู้ก่อการในการจัดการปัญหาและพัฒนาตนเอง โดยมีชุมชน

เป็นฐานปฏิบัติการร่วมกับเครือข่ายทางสังคมของชุมชน รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

องค์ความรู้ในการบริหารจัดการ

เด็กเยาวชนที่มีปัญหา หรือไม่ได้มาตรฐานที่สังคมกำหนดนั้น มิได้หมายความว่าไม่ดี ไม่มี ความสามารถ แท้ที่จริงมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ เพียงแต่น้อยไม่เท่ากัน และโอกาสในการ แสดงออกก็ต่างกันด้วย ในส่วนของการแก้ไขปัญหาลูกเด็กเยาวชนนั้นจำเป็นต้องมีความเชื่อพื้นฐาน ว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพ และต้องหาโอกาสกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ศักยภาพแสดงออกมา เพื่อสร้าง ความมั่นใจให้กับตนเอง และต้องฝึกให้เกิดเป็นทักษะ รวมทั้งสามารถควบคุมตนเองให้แสดงออก ได้อย่างเหมาะสม โดยให้เด็กเยาวชนเป็นผู้กระทำ มิใช่เป็นผู้ถูกกระทำ จึงเป็นเรื่องที่จะต้องหาวิธี การกระตุ้นให้กระตือรือร้นกับความรู้สึกลูกเด็กเยาวชน เพื่อให้เกิดความคิดในการที่จะสำรวจ ตนเอง วิเคราะห์ตนเอง และสนใจความเป็นไปของตนเองต่อไปในอนาคต นั่นก็คือการก้าวเข้าไปสู่ กระบวนการพัฒนาตนเองของเด็กเยาวชน ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องจะเป็นแต่เพียงผู้ทำหน้าที่เอื้ออำนวย ในการเรียนรู้ของเด็กเยาวชน (Facilitator) ไม่ใช่ผู้กำหนดบทบาทให้กับเด็กเยาวชน

เมื่อเริ่มต้นที่เด็กเยาวชนแล้วต้องดำเนินงานตรงพ่อแม่ผู้ปกครองหรือครอบครัวไปพร้อมๆ กัน เพราะครอบครัว จะเป็นตัวจักรสำคัญที่ใกล้ชิดเด็กเยาวชนมากที่สุด อย่าปล่อยให้ภาระกิจการ งานหน้าที่ในอาชีพเป็นสาเหตุทำให้โอกาสที่จะใกล้ชิดลอยห่างออกไป เช่นกับที่ผ่านมาในอดีต ความจริงบทบาทหน้าที่ของครอบครัวมิได้มีเพียงการเลี้ยงดู ด้วยปัจจัยสี่ และการส่งเสริม สนับสนุนให้การศึกษาเท่านั้น แต่ต้องมีการสร้างสรรค์บรรยากาศร่วมกิจกรรมภายในครอบครัว โดยเฉพาะการพูดคุยสนทนาภายในครอบครัว (Family Forum) ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องจำเป็นต้องมีเพื่อ สร้างแรงเกาะเกี่ยวสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในครอบครัว และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับสมาชิกคนใด คนหนึ่ง ครอบครัวก็จะทำหน้าที่ซึมซับความรู้สึก ให้กำลังใจกันและกัน หรือช่วยแก้ไขปัญหาก็ ในที่สุด หรือที่เรียกกันว่า ครอบครัวบำบัด (Family Therapy) ซึ่งความจริงในอดีตครอบครัวใน สังคมไทยจะมีลักษณะเช่นนี้เป็นส่วนใหญ่ และมีบรรยากาศที่อบอุ่นเพราะเป็นครอบครัวขยาย มี สมาชิกในครอบครัวมากมายหลายรุ่น ตั้งแต่ ปู่ย่า ตายาย พี่ ป้า น้าอา เป็นต้น แต่ด้วยวิถีชีวิตที่แปร เปลี่ยนไปตามกระแสสังคมในปัจจุบัน ลักษณะครอบครัวเดี่ยวที่มีแต่เพียงพ่อแม่ลูก ก็ยังถูกเวลา ทำมาหากิน เป็นตัวการทำให้เกิดความรู้สึกที่ห่างไกลกันออกไปอีก ในสภาพที่ทุกคนใน ครอบครัวออกไปทำหน้าที่ของตนเองนอกบ้าน พอถึงเวลากลับบ้านก็พกเอาความเหนื่อยล้ากลับมา

บางวันพ่อกาอารมณ์เสียกลับมาด้วย บรรยากาศไม่ชวนคุยเพราะต้องการพักผ่อนเต็มที่ จินตนาการก็ไม่ รู้เรื่อง เพราะสังคมการทำงานคนละที่ เหนื่อยเกินกว่าที่จะสาธยาย จึงเป็นเรื่องที่ทำทนายต่อการออก

แบบกิจกรรมสร้างเสริมบรรยากาศให้กับครอบครัวเดี่ยว ที่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยวเช่นนี้ ให้มีสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวมากขึ้น

ชุมชน เป็นองค์กรที่ควรให้ความสนใจเพื่อปรับกลไกให้เอื้อต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชน เพราะชุมชนจะเป็นสภาพแวดล้อมที่มีบริบททางสังคมที่ใกล้ชิดกับเด็กตั้งแต่เกิด หากชุมชนมีผู้นำที่เห็นความสำคัญของเด็กเยาวชนก็จะทำให้ชุมชนมีกำลังสำรอง ในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งในอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง การสร้างสำนึกรักในถิ่นกำเนิดของตนเองในกลุ่มเด็กเยาวชน โดยการให้บทวนความเป็นมาของชุมชนตั้งแต่เด็กเยาวชนจำความได้ เพื่อสะท้อนความคิดเห็นต่อชุมชนของตนเองจากอดีตถึงปัจจุบัน และให้วาดภาพแห่งความหวังร่วมกันเพื่อสรรค์สร้างชุมชนในอนาคต พร้อมกับคิดหาวิธีการที่จะไปสู่ภาพแห่งอนาคตร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กเยาวชน เป็นการพยายามสร้างกลไกการทำงานร่วมกับเด็กเยาวชนในชุมชน ที่เป็นเรื่องท้าทายความสามารถของผู้นำชุมชน เพราะที่ผ่านมาสถาบันการศึกษา หรือโรงเรียนจะทำหน้าที่เพียงช่วงเวลาหนึ่งที่เด็กเยาวชนศึกษาอยู่เท่านั้น เมื่อจบการศึกษาแล้วโอกาสที่เด็กเยาวชนจะร่วมคิดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเองนั้นเกิดขึ้นได้ยากเพราะฐานการพัฒนาเด็กเยาวชนจะเปลี่ยนไปอาจไปอยู่ที่สถานศึกษาแห่งใหม่ หรืออาจมีองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนในการดำเนินงาน ซึ่งก็ไม่ว่ามีหรือไม่และเด็กจะได้รับบริการอย่างทั่วถึงหรือไม่ ดังนั้นจึงต้องให้ความสนใจต่อกลไกของชุมชนที่จะต้องทำหน้าที่เป็นฐานในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชน (Community Base) และเพื่อให้ชุมชนสามารถรองรับการดำเนินงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนจะต้องมีที่ปรึกษา (Community Consult) ที่สามารถให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาเด็กเยาวชนเข้ากับการพัฒนาด้านอื่นของชุมชน ตลอดจนให้คำปรึกษาในการประสานประโยชน์กับองค์กรต่างๆที่จะเป็นเครือข่ายในการทำงานร่วมกันได้อย่างกว้างขวาง แต่ทั้งนี้ที่ปรึกษาชุมชนจะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางการเมือง หรือหน่วยงานราชการ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานกับเด็กและเยาวชนมีมิติที่หลากหลาย ไม่ยึดติดกับระบบใดระบบหนึ่ง แต่ให้เป็นเรื่องของเด็กเยาวชนและชุมชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ หน่วยงาน องค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทั้งในรูปแบบการปฏิบัติ และในด้านวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กเยาวชน จำเป็นต้องปรับกลไกการทำงาน โดยการเข้ามาเป็นเจ้าภาพร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่แยกกันทำ แต่ทำงานเป็นทีมเดียวกัน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Base) ในการบูรณาการกิจกรรมและงบประมาณ เข้าด้วยกัน

สหวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า นอกจากจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการในรูปแบบที่กล่าวมาแล้วนั้น การมองปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนต้องให้ความสำคัญต่อสหวิทยาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในแง่มุมที่เป็นกาย หรือชีววิทยา (Biology) ในด้านจิต (Psychology) และสังคม (Social) ไปพร้อมๆ กันทั้งสามส่วนอย่างเชื่อมโยงกัน หรือมีลักษณะเป็นองค์รวม (Holistic) หรือไม่แยกส่วน ทั้งนี้เนื่องจากการเจริญเติบโตของเด็กเยาวชนนั้นมิได้เจริญเติบโตแต่เพียงร่างกาย แต่จิตใจที่ทำหน้าที่ในการรับรู้ การจำ ความรู้สึก และความคิดของเด็กเยาวชนนั้น จะต้องเจริญเติบโตไปพร้อมกันด้วย เพราะลักษณะภายในของเด็กเยาวชนดังกล่าวเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือการแสดงออกของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนต้องมีโครงสร้างเกี่ยวข้องกับมาจกจิตลักษณะภายในของเด็กและเยาวชนแน่นอน เรื่องต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กเยาวชน บุคคลที่ทำงานกับเด็กเยาวชน หรือพหุภาคี ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้เรื่องโครงสร้างของกายและจิต ซึ่งในวงการวิทยาศาสตร์การแพทย์ยอมรับว่าทั้งกายและจิตมีส่วนสัมพันธ์กันของบุคคลที่จะแสดงออกมาทางพฤติกรรม แม้ว่ามีความเป็นวิชาการสูง และอาจจะยากเกินกว่าจะทำความเข้าใจ แต่องค์ความรู้ในด้านนี้ควรจะต้องพัฒนาให้เป็นเรื่องที่ย่อย อธิบายด้วยคำพูดที่ชาวบ้านเคยชินและยกตัวอย่างที่มองเห็นในตัวเอง ซึ่งมีอยู่แล้วให้เห็นและในส่วนที่เป็นลักษณะของจิต ซึ่งเป็นนามธรรม ต้องใช้วิธีการถ่ายทอดโดยการจัดกิจกรรมที่กระทบกับความรู้สึก ความจำ ความคิด และการรับรู้ที่สัมผัสได้ด้วยตนเอง และให้สรุปการเรียนรู้มีส่วนร่วมและเติมเต็มความรู้ให้ครบด้วยการแสดงภาพประกอบคำอธิบายจากการทำงานของกลไกระหว่างกายกับจิตของมนุษย์ ซึ่งปัจจุบันมีการถ่ายภาพด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยเห็นภาพชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกลไกสมองกับการติดยาเสพติด ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนมองเห็นภาพและเข้าใจ แต่ในการนำเสนอมีข้อมุ่งเน้นในการช่วยให้กลัวแต่เป็นการเสนอข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งคนโดยทั่วไปต้องการมีความสุข และยอมรับว่าการใช้ยาเสพติดทำให้มีความสุขที่เป็นอันตราย เพราะกลไกสมองถูกทำลาย ส่วนความสุขที่เกิดจากการเล่นกีฬา ปิติดินดีกับผลงานของตนเอง ชื่นชมผู้อื่น และทำสมาธิหรือปฏิบัติศาสนกิจของตนเองนั้น กลไกสมองทำงานเหมือนกันหรือต่างกัน และเกิดผลกระทบต่างกันอย่างไรรักกับความสุขที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด เพื่อให้เด็กเยาวชนวิเคราะห์แยกแยะด้วยตนเอง และตัดสินใจที่จะเชื่อหรือเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของเยาวชน นอกจากนี้ควรให้ความเข้าใจในเรื่องการบำบัดรักษาด้วยว่า หากจะเลิกจากยาเสพติดจะต้องแก้ไขระบบการทำงานของกายและจิตด้วย ซึ่งอาจใช้เวลานานในการรักษาเพื่อให้ระบบกลับมาทำงานตามปกติ การที่เด็กเยาวชนที่ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาแล้วกลับมาเสพยาซ้ำอีกนั้น อาจต้องอธิบายว่า การบำบัดรักษายา

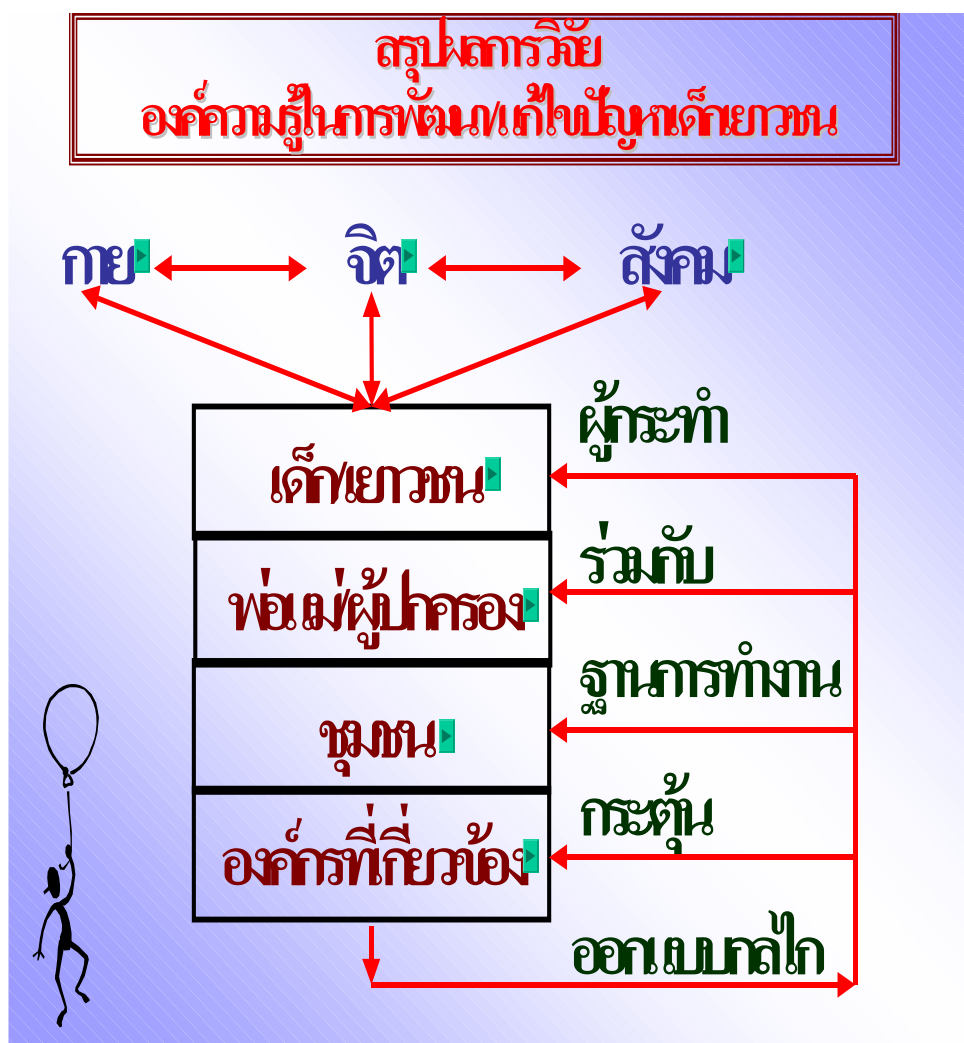
เสพติดนั้นต้องอาศัยการปรับตัวของกลไกสมองที่ต้องฝึกทำงานหลังจากหยุดเสพยา เมื่อไม่มียาเสพติดเข้าไปกระตุ้น ผู้ติดยาเสพติดเองก็อาจจะทนได้ยาก และอาจกลับไปใช้ยาเสพติดอีก หากผู้ติดยาเสพติด พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจในองค์ความรู้เหล่านี้ก็จะเอื้อประโยชน์ต่อการช่วยเหลือผู้ติดยาให้รักษาได้เป็นผลสำเร็จ ดีกว่าการคิดว่าเพราะสันดานไม่ดีจึงกลับไปติดอีก ซึ่งจะทำให้ผู้ติดยาเสพติดยังอยู่ห่างไกลจากเส้นทางการเลิกจากยาเสพติด

ในส่วนของสังคม (Social) ที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมที่มีความสลับซับซ้อนสูง มีความเป็นพลวัตรเกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ภายในสังคมมีกลไกและโครงสร้างการทำงานภายในสังคม จึงมีปัญหาเชิงโครงสร้างไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะวงจรชีวิตของเด็กเยาวชนที่ต้องเผชิญต่อปัญหาต่างๆ และพาตนเองเข้าไปอยู่ในวังวนของยาเสพติด เกิดปัญหาต่อยอดไปสู่วิทยาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ และปัญหาเอดส์ เป็นต้น

ในเชิงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาของไทยในปัจจุบันมีส่วนที่ทำให้ผู้คนเกิดการแข่งขันกันทุกๆ ด้าน ดังนั้นวิถีชีวิตของผู้คนจึงต้องคร่ำเคร่งอยู่กับภาระกิจในชีวิตประจำวันตลอดเวลา การมีข่าวสารข้อมูลความรู้ในเรื่องต่างๆ ทำให้ได้เปรียบในการแข่งขันและขณะเดียวกันก็มีผู้ที่เห็นแก่ได้ใช้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นเท็จ หลอกลวงกันและ เพื่อให้ตนเองเป็นผู้ได้เปรียบ โดยเฉพาะในโลกปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีข่าวสารข้อมูล การสื่อสารคมนาคม ทำให้เกิดสังคม IT (Information Technology) ซึ่งโอกาสในการรับข่าวสารต่างๆ ของเด็กเยาวชนมีมากขึ้น แต่ในโลกของพ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าถึง เพราะองค์ความรู้ที่มีอยู่ในด้านนี้เจริญก้าวหน้ารวดเร็วเกินกว่าที่ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ทัน จึงทำให้การสื่อสารระหว่างกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองกับบุตรหลานห่างไกลออกไป เกิดช่องว่างทางการสื่อสาร เพราะเรื่องที่จะนำมาสนทนาพูดคุยกันเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจต่างระดับ โอกาสที่จะคุยกันรู้เรื่องจึงมีน้อย สังคมของเด็กเยาวชนกับสังคมของผู้ใหญ่จะอยู่ไกลจากกันมากขึ้น เช่น คำว่าอินเทอร์เน็ตของผู้ใหญ่จะมองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ล่อแหลมเป็นอันตรายต่อเด็กและเยาวชน ส่วนเด็กเยาวชนจะมองเห็นในส่วนที่มีคุณมากกว่า ทั้งที่ในส่วนที่เป็นคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม ซึ่งผู้ใหญ่ส่วนมากก็ไม่เคยเข้าไปดูโลกของเด็กๆ ทางอินเทอร์เน็ต จึงไม่สามารถให้คำปรึกษาและชี้แนะหรือสนับสนุนบุตรหลานของตนเองจากการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ หรือยุค ข่าวสารข้อมูล (IT) นี้ได้เท่าที่ควร

ในการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งทางด้านกายภาพและบริบททางสังคม ที่เอื้อประโยชน์ต่อทฤษฎีที่แสวงหาผลประโยชน์จากเด็กเยาวชนในสังคมปัจจุบันก็เป็นเรื่องที่พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กเยาวชน ตลอดจนพหุภาคีด้านเด็กเยาวชนทั้งหลายต้องจับกระแสให้ทันเพื่อที่จะกำหนดท่าทีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกันได้อย่างทันการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องปัญหาเสพติด ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาผลประโยชน์ โดยใช้อิทธิพลทางทฤษฎีในทุกระดับชั้นที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมาย คือ เด็กเยาวชนเป็นลูกค้ายสำคัญ ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมในเรื่องนี้ต้องให้ผู้เสียหายโดยตรง คือ เด็กเยาวชนได้รับรู้และมีส่วนวิเคราะห์แยกแยะเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขเพื่อตนเอง มิให้ถูกผู้ใหญ่ที่เป็นทฤษฎีคนเอาเปรียบ หากเด็กเยาวชนซึ่งจะตกเป็นเหยื่อของสังคมได้ระวังตัวและเป็นผู้ก่อการที่จะเข้าร่วมกระทำการป้องกันและแก้ไขแล้วจะทำให้โอกาสตกเป็นเหยื่อน้อยลง

ดังนั้นการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชนจะเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน ต้องให้ความสนใจต่อการพัฒนาองค์ความรู้อย่างเป็นสหวิชาการทั้งทางด้านกาย จิต สังคม (Bio, Psycho, Social) ไปพร้อมๆกันและต้องมีการพัฒนาเนื้อหาทั้งหมดซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในวงการแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา หรือนักวิชาการทั้งหลายให้เป็นองค์ความรู้ที่ง่าย ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเด็กเยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือ ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไป ได้ใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน ซึ่งพอจะสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2524. **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย**. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. **เอกสารประกอบโครงการศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ฉบับที่ 7 : การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านการควบคุมตนเองได้**. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมส่งเสริมสุขภาพจิต. 2543. **คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ร.ส.พ.
- กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. 2528. **แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- กาญจนา แก้วเทพ. **ภาพรวมของการพัฒนาการขององค์กรชุมชนกลไกเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทแปลนพรีนติ้งจำกัด.
- จันทนา สุทธิจารี. 2541. **คำบรรยายวิชาการเมืองและการปกครอง**. ภาควิชารัฐศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (อัครา).
- คมคาย อนุจันทร์. 2538. **การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการเสริมแรงพฤติกรรมขัดกัน เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จ.เชียงใหม่**. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรรยา สุวรรณทัต, ลาดทองใบ ภูอภิรมย์, กมล สุดประเสริฐ. 2533. **รายงานการวิจัยฉบับที่ 44 เรื่อง ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ทางการศึกษา การฝึกทักษะและการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. 2524. **คุณธรรมและจริยธรรม : หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524. **พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- _____. 2539. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- _____. 2543. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินีก. 2520. **จริยธรรมของเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เดือนเพ็ญ ลือพงศ์พัฒนา. 2537. **รายงานคณะกรรมการสัมมนาการสรุปประสบการณ์โครงการ และการแสวงหาแนวทางในการพัฒนาโครงการการมีส่วนร่วม**. นครราชสีมา : โรงพิมพ์วิทยาลัยครูราชสีมา.
- ที่ว่ากล่าวอำเภอเมืองเชียงใหม่. 2544. **บัญชีสถานบริการมาตรา 3(1) ปี 2544**. โรเนียว.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2535. **องค์การและการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- นิตยาภรณ์ ค้างเรือง. 2540. **การเปรียบเทียบผลการใช้การควบคุมตนเองกับการใช้สัญญาเงื่อนไข เพื่อลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลสังฆารักษ์ ประชาอุทิศ อำเภอพิบูล นครศรีธรรมราช**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532. **การเสริมสร้างจิตลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ**. ปริญญาธิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญทัน ดอกไธสง. 2537. **การจัดการองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ปภาวดี แจ่งศิริ. 2527. **ผลการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมก่อนวันขึ้นเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประนอม เดชชัย. 2538. **เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนวิชาสังคมศึกษา skill development in learning and teaching of social studies**. เชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประภาศรี สีหอำไพ. 2540. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. 2534. **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- _____. 2541. **ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พะยอม วงศ์สารศรี. 2534. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุภา.

- เพ็ญญา หงส์ทอง. 2540. ผลการใช้บทบาทสมมติต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทนวิทยาสามัคคี จังหวัดอุบลราชธานี. เชียงใหม่ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พนัส หันนาคินทร์. 2518. คุณธรรมและจริยธรรม หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถาน
ศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- _____. 2526. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2539. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์.
- วรรณิ์ บันเทิง. 2527. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในอำนาจภายใน
ภายนอกกับพฤติกรรมการเผชิญภาวะเครียดก่อนผ่าตัดในผู้ป่วยเด็ก วัยเรียน. วิทยา
นิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพยาบาลแม่และเด็ก. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล.
- วันทนี จันทรเอี่ยม. 2543. ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของชาว
ม้งในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : ดุษฎีนิพนธ์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- _____. 2545. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง เทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อ
พัฒนาจริยธรรมและ EQ.เยาวชน 12-12 พฤศจิกายน 2545. โรเนียว.
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก. 2539. จริยธรรมกับบุคคล. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญ
ทัศน์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2517. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพันธ์ เตชะอธิก, ปรีชา อุยตระกูล และชื่น ศรีสวัสดิ์. 2537. ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้อง
ถิ่น. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. 2526. พัฒนาการใช้เหตุผลทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สมทรง บุญญฤทธิ์. 2523. กลวิธีสอนจริยธรรม : ทุกระดับชั้น. กรุงเทพฯ : ธรรมบูชา.
- สมาน ปางวัชรกร. 2536. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้นำรุ่นใหม่ การศึกษา
ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จ.เชียงใหม่. คั่นคว่ำอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2541. การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สามารถ จันทร์สุรย์. 2534. "ภูมิปัญญาชาวบ้าน" ในวารสารสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนา. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม : 11-13.

สุชาดา ทวีสิทธิ์. 2535. "การสร้างความเข้าใจให้กับองค์กรประชาชนด้วยกลยุทธ์การวิจัยแบบมีส่วนร่วม" ในวารสารสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนา. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน : 23-24.

สำนักงานเลขาธิการศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ. 2542. แนวความคิดและกระบวนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ราชรัฐ - รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและสำนักงบประมาณ. 2545. แผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). โรงพิมพ์การศาสนา. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2544. ประสบการณ์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนโรงงานน้ำแข็ง. กรุงเทพมหานคร : อัดสำเนา.

_____. 2544. แผนปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ. 2543. ประสบการณ์และบทเรียนจากโครงการพัฒนาความร่วมมือของพหุภาคีและความสามารถของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (AFP). เชียงใหม่ : อัดสำเนา.

_____. 2543. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยชุมชน. เชียงใหม่ : อัดสำเนา.

_____. 2544. สถานการณ์ปัญหายาเสพติดจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : อัดสำเนา.

_____. 2545. แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ 2546. สำนักงาน ป.ป.ส. กรุงเทพฯ.

_____. 2545. แนวทางเป้าหมายและการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดภาคเหนือ ปี 2546 วันที่ 26-27 กันยายน 2545. โรเนียว.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2544. สรุปบทเรียนความรู้เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น : อัดสำเนา.

สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่. 2545. สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่ : อัดสำเนา.

สำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัยร่วมกับองค์กรเครือข่ายด้านเด็กเยาวชนภาคเหนือ. 2543.

เอกสารสัมมนาแนวทางการร่วมมือการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนใน
ภาคเหนือ 17-18 มีนาคม 2543. โรเนียว.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2545. สมุดรายนงานสถิติจังหวัด ฉบับ พ.ศ.2545. สำนักงานสถิติแห่ง
ชาติ. กรุงเทพฯ.

อวยชัย ขบา. 2536. ทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

อัมพร วงศ์ใหญ่. 2542. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความทันสมัยของพ่อแม่ การ
อบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านสุขภาพและลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อพฤติ
กรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียนชาวเขาเผ่าเย้า ในระดับประถมศึกษา.
เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อารยา คำพานิช. 2542. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนกับ
พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของเยาวชนผู้กระทำผิดชายและหญิงในสถานพินิจและคุ้ม
ครองเด็กและเยาวชนกลาง. กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุบล เลี้ยววาริณ. 2534. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานใน
เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ ประสานมิตร.

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. 2541. การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อเนก นาคะบุตร. 2536. คนกับดิน น้ำ ป่า : จุดเปลี่ยนแห่งความคิด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

Allport, Gardon W. 1961. **Pattern and Growth in personality**. New York, Rinehart and
Winston.

Charles R. Foster. 1952. **Psychology for life Adjustment**. Chicago : American Technical
Society.

David C. McClelland and others. 1953. **The achievement Motive**. New York : Appleton-
Century-Crofts Inc.

_____. 1961. **The Achieving Society**. New York : D. Van Nostrand.

Galtung, Johnson : Peter, O'Brien and Roy Preiswerk. (Editor). 1980 **Self - Reliance : A
Strategy for Development**. London : Bongie - L'Ouverture Publications Ltd.

Goodwin, C. James. 1977. **Research in psychology**. New York : John Wiley.

- Kohlberg, L. 1976. **Moral stages and moralization the cognitive developmental approach in Lickona (ed) Moral development and behavior : theory, research, and social issue.** New York : Holt, Rinehart and Winston.
- LL. Thurstone, "Comment" 1956. **American Journal of Sociology.**
- Mischel, Walter. 1974. **Introduction to personality.** New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Murray, P.A. 1938. **Explorations in Personality.** New York. Oxford University Press.
- Nurmi, J.E. 1991. How do adolescents see their Future? A review of the development of future orientation and planning. **Development Review.**
- Rosenbaum. 1980. Ethics and values in psychotherapy. New York : Free Press.
- Rotter, J. B. 1966. "Generalized Expectancies For Internal versus External Control of Reinforcement" **Psychological.** Monographs 80.

ภ ำ ค ฬ น วก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชน และชุมชนครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงบริบททางสังคมของชุมชน รวมทั้งปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด และสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มเด็กเยาวชน ประชาชนในพื้นที่วิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาถึงจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย โดยเก็บข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนเด็กเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยกระตุ้นให้พหุภาคีเด็กเยาวชนเกิดความรู้สึกต้องการเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัย เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานวิจัยร่วมกัน และร่วมออกแบบกิจกรรมต่างและเข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. กิจกรรมเตรียมความพร้อม และสร้างความตระหนักให้กับชุมชนและเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 17 กิจกรรม
2. กิจกรรมการพัฒนาเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 22 กิจกรรม
3. กิจกรรมระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 กิจกรรม

สถานที่ในการวิจัย (Locale of the study)

ปฏิบัติการในพื้นที่ชุมชนท่าสะอาด และศึกษาบริบทครอบคลุมเขตพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่

คณะผู้ร่วมดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงมีผู้มีส่วนร่วมดำเนินการวิจัยดังนี้

1. คณะทำงานโครงการวิจัยประกอบไปด้วย นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และผู้ประสานการปฏิบัติงานในพื้นที่วิจัย รวมจำนวน 4 คน
2. คณะที่ปรึกษาในการวิจัย และในการปฏิบัติงาน จำนวน 8 คน
3. คณะกรรมการชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนทำสะอาดจำนวน 37 คน
4. กลุ่มเด็กเยาวชนในชุมชนทำสะอาด และในโรงเรียนชุมชนทำสะอาดจำนวน 115 คน

เครื่องมือการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมลักษณะปัญหาวิจัย จึงใช้เครื่องมือวิจัยหลายประเภท คือ

1. แบบสอบถามเพื่อวัดจิตลักษณะภายในเด็กเยาวชนที่สร้างขึ้น โดยปรับมาจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต ซึ่งเป็นแบบ Likert จำนวน 55 ข้อ แบ่งเป็น 11 ตอน เพื่อวัดจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน จำนวน 11 ประการ คือ

ข้อความที่	1-5	วัดสติปัญญา
ข้อความที่	6-10	วัดสุขภาพจิต
ข้อความที่	11-15	วัดประสบการณ์ทางสังคม
ข้อความที่	16-20	วัดเหตุผลทางจริยธรรม
ข้อความที่	21-25	วัดการมองอนาคต
ข้อความที่	26-30	วัดการควบคุมตนเอง
ข้อความที่	31-35	วัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
ข้อความที่	36-40	วัดการเชื่อในอำนาจตน
ข้อความที่	41-45	วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ข้อความที่	46-50	วัดทัศนคติ / ค่านิยม
ข้อความที่	51-55	วัดคุณธรรม

ในการตรวจแบบสอบถาม ได้ให้เกณฑ์การตรวจดังนี้
ข้อความเชิงบวก ให้คะแนนจาก

จริงมาก	4	คะแนน
ค่อนข้างจริง	3	คะแนน

จริงบางครั้ง	2	คะแนน
ไม่จริง	1	คะแนน

ข้อความเชิงลบ ให้คะแนนจาก

จริงมาก	1	คะแนน
ค่อนข้างจริง	2	คะแนน
จริงบางครั้ง	3	คะแนน
ไม่จริง	4	คะแนน

นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำไปทดลองใช้เก็บข้อมูลกับเด็กเยาวชนในชุมชนทิพนครและชุมชน ห้าธันวา เทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 30 คน แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.73 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับว่ามีความเชื่อมั่นใช้ในการเก็บข้อมูลได้ จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 115 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนจิตลักษณะภายในของเด็กเยาวชน เพื่ออธิบายเปรียบเทียบจิตลักษณะภายในเด็กเยาวชนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัยครั้งนี้

2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย
3. แบบบันทึกอัตชีวประวัติของเด็กเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย
4. บันทึกข้อมูลจากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ
5. บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
6. แบบบันทึกข้อมูลจากการประชุม เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสรุปบทเรียนร่วมกัน
7. แบบบันทึกข้อมูลจากการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำโครงการกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC
8. การจัดทัศนศึกษา (ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา)
9. การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
10. การจัดกิจกรรมกลุ่มสนใจ
11. การจัดกิจกรรมปฏิบัติจริง
12. เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว พร้อมการนำเสนออย่างทันสมัยทันที่ทันใดด้วยเครื่องฉาย LCD Projector เพื่อสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องพร้อมกับประเมินผล และถอดบทเรียนจากกิจกรรมต่างๆ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชนและกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการร่วมกิจกรรมต่างๆตลอดโครงการฯ แล้วนำมาแยกแยะ

ข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามปัจจัยต่างๆในเวทีความคิดเห็นและการสรุปบทเรียนร่วมกันกับพหุภาคีเด็กเยาวชน ดังประเด็นต่อไปนี้

1. ข้อมูลระดับบุคคล
2. ข้อมูลระดับครอบครัว
3. ข้อมูลที่เกี่ยวกับเครือข่ายเพื่อนของเด็กเยาวชนและบริบทของชุมชน
4. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
5. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงโครงสร้างและกลไกการดำเนินงานด้านเด็กเยาวชน
6. ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ใช้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเด็กเยาวชน

แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อพยายามอธิบายส่วนประกอบของคำตอบในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. องค์ความรู้ของกระบวนการทำงานในการพัฒนาและแก้ไขพฤติกรรมของเยาวชน
2. แนวคิดของชุมชน สังคม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงแนวปฏิบัติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่
3. การสังเคราะห์ความรู้เดิม และสร้างกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาเยาวชน
4. บทเรียนการทำงานของเครือข่ายสหวิชาชีพ จากการใช้ปัจจัยภายนอกเข้าไปร่วมทำงานและพัฒนา
กลไกที่มีอยู่ในระบบ
5. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของกลไกฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา
6. กลไกการบริหารจัดการและเครือข่ายการทำงาน
7. แนวทาง/รูปแบบการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้อย่างยั่งยืน

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา 24 เดือน โดยแบ่งเวลาดำเนินการดังนี้

- เตรียมงานในขณะทำงานก่อนการวิจัยเป็นเวลา 2 เดือน
- ดำเนินการปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ เป็นเวลา 20 เดือน
- ตรวจสอบข้อมูล สรุป พร้อมกับการเขียนรายงานผลการวิจัย เป็นเวลา 2 เดือน

เทศบาลนครเชียงใหม่

1. ประวัติการจัดตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่ เดิมเป็นสุขาภิบาล ตั้งในปี พ.ศ.2458 และได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่เป็นเทศบาลนครเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ.2478 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 52 ตอน 80 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2478 นับว่าเป็น เทศบาลนครเชียงใหม่แห่งแรกในประเทศไทย โดยมีนายวรการ บัญญา เป็นนายกเทศมนตรีคนแรก

สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนวังสิงห์คำ ต.ช้างม่วย อ.เมือง จ.เชียงใหม่ บนฝั่งแม่น้ำปิงด้านทิศตะวันตก ทำพิธีเปิดอาคารใหม่อาคารแรก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2498 ก่อสร้างในที่ดินของเทศบาล ซึ่งมีพื้นที่ 7 ไร่ 3 งาน 26 ตารางวาและอีกส่วนหนึ่งเป็นที่ดินราชพัสดุซึ่งยกให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบเทศบาลพื้นที่ 2 ไร่ 17 ตารางวา รวมพื้นที่ทั้งหมดเป็น 9 ไร่ 3 งาน 43 ตารางวา ณ ตำบลป่าตัน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี มีพลเรือโทหลวงสุนาวิน วิวัฒน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เดิมมีพื้นที่ในความรับผิดชอบประมาณ 17.5 ตารางกิโลเมตรและในปี พ.ศ. 2526 ได้ขยายพื้นที่เพิ่มเป็น 40 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล ได้แก่ ตำบลหายยา ตำบลช้างม่วย ตำบลศรีภูมิ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน ตำบลพระสิงห์ ตำบลสุเทพบางส่วน ตำบลป่าแดดบางส่วน ตำบลป่าตัน ตำบลหนองหอยบางส่วน และตำบลช้างเผือกบางส่วน

ดวงตราประจำเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่ มีตราประจำเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นรูปพระบรมธาตุคอกย สุเทพ ปุยเมฆ พญานาค รวงข้าว และลายดอกประจายาม ซึ่งมีความหมายดังนี้

- พระบรมธาตุคอกยสุเทพ เป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป ทิวทัศน์ประเทศแสดงถึงการเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาในภาคเหนือที่เปล่งรัศมีรุ่งเรืองมาทุกยุคทุกสมัย
- ปุยเมฆ แสดงถึงบรรยากาศของเชียงใหม่ที่มีความชุ่มฉ่ำเย็นสบายน่าอยู่ตลอดทั้งปี
- พญานาค ตามประวัติเป็นผู้ให้น้ำ เชียงใหม่เป็นต้นน้ำลำธารหลายสายโดยเฉพาะแม่น้ำปิงที่หล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง เป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของภาคเหนือ

- รวงข้าว หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร ซึ่งมีได้หมายถึงเฉพาะ แต่เป็นเพียงข้าวอันน้ำเท่านั้น ยังรวมถึงผลผลิตทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงอื่น ๆ อีกมากมาย

2. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงใหม่

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 เทศบาลนครเชียงใหม่มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยหรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล
8. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
9. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
10. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
11. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
12. ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
13. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
14. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
15. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

นอกจากนี้แล้วเทศบาลนครอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

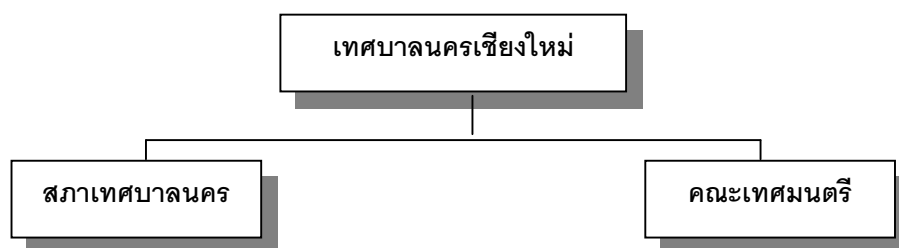
1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
6. ให้มีการสาธารณสุขการ
7. จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
 9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำคัญสำหรับการกีฬาและพลศึกษา
 10. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
 11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
 12. เทศพาณิชย์
- และมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมตาม พ.ร.บ. แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฯลฯ

3. โครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลนครเชียงใหม่

รูปแบบการปกครองของเทศบาลนครเชียงใหม่ แบ่งออกได้ดังนี้

1. สภาเทศบาล ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาควบคุมดูแลการบริหารงานของเทศบาลนครเชียงใหม่มีจำนวนทั้งสิ้น 24 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี
2. คณะเทศมนตรี ประกอบด้วย ผู้ที่สภาเทศบาลเห็นชอบโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งให้เป็นคณะเทศมนตรี มีนายกเทศมนตรี 1 คน เทศมนตรีอีก 4 คน รวม 5 คน

คณะสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่

นางเสาว์คำ	จอมภักดี ประธานสภา
นายสุทัศน์	ศรีล้อม รองประธานสภา
นายธนากร	ฟุ้งกิตติกุล
นายวิชัย	พิริยะจีระอนันต์
นายพรชัย	จิตรนวลเสถียร
นางสาวพรฤดี	พุทธิศรี
นายทวีพงษ์	หิณคำ
นายไท	โรจน์รัตน์จินดา
นางสาววันเพ็ญ	กันทา
นายแพทย์เพทายเตโชพาร	
นายรุ่งโรจน์	ลีสกุลรักษ์
นายพิทักษ์	ตันติศักดิ์
นายภวฤทธิ์	กาญจนเกตุ
นายสุรรัช	ม่วงน้อย
นายสัญญาชัย	โอสถาพันธ์
นายสุนทร	ยามศิริ
นางวิภาวัลย์	ไชยวงศ์
นายวรกร	ตันตรานนท์
นายเสวก	กิตติกุล

คณะผู้บริหารเทศบาลนครเชียงใหม่

นายบุญเลิศ บุรณุปกรณ์
นายกเทศมนตรี
นายมนัส ศรีมหาราช
เทศมนตรีสำนักการสาธารณสุข
และสิ่งแวดล้อมและกองวิชาการ
และแผนงาน
นายชาติรี เชื้อมโนชาญ
เทศมนตรีสำนักการคลัง
และบริหาร
นายพูลสวัสดิ์ วรรณวิทย์
เทศมนตรีสำนักการช่าง
นายพิสิทธิ์ชัย ศรีบุญเรือง
เทศมนตรีสำนักการศึกษา

โครงสร้างส่วนการบริหารงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีอยู่ 10 ส่วนดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล รับผิดชอบด้านเอกสาร สารบรรณ งานสภาเทศบาล งานทะเบียนราษฎร การเลือกตั้ง งานด้านบุคลากร สถานธนาบาล และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
2. สำนักการช่าง รับผิดชอบงานด้านการก่อสร้างปรับปรุงสาธารณูปโภค งานผังเมือง และงานควบคุมเอกสาร
3. กองวิชาการและแผนงาน รับผิดชอบงานด้านวิชาการ การวางแผนพัฒนาเทศบาล งานด้านข้อมูล งานงบประมาณ งานประชาสัมพันธ์ และงานด้านกฎหมาย
4. สำนักการคลัง รับผิดชอบงานด้านการเงินและบัญชี งานแผนที่ ภาษี งานด้านผลประโยชน์ต่าง ๆ
5. สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุขต่าง ๆ งานด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ งานส่งเสริมสุขภาพ งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม งานรักษาความสะอาด งานให้บริการด้านการรักษาพยาบาลประชาชนทั่วไป โดยมีโรงพยาบาลของเทศบาล 1 แห่ง และศูนย์บริการสาธารณสุขอีก 8 แห่ง
6. สำนักการศึกษา รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาในเขตเทศบาล มีโรงเรียนสังกัดเทศบาลทั้งสิ้น 11 แห่ง
7. กองสวัสดิการสังคม รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาล งานด้านสังคมสงเคราะห์และงานสวัสดิการเด็กและเยาวชน
8. หน่วยงานตรวจสอบภายใน งานด้านการควบคุมตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและงานอื่น ๆ โดยขึ้นตรงต่อปลัดเทศบาล
9. สถานธนาบาล มีสถานธนาบาลทั้งสิ้น 3 แห่ง
10. แขวง 4 แขวง ได้แก่ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงศรีวิชัย แขวงเม็ງราย โดยมีสำนักงานแขวงซึ่งตั้งขึ้นเพื่อกระจายการให้บริการไปถึงประชาชนอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ในเขตเทศบาล

การบริหารงานคลังท้องถิ่น

เป็นการบริหารเกี่ยวกับ การจัดเก็บรายได้ และการใช้จ่ายเงินท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการจัดทำแผน ทั้งระยะสั้นประจำปี และระยะยาว 5 ปี เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการบริหารงาน การจัดทำแผนพัฒนาประจำปี จะเป็นการนำไปสู่การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป

2. การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเป็นการวางแผนการจัดหาและการใช้จ่ายเงินในปีนั้น ๆ โดยจะมีงบประมาณรายรับที่คาดว่าจะได้รับและประมาณการรายจ่ายที่จะดำเนินการในวงเงินงบประมาณการรายรับที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โครงการที่กำหนดมีงบประมาณรายจ่ายจะเป็นโครงการที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาประจำปี ซึ่งเป็นการสอดคล้องประสานระหว่างการแผนงาน กับการจัดทำงบประมาณเพื่อให้การบริหารงานของท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การจัดเก็บและจัดหารายได้ เมื่อมีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายแล้ว ท้องถิ่นก็จะมี การจัดเก็บและจัดหารายได้ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บเองและได้รับจัดสรรจากหน่วยงานอื่นเพื่อนำไปใช้จ่ายต่อไป

4. การจัดซื้อ จัดจ้างหรือการพัสดุและการเบิกจ่ายเงิน เมื่อท้องถิ่นมีรายได้ก็จะมี การจัดซื้อ จัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุเพื่อดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่าย รวมทั้งการเบิกจ่ายเงินด้วย

5. การบันทึกระบบบัญชี เป็นการรวบรวมการดำเนินงานด้านการรับจ่ายเงิน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานะทางการเงินการคลังของท้องถิ่นและเป็นการช่วยผู้บริหารในการตรวจสอบและควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. การตรวจสอบการคลัง มีการตรวจสอบการดำเนินงานเงินเพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดกรณิ บกพร่องหรือทุจริต และนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

รายได้ของท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้กับประชาชนในท้องถิ่น ได้ปกครองตนเอง โดยรัฐบาลกลางจะเป็นผู้กำหนดและแบ่งว่ารายได้ประเภทใดบ้างทำให้เป็นของท้องถิ่นและรายได้ประเภทใดบ้างยังคงเป็นของรัฐบาลกลาง โดยกำหนดในรูปของกฎหมาย ทั้งที่เป็นของพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง รวมถึงระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ

รายได้ของเทศบาล

กำหนดโดยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ.2497

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มาตรา 66 บัญญัติว่า เทศบาลอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

1. ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
2. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
3. รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล
4. รายได้จากการสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์
5. พันธบัตรหรือเงินกู้ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
6. เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคลต่าง ๆ
7. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
8. เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
9. รายได้อื่นใดตามแต่จะมีกฎหมายกำหนด

พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ.2497 มาตรา 4 – 8, มาตรา 10 – 13 และมาตรา 15 กำหนดรายได้ของเทศบาลดังนี้

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
2. ภาษีบำรุงท้องที่
3. ภาษีป้าย
4. อากรการฆ่าสัตว์
5. ภาษีมูลค่าเพิ่ม
6. ภาษีธุรกิจเฉพาะ
7. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
8. ภาษีบำรุงเทศบาลมาจากข้าวและภาษีการซื้อ โภคภัณฑ์ จากน้ำมันเบนซิน
9. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
10. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน
11. ค่าใบอนุญาต ค่าธรรมเนียม และค่าปรับ
12. เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน

และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 23 (20 ข้อ)

โครงการรายได้ท้องถิ่น ได้แก่

1. ภาษีอากรประกอบด้วย มาตรา

ภาษีท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่

- 1.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- 1.2 ภาษีบำรุงท้องที่
- 1.3 ภาษีป้าย
- 1.4 อากรฆ่าสัตว์

ภาษีท้องถิ่นมอบให้รัฐจัดเก็บแทน ได้แก่

- 2.1 ภาษีมูลค่าเพิ่ม
- 2.2 ภาษีธุรกิจเฉพาะ
- 2.3 ภาษีสุรา
- 2.4 ภาษีสรรพสามิต
- 2.5 ภาษีการพนัน

ภาษีที่รัฐจัดเก็บแล้วมอบให้ท้องถิ่นทั้งจำนวน ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

2. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ
3. รายได้ค่าทรัพย์สิน
4. รายได้จากการสาธารณูปโภคและการพาณิชย์
5. รายได้เบ็ดเตล็ด เช่น เงินอุทิศ เป็นต้น
6. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
7. เงินกู้

การจัดเก็บและจัดหารายได้

กรมการปกครองได้ให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บอากร โดยนำระบบแผนที่ภาษีและทรัพย์สินมาใช้ในการประเมินจัดเก็บภาษีและเร่งรัดภาษีค้าง เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลและกรมการปกครองเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารและจัดเก็บภาษีท้องถิ่น โดยเน้นในเรื่องระบบการจัดเก็บภาษีและเพิ่มรายได้ ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างครบถ้วนถูกต้องและมีระบบ เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้เสียภาษีมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันเทศบาลทุกแห่ง ได้ดำเนินการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้นำแผนที่และทะเบียนทรัพย์สินไปใช้ประกอบการจัดเก็บรายได้ รวมทั้งได้ดำเนินการปรับข้อมูลในแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันเสมอ

การจัดเก็บแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

แผนที่ภาษี

หมายถึงแผนที่แสดง ตำแหน่ง รูปร่าง ลักษณะและขนาดของที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้างรวมทั้งรหัสประจำแปลงที่ดินและเลขที่บ้านของอาคารนั้น

แผนที่ภาษีของเทศบาล แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ แผนที่ภาษีบำรุงท้องที่และแผนที่ภาษีโรงเรียนและที่ดิน

การจัดทำแผนที่ภาษี เป็นขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการต่อจากการสำรวจข้อมูลภาคสนามแต่ละเขตย่อย โดยฝ่ายช่างจะนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ประกอบกับแผนที่ที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว

ทะเบียนทรัพย์สิน (ผ.ท.4)

เป็นเครื่องมือที่จัดทำขึ้นมาเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ โดยจะแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินรายหนึ่ง ๆ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน โรงเรียน และสิ่งปลูกสร้าง ป้ายการค้าต่าง ๆ และลักษณะประกอบการค้าที่อยู่ภายในเขตเทศบาลนั้น

การจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน เป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งหมดของบุคคลแต่ละบุคคลไว้ด้วยกัน รวมทั้งที่อยู่ปัจจุบันซึ่งจะทำให้เกิดความสะดวกในการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ พร้อมทั้งยังสามารถให้บริการแก่ผู้เสียภาษีได้สะดวกรวดเร็วขึ้นอีกด้วย

การใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

การใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินประกอบการจัดเก็บรายได้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินและจัดเก็บภาษีอย่างมีหลักเกณฑ์ เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน ทำให้ท้องถิ่นสามารถมีรายได้เพิ่มมากขึ้นพอเพียงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้า

3. เพื่อใช้เป็นแนวทางประมาณการรายรับในการจัดทำงบประมาณของท้องถิ่น
4. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน ของผู้ชำระภาษีและใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งรัดติดตามภาษีสำหรับผู้ค้างชำระภาษี
5. เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก และสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้เสียภาษีทำให้ประชาชนทั่วไปทราบและสำนึกว่าการเสียภาษีเป็นการร่วมสร้างความเจริญแก่ท้องถิ่นและจะต้องชำระภาษีตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนดไว้โดยไม่มีข้อยกเว้น
6. เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก และสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้เสียภาษีเป็นการร่วมสร้างความเจริญแก่ท้องถิ่นและจะต้องชำระภาษีตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนดไว้โดยไม่มีข้อยกเว้น

ประโยชน์การใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินประกอบการจัดเก็บรายได้มีดังนี้

1. เทศบาลจะมีเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนการจัดเก็บภาษี ติดตามภาษีสำหรับผู้ค้างชำระภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เทศบาลจะสามารถอำนวยความสะดวกรวดเร็ว และสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชนผู้เสียภาษีมากยิ่งขึ้น
3. เทศบาลจะมีข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
4. เทศบาลสามารถนำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์งานด้านอื่น ๆ ของเทศบาลนอกเหนือจากด้านการคลัง เช่น งานของฝ่ายช่าง ฝ่ายทะเบียนราษฎรและฝ่ายสาธารณสุข เป็นต้น

รายจ่ายของท้องถิ่น

ท้องถิ่นจะใช้จ่ายเงินในรายการใดได้นั้น จะต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดประเภทรายจ่ายของท้องถิ่นต่าง ๆ ดังนี้

รายจ่ายเทศบาล

มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2505 บัญญัติให้เทศบาลอาจมีรายจ่ายดังต่อไปนี้

1. เงินเดือน
2. ค่าจ้าง
3. เงินตอบแทนอื่น ๆ
4. ค่าใช้จ่าย
5. ค่าวัสดุ
6. ค่าครุภัณฑ์
7. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
8. เงินอุดหนุน
9. รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพันหรือตามที่กฎหมาย หรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

บุคลากร ของเทศบาลนครเชียงใหม่ (ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2545)

1. พนักงานเทศบาลสามัญ	447 คน
2. พนักงานเทศบาลวิสามัญ	5 คน
3. พนักงานครูเทศบาล	211 คน
4. ลูกจ้างประจำ	222 คน
5. ลูกจ้างชั่วคราว	929 คน
6. ลูกจ้างปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล	
ลูกจ้างประจำ	3 คน
ลูกจ้างชั่วคราว	39 คน

หน่วยงานที่แยกจากสำนักงานปลัดเทศบาล

1. โรงพยาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขท่าเสาต้อย
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขช้างคลาน
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขประตูเชียงใหม่
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขบ้านเด่น
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขช้างเผือก
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขป่าตัน
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขศรีวิชัย
 - ศูนย์บริการสาธารณสุขหนองหอย

2. สำนักงานแขวงกาวิละ
3. สำนักงานแขวงเมืองราย
4. สำนักงานแขวงศรีวิชัย
5. สำนักงานแขวงนครพิงค์
6. สถานธนาบาล
 - สถานธนาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่ 1 (ท่าแพ)
 - สถานธนาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่ 2 (ช้างเผือก)
 - สถานธนาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่ 3 (ประตูเชียงใหม่)
7. สถานีดับเพลิง
 - สถานีดับเพลิงเทศบาล (กงคา)
 - สถานีดับเพลิงสันป่าข่อย (อินทนนท์)
 - สถานีดับเพลิงประตูเชียงใหม่ (สุเทพ)
 - สถานีดับเพลิงศรีวิชัย (เฮอร์วัน)
 - สถานีดับเพลิงบ้านเด่น
 - สถานีดับเพลิงกุ๊ยกัยพิเศษ
8. สำนักงานการท่องเที่ยวเทศบาลนครเชียงใหม่
9. โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่
 - โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม
 - โรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด
 - โรงเรียนเทศบาลวัดกู่คำ
 - โรงเรียนเทศบาลวัดดอกเงิน
 - โรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง
 - โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน
 - โรงเรียนเทศบาลวัดหมื่นคำทอง
 - โรงเรียนเทศบาลวัดศรีดอนไชย
 - โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ
 - โรงเรียนเทศบาลวัดพุกช้าง
 - โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน แฉวงกวิละ

ลำดับ	ชุมชน	หลังคาเรือน	ครัวเรือน	ป.ช.ก.	ช.	ญ.	ประธานชุมชน	ดำรงตำแหน่ง
1	ท่าสะต้อย	85	102	338	141	197	นางเพลินพิศ อุดมโสภณกิจ	17 มี.ค.44
2	ต้นขาม	246	373	924	436	488	นายสิทธิศักดิ์ สุปิน	19 พ.ค.44
3	รถไฟ	127	143	415	219	196	นายเรือง เสาร์หมื่น	2 มิ.ย.43
4	ศรีปิ่นคร้ว	79	90	263	135	128	นายคำอ้าย กัลปียา	
5	บ้านใหม่พัฒนา	52	78	239	113	126	นายสมชาย สุภารัตน์	24 เม.ย.43
6	หนองแสง	318	357	1,272	571	701	นางเฉลียว แสงสุวรรณ	5 เม.ย.43
7	บ้านพะวะ	76	147	352	150	202	นายวิสูตร ดิยานันทรานนท์	31 พ.ค.43
8	บ้านเด่น	289	316	943	441	502	นายสมฤทธิ์ เวียงทอง	
9	12 สิงหาคม	50	63	215	104	111	นายวิระพันธ์ ชัยพิญ	
10	เมืองกาย	294	362	1,220	543	677	นางจันทร์แก้ว อุ่นแสง	25 พ.ค.43
11	ซอย 9	88	124	374	176	198	นายสุรัชย์ จันทร์วัน	5 มิ.ย.43
12	เมืองสาครหลวง	138	172	521	250	271	นายธนวัฒน์ โกมลรัตน์	25 พ.ค.44
13	เมืองสาครน้อย	135	229	580	286	294	นายบุญยิ่ง พรหมบุตร	25 มี.ค.44
14	หนองหอย	283	377	1,177	583	594	นายสุกิจ ภูทาสิน	2 มิ.ย.44
15	เคหะชุมชน	497	524	1,731	776	955	นายสุเวช สุภามิต	
16	ใจแก้ว	117	175	463	207	256	นายบุญธรรม คำภิโร	3 มิ.ย.44

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน แขวงมิ่งราย

ลำดับ	ชุมชน	หลังคาเรือน	ครัวเรือน	ป.ช.ก.	ช.	ญ.	ประธานชุมชน	ดำรงตำแหน่ง
1	ศรีปมือง	98	114	335	175	180	นางฟองแก้ว ต้อยศ	3 เม.ย.44
2	ลอยเคราะห์	55	55	242	110	132	นายอุ่นใจ สุวรรณ	26 เม.ย.44
3	ชัยมงคล	74	100	291	123	168	นายวีระพล กุมาลา	3 พ.ค.44
4	ดาวดึงส์	127	175	554	244	310	นายหยุด ศรีสองเมือง	1 มี.ค.43
5	หัวฝาย	104	107	459	229	230	นายประทีป บุญหมั่น	15 ก.ย.44
6	ศาลาแดง	71	107	371	179	192	นางฟองคำ ศิริกา	6 ต.ค.44
7	ธาตุคำ	95	98	442	196	246	นายพรชัย จัติยะ	28 มี.ย.43
8	นันทาราม	142	184	618	300	318	นายบุญศรี สุทธิมา	20 ก.พ.44
9	ช่างฆ้อง	47	48	244	118	126	นางจิตรา จัຍะ	27 เม.ย.44
10	ป่าพร้าวอก	140	166	594	279	315	นายสุริยา สุริยะธำรงกุล	5 พ.ค.44
11	ฟ้าใหม่	252	310	1,159	571	589	นายวิง มีเดช	8 ก.ย.44
12	ระแกง	149	211	577	253	324	นายจำรัส วิชัยคำ	3 พ.ย.44
13	ทิพย์เนตร	198	234	819	376	443	ส.ต.ทองคำ มิ่งตระกูล	21 ต.ค.44
14	5 ธันวาคม	88	93	304	143	161	นายเบิ่ง สมณา	2 พ.ค.44
15	พวกเปี้ย	78	85	283	130	153	นางลัดดา วงศ์วร	6 เม.ย.44
16	กำแพงงาม	111	146	502	242	260	นายเพชร ศรีกอนติ	15 พ.ค.44
17	แม่จิง	49	49	197	92	105	นายสุรพล แก้วประเทศ	4 ต.ค.44

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน แวงศรีวิชัย

ลำดับ	ชุมชน	หลังคาเรือน	ครัวเรือน	ป.ช.ก.	ช.	ญ.	ประธานชุมชน	ดำรงตำแหน่ง
1	ป่าห่า	197	243	803	380	423	นายถนุพงษ์ บุณยสิทธิ์	16 มี.ค.43
2	สวนดอก	307	382	1,146	521	625	นายพลพันธ์ สุขอร่าม	10 ก.ย.44
3	หมื่นเงินทอง	52	88	300	141	159	นางดาวเรือง ถาวร	17 มี.ค.44
4	ร่องกระแจะ	34	41	108	53	55		
5	แจ้งหัวริน	50	78	223	206	117	น.ส.ศิริมาส จำจิตร	8 พ.ค.43
6	ศรีวิชัย	79	79	266	115	151	นายปฐม ประทุมทอง	25 ก.พ.44
7	ช่างแต่ม	58	75	206	94	114	นายวิสิทธิ์ กิตติบุตร	27 พ.ย.44
8	ทานตะวัน	80	80	253	132	121	นายสม ชัยอาภัย	
9	บวกหาด	48	51	136	61	75	นายปรีชา แก้วชัยหาญ	
10	เอราวัณ	81	88	310	138	172	นายเรวัต มงคล	2 เม.ย.44
11	คูน้ำ	107	125	341	143	198	นางบัวคำ อินตะ	21 เม.ย.44
12	สามัคคีพัฒนา	58	68	229	106	123	นายสมพงษ์ บัวอ่อน	31 พ.ค.43
13	พระสิงห์	38	55	138	58	80		
14	อินทนิล	25	29	76	30	46	นายมนูญ ไทยนุรักษ์	28 เม.ย.45

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน แขวงนครพิงค์

ลำดับ	ชุมชน	หลังคาเรือน	ครัวเรือน	ป.ช.ก.	ช.	ญ.	ประธานชุมชน	ดำรงตำแหน่ง
1	ป่าตัน	301	903	1,113	519	594	นายสวัสดิ์ ป้อมเผือก	13 พ.ค.44
2	เทียมพร	358	358	1,123	403	720	นายอาทิตย์ ตะพังค์	20 พ.ค.44
3	ศิริมงคล	55	64	234	101	133	นายสมัคร มลิวัลย์	10 มิ.ย.44
4	หนองหล่ม	45	57	178	88	90		
5	แม่หยวก	173	261	587	290	297	นายอำนาจ สุจัน	27 พ.ค.44
6	ร่วมใจสามัคคี	51	99	207	93	114		
7	คลองเงิน 2	50	83	153	78	75		
8	เขียงยี่น	66	96	240	103	137		
9	ทุ่งพัฒนา	17	19	75	27	48		
10	เมืองดัง	251	275	788	377	411	ด.ต.สุภาพ จันทรมณี	9 ก.ย.44
11	เขียงมัน	51	63	202	84	118	นายสมพงษ์ ไชยศิริประพันธ์	13 มิ.ย.44
12	ปู่เต่า	154	164	387	153	234	นายทองพูน ท้าวเป้ง	13 ต.ค.44
13	ป่าเป้า	129	190	481	266	215	นางสาวพรณี โพทะยะ	15 มิ.ย.44
14	บ้านท้อ	358	381	1,167	561	604	นายพองพันธ์ ประพันธ์วงศ์	11 มี.ค.44
15	อุ่นอารีย์	76	77	303	125	178		

หมายเหตุ ข้อมูลประชากร จากการสำรวจ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2544

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์จะศึกษาถึงองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงขอความร่วมมือเยาวชนกรอกแบบสอบถามตามความเป็นจริงซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบถึงตัวท่านแต่อย่างใดทั้งสิ้น แต่จะเกิดประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาทางวิชาการ
2. คำถามในแบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและความคิดเห็น ความรู้สึกของท่านในลักษณะต่างๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่ท่านเป็นอยู่ก็ตาม ขอได้โปรดเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวท่านให้มากที่สุด คำตอบไม่มีถูกหรือผิด ไม่มีดีหรือไม่ดี
3. คำถามมี 4 คำตอบ ให้ท่านเลือกโปรดใช้ เครื่องหมาย / ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบ

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ.....ปี (โปรดระบุ)
3. ระดับการศึกษา.....(โปรดระบุ)
4. พักอาศัยอยู่กับ.....(โปรดระบุ)

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติและความคิดเห็น			
		ไม่จริง	จริงบ้าง ครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริง มาก
1.	การตัดสินใจแก้ไขปัญหาทุกเรื่องเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน เมื่อมีอะไรต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกันท่านจะตัดสินใจได้ว่าอะไรควรทำก่อนหลัง แม้จะมีเหตุผลเพียงพอแต่ก็เป็นการยากที่จะโต้แย้งกับผู้อื่น ท่านทำอะไรก็มักจะผัดหวังอยู่บ่อยๆ ท่านกลัวพอที่จะบอกความต้องการของตนเองกับผู้อื่นได้เสมอ ท่านไม่รู้ว่าทำอะไรดี เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ท่านมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้โดยไม่เสียสุขภาพ ท่านไม่สามารถทำให้ใจเป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ท่านต้องการ แม้สถานการณ์จะเลวร้าย ท่านก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น ท่านสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน ท่านสนใจการวิเคราะห์ข่าวและเหตุการณ์ต่างๆอยู่เสมอ ท่านอาสาสมัครช่วยงานผู้ใหญ่อยู่เสมอถ้ามีโอกาส พ่อแม่หรือผู้ปกครองไว้วางใจให้ท่านช่วยงานเสมอ การที่ผู้ใหญ่จะซักถามความรู้สึกต่างๆจากท่านเป็นเรื่องน่ารำคาญ ท่านชอบจะเรียนรู้และทำงานกับผู้มีประสบการณ์ ท่านทนไม่ได้เมื่อเห็นว่าผู้อื่นถูกเอาเปรียบ การกระทำผิดกฎหมายครั้งเดียว แต่ได้เงินจำนวนมหาศาลใช้ไปตลอดชีวิตไม่หมด เป็นเรื่องที่น่าจะทำ ท่านทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในกฎระเบียบที่ขัดต่อความเคยชินของท่าน ท่านช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสบ่อยครั้ง เพื่อความอยู่รอด แม้จะผิดศีลธรรมเพียงเล็กน้อยก็ไม่เป็นไร ท่านบอกตัวเองไม่ได้ว่าอนาคตท่านอยากจะเป็นอะไร ท่านไม่ชอบกำหนดสิ่งที่จะกระทำไว้ล่วงหน้า ความปรารถนาในอนาคตของท่านไม่เคยเปลี่ยนแปลง ทุกอย่างที่ท่านทำในวันนี้ก็เพื่อสิ่งที่ดีในวันข้างหน้า อนาคตจะเป็นอะไรก็ตาม ท่านไม่เคยจะคิดถึง เวลาโกรธ หรือไม่สบาย ท่านรับรู้ว่าจะอะไรเกิดขึ้นกับท่าน				

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติและความคิดเห็น			
		ไม่จริง	จริงบ้าง ครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริง มาก
27.	เมื่อถูกขัดใจ ท่านรู้สึกหงุดหงิด จนทำอะไรไม่ถูก				
28.	ท่านสามารถรอคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจได้				
29.	แม้เรื่องเล็กน้อย ถ้าได้ไว้วางใจก็ช่วยท่านรู้สึกดีขึ้น				
30.	คนอย่างท่านไม่ยอมมีใครง่าย ๆ แม้จะมีอะไรเกิดขึ้นก็ตาม				
31.	ท่านรู้สึกพอใจเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น				
32.	การมีครอบครัวอบอุ่น สร้างความภูมิใจให้กับท่าน				
33.	ท่านเชื่อว่า ความสามารถที่ท่านมีอยู่ น่าภูมิใจ				
34.	ท่านพอใจที่จะไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด				
35.	ท่านรู้ตัวว่าท่านสามารถทำประโยชน์ได้ทุกเมื่อ				
36.	สำหรับท่าน ไม่เคยย่อท้อต่องานหนัก				
37.	ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไขเสมอ				
38.	ท่านมีความสุขกับการริเริ่มงานยากๆ เสมอ				
39.	ท่านสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของท่านด้วยตนเองเสมอ				
40.	ท่านมั่นใจว่าไม่มีอะไรที่ร้ายแรงเกิดขึ้นในชีวิตของท่าน				
41.	มีหลายเรื่องที่ท่านทำแล้วไม่สำเร็จ แต่ท่านก็ไม่ท้อแท้				
42.	แม้จะเผชิญอุปสรรคหนักหนาย่างไร ท่านก็เชื่อว่าจะทำได้				
43.	ท่านหมดกำลังใจ เมื่อถูกขัดขวางไม่ให้ทำงานที่ท่านริเริ่ม				
44.	ท่านต้องอาศัยกำลังใจจากบุคคลอื่นเสมอ งานจึงจะสำเร็จ				
45.	ถ้าเป็นความตั้งใจของท่านแม้ยากเพียงไรก็จะทำ				
46.	ผู้ที่กลัรับคำท้าทายให้ใช้ยาเสพติดเป็นคนเก่ง				
47.	ผู้ที่กระทำผิดแล้วไม่ถูกจับ แสดงว่าเป็นคนเก่ง				
48.	ยาเสพติดทำให้สามารถเข้ากับเพื่อนได้ดี				
49.	การเที่ยวกลางคืน เป็นเรื่องธรรมดาสำหรับท่าน				
50.	เงินสามารถซื้อได้ทุกอย่างและทำให้ท่านดี				
51.	เป็นการยากที่จะอภัยให้กับการขอโทษของผู้อื่น				
52.	กับคนที่มั่นใจ ท่านจะหาทางตอบแทนเสมอ				
53.	แม้จะเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างท่านก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม				
54.	แม้จะมีภาระที่ต้องทำ ท่านก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้เดือดร้อน				
55.	เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส				

คำแนะนำ

1.) หากมีปัญหาในการใช้แบบสอบถามโปรดติดต่อ ดร. วันทนีย์ จันทร์เอี่ยม โทรศัพท์ 06-190-8214

2.) ในการตรวจแบบสอบถาม ได้ให้เกณฑ์การตรวจดังนี้

● ข้อความเชิงบวก ให้คะแนนจาก

จริงมาก	4	คะแนน
ค่อนข้างจริง	3	คะแนน
จริงบางครั้ง	2	คะแนน
ไม่จริง	1	คะแนน

● ข้อความเชิงลบ ให้คะแนนจาก

จริงมาก	1	คะแนน
ค่อนข้างจริง	2	คะแนน
จริงบางครั้ง	3	คะแนน
ไม่จริง	4	คะแนน

3.) ข้อความที่	1-5	วัดสติปัญญา
ข้อความที่	6-10	วัดสุขภาพจิต
ข้อความที่	11-15	วัดประสบการณ์ทางสังคม
ข้อความที่	16-20	วัดเหตุผลทางจริยธรรม
ข้อความที่	21-25	วัดการมองอนาคต
ข้อความที่	26-30	วัดการควบคุมตนเอง
ข้อความที่	31-35	วัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
ข้อความที่	36-40	วัดการเชื่อในอำนาจตน
ข้อความที่	41-45	วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ข้อความที่	46-50	วัดทัศนคติ / ค่านิยม
ข้อความที่	51-55	วัดคุณธรรม

รายนามคณะทำงาน

1. ดร.วันทนีย์ จันทรเอี่ยม หัวหน้าคณะวิจัย
 - นักวิจัย / นักวิชาการ
 - อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 - ข้าราชการบำนาญ สำนักงาน ป.ป.ส.
2. นายอุดม นามเมือง ผู้ช่วยนักวิจัย

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6

สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ
3. นายประสงค์ อยู่สำราญ หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติงาน

หัวหน้าโครงการนอร์ทเน็ต

องค์กรพัฒนาเอกชน
4. นายจันทงค์ วงศ์ภูคำ ผู้ปฏิบัติงาน

นักพัฒนา องค์กรพัฒนาเอกชน

รายนามคณะที่ปรึกษางานวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. พันตำรวจเอก ชูชัย	ขุนคลังม้วน	ผู้กำกับการตำรวจภูธรแม่ปิง
จังหวัดเชียงใหม่
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุมาพร	วงษ์บุรณาวาทย์	ประธานสาขาวิชาจิตวิทยา
การศึกษาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. อาจารย์กษิมาดา	วิริยะ	นักวิชาการ (อิสระ)
4. นางพัชรินทร์	วิไลจิตต์	หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุข
หนองหอย
5. ร้อยตำรวจเอกบัณฑิต	สุทธิประภา	รองสารวัตรปราบปราม
สถานีตำรวจภูธรแม่ปิง
6. นางอัมพร	หัสสิริ	หัวหน้ากลุ่มงานจิตวิทยา
ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ
7. นางเข็มทอง	รัตนแสง	นักวิชาการ
ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเหนือ
8. อาจารย์จีราพร	พิชัยธรรม	หัวหน้าศึกษานิเทศก์
เทศบาลนครเชียงใหม่

รายนามอาสาสมัครร่วมปฏิบัติการ

1. นายจิรวัดน์	รักษาดิ
2. นางสาวศิริรัตน์	เฉลิมไทย
3. นายลิขิต	อุทัยศรี
4. นางสาวกาญจนา	สิมะนราจร
5. นางสาววนิดา	พุ่มพา

รายนามผู้ร่วมวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กรรมการชุมชนและพ่อแม่ผู้ปกครอง

1. นางเพลิน	พิศอุดมโสภกิจ
2. นางผ่องพรรณ	คำโพธิ์
3. นางละม่อม	อ่องวิลาศ
4. นางอรัญญา	ชื่อคำ
5. นางสุมาลี	วรศักดิ์
6. นายนพ	แซ่หว่อง
7. นางอัจฉรา	วงศ์อรัญ
8. นายชูชาติ	จินานุกูล
9. นางพิกุลทอง	รักษาทล
10. นายปิยะวัฒน์	รักษาทล
11. นายไพรินทร์	ดวงพิกุล
12. นางนวล	ดวงพิกุล
13. นางชลอ	อ่องวิลาศ
14. นางวรรณดี	กันทา

15. นางทิวาพร	สุขจันทร์
16. นางวรลักษณ์	อนุพันธ์
17. นางรุ่งทิพย์	วงศ์เยาว์
18. นายเปรม	แซ่ห้วง
19. นายบุญส่ง	สันติจิตรัส
20. นางสุภาพ	แย้มพราย
21. นางพงษ์ชัย	ธรรมรัตน์
22. นางประทุม	วงศ์เยาว์
23. นายสุทัศน์	ฉลาครนปฎิภาณ
24. นางศรีพรรณ	แซ่ห้วง
25. นางสุวิมล	ทับทิมทอง
26. นายเอื้อม	วงศ์น้อย
27. นางนพพร	วงศ์วัฒนา
28. นางศรีนวล	จินานุกูล
29. นางสุนีย์	กันธิมา
30. นางอัมพร	พูลเต็ม
31. นางจินตนา	ชาพรหม
32. นางระเหย	คำยวง
33. นางบุญนุช	ใจบันทัด
34. นางสมหมาย	
35. นางศรีนวล	จินากุล
36. นางจันทร์	สาระวรรณ
37. นางลำจวน	คำนวนวิทย์

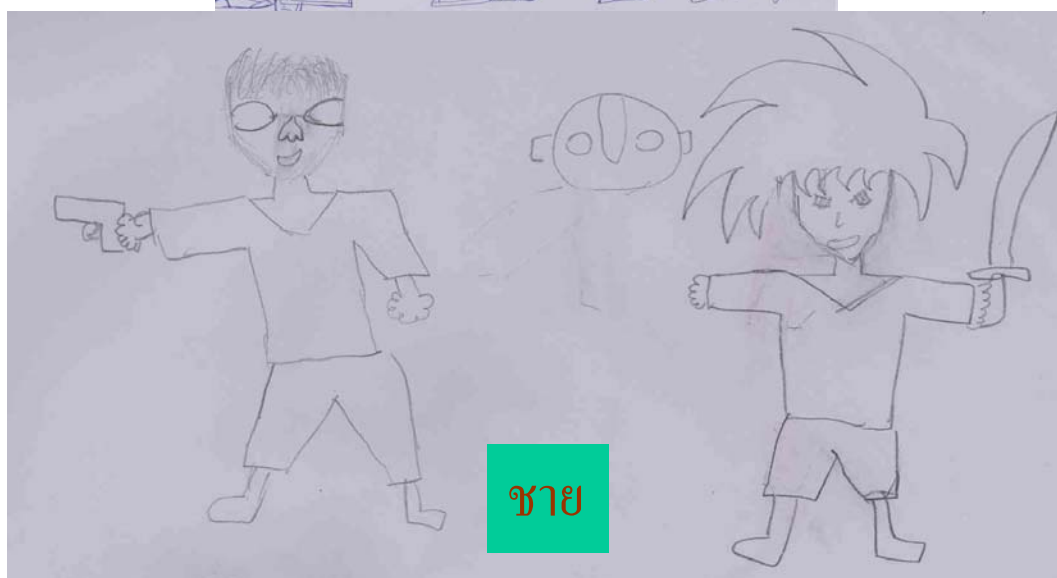
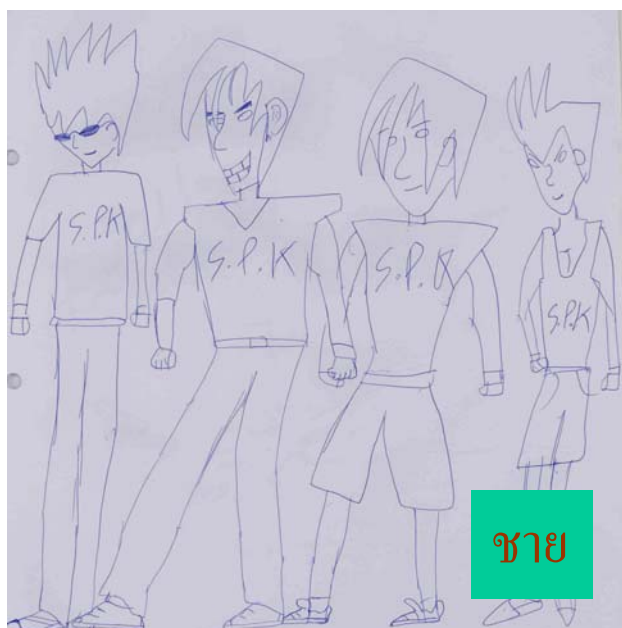
เด็กและเยาวชน

1. ค.ช.สุรเชษฐ์	คอนไชย
2. ค.ช.กฤตกร	ศิริชัยตัน

3. ค.ช.สุรศักดิ์	ชื้อคำ
4. ค.ช.ศรัญญู	อ่องวิลาศ
5. ค.ช.สุทธิพร	ชาพรหม
6. นายวันชัย	สุวรรณนิตย์
7. นายธีระพล	อินตา
8. นายวัชร	ขันติคำ
9. นายสุรียา	เปาป้อ
10. นายอัยภูวงศ์	ศิริชัยตัน
11. นายทิวากร	พรหมสวัสดิ์
12. นายบัณฑิต	รักษาพล
13. นายคณัย	ทรายมูล
14. นายวิวัฒน์	ลัมณี
15. นายชิตพล	ดวงพิกุล
16. นายวสิน	เหมพันธ์
17. ค.ช.ฉัตรชัย	ธรรมรัตน์
18. ค.ช.เมฆแดง	อุดมศรี
19. ค.ช.มงคล	จินานุกูล
20. ค.ช.จีระพงศ์	อินทวงศ์
21. ค.ช.พิษณุพงศ์	โอฬารกิจเรืองชัย
22. ค.ช.เอกนาถ	วงศ์น้อย
23. ค.ช.สารัช	พงษ์วิรัตน์
24. ค.ช.โยทวาฑิต	ไฉบันทัด
25. นายพูนพิชงค์	อ่องวิลาศ
26. ค.ช.ชนินทร์	ทาปะระ
27. นายเอกชัย	สมเกตุ
28. ค.ญ.เกศินี	พันธ์เกษม
29. ค.ญ.รัชวรรณ	กันธมา
30. ค.ญ.นาถครุณี	อนันต์
31. ค.ญ.พิชญา	แซ่จัน
32. ค.ญ.แพนติยา	ปันชัย
33. ค.ญ.บุษบง	จินานุกูล

34. ค.ญ.ภัทรา	ปรัชญานฤมิตร
35. นางสาววันนิภา	ต้นฟอง
36. นางสาวกนกอร	ฉลาครนปฏิภาณ
37. นางสาวณัฐกานต์	ศุย์เต็มวงศ์
38. ค.ญ.ศิริประภา	อนุพันธ์
39. ค.ญ.จิราภรณ์	วงศ์วัฒนา
40. ค.ญ.จิรัชญา	แก้วงาม
41. นางสาวนุชนาฏ	วงศ์อรัญ
42. ค.ญ.ธิษณามดี	อนุพันธ์
43. ค.ญ.ธัญลักษณ์	ชัยประยูร
44. ค.ญ.จามรี	ศรีลาภักย์

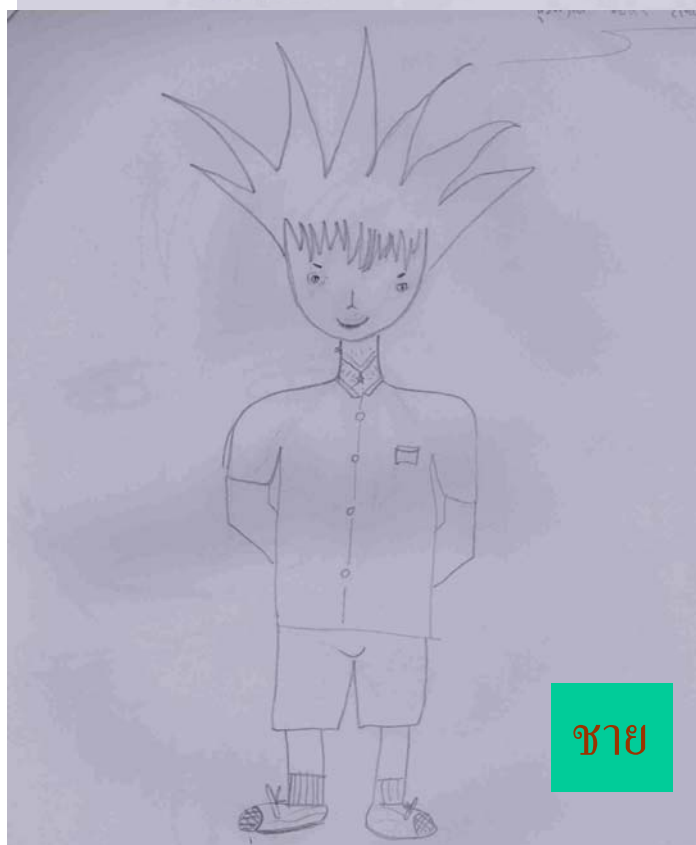

ชาย

ชาย

ค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชนชุมชนท่าเสาต้อย

วันที่ 27-29 เมษายน 2545 ณ วัดธารีสารี อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

ค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชน				
วันที่	08.30 - 11.45 น.	11.45 - 13.00 น.	13.00 - 16.45 น.	16.45 - 19.00 น.
27 เม.ย. 45	๔ เส้นทาง ทิววังวรวิสรัง ๕ ทักทายปวงวิชัย/ชี้แจงวัตถุประสงค์ ๖ แบ่งกลุ่ม/ตกลงกติกาค่าย ๗ กิจกรรมสร้างตามต้นตอย (อ.สมชาย)		ใครกัน...เจ้า? (อ.ตริณีย์ ศิริพิพัฒน์)	๘ กิจกรรม สรีรศาสตร์ค่าย (1) (อ.ปรีดา พงษ์)
28 เม.ย. 45	๑ ระยะเวลาเพื่อนรัก (อ.สมชาย หงษ์กัมป)	สลับเปลี่ยนกลุ่มของตัวค่าย จาก ๖ กลุ่ม เป็น ๓ กลุ่ม	๑ คุยกับอ.ตริณีย์ (อ.อริยวิทย์ ชื่นมณี)	๙ กิจกรรม สรีรศาสตร์ค่าย (2) (อ.ปรีดา พงษ์)
29 เม.ย. 45	๒ การเดินทางของ "ท่าเสาต้อย" (อ.สมชาย หงษ์กัมป)	สรุปการเรียนรู้ของตัวค่าย 12.00-13.00 น. กิจกรรมประกอบ	๑ สรุปการเรียนรู้ ๑ แผนกิจกรรม ๑ ออกรับ ๑ ประเมินผล (อ.ปรีดา พงษ์)	๑๐ 15.00 น. ๑๑ เดินทาง ๑๒ ค่ำ

อวยส่งมอบและสวัสดี ๑๒ ๖๖/๖๖๖๖๖๖

↑ ตารางการฝึกอบรม

ร่วมจัดทำข้อตกลงการอยู่ร่วมกัน ↓

ข้อตกลงการอยู่ค่าย				
ลำดับ	หัวข้อ	ผู้รับผิดชอบ	วันที่	เวลา
1	ไม่เล่นการพนันทุกชนิด			
2	ไม่เล่นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย			
3	ไม่พกสิ่งผิด			
4	ไม่เล่นการพนัน			
5	เข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนดเวลา			
6	ไม่ทำลายสิ่งของของผู้อื่น เคารพทรัพย์สินของผู้อื่น			
7	ไม่ออกนอกบริเวณที่กำหนด ก่อนที่จะได้รับอนุญาต			
8	ไม่เล่นกับเพื่อน หรือคนนอก			
9	ปฏิบัติตามอำนาจของผู้นำค่าย			
10	ไม่เล่นสิ่งผิดทุกชนิด			

ค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชนชุมชนท่าสะท้อน

วันที่ 27-29 เมษายน 2545 ณ วันธารีรีสอร์ท อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

ระดมความเห็น ➡

↑ นำเสนอ

ผลสำเร็จของกลุ่ม ↑

กิจกรรม
สร้างความ
สามัคคี รู้จัก
วางแผน
แก้ไขปัญหา

ค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชนชุมชนท่าเสาต้อย

วันที่ 27-29 เมษายน 2545 ณ วันธารีรีสอร์ท อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

กิจกรรมวิเคราะห์
← ปัญหา เด็ก
เยาวชน
↓

ผลงานของ
กลุ่ม การ
วิเคราะห์
ปัญหาชุมชน

กิจกรรมการปลูกต้นไม้ / สวนครัวลอยฟ้า

วันที่ 15 พฤษภาคม 2545 ในชุมชนท่าสะอาด อ.เมือง จ.เชียงใหม่

↑
กิจกรรมสร้าง
สัมพันธภาพ กลุ่มเด็ก
ครอบครัว และชุมชน

ผลงานของเยาวชน
สวนครัวลอยฟ้า

กิจกรรมการฝึกวาดภาพ เพื่อเสริมสร้างสมาธิเบื้องต้น
วันที่ 1-30 มิถุนายน 2545 ในชุมชนท่าสะท้อน อ.เมือง จ.เชียงใหม่

กิจกรรมการเสริมสร้างการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว
วันที่ 15 กันยายน 2545 สวนพฤกษศาสตร์ อ.แมริม จ.เชียงใหม่

ค่ายฝึกทักษะทางสังคมเพื่อพัฒนาชีวิตเด็กและเยาวชน

วันที่ 16-19 ตุลาคม 2545 บ้านกลางดอย อ.หางดง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และฝึกปฏิบัติการจัดงานรณรงค์หาทุนสนับสนุน
กิจกรรมเด็กและเยาวชน ค่ายฝึกทักษะทางสังคมเพื่อพัฒนาชีวิตเด็กและเยาวชน
วันที่ 16-19 ตุลาคม 2545 บ้านกลางดอย อ.หางดง อ.แม่อริม จ.เชียงใหม่

ค่ายฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาสติปัญญาเด็กและเยาวชน (เพิ่ม RAM) วันที่ 17-21
ธันวาคม 2545 สำนักนิโรธราม อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

โครงการสัมพัทธธรรมนำชีวิต โดยคณะกรรมการชุมชนท่าสะท้อน และผู้ปกครอง
 เข้ารับฟังการบรรยายธรรมและปฏิบัติธรรม เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2546
 ณ สำนักนิโรธาราม อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

กิจกรรมการจัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังชุมชน วันที่ 15-16 มีนาคม 2546
โรงแรมนครพิงค์พาเลซ ณ ชุมชนท่าสะท้อน อ.เมือง จ.เชียงใหม่

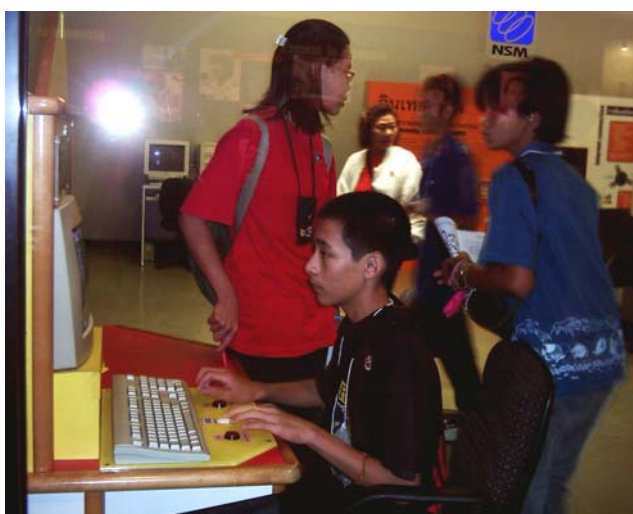

การฝึกปฏิบัติ วิเคราะห์เพื่อการจัดทำแผนเฝ้าระวังชุมชน วันที่ 15-16 มีนาคม 2546
โรงแรมนครพิงค์พาเลซ และฝึกปฏิบัติ ณ ชุมชนท่าสะอาด อ.เมือง จ.
เชียงใหม่

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว วันที่ 21-25 มีนาคม 2546 โดยการ
เดินทางไปทัศนศึกษา กทม. ปทุมธานี และชลบุรี

พิพิธภัณฑ
วิทยาศาสตร์

พิพิธภัณฑเด็ก
กทม.

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว วันที่ 21-25 มีนาคม 2546 โดยการ
เดินทางไปทัศนศึกษา กทม. ปทุมธานี และชลบุรี

กราบนมัสการ
พระแก้วมรกต

พิพิธภัณฑ์
วิทยาศาสตร์
ทางทะเล

เยี่ยมชมศูนย์บำบัดรักษา
ยาเสพติด บ้านพูนศรี
อุบลรัตน์

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว วันที่ 21-25 มีนาคม 2546 โดยการ
เดินทางไปทัศนศึกษา กทม. ปทุมธานี และชลบุรี

ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่า
ทางทะเล

เรือรบหลวง
จักรีนฤเบศร

กิจกรรมกลางคืน

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว วันที่ 21-25 มีนาคม 2546 โดยการ
เดินทางไปทัศนศึกษา กทม. ปทุมธานี และชลบุรี

วิเคราะห์ สิ่งที่ดี/ไม่ดี
ของตนเอง และขอให้
หลวงพ่อมงคลพิตร
เป็นพยาน /ให้กำลังใจ
ในการทำความดี

พิธีเผาอดีตที่ไม่ดี
ทั้งหลาย ต่อหน้าหลวง
พ่อมงคลพิตร
จ.อยุธยา และตั้งใจ
เริ่มต้นกระทำในสิ่งที่ดี
ต่อไป

กิจกรรมกีฬาครอบครัวชุมชนสัมพันธ์ วันที่ 4 พฤษภาคม 2546 ณ สนามกีฬาค่าย
กาวิละ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

กิจกรรมฝึกทักษะผู้ประกาศรุ่นเยาว์ (DJ เด็ก) วันที่ 10-11 พฤษภาคม 2546
 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อ.เมือง จ.เชียงใหม่

กิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ วันที่ 17-18 พฤษภาคม 2546 ณ ชุมชน
ท่าสะท้อน อ.เมือง จ.เชียงใหม่

เวทีสรุปการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ปกครอง วันที่ 7-8 มิถุนายน 2546
ณ อุทยานแห่งชาติออบขาน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

เวทีสรุปการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ปกครอง วันที่ 7-8 มิถุนายน 2566
ณ อุทยานแห่งชาติออบขาน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบข้อมูล/ผลงานวิจัย วันที่ 22 มิถุนายน 2546
วังธารีรีสอร์ท อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

การประชุมผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ชุมชนท่าเสาต่อๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา
เด็กและเยาวชน วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2545 ณ สวนบวรวิสิษฐ์ อ.หางดง จ.เชียงใหม่

กิจกรรมเสริมสร้างความมั่นใจของผู้นำชุมชน (เวที 10 ปี สกว.)

การประชุมร่วมกับคณะครูโรงเรียนท่าเสาตะต๋อย ณ โรงเรียนท่าเสาตะต๋อย
อ.เมือง จ.เชียงใหม่

- ปี 2530 - ได้รับทุน International Visitor จากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ไปดูงาน
การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา
เป็นเวลา 1 เดือน
- ปี 2539 - เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาชนบท ณ มหาวิทยาลัย
เซนต์หลุยส์ ประเทศฟิลิปปินส์
- ปี 2542 - ได้รับทุน TG-NCP ประเทศเยอรมัน เข้าร่วมประชุมสัมมนาการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรภาคเอกชน ณ
กรุงจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย
- ปี 2542 - ได้รับทุนจาก TG-NCP ประเทศเยอรมัน ศึกษาดูงานการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด ณ ประเทศสิงคโปร์
- ปี 2544 - ได้รับทุนจาก UNDCP ไปสัมมนาการจัดการข่าวสารข้อมูลด้าน
ยาเสพติด ณ กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า

7. ประสบการณ์การทำงาน

- ปี 2517-2519 - รับราชการครู ร.ร.ดำรงราษฎร์สงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา
จ.เชียงราย
- ปี 2519-2521 - รับราชการเป็นพัฒนากร อ.คลองขลุง จ.กำแพงเพชร
- ปี 2521-2522 - พัฒนานิเทศก์ สำนักงานพัฒนาชุมชนเขต 6 จ.พิษณุโลก
- ปี 2522-2526 - นักวิชาการพัฒนาชุมชน กองพัฒนาเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน
กระทรวงมหาดไทย
- ปี 2526-2530 - หัวหน้าฝ่ายการป้องกันยาเสพติด
ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำภาคเหนือ
สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานกฤษฎามนตรี
- ปี 2530-2537 - หัวหน้าฝ่ายแผนงานและติดตามผล
ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำภาคเหนือ
สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานกฤษฎามนตรี
- ปี 2539-2541 - ผู้อำนวยการโครงการสื่อสารเพื่อการป้องกันยาเสพติด
Thai/Worldview สำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ
- ปี 2541-2544 - ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการและสนับสนุน
สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคเหนือ
สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานกฤษฎามนตรี
- ปี 2544 - เกษียณอายุราชการก่อนกำหนด (อายุ 50 ปี - โครงการฯ รุ่นที่ 3)

- ปัจจุบัน
- ข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานรัฐมนตรี (เกษียณก่อนกำหนด รุ่นที่ 3)
 - อาจารย์พิเศษ / นักวิชาการ / วิทยากรรับเชิญ
 - นักวิจัย (อิสระ)

8. ผลงานวิจัย / บทความ

- งานวิจัย
- สังคมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการใช้ยาเสพติดของชาวอำเภอ
 - สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรการพัฒนาเด็กและเยาวชนของจังหวัด (ลำพูน, เชียงใหม่, ลำปาง, พะเยา, น่าน และเขตเทศบาลนครเชียงใหม่) - รับทุนจากสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน (สอ.คย.)
 - บทบาทของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในเขตอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
 - ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของชาวม้ง ในจังหวัดเชียงใหม่ (รับทุนจากสภาวิจัยแห่งชาติปี 2539)
 - วิธีคิดของบิดามารดาที่มีลูกสาวเป็นโสเภณี (รับทุนจากสภาวิจัยแห่งชาติ ปี 2540)

บทความ

1. ช้างเท้าหลัง
2. สังคมการเรียนรู้ในการใช้ยาเสพติด
3. การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์
4. อาภรณ์ของนักวิชาการ
5. 'ไหว้พระ ไหว้อะไร ไหว้อย่างไร ไหว้แล้วได้อะไร
6. ฤา.....หวังแต่เพียงรายได้
7. ความสุขในยุคโลกาภิวัตน์
8. ทำไมยาบ้าจึงระบาดทั่วบ้าน ทั่วเมือง
9. ชาวประชาภัยยาเสพติด
10. มิติมุมมองในการแก้ไขปัญหาเสพติด
11. อบ.....ให้อุ่น
12. กระบวนการบูรณาการการแก้ไขปัญหาเสพติดกับการพัฒนาชุมชน
13. ผู้ตามที่ดี
14. กายและจิตกับการทำงาน
15. มุมเพื่อนใจวัยรุ่น

16. ้วยรุ่น.....รุ่นอะไร....กับยาเสพติด

17. รหัสลับ...ก็พากับยาเสพติด

18. กลไกสมองกับการติดยาเสพติด

ฯลฯ
